

පාලිමුත්තක
චතියචනිචිජය
සංගහ වේසා.

පාලිමුත්තක විනය විනිවජ්ජයසංඛගහවිකා.

පුළුඤ්ඤගරේ
ජේතවනාරාම මජ්ඣිමනිකායා
නිපෙට්ඨකාවරියෙන සාමිසුත්තකෙදරපාදෙන
සංඛගහි තා.

—+○+—

චලලිග්ගාමෙ
සාසනවංසාලඤ්ඤාර කවිධජ්ජිනසාවරියසං
සිද්ධිමඛලාභිධාන නායකකෙදරපාදසංචේත
පානදුරාභිධාන නගරේ
සොගතවිජ්ජාලයාධිපතිනො ගණාචරියසං
ඤ්ඤාචිමලනියකෙදරපාදසංච ධම්මනෙතවාසිනා
කෝට්ටිගොඩ ගාමෙ
සුද්දසනමහාබ්බොරාමාධිපතියං
ධම්මානන්දනියමනාථෙරවරයං සියසභුතෙන
(කහඳුමුවදෙර) ගාමජේත
පඤ්ඤසාරයතිනා
සං සො ධි තා.

—•❧•—

දෙඩම්පහලනාමගාමෙ
සුඛම්මාධාරවිජ්ජාලයාධිපතිනා මහාතිස්සෙසිරිසඛම්මාවරිය
ඤ්ඤානිසද්දසභකෙදරෙන
පටිග්ගහි තා.

— 00 —

ඇම්. ඇම්. පී. විජයරත්න අප්පහාමි නාමිකෙන සොගතෙනවේච
කෝ. ඇල්. දවින් ද සිල්වා නාමිකෙන සොගතෙනව
කොමුමිනගරේ
ජිනාලඤ්ඤාරමුද්දසනනාලයෙ
මුද්ද පි තා.

PALIMUTTAKA VINAYA
VINICCHAYA,
SANGAHATIKA

EDITED BY

The Very Revd. Sariputra Saṅgharaja

OF

Jetawanarama

in

POLLONNARUWA

Revised by

Revd. K. Pannasara yati

OF

Sudarsana Mahabimbarama

KOATTAGODA

Pupil of

Very Revd, W Sirisumangala Mahanayaka Thero.

AND

Revd. P. Nanavimalatissa Thero

OF

Sougata College

Panadura

PRINTED AT THE SUDARSANA PRESS

MATARA.

1908

සුඛ පතනං.

පිළිබෙක. පනතාබෙක. අසුඛපාඨො			සුඛපාඨො	[යං
1	15	තයොආවසවාතයං	තයොආවසවාඅස්සාතික	
	21	ජනසති උපණ්ණො	{ ජනසන්ති උපපන්නව විපණ්ණො	
„	26	භවකන්තාරං උත්තාර ණෙන	භවකන්තාරා උත්තාර ණෙන	
2	8	තඤ්ඤා	කඤ්ඤා	
„	16	පදන	පදනු	
3	25	නිවාරණන්ති	නිවාරණන්ති	
4	7	නිවතරොව	නිවතරොව	
„	14	සසන	සසින	
5	13	වට්ඨති	වදනති	
	23	{ අභිත්තකාමායං ආප { තතිකරියා කිරියාව	{ අභිත්තකාමායං ආප { තති කිරියා කිරියාව	
6	2	කරොන්තානං	කරොන්තානං	
7	2	අවජිනිති	අවජිනිති	
„	21	සංවට්ඨිත්වා	සංවට්ඨිත්වා	
8	4	බහුබ්බලො	බහුවට්ඨලො	
9	10	තෙස	තෙසං	
10	15	සුත්තාදං	සුත්තාදිං	
„	18	සුවාදං	සුවාදිං	
„	30	ගතිතකාමාපදෙසෙන	ගතිතකාපදෙසෙන	
11	29	විඤ්ඤානියා	විඤ්ඤානියා	
12	13	ඡාදිතු	බාදිතු	
„	23	පටිග්ගහණ	පටිග්ගහණා	
„	32	නණ	නිණ	
13	15	දසෙසනො	දසෙසනො	
„	17	මාරං	මාරං	
„	21	වදිනති	වදනති	
„	38	ඉමිනාව	ඉමිනාව	

II

පිළිවෙක. පනත්‍යවෙක. අසුබ්‍යායො

සුබ්‍යායො

14	8	වනී	වනී
15	2	කදලිකකිකමහී	කදලිකකිකමහී
„	21	ඔලබ්බකදුම.	ඔලබ්බකදුම.
„	32	නපුරිම.	නපුරිම.
„	35	කෙනවි	කෙනෙනවි
„	36	පරිකකිතු.	පරිකකිපිතු.
16	1	වෙනියාදි	වෙනියාදි
„	10	ඨපෙනෙනනානි	ඨපෙනෙනනානි
„	10	අගනිතානි	අගනපිතානි
„	15	සරිතකාමෙනාපි	සරිතුකාමෙන
„	23	වදනනි	වදනනි
„	25	පරසනනක.	පරසනනක.
17	15	ඵලපරිවෙෂ්ඨෙනවානි	ඵලපරිවෙෂ්ඨෙනවානි ඵතතකානි ඵලානිදුත බ්බානිනිඵව. ඵලපරිවෙෂ් ඨෙනවා; “රුකිපරිවෙෂ් ඨෙනවා”නි
19	18	වට්ඨනි	නවට්ඨනි
22	18	විසු.	විසු.
„	34	විජ්ඣනි	විජ්ඣනි
24	1	විකප්පනංරකිකෙන	විකප්පනකෙකෙන
„	16	විහජ්ඣා	විහජ්ඣා
„	28	විකප්පනුපග	විකප්පනුපග
„	33	ගිහිභාවුපගමනෙනව මන්.	ගිහිභාවුපගමනෙනානි ඵවමන්.
28	10	සුඤ්ඤාභතතා	සුඤ්ඤාභතතා
29	1	මහාජණ	මහාජන
„	7	නිරුසස්සකත	නිරුසස්සකත
„	25	පොකිකරණියංවා	පොකිකරණියංවා
30	27	පාඨේ	පාඨේ
„	28	දුතියස්සාවානි	දුතියස්සාවාපි
„	34	වට්ඨකොඨාසොනි	වෙකොඨාසොනි
31	17	නෙතු.	උපනෙතු.
„	33	නිසසං.	නිසසං.

III

පිළිවෙත. පනතරවෙත අසුබපාඨය

සුබපාඨය

32	27	කමපියතතා	කපපියතතා
„	28	පංකය්‍ය	සංකය්‍ය
„	„	අසස්	පතතය්‍ය
34	1	පරියායෙන නවට්ඨනීති	පරියායෙන වදනි වට්ඨනීති
„	25	ජීවනතු	ජීවනතුති
„	32	යං චුන්නං චෙතොපෙත්ති	යං චන්නං මානිකසකථා ය ඉමිනා චිවරවේණං නෙන්න චිවරං වේණ පෙත්ති
35	3	භාවො	භාවෙ
36	23	අනුමොදංවා	අනුමොදනං වා
39	10	ගතිනං	ගතිතුං
40	20	ඉන	ඉණ්
„	24	පච්චයනො	පච්චයනා
41	13	විසිසො	විසුඛො
„	23	මාමිසද්දයාද්ද	මා ආමිසද්දයාද්ද
„	33	පච්චිතිකතතා	පච්චිතිකතනා
42	1	තසම	තසමා
„	2	විසුංසෙවායං	විසුංසෙවායං
„	29	පරිහොගො	පරිහොගො
43	8	බබ්බතා	බබ්බතා
„	13	සන්නකතනි	සන්නකතනි
„	24	පුජෙති වට්ඨනි	පුජෙති නවට්ඨනි
„	27	වට්ඨනි	නවට්ඨනි
44	1	මුඝිපපමාණ	මුඝිපපමාණා
„	29	කුට්ඨෙති	කුට්ඨෙති
48	1	නබ්බදිනං වා විජ්ඣන්තො	නබ්බදිනං වා විජ්ඣන්ති
50	8	විනිවජ්ජයො	විනිවජ්ජයො
„	11	ආපජ්ජනි ආපතනි පා චිතතිසස්සාති.	ආපතනි පා වික්ඛිස්සාති
„	18	විමුලිකාය	විමුලිකාය
„	25	පඤ්ඤාතතා	පඤ්ඤාතතනා
„	33	පරිභුජිතුං	හරිතො පරිභුජිතං
52	7	අනුඤ්ඤාතාති	අනුඤ්ඤාතාති

පිළිවෙලක. පනතර්ගයක. අසුබපාඨය

සුබපාඨය

54	25	රොහිතසසාදිනං	රොහිතමිසාදිනං
„	28	එවං නිනමපි	එවං නවනිනමපි
55	1	යාමකාලිකං	යාවකාලිකං
58	10	එකං වට්ටනීති	එකං වට්ටනීති
62	9	උඨං කතොතෙවා	උඨකතොතෙවා
„	10	පතිතෙ	පතිතපෙවෙ
„	11	පතිතෙපි අභිභවතො	පතිතපෙවෙපි අභි භවතො
„	24	පරිභුන්තසා	පරිභුන්තසා
„	26	පටිග්ගහිතකං	පටිග්ගහිතකං
63	11	බාහිරපරිභොගත්ථං	සවෙ අනුපසම්පනෙන න දින්නං ගණනාති, ප ටිග්ගහිතමෙවාති වද නාති. එවං සති ඉධ බා හිර පරිභොගත්ථං
64	6	ලග්ගරාජ්	ලග්ගරජො
„	10	කුඤ්ඤකෙවා	කුඤ්ඤකෙවා
„	34	ආවකමංසං	ආවකමංසං
66	1	ආගතඨානෙ	අකතඨානෙ
69	27	යාව	යාම
71	3	ගොතීති	ගොනතීති
74	4	කම්මකාරණෙන	කම්මනනකාරණෙන
75	31	චකකානි	චතුකකානි
77	10	ගොනතී	ගොනතීති
„	37	පබ්බාපේතීති	පබ්බාපේතීති
78	7	යසසසීති	යසසසීති
„	29	කණ්ණකං	කණ්ණකං
85	26	සවෙ	සවෙයාව
86	4	නිසසයදයකං	යසස නිසසස දයක
„	8	කථාසමත්තා	කථායං
87	1	පිනාපුත්තොමෙ	පිනාමෙ
88	20	උදකං අසඤ්ජමාන ඨානෙ පන	උදකං අසඤ්ජමානං ස නාතිඨිති, නත්තඤ්ඤි මිත්තං කාතුංනවට්ටනි, උපරිසඤ්ජමානඨානෙ සෙව වට්ටනි අසඤ්ජමා නඨානෙ පන

පිළිවෙල. පනතාවලට අනුබලය

සුබලය

88	34	{ අනෙකුත් කතෘවරුන් අනෙකුත් කතෘවරුන් යනාදී	අනෙකුත් කතෘවරුන් නායකයින්
90	21	නියෝජන	නියෝජන
96	5	උපගමන	උපගමන
98	16	පදවිහාරය	පදවිහාරය
101	1	සිවිල්	සිවිල්
102	16	පනතක් ගෙනයා	පනතක් ගෙන
103	21	අවස්ථාව	අවස්ථාව
108	29	එකඟතාව	එකඟතාව
109	30	දිසා ගමන	දිසා ගමන
110	12	අභිමතය	අභිමතය
114	4	කණ්ඩායමක්	කණ්ඩායමක්
115	5	සමාජිකයෙක්	සමාජිකයෙක්
116	21	නියෝජිතයෙක්	නියෝජිතයෙක්
117	8	අධ්‍යක්ෂවරයෙක්	අධ්‍යක්ෂවරයෙක්
118	18	ආණ්ඩුපති	ආණ්ඩුපති
133	37	{ හිතවතුන්. සහතිකය. { හිතවතුන්	{ හිතවතුන්. සහතිකය. { හිතවතුන්

යනාදී පනතකට අනුබලය වුවහොත් නිකාය නිකායාදී. විප්ලවයක් සිදුවුවහොත් අධ්‍යක්ෂවරයෙක් අධ්‍යක්ෂවරයෙක් සිදුවුවහොත්, නිකාය අධ්‍යක්ෂවරයෙක් අධ්‍යක්ෂවරයෙක් අධ්‍යක්ෂවරයෙක් සිදුවුවහොත්.

උ ප සැඟලා මසා

— ❀ —

පාලිමුත්තකවිනය විනිවජ්ජසංඛගහමිත්තා සමඤ්ඤාදිකෙසා සිරි තිකෙතනෙනතිකනනිත සමත්තපමත්තසංගොතොතා අරගනෙන සුගත තථා ගතෙ ගතෙ නිරුපධිසෙසනිබ්බුති ධාතුයානිබ්බුතිං, න්‍යාධික සභන සතෙ කාදස සතෙ සර්දෙ, සාරද සසධරකිත්තිධාරිනා ලඛකා සාසන කලඛකවිකලකාරිනා ලඛකාලකබ්බිවලලභානුතෙන පරකකම් භූපෙන නාම භූභූපෙනජ්ඣිකේනාඤ්ඤාවසනා තෙනෙනව මහීපනිනා පුළුන්පුරෙ කාරිතං ඡෙතවතං තපොවත රමනගහණං, සාරෙ සාරි තවිතෙනන සාරිපුතෙනන නාම මහාථෙරවරෙන තෙසිටකාවරි සෙන සුගතානුප්පෙත නස්මිකෙන යොසො පාලිමුත්තකවිනය විනිවජ්ජසංඛගහොසඛගහිතො-කාමාවචරා විචරණවිරියානං යොගාව චරානං අවිනයකායවාචානං විනයනෙ විනයසංඝාවොප පාවචන නාය; තදනු තවරීකාවසෙනතෙනෙවකතා තදත්පලලවිතාය. යෙ තත් තදභිලාසා පලාපකා විප්පලාප පලාප ලිපි කුලා කුලා විර කාලානුබ්බාදෙසා, තෙවසා සොගතාගම සුනිසා සොගතවිජ්ජාල සාධිපනිසා සනිසා මම නිසසයථානභූතසා ආචරියසා ආචෙරානු නයෙන විනිබ්බසිතායථාසතති මුද්දපන නිබ්බාතනෙදිථානි දෙස දුඨථානානිපි විනිද්දිථානිසොධනපණ්ණාරොපනෙන; තදනවසිඨා නි පමාද පාඨථානානි සන්තාන්‍යප්පරානි මම නයනගොචරානි තෙසං දුන්‍යනො කාසභාවෙන දුනියෙ මුද්දපනෙ නිරාකුලිකර ණෙ වායමාම. වායාමෙවමෙමසම්. සාසනසමුද්දිපනෙ සභාගනුතා සබ්බසභායකා නිබ්බුතිපච්චයකිච්චසභායකා ජාතානි නිබ්බුතිං පඤ්ඤනු.

ඉති (කෝටිගොඛ) ගාමෙ

සුදසසනමහාබ්බිමාරාමවාසී

සඤ්ඤාසාරසති.

2451. සොගතෙවසෙසුසසමාසෙ
මුද්දඛිකණොපරිනිබ්බාතනො.

පාලිමුතනක විනය විනිවජය සංඛගහ විකා.

නමෝ නසු සංගමනෝ අරහතෝ සමෝ සමුඛසස.

මහාකාරුණිකං බුඩං ධම්මං තෙන සුදෙසිතං,
සංඝඤ්ඤා විමලං සෙඨං වන්දිතා සුගතො රසං.

අනුකම්පාය යොගිතං කතෙ විනය සංඛගහෙ,
කරිස්සාමි සමාසෙන අනුත්තානස් දීපතිං.

පකරණරමෙහ රතනත්තය පණමසු අනන්තය නිවාරණදි
සාමන්තියං තෙනව අධිපොතස් සිඛිං සමභාවෙනො “වජ්ජන
යං නමස්සිතවා”ති ආදිපාත, අඤ්ඤා අපො තස්තස්ස ඛුට්ඨා
පපඤ්ඤොති න ඉධ විජාරසිස්සාම.

වජ්ජනං තයං, වජ්ජනතයං; රතනත්තයන්ති වුත්තංගොති; තමප
තෙතං යථා ආරාමාදීනං පරිභානභානං ආරාමවජ්ජ විහාරවජ්ජති
වුච්චති, තථා සංඛෙයං කුසලානං ධම්මානං වජ්ජ පරිභා ගති පටි
සරණන්ති වජ්ජති වුච්චති, තථාහි උපසම්පද පෙබොපි පඨමං සර
ණපරිභාති, එත්ථ “සෙකෙවි බුඩං සරණං ගතාසෙ”ති ආදීති සුත්ත
පද්ධතියාන තඤ්ඤාති, තයො අවසවා, තයං; සමුදයං පෙක්ඛං. එක්ඛං
වචනං අවසව විනිමුත්තසස පන සමුදයසස අභාවනො තීණියෙව
රතනානිති වුච්චන්ති; යථා නිදණ්ඩකන්ති.

“නමස්සිතා”ති නමිතා; තනතින්ත තපොණ තප්පකාරෙ
හුතා තිඅපො; තනතින්තතා වෙත්තථාගතාදි ගුණසුඤ්ඤාත
විතතසන්තානසස භාරව ඛුට්ඨා පවන්ති, සායෙව තංතං විඤ්ඤාතීං
ජතයති, උපණමො කායපණමොති ව වුච්චති.

“සරණ”න්තිආදිසු සිංසතීති සරණං, සරණං ගතානං තෙනව
සරණගමණෙන භයං සන්තාසං දුක්ඛං දුගති පරික්ඛලෙයං සිංසති
විධමති නිගන්ති විධිසෙතීති අපො; අථවාහි තෙන පවත්තතෙන
අභිකාව තිවහනතෙන සත්තානං භයං සිංසතීති බුඬොසරණං, තථා
භවකන්තාරං උත්තරණෙන අසාස දුතෙන ධම්මො, අප්පකානමපි
කාරුතං විපුල එලපටිලාසකරණෙනව සංඝො සත්තානං භයං සිංස
තිති ඉමිතා පි පරියායෙන තං රතනත්තයං සරණං.

සේනා කුමරුන්, තං රුක්මිත්තිවාරං; පවෙසන නික්මන කාලෙ අපනෙතා එකත යොගං එකාස වා බහුති වා කණ්ටකසාධාති කතං කණ්ටකවාරං; “වක්කලකපුත්තවාර” නති හෙයා එකං වක්කං යොජෙතා කතං මහවාරං; යං නසකතා එකෙන සංවරිතං විවරි තුඤ්ඤ, “ගොපෙතා” නි රුක්මි ගන්තෙතා; “එකං දුස්සකාණි වාරමෙ වා” නි එකං කිලසුද්ධාණිවාරමිපි සබ්බගං ගන්තෙති,

යන් වාරං සංවරිතා නිපජ්ඣිතං නසකතා හොති, තන් කතකම් විධිං දසෙසං “සචෙ බහුතං වලසුද්ධාණිතං හොති” නි ආදි වුත්තං, බහුතං අවලසුද්ධාණිතෙ පි එකං අතා පුච්ඡතා නිපජ්ඣිතං නවටති යෙව “අඨ භික්ඛු-සෙ-නිසින්නා හොනති” නි ඉදං තන් භික්ඛුතං සනතිතිතභාවදස්සනන්. වුත්තං, නිසින්නා වා පන හොතු නිපන්නා වා සෙන කෙනපි ඉරියා පථෙන සමන්නා ගතො සචෙ තන් සනතිතිතො හොති, ආහොතං කාතුං උට්ඨතීති, නිසුපි ගණ්ඨපදෙපු වුත්තං, කෙපි පන “නිසින්නා හොනති” නි වචනකො සචෙ නිපන්නා හොනති, න ආහොතං කාතුං උට්ඨතීති වදන්ති, තං න සුඤ්ඤං, යදිති “නිසින්නා හොනති” නි වචනකො නිපන්න ආහොතං කාතුං නවටති, සිතෙ පි වචකමනෙත පි ආහො ගං කාතුං නවටති, නති නිසින්නා වචනං නිපන්නා යෙව නිව තෙතති, තස්මා “නිසින්නා හොනති” නි ඉදං තන් තෙසං අභිතා මත්තදස්සනන්, න සෙස ඉරියා පථසමච්ඡිතා නිවත්තනන්, එවං සනෙත පි නිපජ්ඣිතා නිද්දායනො අසනෙත පකෙඛි සිතතො ආහොගාරහො නහොතීති අමහාකං බන්ති, අසනෙත පකෙඛි සිතතො යෙව හි රහො නිපජ්ඣිතා නිද්දායනො ආපත්තාතා පත්තං නක්කරෙති වුත්තං. වාර සංවරණං නාම භික්ඛුති ආදිතං පවෙසන නිවාරණනති ආතං: “භික්ඛුතිං වා මාහුගාමං වා ආපුච්ඡිතං හ ඉමි මති” නි ඉත්ථිඋභතොඛ්‍යසුද්ධකඤ්ඤ ඉත්ථිපණ්ණකඤ්ඤ ආපුච්ඡිතං නවටති වදන්ති, මාහුගාමස්ස අනෙතා ගණෙඛි සිතභාවං භවිතො පි වාරෙ යථා වුත්තවිධිං කතො නිපජ්ජනකස්ස අතාපත්ති.

“නිසෙසංගිං ආණ්ඩෙතා” නි උපරිමතලං ආණ්ඩෙතා: වීසං බරිතා භූමියං පාතොතා ජභිබෙතො වා නිපජ්ඣිතූමිපි වටති, “වෙපි වාග්ගි ජග්ගිනාකාති” නි එකං සචෙ එකස්මිං වාරෙ කවාටං වා තත්ථි හෙයා වුත්තනසෙන සංවරිතං වා නසකතා ඉතරවාරං අසං වරිතා පි නිපජ්ඣිතං වටති, “භික්ඛාමාග් පටිකතමො” නි භික්ඛා වාරතො නිවත්තෙතා; “වාරපාලස්සා” නි වාරකොභිකෙ හොවාතෙ නිසෙසංගි මුලෙවා යතො වාරරක්ඛණකස්ස; “පච්ඡිමානං භාගෙ” නි එකානු බබ්බසෙන ආනවජනෙත සන්ධාය වුත්තං, අසංවුත්තවාරෙ අනෙතා ගණෙඛි වාගි යොජෙතකං, “බබ්බා” නි ගණෙතො බිති

“නිපජ්ජන කාලෙපි—පෙ—වට්ඨති යෙවා”ති එත්ථ චාරජග්ගනස්ස තඨිතාත්තා තද තස්සත්ථ සතනිතිතා සතනිතිතභාවං අනුපධං රෙත්ථා පි ආහොගං කාතුං වට්ඨති යෙවා ති වදන්ති, “සෙන සෙනාපි පටික්ඛිතෙත”ති පාකාරෙන වා චිතිතා වා යෙනතෙතනපි පරික්ඛිතෙත; පරික්ඛිතස්ස උභබ්බිතො පචාණං සහසෙය්‍යා පහො තෙන වුත්තනග්ගෙතෙව වෙදිතබ්බන්ති වදන්ති, සද්දං පන එක සමීං පදෙසෙ පරික්ඛිතො වුත්තප්පමාණතො නිවතරෙව හොති වට්ඨති, “චතා පටිවෙණං හොති”ති මහන්තං අභිගණං හොති; “මහා බොධි අභිගණං ලොග පාසාදමගණං සද්දං”ති බහුවාර දස්ස නත්ථං වුත්තං; ත මහා පරිවෙජ්ද දස්සනත්ථං, “අරුණෙ උග්ගතෙ උච්ඡති අනාපනති”ති සුඛවිනිත්තන නිපජ්ජනස්ස නිද්දායනතස්සෙව අරුණෙ උග්ගතෙ නිද්දාවසෙතෙව අනාපනති; “පබ්බුජ්ඣන්තා සුභ සුපති ආපනති”ති අරුණෙ උග්ගතෙ පබ්බුජ්ඣන්තා අරුණුගමනො අත්තින්තා පි අනුභිතින්තා සයනසන්තානෙන සයනතස්ස ආපනති; පුරුරුණෙ පබ්බුජ්ඣන්තා අත්තින්තා සයනසන්තානෙන සයනතස්සාපි අරුණෙ උග්ගතෙ ආපනතියෙව, “සථාපටිවෙජ්ද මෙව උච්ඡති”ති අරුණෙ උග්ගතෙ යෙව උච්ඡති; “නස්ස ආපනතිසෙවා”ති අසුඛ විනිත්තතෙව නිපජ්ජනතා නිද්දායනතස්සා පි අරුණෙ උග්ගතෙ දිවාපතිසල්ලාණං මුලිකා ආපනති; “එවං නිපජ්ජනො අනාදරිය දුක්ඛවා නමුච්චති”ති වුත්තතා අසුඛ විනිත්තන නිපජ්ජනො අරුණුගමනො පුරෙතරං උච්ඡතො පි අනුභිතො පි නිපජ්ජන කාලෙයෙව අනාදරිය දුක්ඛවා ආපජ්ජති, දිවාපතිසල්ලාණං මුලිකං පන දුක්ඛවා අරුණෙ උග්ගතෙයෙව ආපජ්ජති, යමෙතෙත්ථ නිසුපි. ගණිපදෙසු වුත්තං රත්තිසංචාරං සංවරිත්ථා නිපජ්ජනා සමෙව අරුණුගමන වෙලාය චාරං අවිවරිත්ථා පි නිපජ්ජති තස්ස ආපනති, අබෙතෙන සංවරිත්ථා නිපජ්ජනතා, අරුණුගමනවෙලායං විවරෙ පි චාරෙ නිපජ්ජස්සාමිති රත්තිසං චාරං සංවරිත්ථා පි නිපජ්ජනස්ස අබෙතෙන පිහිතතා නිපජ්ජනකාලෙ අනාදරිය දුක්ඛවා, අරුණෙ උග්ගතෙ මුලදුක්ඛවාසෙව හොති, “රත්තිසං පිහිතෙපි අපිහිතෙපි චාරෙ නිපජ්ජනස්ස අරුණුගමනකමණෙ යෙව අපිහිතචාරෙ පිහිතෙ පි පිහිතචාරෙ ව පුන විවරිත්ථා පිහිතෙපි බෙතෙන පිහිතතා අනාපනති”ති තං අභිකපාය නසමෙති, රත්තිසං චාරං අසංවරිත්ථා නිපජ්ජනස්සෙව හි අරුණුගමනෙ ආපනති අභිකපායං දක්ඛිතා, තස්මා බෙතෙන වා පිහිතං හොති, අබෙතෙන වා සංවරණමෙත්ථ පමාණන්ති අමහාකං බන්ති.

“නිද්දවසෙන නිපජ්ජති”ති නිද්දාගිභුතතාය එකපස්සෙන නිපජ්ජති; එං පන නිපජ්ජනා නාම නහොතිති අනාපනති වුත්තා,

“අඵසාය සුපන්නසා” නි කට්ඨාස පිට්ඨිවෙමජ්ඣසාම අනන්තර අස මහකකම්පි පදෙසං භූමිං අප්‍රසාපෙනා ඵමහාදිං අඵසාය සුපන්න සා; “සග්ගා වුච්ඡාති” නි පක්ඛලිත්ථං පතිතො විය සග්ගා වුච්ඡාති; නන්තෙව සග්ගා නිවුච්ඡාති” නි නිද්දාහිභුතතාය සුපන්නො නවුච්ඡාති; නමුච්ඡා පරෙතො තෙනෙව අවසන්නා ආපනති නදිසාතිති වුත්තං, “ඵකභවෙගනා” නි ඵකසා පසාසා හඤ්ජනෙත භෙදා වුත්තන සෙන පාදෙ භූමිතො අමො වෙත්තාච ඵකංපසා හත්තො නාමෙත්තා නිපන්නාති වුත්තං හොති, මහාඅභිකථායමපන:— මහාපදුමත්තෙ රෙන වුත්තනති සමුග්ගො, මුච්ඡිත්තා පතිතතො ඵෙරෙන අවිසග්ගතා ආපනති න දිසාතිති වුත්තං, ආවරියාපන:— යථා යක්ඛගිහිකො ඛන්ධිත්තා නිපජ්ජාපිතො ච පරවසො හොති, ඵං අපරවසතො මුච්ඡිත්තා පතිතො කිචිකාලං ජාතිත්තා පි නිපජ්ජාතිති අනාපනතිං න වට්ඨති, “යොව යක්ඛගිහිකො යොව ඛන්ධිත්තා නිපජ්ජාපිතො” නි ඉමස්ස මහා අභිකථාචාදස්ස පච්ඡිදන්නා යො යෙව පමාණතො ගහෙ තබ්බො, තථා ච වුත්තං “සබ්බත්තො යොයො අභිකථාචාදෙ ඵෙ රවාදෙ වා පච්ඡා වුච්චති, යොයෙව පමාණතො දභිබ්බොති” යක්ඛ ගිහිත ගහණෙනෙව වෙත්තං විසංඤ්ඤි භූතො පි සමගාතිතොති වෙදි තබ්බො, ඵකභවෙගන නිපන්නො පන අත්තො අනිපන්නතො පුච්චති යෙවාති මහාඅභිකථාචාදෙන යො අපටිකඛින්නො ච හොතිති දභිබ්බො, දිවාසංචරිත්තා නිපන්නසා කෙනති විචචෙපි වාසෙ අතා පනති නිපජ්ජනකාලෙ සංවරිත්තා නිපන්නතො, සමෙ දිවා සංවරිත්තා වාරසම්පෙ නිපන්නො පච්ඡා සයමෙව වාරං විචරති ඵවම්පි භට්ඨති, අවිත්තකාචායං ආපනති කිරියාය කිරියාච.

දිවාසෙය්‍යා විනිවජ්‍ය කථා සමත්තා.

—)(—

පටිකඛාර විනිවජ්‍යෙ:— “තඤ්චබ්බො-පෙ-නවණ්ණමභිත්තාය” නි ඉදං ජත්තදණ්ඩාසාසක සලාක පඤ්චර විතකිතං සක්ඛායාති වදන්ති; “සබ්බස්වා” නි ජත්තදණ්ඩ සබ්බත්තං; “ආරග්ගනා” නි නිබ්බදන මුඛෙත; “කමකං වාලුරුභංකං වා ජිත්ඤ්ඤිතා ඛාසෙ තබ්බො” නි සමෙ තාදිසං අකප්පිය ජත්තං ලහති, කමකං වාලුරුපඤ්ච ජිත්ඤ්ඤිතා තවෙජ්ජා ඛාසෙ තබ්බො; “සුත්තකෙනනවා දමො මෙථෙ තබ්බො” නි යථා ජත්තදණ්ඩ ලෙඛා න පඤ්ඤායති, තථා මෙථෙ තබ්බො; “දඬුමුඤ්ඤ” නි දණ්ඩමුත්තල, ජත්තදණ්ඩසා හෙට්ඨිමහ ලෙති අත්තො; “ජාතමඬලික” නි ජත්තසා අත්තො මුද්දක මණ්ඩලං; “ලක්ඛිතිත්තා” නි උභිපෙනා; “සාවම්චති” නි යදි පන.

රජුකෙහි බැසිති, බැසිතුං පන සුත්තභානතො වටති; “නානා සුත්තකෙහි”ති නානා වණ්ණෙහි සුත්තෙහි; ඉදංකාලං තථා කුරු ත්ථානං කරණප්පකාර දස්සනන්තං, එකවණ්ණ සුත්තකෙ කාපි වුත්තප්පකාරෙන සිඛිතිතුං නවටති යෙව, “පට්ඨමුඛෙ”ති පට්ඨකොපියං; චිත්තං පට්ඨානං සපිතභානං සංකායෙනං වුත්තං, “පටිසන්තෙ”ති ටිට්ඨ පරියන්තෙ; අනුචාතං සංකායෙනං වුත්තං, “වෙණි”නති පිඤ්ජරක සිසාකාරෙන සිඛිතං; “සංඛලික”නති බිලාලබ්බනාකාරෙන සිඛිතං; “වෙණි සංඛලික”නති වෙණි උප සොග වටනං; “කුරුන්ති”ති කරණක්‍රියා පෙක්ඛණං; “අග්ගිස ගදමුගග්ගිති”ති එන් අග්ගිය වෙනිය සණ්ඨානෙන සිඛිතං; මුලෙ තනුකං අග්ගෙ මහනතං කන්ධා ගදකාරෙන සිඛිතං යද; මුලෙ අග්ගෙව එකසද්ධං කන්ධා මුග්ගකාරෙන සිඛිතං මුග්ගතෙ; “කකකටකකති උක්කරන්ති”ති ගණික පට්ඨ පාසක පට්ඨානං අනෙක සාලිබ්බං කන්ධා කකකටකානං අකතිසණ්ඨානං උච්ච පෙත්ති—කුරුන්තිති අන්තං; “කොණ සුත්තපිලකා”ති පාසක පට්ඨානං කොණෙහි නිගට සුත්තකානං කොට්ඨොති තිසුපි ගණි පදෙසු වුත්තං, කථමපන තා දුට්ඨෙසුද්ධාරූපා කාතඛොති? කොණෙහි නිගට සුත්තකානං අනෙකපු එකවාරං ගණිකරණෙන වා පුත්ත නිවත්තකන්ධා සිඛිතෙන වා දුට්ඨෙසුද්ධාරූපා කන්ධා සුත්ත කොට්ඨොරසං කන්ධා ජිජිතඛො, ධම්මසිරිපෙරෙන පන—“කොණ සුත්තකාල පිලකාල දුට්ඨෙසුද්ධාරූප කප්පර”ති වුත්තං, තථා ආවරිය මුඛදත්තපෙරෙනාපි—“සුත්තකාල පිලකාතන් දුට්ඨෙසුද්ධාරූප දිපිතා”ති වුත්තං, තස්මා තෙසං මනෙන කොණ සුත්තකාල පිලිකාල, කොණ සුත්තපිලකාති එවමෙත් අන්තං දඬුකො; “මණිනා”ති මසාර ග ලාදි පාසාණෙන; “කසපිමෙ නඛි”නති නසංසි තඛිං; අංගවටක කායබ්බනාදිති පන සංඛාදිති සංසිතුං වටති, “පාසකං කන්ධා බන්ධි තඛි”නති රජකකාලෙ බන්ධිතඛිං; සෙසකාලෙ මොවෙනා යපෙ තඛිං.

“ගණිකෙ”ති දන්තමයාදි ණෙසිකො; “පිලකා”ති බිත්ද බිත්ද කන්ධා උච්චපෙත්ති පිලකා; “මණිවණ්ණ”නති මණිවණ්ණං සංකාය වුත්තං; මණිවණ්ණං පන පත්තා අඤ්ඤාන කතං ලභිතා පරිභුජතුං වටතිති වදන්ති, “තෙලවණ්ණො”ති සමණ සාරූප වණ්ණං සංකාය වුත්තං; “පග්ගමණ්ණෙල”ති තිපු සිසාදිමෙ පත්තමණ්ණෙල; “නඛිකාමෙ! විමිත්තාති පග්ගමණ්ණෙලාති ධාරෙ තඛිති රූපකාකිණ්ණාති හත්තිකමුකනාති, ති වුත්තතනා හත්ති කමුං නවටතිති වුත්තං, “අනුග්ගනාමි හිකාමෙ! මකරදන්ත කං ජිජිතු”නති වටනතො මකරදන්තකං පන වටතිති වුත්තං.

“මකරමුඛ” නම් මකරමුඛ සණ්ඨානං; “දෙඬුබුක්ඛ” නම් උදක සප සිසයණ්ඨානං; “අවිජ්ඣ” හි කුසුරවත් සණ්ඨානානි; “රජ්ජ කාකාසබ්බනං එකමෙව චච්චනි” හි රජුකං බකුනොපරික ගුණමෙව කන්ධා බක්ඛිතං වට්ඨති; මජ්ඣේ වා භිඤ්ඤා විගුණං කන්ධා බක්ඛිතං නවට්ඨති, විගුණං පන අකන්ධා එකරජුකමෙව සතචාරම්පි පුනර්පුනං ආවිජ්ඣන්තා බක්ඛිතං වට්ඨති, තෙනෙව- “එකමිසින චච්චනි” හි විගුණම්පි කන්ධා බක්ඛිතං නවට්ඨති; “බහුරජ්ජකෙ-පෙ- චච්චනි” හි ඉදං කාස බක්ඛිතං සන්ධියා වුත්තං, න දසා සන්ධියා, ඊදං හි කාසබ්බනං බක්ඛිතං වට්ඨති, තෙනෙව ආවර්ග මුඛදන්තා භේරෙන වුත්තං:—

එක රජුමයං වුත්තං මුනිනා කාසබ්බනං,
තඤ්ඤා පාමඛා සණ්ඨානං එකම්පිව න වට්ඨති;
රජුකෙ එකතො කන්ධා බහුඑකාස රජුසා,
නිරන්තරං හි වෙඨෙත්වා කතං වට්ඨති බක්ඛිතානි;

මුරජමපන කාසබ්බනං නවට්ඨති, “නභිකඛවෙ උච්චාවචනානි කාසබ්බනානි ධාරෙනඛානි, කලාමුක දෙඬුබුක්ඛං මුරජං මඤ්චිණං යොධාමරය්ස ආපනති දුක්ඛවස්සා” හි වුත්තන්තා තං පන බහු රජුකෙ එකතො කන්ධා එකෙන නිරන්තරං වෙඨෙත්වා කතං මුරජං තඤ්ඤා නභවත්ති? ආම නභවත්ති, මුරජං හි නාම නාතාවණ්ණභි සුත්තෙහි මුරජ වට්ඨි සණ්ඨානං වෙඨෙත්වා කතං, කෙච්චි පන “මුරජනති” බහුරජුකෙ එකතො සංවච්ඡිඤ්ඤා එකාස රජුසා පරිවෙසෙත්වා කතරජුති වදන්ති, තං නභගෙ තඛං, යදිවෙතං මුරජං සියා, “බහුරජුකෙ එකතො කන්ධා එකෙන නිරන්තරං වෙඨෙත්වා කතං බහුරජුකනති න වත්තඛං, තං වට්ඨති” හි ඉදං විඤ්ඤා සේය්ස, මුරජං පන පාමඛා සණ්ඨානං තඤ්ඤා දසාසු වට්ඨති, කාසබ්බනං දසා ජරන්ති, “අනුජානාමි භික්ඛවෙ! මුරජං මඤ්චිණ” නම් වුත්තන්තා තෙනෙව චකඛති, ඉදං දසාසු යෙව අනුසංකප්පනානි.

“කාසබ්බන විඤ්ඤා” හි කාසබ්බනස්ස පාසනො ජරති; “අනුජානාමි භික්ඛවෙ! විඤ්ඤා” නම් වුත්තන්තා කාසබ්බනස්ස පාසනො දසාමුලෙ තස්ස මර භාවන්තං කන්තඛෙ දන්ත විඤ්ඤාදි මයෙ විඤ්ඤා; අභිමඛලානිනාම-සභිබ්බො, වක්ඛං, පුණ්ණකුමො, ගද, සිරිවච්ඤා, අභිකුමො, ධජං, සොවච්ඡිකන්ති; වදන්ති “සපිච්ඡෙද ලෙඛා මත්ත” නම් උපසාසු කොට්ඨ කාකඛ පරිවෙසද රජ්ජමත්තං; “උජ්ජ ක මො” හි වුත්තන්තා වතුරස්සාදි වඛන ගතිකං න වට්ඨති, ඡන්තදණ්ඩ ධමම කරක අස්සන නාලිකා නාතා වණ්ණ ලාභා පරිකම්භකතා න වට්ඨති වදන්ති; “ආර කණ්ණිකෙ” හි පොඤ්ඤාදි අභිසංඛරණ්ණා

කභා දිගුබ සැසිකෙ; “වට්ඨමණික”නම් වට්ඨං කභා අභා
 භොටියං උභාපෙ තඛි බුබුලු; “අඤ්ඤං වා චණ්ණමඛ”නම්
 ඉමිනා පිලකාදිං සංගණිතාහි; “මණික”නම් එකාබධමණි;
 “පිලක”නම් සාසප මනනිකා මුහුන රුජ්ඣදියා බහුබධලෙඛා;
 ඉමසමිං අධිකාරෙ අවුත්තනනා ලෙඛනියං යංකිඤ්ඤි වණ්ණමඛං
 වට්ඨනිති වදන්ති, “වලිහක”නම් *මජ්ඣෙක වලිං උභාපෙතා; “මණි
 ඩලං භොති”ති උත්තරුරුණියා පට්ඨෙතන්තං ආවාට මණ්ඩලං භොති;
 කිඤ්ඤාපි එළු දන්ත කඨචෙජ්ජන වාසියෙව වුත්තා, මහාවාසියං
 පන නවට්ඨනි යෙව උජ්ඣතමෙව ඛණ්ඩානම් සමබ්භො, උභොසු
 වා පසෙසු එකපසෙස වාහි, වචන සෙසො, කුත්තරයට්ඨි භොටියං
 කතඤ්ඤා වලයාතිපි වට්ඨනති; යෙසං අඤ්ඤමඤ්ඤ සංඝට්ඨෙන
 සඤ්ඤා නිවේරති; “ආමණ්ඩ ඤාතකෙ”ති ආමලකෙහි කතභාජනෙ;
 “භුමමන්තරණ”ති චිත්තකට්ඨ ඤාතක විත්තන්තරණදිකෙ පරිකම
 කතාය භුමියා අන්තරිතකෙ අන්තරණෙ; “සානිසංඝමෙ”ති ඉමිනා කුණ්ඩ
 ක සරකෙපි සංඝණිතාහි; “විජ්ජන”ති චතුරස්ස විජ්ජනෙ; “සංඛං
 -පෙ-වට්ඨනි”ති යථා වුත්තෙසු මඤ්ඤපිඨාදිසු ඉන්තිරූපං විනා සංඛං
 මාලාකමමි ලතාකමමාදි වණ්ණමඛං හිකුන්තො වට්ඨති; “සෙනාසනෙ
 කිඤ්ඤි පටිසෙධෙනඛං නත්ති, අඤ්ඤානු විරුඬ සෙනාසනා”ති, එන්තා
 යමධිප්පායො, සෙනාසන පටිකඛාරෙසු පටිසෙධෙ තඛං නාම
 කිඤ්ඤි නත්ති, විරුඬ සෙනාසනං පන සයමෙව පටිකඛිපි තඛනති,
 “අඤ්ඤාසං සිමාය”නම් සිමසාමිනො වුත්තා, රුජ්වලලභා පරති
 කාසිකා එකනිකාසිකා පි උපොසථ පචාරණනං අනන්තරය කර
 අලඤ්ඤා රුජ් භුජුපසා වුච්චන්ති, “හෙසං ලජ්ජි පටිසා”ති
 තෙසං සිමසාමිකානං පකඛානුචා අනුබලං දානං සමන්තා ලඤ්ඤ
 පරියා; “සුකභාමෙවා”ති අඤ්ඤාසං සනතිකෙ පි අනන්තො සිමාය
 අනන්තො වුත්ත විධිනා කතං සුකත මෙව.

පටිකඛාර විනිවේශ කථා සමත්තා.

—)(—

හෙසජ්ජාදි කරණ විනිවේශය:— “සහ ඛමමිකාන”නම්
 එකසා සජ්ජනො සාසනෙ සහසිකඛමාන ඛමමානං, පඤ්ඤානම්පි
 විවට්ඨ නිසසිත සිලනතා “සමසිලසඛා පඤ්ඤාන”නම් වුත්තා;
 “ඤ්ඤාන පචාරිතභානතො”ති අනන්තො තෙසං වා ඤ්ඤාන
 පචාරිතභානතො; හිලානස්සන්තා අපචාරිතභානතො පි විඤ්ඤානතිසා
 අනුඤ්ඤානතො කතාපි අකතාපි අකතාපියා හි අකත විඤ්ඤානති,
 වද භනෙත! පට්ඨෙතාහි, එවං අකත පචාරණභානෙවා විඤ්ඤානති

* වලිහකනම් කඨඬි.

අකත විඤ්ඤානති, “පටිසාදියති”ති සමපාදෙති; “අකාතුං නව්වති”ති එඡ්ඤානං වදන්ති; “ගතධම්මකෙසු චුත්ත නයෙනෙවා”ති ඉමෙසමිපි පඤ්චනාං අකත විඤ්ඤානතිසාපි හෙසජර්ථං කාතුං වට්ඨති කුරුඤ්ච කථායං චුත්තනතා කපිතං, “සාව ඤානා නපසසනති”ති යාව නසස ඤානකා නපසසනති, පිතුහගිති—පිතුච්ඡා; මාතුභානා—මාතුලො; “නපසහොනති”ති කාතුං නයෙනෙත්ති; “සමෙපි නසාවනති”ති යාවිතුං දුක්ඛනති අධිප්පායෙන යදි නයාවනති; “ආහොගං වා කත්වා”ති ඉදං කත්තබ්බතා දසසනවයෙන චුත්තං; ආහොගං පන අකත්වා පි දතුං වට්ඨතිති තිසුපි ගණ්ඨපදෙසු ලිඛිතං, “එතෙ දසඤ්ඤානෙ ධම්මො”ති තෙස පුත්තනතතාදයො පි නප්පට්ඨබ්බතා ඤානකා එවාති තෙපි එඡ්ඤාව සබ්බගිති; තෙනෙව—“අඤ්ඤාස”නති ඉමිනා අඤ්ඤානකානං ගහණං වෙදිතබ්බං, තෙනෙවාහ:—“එතෙසං පුත්තපරමපරායා”ති ආදි, “කුලපට්ඨමම”ති කුලානං පටිපාටි; කුලපරමපරාති චුත්තං හොති, “මස්මිං දසසනති කරිසසනති”ති පට්ඨාසං කත්තනතසාපි යාවිතා ගතෙනබ්බාන තස්ම ඤාතකෙසු පෙජ්ජකමමං වා කුලදුස්සකාපනති වා නහොතිති වදන්ති.

“සබ්බපදෙසු විනිවජ්ජයො වෙදි නබ්බො”ති චුල මාතුයති ආදියු සබ්බපදෙසු චුලලමාතුයා සාමිකොති ආදිනං යොජෙතා හෙඨා චුත්තනතයෙන විනිවජ්ජයො වෙදිතබ්බො; “චුත්තනතයෙන පරිසෙසිතා”ති ඉමිනා “ඤ්ඤානාමණෙරෙභිවා”ති ආදිනං චුත්තමඡ්ඤා අතිදිසති, “අපට්ඨාසිංසනෙනනා”ති මස්මිං දසසනති කරිසසනතිති එවං අත්තනො අඡාය අපට්ඨාසිංසනෙනනා; භික්ඛුසංඝස්ස පන උපකාරකත්තං පට්ඨාසිංසනෙනන කාතුං වට්ඨති, “හෙසජර්ථං තාව ආචික්ඛාතාති චුත්තෙ පි යථා අඤ්ඤාමඤ්ඤං පන කථා කාතබ්බො”ති ඉදං පරියායනතා වට්ඨති, එවං හෙඨා චුත්තනතයෙන ඉදඤ්ඤාදඤ්ඤා ගහනො කත්තනතිති ඉමිනා පරියායෙන කත්තනතසාපි තෙවඡ්ඤාදෙසොති ආචරියා, විනය ලක්ඛණං අභිනතනසස්ස අනාවරියස්ස තදනුරූප වොභාරසමුවතො ජ්ඣියස්ස ලාභස්ස උපපත්ති තාම නාමිති “ආචරියසාහො නාම අයනති” චුත්තං; විනයෙ පකතඤ්ඤානා ආචරියෙන ලභිතබ්බ සාහො අයනති චුත්තං හොති; පුප්ඵ, පුප්ඵ, ඡාය දිනෙතාපි අකප්පිය වොභාරෙන විධානස්ස අයුත්තනතා “කප්පිය වසෙතා”ති චුත්තං, පුප්ඵං ආගරථාති ආදිනං කප්පිය වොභාර වසෙතාති අඡෙඡා; යදි පරිත්තං කත්තනති චුත්ත කත්තනති ගිහිවෙය්‍යාවට්ඨකරණථාතෙ තිථිති “පරිත්තං කත්තනති හනෙති චුත්තෙ න කාතබ්බො”නති චුත්තං, “හණ්ඨා”ති චුත්තෙ පන ධම්ම කථාය අඡෙක්ඛසනථාතෙ භික්ඛනතා කාතබ්බනති චුත්තං, ධම්මං හි

අනුක්‍රීඩෙයිතා පි කප්ඵං වටති, පඨෙව අක්‍රීඩෙයිත, “වාලොකා පරිච්ඡිනා”ති පරිත්තං කරොන්තං න කාතං විධිං දෙස්සති, “චිනා රතො—පෙ—දුක්ඛං”නති අක්‍රීඩෙයිතං යෙව දදතො දුක්ඛං; “නොවෙ. ඡායනති”ති යදි එවං චන්ද්‍රං නර්තනති; “දදක”නති දක්‍ෂිණොදකං; පාදෙසු අපනිතෙසු අවමඛගල සංඝඤ්ඤානො හො නතිති ආහ—“නපාද අපනෙ තඤ්ඤා”ති “භන්දං වටති”ති පරිවාරණං ආගමන්තුති වුත්තෙපි එවං සල්ලකොකා ගතං වටති; අක්‍රීඩෙයිතං භික්‍ෂු අමනුස්ස ගතිතස්ස පහාරං අදාසි, යො තෙන කාලවකාසි, ආවාසිකාභික්‍ෂු භගවතො එතමන්. ආරොවෙසුං, අථ භගවා කිංචිපොතා නිං භික්‍ෂුති පටිපුච්ඡන්තා න මරණධිප්පායො හං භගවාති වුත්තෙතං නති භික්‍ෂු න මරණධිප්පායස්සාති අවොච, තං සංඝායෙතං වුත්තං—“පහාරෙ දිනෙත පෙ—අනාපනති වුත්තාති” පහාරෙ නදුතෙකොති සමබොධො.

“පටිකමං වෙදිතං”නති ආවානාපිය පරිත්තස්ස පටිකමං පුබ්බපචාරධාරිතං මෙත්තසුත්තාදං වෙදිතං; එවං නි තං ලඛ සෙවනං හුන්වා තෙජ්ජනං හොති, තෙනාහ—“පඨමමො”ති ආදි, “පිට්ඨං වා මංසං වා”ති එත්ථ වා සද්දො අතිශයො, තෙනමවස්සා තප්පවාදං සංඝානිගාති, “ඛාරං ලභනති”ති අත්තනාපි සාධිතං ආහාරවසෙනාපි සාධිතං චාතවසෙන ව මිකාසං ලභනති, “පරිත්තං—පෙ—නිසීදි තං”නති ඉමිනා පරිත්තකාරකස්සාපි භික්‍ෂුතො සරීර සුඛිපි ඉච්ඡන්තොති දෙස්සති, “පරිත්තකාරකො—පෙ—සංපරිවාරි තෙනා”ති ඉදං පරිත්ත කරණෙ ඛාතිර රක්ඛා සංවිධානං; මෙත්ත විත්තං—පෙ—කාතං”නති ඉදං අක්‍රීඩෙයිතං; ලභයතො රක්ඛා නං සංවිධානං එවං නි අමනුස්සා පරිත්ත කාරකස්ස අත්තරංසං කාතුං න විසභනති, “මඛගලගාථා වන්තං”ති පුබ්බපචාර ව සෙන වත්තං; “සංඝායනති පාතො”ති තස්මිං විහාරෙ තස්මිං ගාමකොත්තෙ ව සංඝොසං භික්‍ෂුතං සනතිපාතො; “සොසෙ ත ඤො”ති වෙතිශ්චගණ සංඝොති සනතිපතිතං නති සොසෙ තඤ්ඤා; “අනාගතං නාම නලගති”ති අමනුස්සා බුද්ධාහං ස තෙන රත්තං භසෙනව අනාගතං නලගති; ගතිතං පාපදෙසෙන අමනුස්සොව පුච්ඡන්තො හොතිති “අමනුස්ස ගතිතො නිං කොතා චො සිති පුච්ඡන්තො”ති වුත්තං; “මාලා ගඤ්ඤි”ති පුච්ඡන්තො විනි සුච්ඡිස මානසු මාලා ගඤ්ඤි; “පතති”ති තුස්සං පතතිදනං; පිණ්ඩපාතෙ පතති”ති පිණ්ඩපාතෙ දිගමානෙ පතතිදනං; “දෙව නාත”නති සක්ඛයෙතා පතති; “පටිග්ගං නාගති”නති එත්ථා පි මෙත්තිවිත්තං පුරෙ වාරිකං කන්තා නි ව මඛගලගාථා වත්තං; ව විහාරස්ස උපවතෙති එවමාදව සංඝො ගිහිනං පරිත්තකරණ වුත්තං පටිකමං කාතං මෙව.

“අනාමච්ච පිණ්ඩපාතො”ති අපබ්බර්තස්ස ගුණතො උචො අනන්තා අඤ්ඤානවා පබ්බජ්ජෙන අගතින අගො පිණ්ඩපාතො; “චාලකො”ති ඉමිනා පනෙනා පි ගතිතො සෙවාති දඬුකො; “දුමටික වොරස්සා”ති රජරුං පඤ්ඤ මානස්ස පාකව්චොරස්සා; “වොරනාග වජ්ඣ”නති එඤ්ඤ වොරනානස්ස කිර ආචොං ජෙනෙන කුඤ්ඤස්සති, අනාමචං නවට්ඨති ජෙට්ඨො. පනනගගණ ගණෙනෙව අගං ගගෙනා පනෙන භනනං සබ්බද්ධි, සො තෙන නුස්සි, එනන්තං උස්සංති භනනස්ස එකපදස්ස ඤෙව ජොකං ධරෙත්වා පි පුන තෙන සබ්බං සබ්බමිපි දුකුං දුට්ඨති පුලලාණිසිපදෙ වුත්තං.

ආමිසස්ස ධර්මස්ස ච අලාභෙන අනන්තො පරස්ස ච අනන්තෙර සම්භවන්තස්ස ජිඤ්චිවරභෙදස්ස පටිසන්ධාරණං පිදගණං අංගණිගණං පටිසන්ධාරණ, අයං කිං ලොකයනතිවාසො අලබ්භමානොති. ආමි සෙන ච ධර්මෙන වාති විනි ජිඤ්ඤා තස්ස ජිඤ්ඤා යථා න පඤ්ඤා යති, එවං පිඨස්ස විශ් පච්චන්ධාරණෙන ආමිසො ච ධර්මෙන ච පටි සන්ධාරණං ආමිස පටිසන්ධාරණ ධර්ම පටිසන්ධාරණති වුච්චති, තඤ්ඤ ධර්මපටිසන්ධාරණ කස්සචි න කාතබ්බොති ජෙට්ඨ, යස්ස කස්සචි ගගඬස්ස වා පබ්බජ්ජිතස්ස වා ධර්මෙන සසඬගො කාතබ්බොති, “පටි සන්ධාරණවිනිවජ්ජාමායං කස්ස කාතබ්බො? කස්ස නකාතබ්බො”ති ඉදං පන ආමිස පටිසන්ධාරණං සකියා වුත්තං, “උබ්බාසෙත්වා”ති සමන්තා නියොජ්ජනං විලුභානොති මනුස්සො පලාපෙත්වා අඤ්ඤාසං අවායං කත්වා; “සංකස්සන්ධාය ආගමා”ති පාකව්චතො තංඤ්චසන්ධාය ආගවා; “වරපොඤ්ච වින්නන්ධක”නති අනෙකපකාරං උත්තම රූපවිචිත්තං අන්ධාරණං.

සෙසජ්ජාදි කරණ විනිවජ්ජ කථා සමන්තා.

—88—

විඤ්ඤානානි විනිවජ්ජයො:— “මුලවෙජ්ජරාය පුරිසං ආවිහං නවට්ඨති”ති පරයන්තක භාවතො මොචෙත්වා අනන්තො සෙව සන්තකං කත්වා ආවිහං නවට්ඨති; එවං මුලවෙජ්ජරාය අඤ්ඤාතක අපවාරිතඬානතො යාවන්තස්ස අඤ්ඤාතක විඤ්ඤාතියා දුක්ඛං, දුස්සං අනන්තො අන්ධාය සාදියන්තස්සා පි දුක්ඛ ධර්මෙව, “දුසිදුස පටිගගණං පටිවිරතො ගොති”ති වචන්මනා ඤාතක පවාරිතඬානතො පන දුස්සං මුලවෙජ්ජරාය යාවන්තස්ස සාදියන වසෙනෙව දුක්ඛං, “සකකමං නිසාචි තබ්බො”ති පාණති පාන සිකුඬාපද රක්ඛණන්ධං වුත්තං; “අනිසෙත්වා පි නයාචි තබ්බො”ති මනුස්සානං අඤ්ඤාතා ගාගස්සපි සම්භවතො වුත්තං; පුඬවිභෙත්තන පන භන්ධාය යාවන්තස්ස ආපත්ති නාම තඤ්ච, “සබ්බකප්පිස භාවදිපනානු”නති සබ්බකප්පිස භාවදිපනානු; “මුලං දෙථංති

වත්තුං වට්ඨති” ති යඤා මූලං දස්සාමාති තෙති පඨමං වුත්තනතො විඤ්ඤානති. නාහොති, යඤා ව මූලනති හතිසාමඤ්ඤා වචනනො අකප්පිය වචනං තෙව හොති, නඤා මූලං දෙථාති වත්තුං වට්ඨති, “අනාඤ්ඤා වුත්තක” නති අපරිග්‍රහතිනං; “අකප්පියකභාපණාදිං නදනාබ්බ” නති කිවාපි අකප්පිය කභාපණාදිං අසාදියනොන කප්පිය වොහාරනො දදුං වට්ඨති, යථානථාපි සාරාසං නහොති, මනුස්සා ව එතස්ස සනතකං කිඤ්ඤි අනිති විහෙඨො තබ්බං මඤ්ඤා නතිකි, අකප්පිය කභාපණාදිදුතං පටික්ඛිතනං; “නාථෙව පාඨෙ නා” ති හත්තකමම වසෙනෙව පාවෙනා; “කිංභනෙන” ති එතත කෙපි ප්‍රච්ඡිතෙ යදන්තය පටිඨො නං කප්පතුං ලහති, ප්‍රච්ඡිත පඤ්ඤා හතනා, “චනන” නති වාරිතනං; ආදනති උත නාහොතිති අධිප්පා යො, “කප්පියං කාරපෙතො පටිග්‍රහණෙන තබ්බාති” ති සාබ්බය ලග්ග රජස්මිං පතෙන පතිතෙ පි සාබ්බං ජිඤ්ඤිතො ජාදිතු කාමතාය පි සති සුඛ පරිභොග්‍යන් වුත්තං, “නදිංවා-පෙ-ආහරාති වත්තුං වට්ඨති” ති අපරිග්‍රහතිතනො වුත්තං, “ගෙහනො-පෙ-පරිභුක්ඤ්ඤා තබ්බ” නති පරිග්‍රහතිත උදකතනො විඤ්ඤානතියා දුක්ඛං හොතිති අධිප්පායො, “අලඤ්ඤි-පෙ-නකාරෙ තබ්බ” නති ඉදං උත්තරිතධ්‍යාදි කාරතනො අපේක්ඛාහරණියං සඤ්ඤාය වුත්තං, බාහිර පරිභොගෙසු එත අලඤ්ඤි පි හත්තකමම කාරෙතුං වට්ඨති, “ගොණං පන-පෙ-ආහරණෙතුං නවට්ඨති” ති අත්තනො අන්තය මූලවෙජ්ජ්‍යවසෙන ආහරාපෙතා නවට්ඨති; “ආහරාපෙතනස්ස දුක්ඛං” නති අඤ්ඤානක විඤ්ඤානතියා දුක්ඛං; අත්තනො අන්තය සාදියනෙ පි දුක්ඛං වෙව, හත්තකායං වලං පටිග්‍රහණෙන පටිවිරතො හොතිති වුත්තනතො. නොවාහ— “ඤ්ඤාන පවාරිතභානතො පි මූලවෙජ්ජ්‍යය යාමිතුං නවට්ඨති” ති “රක්ඛිතා” ති, යථා වොග් න හරන්ති එවං රක්ඛිතා; “ජග්ගි තා” ති, තිණ දුතාදිති ජග්ගිතා; “න සමපට්ඨති නාබ්බ” නති, අත්තනො අන්තය ගොසාදියනස්ස පටික්ඛිතනතො වුත්තං. “සකං දෙථාගි—පෙ—නවට්ඨති” ති මූලවෙජ්ජ්‍ය වසෙන සකං දෙථාති යාමිතුං නවට්ඨති; “නාව කාලිකං වට්ඨති” ති නාව කාලිකං කතා යාමිතුං සබ්බන් වට්ඨති; වල්ලි ආදිය ව පරපරිග්‍රහතිතෙසු එතෙව නාමොති යොජෙ තබ්බං, “ගරුකණ්ඩුපහොනකෙසු සෙව වල්ලි ආදි සු” ති, එන්ද්‍රියදෙතුනෙව එ මුළු බබ්බජ්‍යන් නොනානං සංඛ්‍යානො දභිබ්බො; යථාපන වත්ථුපසෙන අත්තං හුතා අත්තප්‍රකෘතෙව මහතනං හරිතාලතිඵලකාදිනං ගරුභණ්ඩං අප්‍රකෘතනම්පි යාමිතුං නවට්ඨති වදනති. “යා” ති විඤ්ඤානං පරමයති; යාව ඉධ පරකථා න සෙන කෙනාපි අධිප්පාය විඤ්ඤානං විඤ්ඤානතියි ගහෙනබ්බා, මත නාහ— “සබ්බෙන සබ්බෙන” සබ්බප්‍රකාරෙනාති අන්තො; තෙන

පරිකථාදි වසෙතාපි විඤ්ඤාපනං නවට්ඨනීති දීපෙනි, පරිකථො භාස නිමිත්තකමං පිති විවරපිණ්ඩපාතාදිසු පච්චයෙසු නංවති.

ඉදුනි සෙත්තාසකපච්චයෙ අධිපෙපන විඤ්ඤානං පරිකථා දීති විසෙසෙත්තා දසෙසෙනො “ආහර දෙනිති විඤ්ඤානනි මත්තමෙව නවට්ඨනී”ති ආහ, “පරිකථොභාස නිමිත්ත කමොති වට්ඨනී”ති එත්ථ පරිකථානාම—පරියායෙන කථනං; භික්ඛුසංඝස්ස තෙතාසනා සමුඛාධනනීති ආදිවචනං, ඔහාසොනාම—උජ්ඣමෙව අකපේඤ්ඤා යථා අධිප්පායො විභූතො හොති, එවං ඔහාසනං; “උපාසකා! භූමෙහ කුභිං වසථාති” “පාසාදෙ භනෙන! ති”තිභක්ඛුනං පන උපාසකා! පා සාදෙ නවට්ඨනීති, ආදි වචනං, නිමිත්ත කමංනාම—පච්චයෙ උද්දිස්ස යථා අධිප්පායො ඤ්ඤති එවං නිමිත්තකමං; සෙත්තාසනත්ථ භූමිපරිකමාදීති කණෙනස්ස කිං භනෙන! කසිරුති? කො කාර පෙනීති? හිහිති චූනෙන නකොමිති ආදිවචනං,

ඉදුනි හිලානපච්චයෙ විඤ්ඤානනි ආදිකං සංකම්පි වට්ඨනීති දසෙසෙනො ආහ—“හිලානපච්චයෙ පනාති” ආදි, නථා උප්පන්නා පන හෙතෙරං රෙගෙ චූප්පනෙන පරිභුජ්ඣං වට්ඨනී? නවට්ඨනීති? නත්ථ විතයධර භනවතා රෙනසීසෙන පරිභොගස්ස වාරං දින්නා, තස්මා අරෙගකාලෙ පි පරිභුජ්ඣං වට්ඨති, ආපනති නහොතිති වදනති, සුත්තනනිකා පන—කිංඤ්ඤා පි ආපනති නහොති, ආර්ථං පන කොපෙනි, තස්මා සලෙලබ පටිපත්තිං සිතස්ස නවට්ඨති, සලෙලබං කොපෙනීති වදින්නි.

විඤ්ඤානනි විනිවිජය කථා සමන්තා.

—)(—

කුලසංවාහවිනිවිජයෙ— “කොට්ඨන”නති සයං ජීඤ්ඤා; “කොට්ඨා පන”නති ඉමංජීඤ්ඤා ඉමං භිඤ්ඤාති අඤ්ඤාති ඡේද්දපනං; “ආලිසා බන්ධන”නති යථා ගච්ඡමුලෙ උදකං සනතිච්ඡි, නථා සමන්තතො බන්ධනං; “උදකස්සා”ති අකප්පිය උදකස්සා; “කප්පිය උදකසිඤ්ඤා”නති ඉමිනාව සිඤ්ඤාපනම්පි සංගහිතනනි දඪිකා; නනුව උදකස්සා සෙවනං සෙවාපනනනි ඉමිනාව සමඤ්ඤාසො කප්පියාකප්පිය උදකසිඤ්ඤානාදිං සන්නා සංගහෙත්ථං, තස්මා කප් පිය උදකසිඤ්ඤානාදිං කස්මා විසුං චූත්තනනි? ආරුමාදි අන්ධ රෙපිනෙසු අකප්පියවොහාරෙසු පි කප්පිය උදකසිඤ්ඤානාදිං වට්ඨ නීති වක්ඛමානනනා ඉධා පි විභාගං කත්වා කප්පිය උදකසිඤ්ඤානා දිං විසුං දසසිතං “ගත්ථ මුඛපාදධොචනනහා නොදකාසිඤ්ඤා”නති ඉමිනා පි පකාරනනරෙන කප්පිය උදකසිඤ්ඤානමෙව දසෙසෙති; අකප්පිය වොහාරෙ කොට්ඨන බන්ධනාදි වසෙන සයං කරණස්ස

පි කථං සංඛතොති “අකප්පියනති වොහරියති” අකප්පිය වො
 හාරෙති; අකප්පිය භූතං කරණං කාරාපනාදි සංඛමෙව සංඛාතිනං,
 න පන අකප්පිය වචනං තෙනනති දඬුබ්බං, කප්පිය වොහාරෙ පි
 එසෙවනසො, “සුක්කමානිකාස උජ්ජකරණ”නති ඉමිනා පුරුණ
 පණ්ණාදිනං හරණමිපි සංඛාතිනානති දඬුබ්බං, කුඤ්ඤාදිනි භූමියං
 ධරෙතො ධානතො ගජේන ගහෙතො ධාතාලෙව පාකව කරනති
 “ඛනාසො”ති ඔහාපව්වරි වාදං පතිචාපෙතුකාමො පච්ඡාදදති,—
 “වනාසො”ති ඉදං කෙපි “වනාසො”ති පඨනති, කෙසං වතීඅන්තො
 යාති අන්තො; අකප්පිය වොහාරෙ පි එකව්වං උට්ඨනති දසොසු—
 “න කෙවලඤ්ඤා සෙසං”නති ආදිවාස, “සංඛික්ඛමානික”නති සුක්ක
 මාතිකං වා අසුක්කමාතිකං වා; “කප්පියඋදකං සිද්ධිතු”නති ඉමි
 නාව “කප්පියඋදකං ආසිමථා”ති වත්තුමිපි වට්ඨනති දසොසු;
 “සංගරෙපෙතුමිපි වට්ඨනති”ති ඉමිනා “රෙපෙති”ති වත්තුං වට්ඨ
 නති පි සිධං; “පාචිත්තිසමෙව දුක්කමස්සවා”ති පඨවිබණ්ණපප්පච්චයා
 පාචිත්තිසං, කුලසංගහපප්පච්චයා දුක්කමං; “අකප්පිය වොහාරෙ
 හා”ති “ඉදං බණ ඉදං රෙපෙති”ති ආදිනා අකප්පියවොහාරෙන;
 “දුක්කමමෙවා”ති කුලසංගහපප්පච්චයා දුක්කමං; “උග්ගතු”ති
 කප්පියාකප්පිය පඨවියං; “සංඛික්ඛ”ති කුලසංගහපරිභොගආර
 මාදි අන්තං රෙපිතෙ; “දුක්කමමිපි”ති නතෙවලං පාචිත්තිසමෙව;
 “කප්පියෙන”ති කප්පිය උදකෙන; “හෙසංසෙව මිත්ත”නති කුල
 දුක්කම සංගහපරිභොගානං; “දුක්කම”නති කුලසංගහන්තං සං
 සිවතෙ කප්පියවොහාරෙන වා අකප්පිය වොහාරෙන වා සිමා
 පතෙ ව දුක්කමං; පරිභොගන්තං පන සංසිමතෙ අකප්පිය
 වොහාරෙන සිමාපතෙ ව දුක්කමං; “ආසන්නිබ්බුලනා වෙදින
 බ්බා”ති එන්තං සිමතෙ ධාරුපවෙද්ද ගණනාය ආපන්නි ගණනා
 වෙදිනබ්බා, සිමාපතෙ පන පුනප්පුනං ආණ්ණපෙනනස්ස වාමාය වා
 වායආපන්නි, සක්ඛි ආණ්ණනස්ස බ්බුන්නං සිමතෙ පි එකාව, “දුක්කම
 පාචිත්තිසානි”ති කුලසංගහපප්පච්චයා දුක්කමං; භූතගාමපානවිස
 තාය පාචිත්තිසං; “අසුක්කන්ත”ති වජ්ජපුජ්දි අන්තං ඔවිතතො;
 “සංඛි ආණ්ණෙන”ති අකප්පිය වොහාරෙන ආණ්ණෙනා; “පාචිත්ති
 සමෙවා”ති අකප්පිය උවතෙන ආණ්ණෙනා පාචිත්තිසං; කප්පිය
 වචනෙ පන වජ්ජපුජ්දි අන්තං ඔවිතාපෙනනස්ස අනාපන්නියෙව,
 ගන්තෙන නිබ්බන්තංදුමං ගන්විමං; එසෙවනසො සෙසෙසුපි, “න
 වට්ඨනති”ති කුලසංගහන්තං වජ්ජපුජ්දි අන්තං වා වුත්තනසෙත
 කරෙන්නාය කාරපෙනනස්ස ව දුක්කමනති අන්තො; “පුට්ඨන
 සෙතො”ති “තික්ඛස්සවා”ති ආදිනා වුත්තනසෙත; ධම්මාසනාපි
 ආනෙ ඛම්මණ්ණිකෙසු පුජ්ථානිවිජ්ඣනා ධරෙන්නති සමුද්දො,

උපරාජරි විජ්ඣානා ඡන්දාසදියං කන්ධා ආවුණ්නානා ඡන්දානිත්තං විසාති වුත්තං, “කදලිකිකිමති”ති ආදිනා වුත්තං සබ්බවෙව සන්ධාය “නං අතිබලාපිකමෙවා”ති වුත්තං, සයං කරෙන්නස්ස අකපපියව භෙත කාරපෙන්නස්ස දුක්ඛවමෙවාති අනේවා;

“පුප්ඵවිජ්ඣනාපථ”නති වුත්තන්තා පුප්ඵාති විජ්ඣතුං යෙව කණ්ට කං ඛන්ධිතුං නවටති; “පුප්ඵදලාදි ඛන්ධනන්තං පන වටති, කණ්ට කම්පි ඛන්ධිතුං නවටති”ති ව ඉදං අභිකථාවරිඤ්ජාමාණෙන ගහෙන නබ්බං, “පච්චෙසෙතුං නවටති”ති උත්තන්තා පුප්ඵවජ්ඣෙ අප්පච්චෙසෙති උපරාජරි යපෙතුං වටති, ජුලමයං විතානං; ජුලවිතානං; නාගදන්තකම්පි සවජ්ඣාකමෙව ගහෙනබ්බං, පුප්ඵපටිවජ්ඣනං නාම-දණ්ඩාදිති කතපුප්ඵදමං; තම්පි සවජ්ඣාකමෙව ඉධවුත්තං, “අසො කපිණ්ඩියා”ති අසොකපුප්ඵමජ්ජරියාය; ධම්මරජ්ජුනාම- වෙතියං වා බොධිං වා පුප්ඵපච්චෙසනන්තං ආවිජ්ඣානා ඛම්මරජ්ජුනි ව ගණ්ඨිපදෙ මජ්ඣිමගණ්ඨිපදෙ ව වුත්තං, තස්මා කථාලබ්ධාය රජ්ජුයා වෙතියස්ස ව අන්තරෙ පුප්ඵාති පච්චෙසෙතුං වටතිති විඤ්ඤායති, ගණ්ඨිපදෙ පන “ධම්මරජ්ජුනති” සිඵිලවට්ටිකං රජ්ජුයා කන්ධා බොධිං වා වෙති යං වා පරිකම්පිතා ධම්මාසනෙ වා ලමෙකන්ධා පුප්ඵාති පච්චෙසෙන්නති වුත්තං, තස්මා සිඵිලවට්ටිකාය රජ්ජුයා අන්තරෙ පි පුප්ඵාති පච්චෙසෙතුං වටතිති විඤ්ඤායති, විමංසිතා සුත්තතරං ගහෙනබ්බං, උභ යථා පි පනෙත්ත නෙවත්ති විරෙධොති අමනාකං බන්ති.

“මන්ත දාම”නති ධම්මාසනාදි මන්තෙ ධුලබ්බකදමං; “පුප්ඵෙති වෙසෙන්නති”ති පුප්ඵදමෙති වෙසෙන්නති; “නෙසං සෙ වා”ති උප්පලාදිනං යෙව; වානෙත වා දණ්ඩකෙන වා; “බන්ධි මජ්ඣනාසාමස්සා”ති බන්ධි යපිත සංඝාරිං සන්ධාය වුත්තං; තං හි තථා ඛන්ධිතුං සන්ධාය භවෙය්ග, ඉමිනා ව අඤ්ඤම්පි නාදියං කායා වං වා වන්තං වා වුත්තන්තයෙනෙව ඛන්ධිතා නත්ත පුප්ඵාති පකම්පිතුං වටතිති සිඛං, අංසගණ්ඨිකං පසිබ්බකෙ පකම්පිතසද්ධන්තා වෙසි මං ජනං, තස්මා සිඵිල බධස්ස අන්තරන්තර පකම්පිතුං පි වටතිති වදන්ති, “පුප්ඵපච්චෙ ම දඬබ්බ”නති පුප්ඵපච්චං කරෙන්නස්ස දිස නො පුප්ඵදමස්ස හරණපච්චාහරණවසෙන පුරණං සන්ධාය වුත්තං; තිරියසො හරණං පන වාසිමං නාමහොති නාපුරිමං, “පුප්ඵමං ධංනං අතිකතා මෙති”ති එත්ත අජ්ජා පෙඤ්ඤා අතිකතාපෙන්නස්ස ආපත්ති යෙදාති තිප්පි ගණ්ඨිපදෙසු වුත්තං; “පුරිමං ධංනං අතිකතා මෙති”ති අවිසෙසෙන වුත්තන්තා නංසුත්තං, කෙනාපි පුංග අඤ්ඤාමඤ්ඤං අජ් ඤාපෙඤ්ඤා අනෙකකම්මත්තුම්පි පරිකම්පිතුං වටතිති වදන්ති වුත්තං; තත්තකාරණං නදිස්සති, “ඛන්ධිතුං වටතිති”ති පුප්ඵපරිකතාය සුත්තකා රියා වාකසොටියා වා ඛන්ධිතුං වටතිති; “එකචාරං හරිතා පරිකම්

පිටා”හි ඉදං පුබ්බෙ වුත්තවෙනිසාදි පරිකෙඛපපුප්ථපවකරණව සංඛාය වුත්තං; තස්මා වෙහිසං වා බොධිං වා පරිකෙඛපනෙතන එකචාරං පරිකෙඛපිටා පුරිමං ධානං සමපනෙත අඤ්ඤාසු දුතඛං; තෙනාපි එකචාරං පරිකෙඛපිටා තථෙව කාතඛං; පුප්ථපවං කරෙ තෙතන ව. එකචාරං හරිතා අඤ්ඤාසු දුතඛං; තෙනාපි තථෙව කාතඛං; සචෙ වෙසෙවහිකඛු උහොසු පසෙසු ධාතා පරිකායෙත හරන්ති, වට්ඨකියෙවති වදන්ති, “සුඛින”නති දිසතො පඨාරිත වසෙන පුරිතං; “චාසිතුං නලඛනති”හි දිසතො පඨාරිතො තිරිස තො හරණං වායනං නාම හොතිති එකචාරමිපි පුප්ථගුණං තිරිසතො හරිතුං නවට්ඨති; “සුප්ථානි ධිපෙතෙනතා”හි අගඤ්ඤාති පාක තිකපුප්ථානි ධිපෙතෙනතා; පුප්ථදුමං පන පුප්ථාය භූමියං ධිපෙ තෙනත පුසාපෙතා වා අපුසාපෙතා වා විගුණං කතා ධිපෙතං න වට්ඨති වදන්ති, “සඛිකදුම බලමබ්බො”හි අනෙත සට්ඨකාකාර යුතෙතා; යමකදුමලඛිකො; එකෙකංපන දුමං නිකඛිතනසුත්ත කොට්ඨා ව ඛානිතාමලංඛිතං වට්ඨති, පුප්ථදුමවයං සට්ඨකා මෙනාපි නිකඛිතනසුත්තකොට්ඨා යුත්තකොට්ඨං සට්ඨං වට්ඨති, ‘අඛවඤ්ඤාකාරෙන මාලාගුණපට්ඨකෙඛපො’හි අඛවඤ්ඤාකාරෙන මාලා ගුණසු පුනප්පුත හරණපචාහරණ වසෙන පුරෙතා; පරිකෙඛපනං; තෙනෙවෙනං පුරිමෙ පට්ඨං, තස්මා එකමිපි අඛවඤ්ඤාකාරං පුනප්පුත හරණපචාහරණවසෙන පුරිතං නවට්ඨති, එකචාරං පන අඛ වඤ්ඤාකාරෙන මාලාගුණං හරිතුං වට්ඨති වදන්ති, “සුප්ථදුමක රණ”නති එකසුත්තකොට්ඨං ගහෙතාපි එකතො කාතුං නවට්ඨ තිති වදන්ති; හෙබුබරපනතදුමානං පරිකෙඛිතනතො වෙලාදිභි කත දුමමිපි නවට්ඨති, අකප්පියානු ලොමනතාති වදන්ති,

“පරසගනකං දෙනි දුකකමමෙවා”හි විස්සාසගාගෙන පර සනතකං ගහෙතා දෙනතං සංඛාය වුත්තං; “නචබො වාචුපුප් නචාසා”හි මාතාපිතුත්තමිපි දෙනෙතන වාචුපුප්නචායෙව දුත ඛිනති දසෙයති; “මඛනචාය පන සිවලිහාදි පුප්නචායා”හි එතතකමෙව වුත්තතතා ඉමං විකඛිණිතා ජිවිකං කපෙපසුනතිති මාතුආදිපං දතුං වට්ඨති වදන්ති; “කසුචිපි”හි ඤාතකසු අඤ්ඤායකසු වා කසුචිපි; “ඤ්ඤාමණෙරෙහෙවා”හි අනුච්ඡවි කපතා වුත්තං; සමපනතාන සාමණෙරානං උපඨිඨාගානං දතුං වට්ඨති”හි සංඝිකසු ලාභසු උපචාර සීමගතානං සාමණෙරානමිපි සනතකතො තෙසමිපි උපඨිඨාගානං ලභනෙවති කතා වුත්තං; “බුලභාග”නති උපඨිඨාගානොපි උපඨිඨං; වතුච්ඡාගසෙයනං අභි චචනං, “සාමණෙර-පෙ-ධිපෙනති”හි ඉදං වසුගෙනත අභාජනියං සංඛාය වුත්තං; “නචනචා”හි මගෙ වා වෙහිසගණෙවා; “දුපෙ තුං නලඛන”නති ඉදං සාමණෙරෙහි දුපෙතුං අන නුච්ඡවිකතතා

වුහනං, නති නං පුජාදනං සියා, යදිති නථා ආගතානං තෙසං දතං පුජාදනං භවෙය්‍ය, සාමණේරෙහිපි දතුං නලබ්බෙය්‍ය, “සසමෙ චා”ති සාමණේරා සයමෙව; “සාගුහනනාදිති ආදායා”ති ඉදං භික්ඛුනං අන්යාය සාගුහනනාදිසමපාදනං සක්කාය වුහනනා නවට්ඨති අවිසේසෙන වුහනං; “වුහනනපසනෙවා”ති මාතෘපිතුනනං තාව හරිත්වාපි හරාපෙත්වාපි පකෙකාසිත්වාපි පකෙකාසාපෙත්වාපි දතුං වට්ඨති, සෙසස්සුතකානං පකෙකාසාපෙත්වා. “මාතෘපිතුනම භග්ගෙසෙනන ඤාතිසාමණේරෙහෙව භග්ගෙසෙනං, ඉතිරෙ පන සද්දිසසමම ඉවජනති වට්ඨති”ති ඉමං පුජෙථ වුහනනං ඵලෙපි ආදිසනති; තස්මා ඵලපි මාතෘපිතුනනං ගරණ්හරාපනාදිනා දතුං වට්ඨති, සෙසස්සුතකානං පකෙකාසාපෙත්වා. ඉද්දති “සොගරිත්වා වාහරාපෙත්වා—පෙ—ඉස්සරවතාය දදන්තො ඵලලව්වය”ති ඉමං පුජෙථ වුහනනං ඵලෙපි සංඛිපිත්වා දසෙසනෙතො—“කුලසංඛිගස්සා ස සන්තා”ති ආදිමාහ, “බිණ්ණපිබ්බසාන”ති ආගතතුසෙ සක්කාය වුහනං; “පිලසපිවෙජ්ජෙනවා”ති ඉමෙහි රුකෙහිති දුකඛාතිති ඵලං රුකඛපරිවෙජ්ජෙනවා; පරිවජ්ජෙනසු පන රුකෙහිසු ඉම ඵලානිසුඤ්ජරාති ඉතො ගණ්හථාති වදනෙනන කුලසංඛිගස්සා කුසා නාම භොගිති ආහ—“ඵවපෙන නවතනබ්බ”නති. “රුකානි ලලි”ති රුකඛතවො; තෙසං තෙසං ගිතිනං ගාමනතරදෙසනතරා දිසු සාසන පටිසාසනගරණං ජබ්බපෙසතිකං, තෙනාහ—“ගිතිනං දුප්පාසන සාසනහරණ කමම”නති දුතස්සකමමං, දුතෙය්‍යං; “පඨමං සාසනං අනිතෙත්වාපි—පෙ—පදෙපපදෙ දුතතව”නති ඉදං තස්ස ආරොචෙස්සාමිති ඉමිනා අධිප්පායෙන ගමනං සක්කාය වුහනං; තස්ස පන සාසනං පටිකඛිපිත්වා සයමෙව කාරුඤ්ඤාභිතො ගතං අත්ත තො පතිරූපං සාසනං ආරොචෙති අනාපතී, ගිතිනව කප්පිස සාසනං ගරිතුං වට්ඨති සමනෙත්වා, “පබ්බාජනිසකමමනතො”ති කුලදුසනප්පචයා කතපබ්බාජනීයකමෙමා; “සෙක්ඛගුම්භ”නති, ඉමිනා ක්කිනගුම්මපි සගණ්හාති; “නිජුණං විවෙකාන”නති, කාය විතත උපබිභුතානං නිජුණං විවෙකානං; පිණ්ඩායවරණස්ස භොජන පරිභොගානාහතා වුහනං—“සාට්ඨොපන පටිසොසාන”නති භුත්වා ආගච්ඡන්තස්සාපි පන වුහනනායෙතෙව සමගච්ඡිත්වාය දුරිත සණ්ඨපනාදිති කරොන්තස්ස දුක්ඛවමෙව.

කුලසංඛිග විනිවිජ්ජ සාධාසමයනා.

මව් මංස විනිවිජ්ජයෙ—“නිකොට්ඨපිඤ්ඤා”නති තිතිකොට්ඨිති ආකාරෙහි තිති කාරණෙහි පරිපුබ්බති අපො; “තද්ගත විනිවිජ්ජන

සදිසංකීත"නති දිසං සුතනති අදිසං අසුතනති ඉදං උභයං අනි
 සාය කිනත්‍රයො ඉදං භික්ඛු උද්දිස්ස වසිමා හමොදිතනති කෙවල
 මෙව පරිසං යිතං, "ජුලං" මච්ඡබ්බිකං; "චාගුරා" මිගබ්බිකි;
 "කප්පනි"ති සදිතෙසං වචනෙන ආසංකා උපච්ඡින්නා හොති වට්ඨති;
 "පච්චනමංස"තති විකාශකමංසං; "මහලාදින"නති ආදිසද්දන
 ආභුතපාත්‍රනාදිකෙ සංගණනාති; "භික්ඛුනංසෙව අත්‍යායා"ති එසං
 අභිනාපසුදෙතා එව සද්දං, භික්ඛුනං අත්‍යාය අකතමෙවාති සමෙ
 ඤ්ඤිතබ්බං, තසමා භික්ඛුනාව දස්සාමි, මහලාදිනව අත්‍යාය භවිස්ස
 නිති මිසෙස්සමි. කතමපි නවට්ඨතිති වෙදිතබ්බං, කෙවිපන"භික්ඛුනං
 සෙවාති අවධාරණෙන භික්ඛුනව අත්‍යායෙව අත්‍යාය කාතුං වට්ඨ
 තී"ති වදනති තං නසුදුරං, "සද්ධම් නිබ්බමනිකො හොති"ති
 භික්ඛුනං අත්‍යාය කතෙපි සමෙඛන සබ්බං පරිසබ්බිතාභාවමාග;
 තමෙවත්ථං ආවිකාතුං—"භවෙපනා"ති ආදි වුත්තං, "ඉතඤ්ඤං
 ඔට්ඨති"ති අජානන්තානං වට්ඨති; ජානතො එවෙත්ථ ආපතති හො
 තිති, "මොසෙමා"ති සෙ උද්දිස්ස කතං තෙ සෙව; උද්දිස්ස කතමං
 සපරිභොගතො අකපටිය මංසපරිභොගස්ස විසෙසං දස්සෙතුං—
 "අකපටිය මංසංපනා"ති ආදිවුත්තං, පුරිමසම් සම්මතකාපතති,
 ඉතරස්මිං අභිතතකා; තෙනාග—"අකපටියමංසං අජානිමා හජ
 භතස්සාපි ආපතතිසෙමා"ති "පදිකොගකාලෙ සුවච්ඡා පටිගුජ්
 ඤාමිතිවා ගහෙමා සුවච්ඡාච පටිගුජ්ඣබ්බි"තති වචනතො අක
 පටියමංසං අජානිමා ගණනනස්ස පටිගහගණෙ අනාපතති සිඛා,
 අජානිමා පරිතුජ්ජනස්සෙවති ආපතතිවුත්තා, "වග්ගනතිවදනති"ති
 ඉමිනා ආපතති නාමිති දස්සෙති.

මච්ඡමංස විනිවිජය කථාසමන්තා.

අනාමාසවිනිවිජයෙ--පාලිපනම්කා"ති විලුමන්තිකා, අනතරාශි
 කාති වුත්තං හොති; "නදිසොහෙති වුත්තමානං මානර"නති
 උකකඨපරිමච්ඡද දස්සනත්ථං වුත්තං, අඤ්ඤසුපන ඉත්තිස්ස කාරුඤ්ඤ
 ධර්මායෙන මාතරිවුත්තනායෙන පටිපජ්ජන්තස්ස තෙවත්ති දෙසොති
 වදනති; "මානර"තති වුත්තතතා අඤ්ඤසු නවට්ඨතිති වදනනාපි
 අපි, "නිශ්ණේඛපක"නති හිරිමෙරාදිමුලෙහි කතවුමට්ඨකං; "නාල
 සණ්ණමුද්දික"තති තාලපණ්ණනිකත අභිගුලිමුද්දිකං; "පටිම
 ගෙහමා"ති අත්තතො නිවාසන පාරාපනභාවතො අපනෙතා
 චිවරත්ථාය පරිණාමෙතාති වුත්තං හොති; "විවරත්ථාය පාදමුලෙ
 ඨසෙජ්ඣ ඔට්ඨති"ති ඉදං නිදස්සනමන්තං, පච්චචරණ්චිතානාදි
 අත්ථම්මි චිත්තෙ සෙව; පූජාදි අත්ථං තාවකාලිකමපි ගහෙතුං වට්ඨති,

“ඉතිහසයානෙහි නැත” නම් එක් හෙකිම පරිච්ඡේදයක පාරාජික වඳුහුන නිරවන්තකසිද්ධිනමි අනාමාසභාවතො භාදිසං ඉති සංඝයානෙත කතං, නිරවන්තකනරුපමි අනාමාසනති දඬුබො; “හිකබුනිති පටිමාරුපං. කාතුං වට්ඨති” නි වදනති ආවර්සා, ඉතිරු පාති දසෙයනා කතං. වන්ච පව්වන්තරණං හිතනිව ඉතිරුපං. අනං මසිකා ගණකිතුං වට්ඨති, “නිද්දිකා” නි එක් ගණන අගණෙහිම කෙතවිදෙව දණ්ඩාදිති හිද්දිතබො; එක්ච “අනාමාසමි කණ්ණක අපරාමසිකා දණ්ඩාදිතා කෙතවි හිද්දිතුං වට්ඨති” නි ඉබ්බුතතතා “පංසුකුලං ගණකතතා මාතුගාම සරිරෙපි සන්ථාදිච්ඡි වණං කතා ගණකබො” නති වුතතතතාමානි, ගතිතමණ්ඩුකං සපටිති, දණ්ඩාදිති නිපටිලෙතා මණ්ඩුකං. විහාරපාපෙතුං වට්ඨති, “මග්ගං අධිකාසා” ති මග්ග ගව්සාමිති-එවං මග්ගසසුද්දි හුමානි අනෙ; “කිලෙතන නා” නි ඉදං ගිහිසනතසං සනාය වුතතං, හිකබුතනතකං පත සෙන කෙතවි අධිපායෙන අනාමසිතබොමෙව—දුරුපභිණ්ණභාවතො; “කාලපනසාදිති” නි වෙත් ආදිසද්දන නාලිකෙර ලමුප් හිපුස අලාමු කුමනච පුස්ස එලාලකඑලානං සගහො දඬුබො; යථා වුතන එලානං යෙව් වෙත් කිලාධිපායෙන ආමසනං නවමිතිති වුතන තතා පාසාණසකරාදිති කිලාධිපායෙනාපි ආමසිතුං වට්ඨති,

“මුග්ගා” නි ගඤ්ඤානපාදිකා අභිවිධාපි මුග්ගා; තථාහි—ගඤ්ඤානං, වරාගදුඨං භුජගතිසං චලාගකං. වෙඡි මච්ඡසිරො සංඝො සිපටිති අභිමුතතායොනියො; තත් ගඤ්ඤානපා පිතවණ්ණපහා නිතා; වරාගදුඨපා වරාගදුඨවණ්ණාව; භුජගතිසපා නිලාදිවණ්ණා සුච්ඡුඛා පමුලාපි, වලාගකපා භාසුරා දුඛිභාගරුපා රතනිභාගෙ අකුකාරං විච්ඡේතනියො හිභතති;—දෙමුපහොනා එවමහොනති, වෙඡ්ඡා කරිතු එලසමානවණ්ණා තතාසුරා; තෙව් වෙඡ්ඡා අමනුසස ගොවරෙ යෙව් පදෙස පායනති, මච්ඡසිරපා, පාඨිතපිඨමාන වණ්ණා වට්ටලා ලසවොව ගොනති පහාපිතිතාව, තෙව් මච්ඡා සමුද්දමකෙ යෙව් පායනති, සංඛපා සංඛදුරවච්ඡිවිවණ්ණා කොල එලපමාණාපි නොනති පහාපිතිතාව; සිපටිපා පහාපිසෙසසුතතා ගොනති තානාසණ්ඩානා; එවං පාතිතො අභිවිධාසු මුග්ගාසු යා මච්ඡ සබ්බ සිපටිපා, තා සාමුද්දිකා, භුජගතපාපි කාපි සාමුද්දිකා ගොනති, ඉතරා අසාමුද්දිකා, යසමා බහුලං සාමුද්දිකාව මුග්ගා ලො කෙ දිසසනති, තත්ථාපි සිපටිපාව, ඉතරා කදවිකදවි, තසමා සමෙව්ග විතොදනියං—“මුග්ගානි, සාමුද්දිකා මුග්ගා” නි වුතතං. “මග්ග” නි ධපෙකා වෙඡ්ඡාදිකෙ සෙසො ජොතිරසාදිගෙදු සමබොපි මිනි;

“වෙච්ඡිකො”හි වංසචරණමණි; “සංඛො”හි සාමුද්දිකසංඛො; “සිලා”හි කාලසිලා පඬුසිලා සෙතසිලාදි හෙදා සබ්බාපි සිලා; “රජන”හි කභාපණාදිකං වුත්තාවසෙසං රතනසමන්තං; “භික්ඛාරාම”හි සුවණණං; “ලොකිනංතො”හි රතතමණි; “මසාරගල”හි කඛරමණි;

“ගණකමුලස්ථාසා”හි පතනවිවරාදි ගණකමුලත්ථාය; “කුභගණසා”හි නිදසුනවත්තං; තාය වුපසමෙතබ්බාසං යසස කසසපි රොගසස ජාය වට්ටහි යෙව, හෙසජ්ජත්ව අවිධායෙව මුත්තා වට්ටනිහි නිසුපි ගණසිපදෙසු වුත්තං, “ආකාරමුත්තා”හි ආකරතො මුත්තමත්තො; “සබ්බමුලස්ථං සමපච්ඡිද්දං වට්ටනි”හි ඉමිනා ආමසිතුමි වට්ටනිහි දසෙසහි; “පට්ඨාකප්පා”හි කාචකාරෙහි පටිත්තා කතො; “ධොග චිඛොන රහන සමමිසෙසා”හි අලං කාරත්ථං කව නලතාදිං දසෙසත්තා කතො රතනබ්විතො ධොගචිඛොන අනාමා සො; ධොග චිඛොන රතනමිසෙසොවා තිව්සංවා සමබ්බිතබ්බං, “පානිස සංඛො”හි ඉමිනාව සංඛොන කත පානිස භාජන පිඩානාදි සමණපරික්කාරොපි ආමසිතුං වට්ටනිහි සිඬං; “සෙස”හි රතන සමමිසං ධර්මපචා අවසෙසං; මුග්ගවණණං යෙව රතනසමමිසං ක රොනති, ත අඤ්ඤානි ආහ—“මුග්ගවණණාමා”හි මුග්ගවණණ රහතසමමිසොව න වට්ටනිහි වුත්තං හොති; “අවසෙසා”හි රතන සමමිසං ධර්මපචා අවසෙසා මුග්ගවණණාදිසිලා; “ඛිජ්ජොපසායා”හි ධාතු පාසාණතො පථාය; “සුවණණ වෙහිස”හි ධාතු කරණභිකං; “පට්ඨකපි”හි ධාතුධර්මපාසාය ගණනාති අවචාතුච්ඡාකං ගණනාති පෙසිතත්තා පටිකපි; “සුවණණාමුලමුලක”හි සුවණණතාරකං; “කෙලාපිතු”හි ඉතො චිතොව සංචාරෙ තෙතහි ආමසිතුං “වුත්ත”හි මහා අභිකථායං වුත්තං, “කච්චරමෙව හිද්දං වට්ටනි”හි නොපකාචා භික්ඛු භොගතු අඤ්ඤාචා ගජො නාපි පුඤ්ඤා කව්වරං අපනෙතුං වට්ටනි; මලං පුඤ්ඤාමපි වට්ටනි යෙව, “භාරකුට්ඨොහ”හි කිංකරිමලොහං; තිනිග කිංකරිමලොහාති—කංසලොහං වට්ටලොහං භාරකුට්ඨ ලොහනති, තත්තිපුත්ත ලෙමමිසෙසත්තා කතං කංසලොහං; සීසනලෙම මිසෙසත්තාකතං වට්ටලොහං; රහතනලෙම මිසෙසත්තා කතං භාරකුට්ඨං, තෙතෙවතං කරණෙන නිබ්බතනත්තා කිංකරිමලොහනති වුච්චති; “ජානරුපගහි භාමෙව”හි වුත්තත්තා භාරකුට්ඨං සුවණණසංසමෙව ආමසිතුං න වට්ටනි; අඤ්ඤාමපනට්ටනිහි නිසුපි ගණසිපදෙසු වුත්තං, කෙච්ඡිජ්ජ භාරකුට්ඨං අනාමසිතබ්බතො ජානරුපගහිකමෙවති වුත්තං,

නසමා උභයමයි ජාතරූපං විය ආමසිතුං නවධර්මී වදනත්, එය මං වුනෙතොයෙව වචනණො ගණනිපදකාරනෙති අධිපොතො, “පි ජගතිහුං චට්ඨති” ති සෙනාසනුපතිබකුණො වුනහං; “සාමිකානං සෙසෙහනබ්බ” ති සාමිකානං සාසනං සෙසෙහනබ්බං; “ගිඤ්ඤා” ති ගණන අගණනො අසෙසෙහන කෙනති හිඤ්ඤා; “භෙදිකංකාමො” ති සබ්බවිතවමගෙරි; “විණාසකාමො” ති සබ්බවිතවමගිණි පිණි විනාශානං ගෙරිවිණානමෙතං අධිවචනං; “කුච්ඡසාකකර” ති අවිනාශවමග් ගෙරිපොකකර විණාපොකකරව; “අග්ගපිඨවම” ති ගෙරිආදීනං විනාශනාන්තං මුඛවට්ඨයං ආරොපිතවමගො උඛරිකාවිසුං යපිත වමමං; “බනහිතු” ති ගෙරිපොකකරදිනි ම මමං ආරොපෙත්වා විනාශිතුං; “බනහාසෙතු” ති තරෙව අසෙසෙහි විනාශාපෙතුං.

අනාමාස විනිවිජය කථා සමාපතා.

අධිසාන විකල්පන විනිවිජයෙ—“නිවිචරං අධිසාන” ති නාම වචනා අධිසානං; න විකල්පෙත්වා” ති නාම වචනා න විකල්පෙත්වා; එසෙව නමො සබ්බත්, තසමා නිවිචරාදිති අත්තිකනෙත්ති ඉමං සබ්බාපිං අධිසාමිති ආදීනා නාම වචනා අධිසානබ්බං, විකල්පෙත්වා න පන “ඉමං සබ්බාමි” ති ආදීනා තසමා තසමා විවරයා නාම අගණනාව ඉමං පිටරං තුය්හං විකල්පෙමිති විකල්පෙත්වා, නිවිචරං වා ගොතු අසෙසෙව යදි තං තං නාමං ගගෙත්වා විකල්පෙති, අති කප්පිතං ගොති, අතිරෙක විවරසානෙත්වෙතිති, “තනො පරං විකල්පෙත්වා” ති වාතුමාසනො පරං විකල්පෙත්වා පරිපුර්ණ අනු ඤ්ඤාතනා නිසුපි ගණනිපදෙසු වුනහං; කෙවිපන—“තනො පරං විකල්පෙත්වා යාව ආගාමිසංවච්ඡරෙ වසානං වාතුමාසං නාව සෙත්වා අනුඤ්ඤාතනාපි” වදනාති, “තනොපරං විකල්පෙත්වා අනුපුරාණ මි” ති එතතාවතා වසසිකසාපිකං කණ්ඩුපට්ඨජාදිව තං තං නාම ගගෙත්වා විකල්පෙත්වා අනුඤ්ඤාතනා එවමණො නගණනෙත්වා නමො පරං ඛසිකසාපිකාදීනාමසෙසව අගාමිතො, තසමා තසමා පරං විකල්පෙත්වා නාම ගගෙත්වා නවිකල්පෙත්වා—උතිකා මයි තනො පරං විකල්පෙත්වා පරිගොගයා අනුඤ්ඤා තනො, තදා විකල්පිතං අසෙසෙත්වා ගෙරි අධිසාමිති පරිපුර්ණතනා නිසුපි ගණනිපදෙසු වුනහං.

“සච්චුබ්බමි” ති යපෙමි පරිවචනාමිති අනෙත්, “ඉමං සබ්බාමි අධිසාමි” ති එත “ඉමං පිටරං සබ්බාපිං අධිසාමිති එවමි වසෙත්වා

වට්ඨිති නිසුචි ගණපිපදෙසු වුතං, තච්චි ඉමං චිවරං පරිකාරං
 මොලං අධිකාමිති ඉමිනා සමෙති, “කායවිකාරං කාරොපනතනා”ති
 භණ්ණන චිවරං පරාමසනෙන වාලොපනතනවා, ඉදං සම්මුඛ
 පරමුඛං ගෙදෙන දුට්ඨං අධිසානං දෙසාහං—“සමෙ භණ්ණසාසනං”
 ති ආදි වුතං, “භණ්ණසාසනං”ති ඉදං වාදසංග්ගං සංකාය වුතං;
 කසමා වාදසංග්ගසාසනෙර සීතං. “ඉමනති” වතා අධිසානබ්බං,
 තතොපරං “චතනති” වතා අධිසානබ්බනති මෙති වදනති, ගණපි
 පදෙසු පනෙත්ත නතිති වුතං, පාළිසං අසිකපායම සබ්බත් “භණ්ණ
 සාසනං”ති අධිසන්තෙස ගණ්ණා වුට්ඨති, තසමා ඉමං විසෙසකපපනාය
 කාරණං ගවෙසිතබ්බං. “සාමනාපිසාමො—යත්තං තදෙව
 ගතමා නිවතති”හං සකකා “සාමනාපිසාමොති ඉදං දෙසනාසිසම
 තතං තසමා යටිතසානං සලලෙකකතො දුරෙ සීතච්චි අධිසානබ්බ
 නති වදනති—“යටිතසානං සලලෙකකක”ති ඉදං යටිතසාන
 සලලෙකකං අනුච්ඡිකතති කතො වුතං චිවරසලලෙකකමෙවෙ
 යත්තමාණං; “අධිසතිසා සපින වසංග්ග”ති පරිකාරමොල නා
 මෙන අධිසතිසා යටිත වසංග්ග—අධිසානතො පුරෙබ්බ සබ්බාටි ආදි
 මහාරස්ස අභාවතො; “ඉමං සම්මුඛමා”ති පරිකාර මොලස්ස
 විසුං සම්මුඛමාරිච්චිං දෙසාහි, පරිකාර මොලසාමනෙ පන අති
 සීතනතා; “ඉමං පරිකාර මොලං පච්චුධරාමි”ති වුතනති නෙවෙසී
 දෙසාහි විසුසාහි; “පච්චුධරාමිසු අධිසානබ්බනති”ති ඉදං
 සබ්බාටි ආදි චිවරනාමෙන අධිසතිසා පරිකාර්ථකාමතං සංකාය
 වුතං; පරිකාර මොලසාමනෙව අධිසතිසා පරිකාර්ථකාමතං පන
 පුරෙබ්බතන අධිසානං නෙව අධිසානං, “අධිසානානිවමං නෙති”ති
 ඉමිනාම සප්පතියු දුතනිවච්චි නෙති දෙසාහි; මුඛපච්චුධරාදි
 තිච්චරපාමාණසුතං සංකාය “නිච්චරං පන”ති ආදිවුතං; “පරි
 කාරමොලං අධිසාන”නති පරිකාරමොලං කතො අධිසානං;
 බණ්ණසීමාය අභිප්පාය සීමායසම්මුති සංකපතො චිවර විප්පායසපි
 නෙවෙසී දෙසාහි, න තත්ත දුපපරිසාරොති ආහං—“අබ්බසීමායං
 දුපපරිසාර”නති “අබ්බසීමායං”ති සුගතවිදෙසියාදිසො
 ඡවිදෙසියො, නිරිසං අධිසන්තෙසවිදෙසී අනතිකතනපපමාණාති
 අතො. නනුව වසතිකසාටිකං වසානාතිකතමෙන නනුවට්ඨිකාදි
 අබ්බාධිප්පමෙන අධිසානං විජගති, නෙතෙව මාතිකසකපායං—
 “වසතිකසාටිකං වසානාමානාතිකතමෙන නනුවට්ඨිකාදි ආබ්බාධි
 ප්පමෙන අධිසානං “විජගති”ති වුතං, තසමා “තතොපරං
 පච්චුධරාමි විකපපනබ්බනති කතො වුතං, සතිති අධිසානෙ පච්චු
 ධරො යුතොති ? ”චතනාම නිසුචි ගණපිපදෙසු වුතං—“පච්චුධ

රිනා” හි ඉදං පවිට්ඨවරණං සංකාය නවුත්තං; “පවිට්ඨවරණා” හි ඉති
 ක සංවිකල්පවතො අපනෙතොති එවමයො ගගගතබ්බො; තස්මි
 ගගගතබ්බො පඨමදිවසෙතො පස්ස අනෙතො දසාසෙ වසසිකසාපිකා
 වසසිකසාපිකාවතො අපනෙතො විකප්පෙතබ්බොති ඉමමයො අසෙ
 භුං—“තතොපරං පවිට්ඨවරණා විකප්පෙතබ්බො” හි වුත්තං, කෙච්චි
 පන—“සථාකසින මාසබ්බන්තරෙ උපපන්නං විවරං කසිනමාසා
 තිකකුමෙ නිසසග්ගියං හොති, එවමයං වසසිකසාපිකාපි වසසානමාසා
 තිකකුමෙතිසසග්ගියං හොති, තස්මි කතතිකපුණ්ණමදිවසෙ පවිට්ඨ
 ධරිතො තතො පරං ගෙමන්තසං පඨමදිවසෙ විකප්පෙතබ්බොති එව
 මයො ගගගතබ්බො, පවිට්ඨවරණා තතොපරං විකප්පෙතබ්බොති
 පදසොප්පා වෙදිතබ්බොතිව වදන්ති, තං නසුත්තං, —කසිනමාසෙ
 උපපන්නං හි විවරං අතිරෙක විවරසානෙ සිතත්තා, අවසානදිවසෙ
 අනබ්බිතං කසිනමාසාතිකකුමෙ නිසසග්ගියං හොති, අයමපන වසසි
 කසාපිකා අධිස්ථිතො ධර්මතතො නතෙන සද්ධිතාති වසසානාතිකකු
 මෙ කථං නිසසග්ගියං හොති, අනබ්බිත අවිකප්පිත මෙවති තං තං
 කාලාතිකකුමෙ නිසසග්ගියං හොති, තස්මි ගගගතබ්බොපි වසසිකසා
 පිකා දසාසං පරිභාරං ලභති යෙව, එවං කපුපට්ඨාදිපි ආබ්බවු
 පසමෙන අධිස්ථානං විජගති, තතො පරං දසාසං පරිභාරං ලභති,
 දසාසං පන අතිකකුමො විකප්පෙතබ්බොති, කෙච්චි පන—අධිස්ථාන
 හෙදලකසෙ අවුත්තන්තො වසසිකසාපිකා වසසානමාසාතිකකුමෙ
 පි කපුපට්ඨාදි ආබ්බවුපසනෙතපි අධිස්ථානං නවිජගති, තස්මි
 තතොපරං පවිට්ඨවරණා විකප්පෙතබ්බො” හි ඉදං වුත්තන්ති වදන්ති,
 තං මාතිකසිකථාය නසමති, සමන්තපාසාදිකාය පන සමෙති,
 තථාහි “වසසිකසාපිකා වසසානමාසාතිකකුමෙපි කපුපට්ඨාදි ආබ්බ
 ධවු පසමෙනාපි අධිස්ථානං විජගති” හි ඉදං සමන්තපාසාදිකාය නසමි,
 පරිවාරසිකථායම—“අස්ථාපනතිතෙමනෙතො අපඤ්ඡිතො ගීමෙත
 ති” එව ඉදං වුත්තං; කතතිකපුණ්ණමාසියා පඨමමොට්ඨමදිවසෙ
 විකප්පෙතො ධර්මතං වසසිකසාපිකා නිවාසෙතො ගෙමනෙතො අප
 ඤ්ඡිතා, කුරුඤ්ඤං පන—“කතතිකපුණ්ණමදිවසෙ අපවිට්ඨවරණා
 ගෙමනෙතො අපඤ්ඡිතා” හි වුත්තං, තමපි සුචුත්තං මාතුමාසං අධිස්ථා
 භුං තතොපරං විකප්පෙතබ්බොති වුත්තන්ති, තස්මි මහාඅභිකථාය
 නිවාසනපඨමියා දුක්ඛවං වුත්තං, කුරුඤ්ඤාසිකථායං පන—අපවිට්ඨ
 රජ්ජමියා, තස්මි කුරුඤ්ඤං වුත්තන්තොති වසසිකසාපිකා වසසා
 නමාසාතිකකුමෙපි අධිස්ථානං නවිජගතිති පඤ්ඤායති, කුරුඤ්ඤං
 හි “වසසානං මාතුමාසං අධිස්ථානං තතො පරං විකප්පෙතබ්බො” හි වි
 තතො යදි කතතිකපුණ්ණමාස නපවිට්ඨවරණං, අවිජගතිත අධිස්ථානා

වසසිකසාපිකා ගෙමනනං සම්පන්නා විතප්පනං රක්කන්තො අධි
 භාන සභෙවනනො උක්කචං ජනෙනි, තසමා කන්තිකපුණ්ණමාය
 ඵව පච්චුබ්ඛිතො ගෙමනෙන විකප්පනබ්බාති ඉමිනා අධිපායොන
 කන්තිකපුණ්ණමදිවසෙ අපච්චුබ්ඛිතො ගෙමනෙන අපච්චිතිති චු
 තතං, තසමා විමං සිත්වා යුත්තතරං ගගෙනබ්බං, නභානභාය අනු
 ඤ්ඤානතතා වණ්ණ ගෙදමනනාපි චෙසා චට්ඨතිති චුතතං, “වෙසන
 නට්ටනාති”ති විතනං අධිභානාභාවනො චුතතං; “සචෙ වසානෙන
 අපරා වසසිකසාපිකං උප්පන්නාහොති, පුරිමං වසසිකසාපිකං පච්චුබ්
 ඛිතො විකප්පනාව අධිභානබ්බනාති වදනති, “සමාණසුතා”නති
 දිස්සො යුගතවිදහියා වෙවිදහියො; විජාරනො දියඝ්ඨං, දසාවිද
 හිති ඉමිනා පමාණෙන යුත්තං, “සමාණිකා”ති යුගත විදහියා
 දිස්සොව හියොයො විදහියො, හිරිං වෙ විදහියොති ඵව චුතතාප
 මාණ යුත්තා; “පච්චුබ්ඛිතො විකප්පනබ්බා”ති ඵඤ්ඤං වත්තබ්බං
 තං ගෙසාවුත්තමෙව, අත්තනො සත්තකභාවනො මොවෙතො ධ්විතං
 සන්ධාය “අනාගිසිනොපි යජ්ඣ ආපතති”ති චුතතං; ඉදං ගෙසඤ්ඤ
 සා, ඉදං මාතුයාති, විහරිතො සකසන්නාභාවනො මොවිතො අධි
 භානකිච්චං නාපිති අධිපායො, ඉමිනා ගෙසඤ්ඤං වෙතාපෙසසාමි,
 ඉදං මාතුයා දසසාමිති ධ්වෙපෙතෙන පන අධිභානබ්බමෙවති වදනති,
 “ගෙසාසන සමිකතාර සමාස දිනාස පච්චිකරණෙ”ති ඵඤ්ඤං “අති
 වාසෙතො අපාරාපිතාව කෙවලං මච්චිකෙසු යෙව අඤ්ඤාතො, පරි
 භුජ්ඣමානං පච්චිකරණං අත්තනො සත්තකමපි අනාගිසිතං වට්ඨ
 තිති වදනති, ගෙසාපනං “පච්චිකරණමපි අධිභානබ්බමෙවති අපි
 සෙසෙන චුත්තතතා අත්තනො සත්තකං අධිභානබ්බ මෙවති අපි
 තං ඛන්ති, විමං සිත්වා ගගෙනබ්බං, “නගොන පිනං සෙව අධිභා
 නබ්බ”නති ඵඤ්ඤං පච්චිකරණං අධිසිතගතිකමෙව හොති, පුන අධි
 භානකිච්චං නාපි, “සචෙ පන පරිච්ඡදං දසෙසතො අත්තරත්තරා
 අධිසිතං හොති, පුන අධිභානබ්බ”නති වදනති, “ඵසෙවනායො”ති
 විකප්පනුපග්ගමාණමතෙන විතෙ තනෙන සිතා යෙව අධිභානබ්බනති
 අපේඛා.

“නිනාසාවගතනෙතා”ති “සිත්තං අපච්චිකරණං ගිහිභාවු ගග
 මනතොති” නිසු පි ගණ්ඨිපදෙසු චුතතං, තං යුගතං අඤ්ඤාසා
 දනෙ විය විවරෙ නිරාලය භාවෙනෙව පරිච්චතතානනා, කෙවි පන
 නිනාසාවගතනෙතා”ති නිකුත්තියා ගිහිභාවුපගමනෙනෙව මසං
 ගගෙතො නිකුත්තපන විරහමනෙතාපි යාවසිකං නපච්චිකරණං, නාව
 නිකුත්තෙවති අධිභානං නවිජ්ජති”ති වදනති, තං නගගෙනබ්බං,
 නිකුත්තියා නිනාසාවගතනෙතාති විසෙසෙතො අචුත්තතතා, නිකු
 තියාව ගිහිභාවුපගමනෙන අධිභානෙව විජ්ජනං වියුං වත්තබ්බනති

නැව් කැසා විකාවනෙනැව් අසාවනිභාවයො “සිකාවැටිකාව,
නෙනා” හි පන ඉදං සවෙතිකුලිගෙසිතොව. සිකාව. පව්වකාව, ක,
සා කාසලගව්වි විවරං අධිසානං විජගති දසානන්ධං වුතාං, “නව්
සිකුලිනව්වසනා” හි ගෙව්වපරිවෙදං දසෙසති, “බුදුකව්ව”
නති බුදිපවකාදිගෙදසාවානතො අනුනමෙව බුදුකව්වරං, “වස
නාං වා බුදුකං කමොති” හි එඬ නිණ්ණං විවරානං වතුසුපසෙ
සු ගසනිං පදෙසෙතිදං අධිසානං නව්ජගති, කසනිං පදෙසෙ සමනා
යො තං ජිහ්විතං බුදුකං කමොනාසා අධිසානං නව්ජගති
අධිපායො.

“සමුද්ධා විකප්පනා” නි එන් සමුද්ධා විකප්පනා පරමසුඛ
න විකප්පනාහි එවමයො ගගෙතබ්බො; “සන්තිනිසා සන්තින
ගාම” නති ආසනන දුරභාවං; ආසනන දුරභාවෙව අධිසානෙ චුක්ඛ
නායෙතෙව වෙදිතබ්බො, “පටිනොගාදසොපි වට්ටනී” නි එන්
අධිසානසොපි අනොගා ගධිපතා සචෙ සබ්බාපි ආදි නාමෙන අධිස
තිනි; පරිභුජිතුකාමො හොති, අධිසානං කාතබ්බො, නොචෙනකා
තබ්බං, විකප්පනමෙව පමාණං, තස්මා අතිරෙකවිවරං නාම නහො
ති, “මිනොනා” නි දල්භමිනොනා; “සන්ධිකො” නි දිඨ්ථිනොනාහි
දල්භමිනොනා; “විකප්පින විකප්පනා නාමසා මට්ටනී” නි අධිසා
නෙව අධිසානං විසාති අධිපපායො; “මගධ නාලිනාම—ඡ පසතා නාලිති
කෙවි, අඨ පසතාති අපරෙ, තස්ම පුරිමානං මනෙන තිපසතාය නා
ලියා චෙතාලියො එතා මගධනාලිහොති, පච්ඡිමානං චතුපසතාය
නාලියා චෙතාලියො මගධනාලි; ආචරිය ධම්මපාලනේරෙන පන-
පකතියා චතුමුතිකං කුට්ඨං චතුකුට්ඨං නාලි තාය නාලියා සොඡ්ඡ
නාලියො දෙණං, තමපන මගධ නාලියා වාදස නාලියො හොනති” නි
වදනනීති චුක්ඛං, තස්මා තෙන නායෙන මගධනාලි නාම
පචකුට්ඨාහි එකම මුඛි එකාය මුඛියා තතිය භාගම ගණනාති” නි
වෙදිතබ්බං, “සබ්බ සමානං සංඛනො” නි ජීරකාදි සබ්බසමානෙති
සංඛනො; “ආලොපස්ස ආලොපස්ස අනුරූප” නති එන් වාජනස්ස
මහතානාම—මදන චතුඡ්ඡ භාගො” නි බ්‍රහ්මාසුසුත්තස්ස අභිකප්පං
චුක්ඛතතො ආලොපස්ස චතුඡ්ඡ භාගප්පමාණං බ්‍යජනං ආලොපස්ස
අනුරූපනති ගගෙතබ්බො; ඉධ පන සුපසෙස්ස ඔදනං චතුඡ්ඡ භාග
ප්පමාණතං දස්සෙත්වා එතස්ස ලබ්බිතේ දස්සිතෙ ඉතරස්සපි දස්සී
තමෙව හොතීති වාජනස්ස තථා විසෙසෙත්වා පමාණං දස්සිතං,
“භාජනපටිගොගෙනා” නි උදකගරණාදිනා භාජන පටිගොගෙනා;
පමනී විනි” නි ඉදං එතතාවතා කාලවණණතා සමප්පත්තිති දස්සන
න්තං චුක්ඛං; යදි පන එතෙන එතෙතාපි පානෙනකාම චග්ගෙණා හොති

අධිසානුපභොගෙවාහි වදන්ති; හත්පාසෙ නාගතස්සාපි අධිසා-
තබ්බතාවදස්සනන්තං—“සද්ධි”ති ආදි වුත්තං, ඉමිනාව දුරෙ සීතලපි-
අධිසානුං විහපෙපතුච ලහති, යපිතසීන සලලකනිණව නප්පමා-
ණනති වෙදිතබ්බං, “සුඛාවා”හි පත්තාකාරකෙන පෙසිත හික්කුණා
ආණ්ණෙනා; කෙවලං තස්ස කපේත්තස්ස වචනලත්තං සුඛා “නප්ප-
මාණ”නති තෙන අපෙසිතත්තා, “සාමනනවිහාරනා”හි ඉදං උප-
පාරමත්තං තතො දුරෙසීතලපි අධිසානුං වට්ටති යෙව, “සීපිතසීනං
සලලකෙබ්බා”හි ඉදලපි උපවාරමත්තං; පත්තසලලකනිණ මෙවෙත්ථ
පමාණං, “පත්තන වා ඡද්දං හොති”හි මුඛවට්ටිතො හෙසා වගුල-
මත්තො කාසකො පසාස යත්ත කත්ථි ඡද්දං හොති; විකප්පනාස යං
වත්තබ්බං තං විවරෙ වුත්තනාගෙතොව වෙදිතබ්බං, “සුඛං පෙ-
නවට්ටති”හි ඉදං උණ්හහොජනෙ පකම්මෙන විලිසමානත්තා
වුත්තං; එතණ්හං ක්කාපෙඛා පාසාණ්ඩුණ්ණන බක්ඛුං වට්ට-
ති”හි පාසාණ්ඩුණ්ණන සඬං එතණ්හං පවිත්තා තථාපකෙකන පා-
සාණ්ඩුණ්ණන බක්ඛුං වට්ටති; “අපජිහොගෙනා”හි අසුත්තපරි-
හොගෙන; අනුජානාමි තික්කවෙ; ආධාරක”නති වුත්තත්තා පිසා-
දිසු යත්ත කත්ථි ආධාරකං යපෙඛා තත්ථ පත්තං යපෙඛුං වට්ටති,
ආධාරජපනොකාසස්ස අනිසම්මත්තාහි වදන්ති.

අධිසානවිකප්පන විනිවේශ කථා සමත්තා.

විවරවිප්පවාස විනිවේශෙ—“නිව්චබ්බසාගෙන අධිසීතාන”-
නති “යං යලපි ඉමං සංසාරිං අධිසාමි”හි ආදිනා විවරනාමෙන අධි-
සීතානං; නිවෙසනාදීති ගාමකො බති සනුතිවිසානි ගතිභානිති
වෙදිතබ්බං, අනෙතා ගාමෙසීතානංහි ගාමගහණෙන ගතිත්තතා
“ගාමපරිහාරො යෙවා”හි ගාමගහණෙනව නිගමනගරාහිපි ගතිතා
නෙව හොනති; උද්දෙසිතො නාම—යානාදීනං හිමාකං සාලා;
අට්ටානාම—පට්ටරාජාදි පට්ටාගණ්ණා ඉසිකාදීනි කතො බහල-
හිප්පකිකො වතු පම භුමිකො පතිස්සය විසෙසො; මාලොනාම—එක
කුටසහිතො වතුරස්ස පාසාදෙ; පාසාදෙතාම—දීඝපාසාදෙ; ගම්මියං
නාම—මුඛවුද්දන පාසාදෙ; මුඛවුද්දන පාසාදෙතිව වජ්ඣකගණ-
සුදෙතා පාසාදෙ වුච්චති, සත්ථො නාම—පතිස්සත්ථොවා සක්ච ය-
ත්ථොවා; ධිකුකුකරණං නාම—බලමබ්බා; “පට්ටාසමා පටිකම්-
මෙනා”හි ඉමිනා සමත්තා නදීතුලාකාදි උදකෙන පරිකම්මෙනාපි
පරිකම්මෙනා යෙවාහි දස්සෙති; “නං පමාණං අනික්කමිත්තා”හි
සරස්ස උපරි ආකාශෙ අසිසිතෙය්‍ය රත්තප්පමාණං අනික්කමිත්තා;
“මාරවුලෙවා”හි තගරස්ස මාරවුලෙවා; “තෙස”නති සත්ථො නගර

එක් "උසාහො අපරිච්ඡන්තොපි උපච්ඡන්තානා පන උච්චං සඋසාහං ගච්ඡන්තානවෙ අනතරා අරුණෙ උභිතෙ නිසායො පටිපසසාහානි සෙවා" නි වදනති, "පරතො මුත්තනං ධනං" නි එතාපි එසෙව නයො; "අඤ්ඤමඤ්ඤාසං චචනං අගභෙධො ගතා" නි එක් සවෙ එවං ගච්ඡන්තා පුරාරුණා අඤ්ඤමඤ්ඤං පසායාමාති උසාහං විනාච ගතා භොනති, අරුණුගමනෙ නිසාය පටිපසසාහි නවනතබ්බා, පඨමතරං සෙව පටිපසසාහනතො, පුරාරුණා පසායාමාති සඋසාහාච ගච්ඡන්ති, නිසාය පටිපසසාහිසෙව නවනතබ්බා, එවච සති සහ අරුණාසං උග්ගමනා නිසායො පටිපසසාහි නිති කසමා වුත්තං. වුච්චතෙ සඋසාහපනා පඨමතරං පටිපසසාහි න වුත්තා සතිපිච සඋසාහනභාවෙ එකතො ගමනාසං උපච්ඡන්තානා මුත්තනං ධනං. එක් විස සහ අරුණුගමනා පටිපසසාහිසෙව වුත්තා, "අනෙතාසිමාසං ගාම" නති අවිප්පවාස සීමා සමමුතිං පච්ඡ පතිසාපිතං ගාමං සන්ධාය වදති, ගාමං අනෙතාකතො අවිප්පවාසසීමා සමමුතිං අභාවතො, "තෙව චිවරාති නිසසංගිධාති භොනති" නි අවිප්පවාස සීමාභාවතො වුත්තා, "න නිසායො පටිපසසාහිති" නි සඋසාහ භාවතො, "අනන්තමග්ගෙ සෙවච නෙසං අරුණං උග්ගච්ඡති" නි ධම්මං සුඛා ආගච්ඡන්තානං අරුණං උග්ගච්ඡති, "අසනිකා ගච්ඡති" නි අසනිකා අනතතො චිවරං අපච්චබ්බරිකා ථෙරසාච චිවරං අපච්චබ්බරාපෙතො ගච්ඡති; එවං තතො නිසං තසමිං පච්ඡ ථෙරතා සරිතො පටිපසානබ්බවිධිං දසෙයති— "අනතතො චිවරං පච්චබ්බරිකා දහරසා චිවරං විසාසෙත ගභෙතො ධපෙතබ්බ" නති, "ගන්තො වුත්තබ්බ" නති ආගත කිච්චං නිසාපෙතො විහාරං ගතෙන පටිපසානබ්බවිධිං දසෙයති.

චිවරවිසාසා විනිවේශකපා සමනතා.

ගණ්ඨාපිකාමන විනිවේශෙ— "උපකරණ භණ්ඩ" නති වාසි ඵල සු ආදි උපකරණභණ්ඩං; "ජ්ඣෙතපි භසෙනපි" නි වසස්ස ආදි සු ජ්ඣෙත රාජවලලභෙසු භසෙන; "බලකතාරෙන පානෙධො ගතෙ සුච පටිසාමෙත්තුං වට්ඨති" නි සමබ්බො— "අනුජානාමි භික්ඛවෙ! රතනං වා රතනසමමතං වා අඤ්ඤාරාමෙ උග්ගපෙතො වා උග්ගපාපෙතො වා නිකම්පිත්තුං යස්ස භවිස්සති සො සරිස්සති" නි චචනතො සවෙ මහාචාර්ය සදිසො මහාආරාමො භොති, තත් පාකාරපරික්ඛිතෙක පරිවේණෙ යත් භික්ඛුනිවා සාමණෙරෙතිවා ගතිතං භවිස්සති නි සංඝං උපපජ්ජති තාදිසෙ ධාතෙ පතිතං රතනසමමතං වා භණ්ඩං උග්ගපෙතො වා උග්ගපාපෙතො වා ධපෙතබ්බං; මහාබෝධිචාර

කොසක අගණසදිසෙසු පන මහාජණ සංචාරයානෙසු නගන
තබ්බං, කරුණිකං පන වුත්තං. — “එකොවණං ගවේතොතා තිඝ්ඤා
නුස්සයානෙ තිඝ්ඤා භවං පස්සති, ආකිණ්ණමනුස්සෙපි ජාණ
මනුස්සා නවෙව භික්ඛුං ආසංකන්ති, තස්මා මනො ඔක්කමි තිඝ්ඤා
තබ්බං, සාමිනෙසු ආගතෙසු තං ආවික්ඛිතබ්බං, සච්ච සාමිනො හ
පස්සති පතිරුපකං කරියන්ති පතිරුපෙවත් රතනාමිතෙ පස්ස
කුලගහණං වා රතනෙ නිරුස්සකත ගමනං වා අස්සාරාමෙ පඨි
තං පන රතනං වා රතනසමමතා වා භවං උග්ගතෙති වා උග්ග
භාපෙති වා නික්ඛිප්පෙනාන රුපෙනවා නිමිත්තෙනවා සඤ්ඤා
කතා නික්ඛිපිතබ්බං, එත්ථ රුපං නාම--අනො භවිකාය භවි
තස්මා භවිකං මුලෙති--භික්ඛො එතනකා කතාපණවා ජාතරුප
රජනං වා නි සලලෙකතබ්බං, නිමිත්තං නාම--ලංඡනාදි, තස්මා
ලංඡනාය භවිකාය මනනිකා ලංඡනනති වා ලාභා ලංඡනතථි
නිලපිලොතිකාය භවිකතාති වා සෙත පිලොතිකාය කතාති වා එව
මාදි සබ්බං සලලෙකතබ්බං, එවං සලලෙකතථි ආවික්ඛිතබ්බං--
“සස්ස භවං නිසං සො ආගමිකා”ති සච්ච කොපි තත්ථ ආගමිකි,
සො වත්තනබ්බං--“ආවුසො කිදිසං නෙ භව”නති සච්චරුපෙන වා
නිමිත්තෙන වා සමපාදෙති දුතබ්බං, නොවෙ තථිපාදෙති, චිත්තිකි
ආවුසොති වත්තනබ්බං, තථිතා ආවාසා පක්කමනො සෙතත්තො
නති භික්ඛු පතිරුපා නෙසං ගත්ථ නික්ඛිපිතො පක්කමිතබ්බං නොවෙ
ගොතති භික්ඛුපතිරුපා සෙ තත්ථ ගොතති ගහපතිකා පතිරුපා නෙසං
ගත්ථ නික්ඛිපිතො පක්කමිතබ්බං, අයං තත්ථ සාමිති, සොපන නෙව
තථිතා ආවාසා පක්කමිති, නසාමිකෙ පස්සති, තෙනාපි අත්තනො
චිට්ඨාදිමුලං නකාතබ්බං, එවරං පන සෙතාසනං වා වෙතිසං වා
පොකකරණිකං වා කාරෙතබ්බං, සච්ච දීක්ඝං අමුතො අවුසෙත
සාමිකො ආගමිති, උපාසක තව සත්තනෙන ඉදං නාම කතං අමු
මොදුති වත්තනබ්බං, සච්ච අනුමොදති ඉසව්වතං කුසලං, නොවෙ
අනුමොදති, මම ධනං දෙපාති වොදෙති සච්ච, සමාදපෙති දුත
බ්බං, “සච්ච අනතනො හසෙ”ති ආදිසු සභොපනත්තං අත්තනො
ගත්ථ නික්ඛිතතස්ස භවස්ස ගුණකානෙ පටිසාමනප්පයායාමෙ විභා
අසඤ්ඤාමිං පසොගෙ අකතෙපි රජ්ජසංචිතාදි කාලෙ න දුත
තස්ස දස්සාමි, නමස්සං දුති දස්සන්ති උග්ගාහිපි සකසකානෙ නිසි
දිතො මුරතිකෙතෙපි කතෙපි පාරාජිකෙව, පටිසාමනප්පයායාමෙ
කතතතාති වදන්ති. “අත්තනොගත්ථ නික්ඛිතතතා”ති එත්ථ
අත්තනො ගත්ථ සභොපනත්තං නික්ඛිතතකාලංගො පටිසාමනප්පයා
මිසිත්තො ආරුකාය භවසාමිකකානෙ ජීවත්තා සාතස්සව තදස්ස
තාය සාතා වාචනස්ස අලබ්භනො නති අවහාරොති අභියාසො

“පටනනං සහධම්මකාන” නති භික්ඛු භික්ඛුනි සිකුබොන සාම
 තෙර සාමනෙරිනං පටනනං; “සං කිච්චි පටිකාර” නති පකුනච්ච
 රාදි සං කිච්චි පටිකාරං; නාජානනති” නි තෙන චුන්නවට්ඨනං අසුන
 න්නා න ජානනති, “ඵසෙවනසො” නි එඤ්ඤා සවෙ ජාතිකාපි විනො
 න නසලපට්ඨනති, ඵසෙව නසොති දඬුබබං; “පටිකඛ්ථනති” නි
 එඤ්ඤා විනොනන පටිකෙකපොපි සහතිකො යෙවාති දඬුබබං; “සාපි
 කාචා අයාචිතාචා” නි එඤ්ඤා යාචිතායදි විනොනන පි සලපට්ඨනති,
 කසෙ ගිවා; අයාචිතා පන යදිපි විනොනන සලපට්ඨනති නාචි ගිවා,
 “ගහෙතා යපෙති” නි එඤ්ඤා වාලෙතා තසම් යෙව යානෙ යපිනෙ න
 සෙ ගිවා, “උපවාසෙවිජ්ජමානෙ” නි භාණ්ඩාගාරස්ස සම්පෙ යෙව උ
 චාරුපස්සාවසානෙ විජ්ජමානෙ; “මසිව මහෙසංසංසව සෙනාසන
 මිනසෙ” නි එඤ්ඤා කෙවලං සංසංස සෙනාසනං මා විනසිති ඉමිනා
 අභිජායෙන විවරිකුට්ඨි වට්ඨති යෙවාති වදනති; “අභාසෙහි ගති
 නබ්බ” නති තෙතිපි කිච්චි කිච්චි දුතබ්බනති චුන්නං ගොති; “අසං සා
 මිච්චි” නි ගමාගාරෙ වසන්නානං ඉදං වන්නා; “ලොලමහසෙවරො” නි
 මසෙයොමුගො භාසිත ලපිත පසුතොවා මහාපෙරො; “අත්තනො
 අත්තනො වසනගබ්බෙසු සහග භික්ඛුනං පටිකාරං යපෙති” නි
 යොජෙතබ්බං, “ඉතෙරෙහි” නි තසම් යොව ගබ්බෙ වසනෙති ඉත
 රෙහි භික්ඛුනි; විහාරවාසෙ තිස්සකො—“විහාරවාසෙකො” වාරං
 කතා විහාර රක්කකො; “නිවාස” නති භත්තවෙනනං; “පටිපථං
 ගහෙසු” නි චොරානං ආගමනං සෙතා “පඨමකරං යෙව ගතතා
 සද්ධං කරිස්සාමා” නි චොරානං අභිමුඛං ගතෙසු; “නිසසිනකො ජ
 ගහනති” නි අත්තනො, අත්තනො නිසසිනකො භික්ඛාවරියාය පො
 සෙන්නාපි නිසසිනකෙති විහාරං ජග්ගාපෙනති; “අසභාසස්සා” නි
 සභාස රතිතස්ස; අසභාසස්ස අදුරියස්සාති පාඨො යුත්තො, පඨමං
 පුරිමස්සෙව ඉවට්ඨනං, “අසභාසස්සවා අත්තදුරියස්සවා” නි ඉම
 සම් පන පාඨෙ—“ඵසෙන ආනිනං විනනං නප්පහොති” නි “අත්ත
 දුරියසසාවා” නි වාරො නිවාරිතො නි වදනති, නං “සභාගො භික්ඛු
 භත්තං ආනෙතා දුතා නාචි” නි ඉමිනා නසමෙති විමං සිතබ්බං,
 “උප ජවනොනන යානබ්බ” නති අබ්බොකාසික රක්කමුලිකොති
 පානවට්ඨං උපනිස්සාය ජවනොනන අත්තනො පානවිවර රක්ක
 යාය විහාර වාසෙ සලපනෙත යානබ්බං; “පටිපුච්ඡ” නති පුට්ඨිත
 පඤ්ඤාස්සාස්සනං අඬුකථං වා; “දිගුක” නති වස්සගෙන පාපිතං
 විනා මුට්ඨකොසාසොති වදනති; “පඤ්චාසෙරො” නි අධිමාස වාසෙත.

ගහෙ පටිකාමන විනිවේශ කථා සමත්තා.

කළවිකාස සමාපතති විච්ඡේදයෙ:—“කළ” නම් පරහවස්සාගත
 අං: “විකාස” නම් අත්තනො භවකියා දනං; තෙනාහ—“ඉමිනා
 ඉමං දෙහි” නි ආදි; කාමං සෙසස්සතකෙපි ඉමං දෙහිති වදනො
 විස්සුකති නාමොති, සමාදෙය්‍ය විනිපාතස්සාපි පන අභාවං දෙසස්
 තුකාමො—“මානරං පන පිනරං වා” නි ආහ, “විස්සුකති නාමො
 ති” නි ඉදං මසුං විස්සුකතං සකියාය වුත්තං; අස්සෙං කිම් අවුත්තා
 ඵලං වදනො; අස්සෙකකං විස්සුකෙපති නාමාති ආහ—“අස්සෙක
 කං ඉමං දෙහිති වදනො විස්සුකති” නි, අස්සෙං කිම් අවුත්තා “ඉමං
 ගණනාති” නි දිනනං අස්සෙකකස්සා දිනනං නාම ගොතීති වුත්තං—
 “සමාදෙය්‍ය විනිපාත” නති “නියො ආපනතිසො” නි, අස්සෙකක
 විස්සුකති, සමාදෙය්‍ය විනිපාතන කළවිකාස සමාපතති සංඛ්‍යා
 තිසෙසා ආපතතිසො; “ඉදං නාම කතංගිති වදති වට්ඨති” නි මාත්
 “භුතොසි ඉදති කසමා නකරොසි” නි වනතුට්ඨි වට්ඨති; “නියො
 ගතිසං පාවිනාස” නති කිවාපි සතිසෙව නියාගතිසෙ ව භුමති පාවි
 නතිසං වුත්තං; අසතිපි පන තසමිං පාවිතතිසනති ඉදං අභිකප්ථ
 පමාගොන ගහෙකබ්බනති දෙසොතුං—“කිවාපි” නි ආදි වුත්තං; “පති
 භුතො” නි සප්පි ආදි සකියාය වුත්තං; පුන කප්පිය භාවං ගොතුං
 අසනකලෙය්‍යත්තා “මහා අකප්පියො නාමා” නි වුත්තං; “නසනකා
 කෙනවි උපාසෙති කප්පියො කාතු” නති ඉදං පවිනනං යෙව සහ
 ධුමමිකානං අනුතරෙ පරිවත්තනං සකියාය වුත්තං; “ගිතිනිපත ගහෙ
 නා අනුතො සනතකං කාමා දිනනං සබ්බසං කප්පති” නි වදනති
 “නසනකා කෙනවි උපාසෙති කප්පියො කාතු” නති පන ඉමිනා
 පටිප්ඤ්ඤාරූපියං අනියස්සථිකාව තෙන වෙතාරිතං කප්පියහණචාපි
 සංඝස්ස නියාමසං පරිභුජ්ඣං නව්වට්ඨති සිඛං යෙපන “පවිනාතිත
 රූපියං අනියස්සථිකාව තෙන පරිවත්තනං කප්පිය හඬං සංඝස්ස නි
 යාමසං පරිභුජ්ඣං වට්ඨති” නි වදනති, තෙසං නසනකා කෙනවි උපා
 සෙති කප්පියො කාතුනති ඉදං නසුජ්ඣති මත පනෙත්ථ ඵලං වද
 නති—යසමානියස්සථිකබ්බ වජ්ඣං අනියස්සථිකාව උපරාපරි අස්සෙං
 යෙව කතං, තසමා පරිවෙජ්ඣභාවතො ඉධ නියස්සථිකං අවුත්තා න
 සකියා කෙනවි උපාසෙති කප්පියො කාතුනති වුත්තං, පරිවෙජ්ඣ
 භාවතො යෙව මුලෙ මුලසාමිකානං පනෙත්ථ පනතසාමිකානං දි
 නෙන නකප්පියො ගොතීතිව වුත්තනති, යදිපටියගිති රූපියං අනි
 යස්සථිකාව වෙතාරිතං කප්පියහණබ්බ සංඝස්සා භික්ඛං වට්ඨති, ඵලං ස
 නෙන ඉධාපි අවසානවත්ථිං ගහෙත්තා සංඝස්ස නියාමසං කසමා නව්වට්
 ති? “යො පන රූපියං උග්ගහෙත්තා—පෙ—පනෙත්ථ පනතසාමිකා
 නං දිනෙන අකප්පියො ගොතී” නි ඉමිනාපි පටියගිති රූපියං අනි
 යස්සථිකාව වෙතාරිතං කප්පියහණබ්බ සංඝස්ස නියාමසං වට්ඨති සිඛං
 යදිතං නියාමසං පරිභුජ්ඣං වට්ඨෙය්‍ය, මුලෙ මුලසාමිකානං පනෙත්
 ථ පනතසාමිකානං දිනෙන කප්පියො ගොතීති නවදෙය්‍ය.

අපරෙ පනෙත් එවං වදනති—“සදි සංඝස්ස නිස්සභං ගොති, රුපිය භට්ඨාගකස්ස නවට්ඨති, තස්මා තස්සාපි සථාවට්ඨති තථා දස්සනන්තං.—“මුලං මූලසාමිකාන”න්ති ආදි වුත්තන්ති, “දුතිය භවතසදිසො සෙව”ති ඉමිනා පච්චන්තමපි සහධමිතිකානං නානප්ප තීති දසෙස්සති, තස්මිකාරණමාහ—“මූලස්ස සමපච්චිතනනා”ති, අථ මූලස්ස සමපච්චිතනනා රුපියපට්ඨාගකස්ස නාව අකපපිසො භොදු, සෙසානාං පන කස්මා නවට්ඨතිති මඤ්ඤමානො පුච්ඡති, “කස්මා සෙසානං නිකප්පති”ති කාරණමාහ—“මූලස්ස අනිස්සභතා”ති පච්චන්තස්ස කපපියමාත්‍රභාවෙපි සමපච්චිත මූලස්ස නිස්සථ තබ්බස්ස අනිස්සභතානං තෙන ගතිං පච්චන්තා සෙසානමපි නානප්පති, යදිති තෙන සමපච්චිත මූලං සංඝමසෙස්ස නිස්සභං සියා, තෙන කපපිසෙත්තා කමෙන ආරාමිකාදිති ගසෙත්තා දිනනපඤ්ඤා රුපිය පට්ඨාගකං සපෙත්තා සෙසානං වට්ඨති, අපරෙ පන—“මූලං සමප ච්චිතො ගතිතපච්චන්තාපි සදි සංඝස්ස නිස්සභො සෙසානං කප්පති” ති වදනති, එවං සනෙත මූලස්ස අනිස්සභතාති නවචන්තබ්බං, සං ඝස්ස අනිස්සභතාති එවමෙව චන්තබ්බං, “දුතිය භවතනා”ති ඉමිනා රුපිය සංචොගාරො තෙන කත්තොති දසෙස්සති; “අඤ්ඤසං පන වට්ඨති”ති යස්මා තෙන රුපිය සංචොගාරමත්තමෙව කතං න මූලං සමපච්චිතං, තස්මා විනයසමුච්චසෙන සංඝස්ස නිස්සභ කාලතො පඨාය අඤ්ඤසං වට්ඨති, ඉමස්මිං යෙවච අත්ථ පමාණං දසෙස්සන්තො—මහාසුමමත්තෙරස්ස කිරා”ති ආදිමාහ, අපරෙ පන—“දුතිය භවතනා”ති ඉමිනා කෙවලං ගීතිසත්තානභාවෙන කිත්ත දු තිය භවතනං වුත්තං, නරුපියසංචොගාරාපථනං, තස්මා රුපි ය සංචොගාරාගාවතො සො පච්චන්තා නිස්සථං නාසකකාති නස්ස නකප්පති, අනිස්සභොපි අඤ්ඤසං කප්පති, අනිස්සභො යෙවච අ ඤ්ඤසං කපපියභාවදසෙස්සනන්තං “මහාසුමමත්තෙරස්ස කිරා”ති ආදි වාදුති ඉද්දගවාති, “සංඝස්ස නිස්සථ”ති ඉදව අඤ්ඤසං කප්පිය තානා කෙවලං සංඝස්ස පරිච්චන්තභාවං යත්තාය වුත්තං, නපන වින යකමච්චසෙන සංඝස්ස නිස්සභභාවං ඉමස්සව අස්ස සප්පිස්සපුරෙත්තා ති ඉදං වචනං සාධකස්ස වදනති, රුපිය පට්ඨාගක රුපිය සංචො ගාරෙස්ස සෙන එකෙකමෙව කතං තෙන තස්මිනි වුත්තනායෙතෙ ව නිස්සථතබ්බං, යෙනපන පට්ඨාගකිත්තරුපියයෙනෙව සංචොගාරො භවතො තෙන කප්පං නිස්සථතබ්බං, නාසදං දුක්ඛරං, “අහං භ තෙනා නානප්පාමාරං රුපියසංචොගාරස්ස සමාප්පති”න්ති එවමෙව නිස්සථතබ්බං.

ගතිවිනයසංචොගාරෙ විනිවිජ්ජ කප්පා සමත්තා.

“රූපිකාදි පටිගහන නිවිච්ඡය:—භිගුරාපමාසකො”ති සුව
ණ්ණි කතාපණො; “රූකං ඵලබ්ථමසො”ති තිනතිඤ්ඤාදි රූකා
නං ඵලබ්ථක යනො; “පටිගහනෙනපි පටිභොගෙපි ආපන්න”
ති, පටිගහනෙන පාඨිතතියං පරිභොගෙ දුක්ඛං; “සෙව සාපන්න
කො”ති දුක්ඛවාපගතියං සකාය වදති, “ඉදං අභිකථාපමාණෙනෙව
ගහෙනබ්බං න පරස්ස නිඤ්ඤස් භාවදස්සනත්ථං සෙවසාපන්නකො
සදෙසොති වුත්තං භොතිතිපි” වදන්ති, “වොදෙති”ති වුත්තත්තා
පන ආපන්නියා වොදෙතිති කතා “සෙව සාපන්නකො”ති ඉදං
දුක්ඛං යෙව සකාය වත්තුං යුත්තන්ති”තිසුපි ගණ්ඨාදෙසු වුත්තං,
“පටිගහනෙනපි පටිභොගෙපි ආපන්නියෙව”ති දුක්ඛමෙව
සකාය වුත්තං, තමාකස්සාපි බෙත්තස්ගතිත්තත්තා තස්ස පටිගහ
ණෙපි ආපන්නි වුත්තා; “වත්තාරො පච්චසෙ පටිභුජාති දෙති”ති
ඵත් “භික්ඛුසංඝො වත්තාරො පච්චසෙ පරිභුජතු, තළාකං දමම්
ති”වා වතුපච්චසපරිභොගත්ථා තළාකං දමම්තිවා” වදති වට්ඨති
යෙව, “ඉතො තමාකතො උපපන්නො වත්තාරො පච්චසෙ දමම් ති
වුත්තො පන වත්තබ්බමෙව නත්ති, “අමනාසං ඵකං කප්පිසකාරකං
ඵපෙජාති චුත්තං”ති ඉදං ඊදිසං යෙව සකාය වුත්තං, කප්පිසක
මෙන සමපට්ච්ඡිනෙසු බෙත්තෙසු තළාකාදිසු පන අවුත්තෙපි කප්පිස
කාරකං ඵපෙත්තුං ලබ්බති යෙව, යසමා පරස්සනාකං නාසෙත්තුං භික්ඛු
නං නවට්ඨති, තස්මා “හ සස්සකාලෙ”ති වුත්තං, “ජනපදස්සකාමී
කො”ති ඉමිනාව “යො තං ජනපදං පිචාරෙති, තෙනාපි අපිඤ්ඤා
දිකතුං වට්ඨතියෙවාති” වදන්ති; “උදකමාහක”න්ති උදකමාහික
කප්පිසවොකාරෙපි විධානං වකාමාති පාඨසෙසො;

“උදකමසෙනා”ති උදකපරිභොගත්ථං; “සුඛවිත්තාන”න්ති
කෙවලං උදකපරිභොගත්ථමෙවාති අභිප්පායො; අලංති තා කාරාපි
තො වත්තබ්බමෙව නත්ති අග—“ලජ්ජි භික්ඛුනා”ති පකිතිභාසො
නාම—ඉමසම් රටෙහි වතුඅමණ්ණමත්තං, අකභිපුබ්බං—“නවස්සා
නාම; “අපට්ච්ඡින්නාහංගෙ”ති ඵහනකෙ භුමිභාගෙ ඵහනකො භාසො
දුතබ්බොති ඵම් අපට්ච්ඡින්නාහංගෙ, “රජ්ජුනා දංඛනවා”ති ඵත් පා
දෙතිපි මිතිතුං නවට්ඨති”ති වදන්ති; “බලොවා සමා රකති”ති ඵත්
පන ඵෙනෙත්වා ගණ්ඨන්තා දිස්වා “මාගණ්ඨථා”ති නිචාරෙත්තො ර
කති නාම; සවෙපන අපිචාරෙත්වා කෙවලං තුණ්හිභුතොව රකිණ
ත්ථායමලොකෙත්තො හිසාති වට්ඨති, “සවෙපි තස්මිං තුණ්හිභුතෙ
වොරිකාය භරන්ති, මයං භික්ඛුසංඝස්ස ආරොචෙස්සාමාති ඵං වත්තු
වට්ඨති”ති වදන්ති; “නිගුරාපෙති පටිකාමෙති”ති ඵත්ථාපි සමෙ පරියා

සෙන වට්ටනි”හි වදනැති, අප්පබ්බසං අනුප්පාදිතතො අඤ්ඤාදියං වට්ටනිහි ආත—“නිකායවතං අකප්පිය”නැති නනු දුබ්බිචාරිතම භෙත්තන නසෙසවෙ නං අකප්පියං නසබ්බසං රුපියසංවොහාරෙ චතුත්ථප්පොතො චිත්ත, වුත්තං හි තස්ස “සොපන රුපියං අසම්පට්ඨිත්වා ථෙරස්ස පතනං කිණ්ණිකා දෙහිතිපතිත කප්පියකාරකෙන සභිං කම්මාරකුලං ගතවා පතනං දිස්වා ඉමෙ කභාපණ්ණං ගහෙත්වා ඉමං දෙහිති කභාපණ්ණෙ දුස්සො ගතිතො අයං පභොතො එතස්සෙව හික්කු නො නවට්ටනි දුබ්බිචාරිතභවා, අඤ්ඤාදියං පනවට්ටනි—මුලසං අසම්පට්ඨිතතානාති තස්මා යං තෙ ආහරනති, සබ්බසං අකප්පියං, කස්මා? කභාපණ්ණං විචාරිතභවා”හි ඉදං කස්මා වුත්තනති, එත්තෙවි වදනැති—කභාපණ්ණෙ සාදිසිත්වා විචාරිතං සක්කාය එවං වුත්තනති, සංඝිකභවා නිසස්සද්වං නාසකා තස්මා සබ්බසං නකප්පතිති තෙසං අබ්ප්පායො, කෙවිපන—“අසාදිසිත්වාපි කභාපණ්ණං විචාරිතතො රුපියසංවොහාරො කතො හොති, සංඝිකභවාති නිසස්සද්වං නසකකා, තස්මා සබ්බසං නකප්පති”හි වදනැති, ගණ්ඨිපදෙසු පන තිසුපි ඉදං වුත්තං—“චතුත්ථපතො හිතීසනනකානං යෙව කභාපණ්ණං විචාරිතතො අඤ්ඤාදියං කප්පති, ඉධ පන සංඝිකානං විචාරිතතො සබ්බසං නකප්පති”හි සබ්බසමපි වාදෙ නොත තෙන පරියායෙන සුඤ්ජනියෙව.

“චතුස්සාලමාර”හි හොජනසාලං සක්කාය වුත්තං; “පරියායෙන කපිතභවා”හි ගණ්ණාති අවච්ඡා සිමාගතාති පරියායෙන කපිතභවා; පකතිගුමිකරණත්ථං—“හෙසාගතිනං පංසු”නැති ආදි වුත්තං, “දුසං දමිති”හි එත්ත “චතුස්සං දමිති වුත්තෙන වට්ටනි”හි වදනැති, “කුසකුට සුසාරෙ—පෙ—වට්ටනි”හි එත්ත කුසකුටසුකරෙසු දියමො තෙසු “ඉමෙති අවච්ඡාකං අත්ථො නස්සි, සුඛං ජිවන්ත අරඤ්ඤාචිසං ඥාප්ථා”හි වත්තං වට්ටනි; “බෙත්තනවස්සුපටිගහනණා පටිච්චිතො හොති”හි ආදිවට්ටනතො බෙත්තනදිනං පටිගහනණෙ අයං සබ්බසං විනිවිජයො වුත්තො.

“චිවරවෙතාපනන”නැති චිවරමුල; “පභිණ්ණසා”හි. පෙසෙය්; “වෙතාපෙත්වා”හි පරිවභොතත්තා; “අච්ඡාදෙති”හි, වොහාර වචනමෙතං; ඉත්තනනාමස්ස හික්කුනො දෙහිති—අයං පතෙත්ත අත්ථො; “ආහන”නැති ආහිතං; එත්ත ව යං වුත්තං වෙතා පෙත්වා ඉත්තනනාමං හික්කු චිවරෙන අච්ඡාදෙති”හි ඉදං ආගමනසුඛි දසෙසද්වං වුත්තං, සවෙති ඉදං ඉත්තනනාමස්ස හික්කුනො දෙහිති පෙසෙය්; ආගමනස්ස අසුඛතො අකප්පියවද්ධං ආරබ්භ හික්කුනා කප්පියකාර

කොපි නිද්දිසිතබ්බො නභවෙය්‍යා”හි තඤ්ඤා ආගමනස්ස සුඤ්ඤාචා
 අසුඤ්ඤාචා විසේසපරිනාමනං නදිස්සති සනිට්ඨි ආගමනස්ස අසුඤ්ඤා
 භාවො දුතො අත්තනො කුසලතාය කප්පියවොභාරවසෙන වදති කප්පි
 යකාරකො නිද්දිසිතබ්බො”හි ඉදං නාම, නව දුතෙන අකප්පිය
 වොභාරවසෙන වුතෙන දයකෙන ඉදං කථං පෙසිතනති ඊදිසි විවා
 රණං උපලබ්භති, අවිවාසෙත්වා භංගනසකා ජාතිතුං යදිපන
 ආගමනස්ස අසුඤ්ඤා කප්පියකාරකො නිද්දිසිතබ්බො නභවෙය්‍ය,
 විවරාදිඅත්තං දුතස්ස ගණේ අකප්පිය වත්ථුමි පෙසිතෙ සබ්බත්
 දයකෙන කථං පෙසිතනති ආපුච්ඡිත්වා කප්පියකාරකො නිද්දිසි
 තබ්බො භවෙය්‍ය, තස්මා අසති යාපි ආගමනසුඤ්ඤා සචෙ සො දුතො
 අත්තනො කුසලතාය කප්පියවොභාරවසෙන වදති, දුතස්සෙව චව
 නං ගහෙතබ්බං, යදිති ආගමනසුඤ්ඤාවෙත් පමාණං මුලසාමිකෙන
 කප්පියවොභාරවසෙන පෙසිතස්ස දුතස්ස අකප්පිය වොභාරවසෙන
 වදනොපි කප්පියකාරකො නිද්දිසිතබ්බො භවෙය්‍ය, තස්මා සබ්බත්
 දුතච්චනමෙව පමාණනති ගහෙතබ්බං, “ඉමිනාච්චරවෙනාපනෙන
 නා”හි ආදිනා පන ඉමමත්තං දසෙසති, කප්පියවසෙන ආගතවිටි ටී
 වරමුලං ඊදිසෙන දුතච්චනෙන අකප්පියං ගොති, තස්මා තං පටිකි
 පිතබ්බනති, තෙනෙවාහ—“තෙන හික්ඛනා සො දුතො ඵම්මස්ස
 චම්භිසො”හි ආදි, සුචණ්ණං රජතං කතාපණං මාසකොති ඉමාති
 චත්තාරි නිස්සංගිඤ්චත්ති මුත්තා මණි වෙච්චිතො සංඛො සිලා පවා
 ලං ලොභිතංකො මසාරගලං සහකඩ්ඤ්ඤති, දුසිදං බෙත්තවත්ථු
 සුචාරාම ඵලාරාමාදයොති ඉමාති දුක්ඛච්චත්තිව අත්තනොචා
 වෙති ය සංඝ ගණ පුංගලානංවා අත්තං සමපට්ඨිතුං නවටිනති,
 තස්මා තං සාදිතුං නවටිනති දස්සනත්තං—“න ඛො මං ආවුසො
 විවරවෙනාපනං පතිගණ්ණාමා”හි වුත්තං; “විවරවෙනා මං
 පතිගණ්ණාමා”හි ඉදං පන අත්තනං උදිස්ස ආගතත්තා චත්තං
 වටිති, තස්මා වුත්තං—“කාලෙන කප්පිය”නති වුත්තපත්තකාලෙන
 යදි නො අපො ගොති තද කප්පියච්චරං පතිගණ්ණාමාති අපො;
 “වෙසාවච්චකරො”හි කිච්චකරො, කප්පියකාරකොති අපො;
 වෙසාවච්චකරො නිද්දිසිතබ්බො”හි ඉදං “අනිපතායසමතො කො
 වි වෙසාවච්චකරො”හි කප්පියච්චනෙන වුත්තත්තා අනුක්ඛන්තං,
 සචෙපන දුතො කො ඉමං ගණ්ණාති? කස්සවාදෙමිති? වදති, න
 නිද්දිසිතබ්බො, “ආරාමිකො උපාසකොවා”හි ඉදං ආරාපතාය
 වුත්තං, යපෙත්වා පන පචසගධම්මිකෙ යොකොපි කප්පියකාරකො
 වටිති, “ඵසො ඛො ආවුසො හික්ඛනං වෙසාවච්චකරො”හි
 ඉදං හික්ඛස්ස කප්පිය ච්චනදස්සනත්තං වුත්තං, ඵලමෙවති වත්තබ්බං,

එකසුදෙකිති ආදී නවනුබලං, තෙනෙවාහ—“නවනනබලං තසු
 දෙති”ති ආදී, “ආණ්ණෙනා සො මසා”ති යථා තුච්ඡාකං විවරෙන
 අනේසති විවරං දස්සති, එවං වුත්තනාති අනේවා; තෙනෙව දුත්තන
 ආරොච්ඡිතෙ සෙවෙනං වොදෙත්තුං වට්ටති, තෙව තසු හත්ථ දත්තා
 හතමත්තකාරණෙනාති දස්සනත්ථං වුත්තං—“අනේවා මෙ ආවුසො
 විවරෙනා”ති වොදනා ලකඛණ නිදස්සනමෙතං, ඉදං හි වචනං
 වත්තනබලං, අස්සවා අනේවා යාය කායපි භාසාය වත්තනබලං; “දෙති
 මෙ විවර”නති ආදීති පන නවනනබලං කාරදස්සනත්ථං වුත්තනාති
 එතාති වචනාති එතෙසංවා අනේවා යාය කායපි භාසාය නවත්තන
 බලං, එවං වදනෙත්තාප පටිකඛිත්තස්ස කත්තනා වත්තනෙදෙ දු
 ක්කවා ආපජ්ජති, වොදනාපන හොති යෙවාති මහාගණ්ඨිපදෙ
 මජ්ඣිමගණ්ඨිපදෙව වුත්තං; “ඉවෙවනං කුසල”නති එවං යාවන
 නිසං වොදෙනෙත්තා තං විවරං අභිනිප්ථාදෙත්තුං සකෙතාති අත්ත
 නො පටිලාභවසෙන නිත්ථාදෙත්තුං ඉවෙවනං කුසලං සාධු සුඤ්ඤි සුඤ්ඤ
 රං; “චතුක්ඛත්තුං පච්ඤත්තුං ඡක්ඛත්තුපරමං තුණ්හිගුහොන
 උද්දස්ස ධාතබ්බ”නති ධාතලකඛණ නිදස්සනමෙතං; ඡක්ඛත්තු
 පරමනති ව භාව නපුංසක වචන මෙතං, ඡක්ඛත්තුපරමනති එතෙ
 න විවරං උද්දස්ස තුණ්හිගුහොන ධාතබ්බං, න අඤ්ඤං කිචි කා
 තබ්බනති ඉදං ධාතලකඛණං; තෙනෙවාහ—“න ආසනෙ”ති ආදී,
 තත්ථ “න ආසනෙ නිසීදිතබ්බ”නති ඉධ හත්තෙ නිසීදිතාති වුත්තෙ
 පි න නිසීදිතබ්බං; “න ආමසං පටිගහගෙහබ්බ”නති යාගුබ්බෙතා
 දිහෙදං කිචි ආමිසං ගණත්ථ හත්තනති යාමිසමානෙත්තා පි න ගණති
 තබ්බං; “න ධම්මො භාසිතබ්බ”ති මඛලංවා අනුමොදංවා භාස
 ථාති යාමිසමානෙත්තාපි කිචි නභාසිතබ්බං; “ආනං හත්ථ”ති ආගත
 කාරණං හත්ථ විතාසෙති; එත්ථ කෙපි වදනති—“ආගතකාරණං
 නාම—විවරගහණං තං හත්ථති වුත්තත්තං පුන තං විවරං යෙන
 කෙනපි ආකාරෙන ගහෙත්තුං නවට්ටති”ති කෙවිපන—“ආගතකාර
 ණං නාම කායවාචාති වොදනා තං හත්ථති වුත්තත්තං පුන තං
 යෙන කෙනපි ආකාරෙන වොදෙත්තුං නලභති, සචෙ සසලෙව දෙති
 මුලසාමිකොවා දුපෙති ගහෙත්තුං වට්ටති”ති වදනති, අපරෙ පන—
 ‘ආගතකාරණං නාම ධාතං තං හත්ථති දුකඤ්ඤා යථා අනේවා
 මෙ ආවුසො විවරෙනාති එකාය වොදනාය මෙ ධාතාති හත්ථති,
 එව මිධාපි සචෙ ආසනෙ නිසීදති එකාය නිසජ්ජාය මෙ ධාතාති
 හත්ථති, ආමිසංචෙ පටිගහණාති එකෙන පටිගහගණෙන වෙධානාති
 හත්ථති, ධම්මං චෙ භාසති, ධම්මදෙසනා සික්ඛාපදෙ වුත්ත පරිච්ඡෙද
 රාය එකාය වාචාය මෙ ධාතාති හත්ථති වදනති, ඉමෙසං පන

සබ්බසම්මි වාදං අසුත්තනති පටිකම්පිතා නිසුපි ගණ්ඨපදෙසු ඉදං වුත්තං—“ආග්ගකාරණං නාම සථානාමෙවං නකාගබ්බනි වාග් නස්ස පන කතන්තා නිසංචාදිසු කතෙසු ඡසු ථාතෙසු එකං හජ්ජති.

ඉද්දති යානියෙසා වොදනාය ඡථානාති වුත්තාති, තස් වුත්ත භානිව දසෙසනෙතා—“සචෙ චතුක්කිත්තුං වොදෙති”ති ආදිමාහ, යසමාච එස් එකවොදනා වුත්තා මිත්තං ථානානං භානි වුත්තා, තස්මා වොදනා විගුණං ථානනති ලක්කණං දසසිතං භොති, ඉති ඉමිනා ලක්කණෙන තික්කිත්තුං වොදෙතා ඡක්කිත්තුං ථාතබ්බං, මික්කිත්තුං වොදෙතා අසික්කිත්තුං ථාතබ්බං, සක්කිං වොදෙතා දස කික්කිත්තුං ථාතබ්බං, “නත්ත නත්තානෙ තිස්සති”ති ඉදං වොදකස්සඨිත ථානතො අපහකමම තත්ත කත්ත උද්දිස්ස ථානං යෙව සක්කිය වුත්තං; “කොපන වාදෙ නානාදිවසෙසු”ති නානාදිවසෙසු එවං කරො නත්තස්ස කොපන වාදෙ වත්තබ්බමෙව නැප්පිති අධිපජායො; “සාමා වා ගන්තබ්බං, දුගොවා සාහෙකබ්බං”ති ඉදං “සභාවතො වො දෙත්තුං අතිවජ්ජනෙතාපි කාතබ්බමෙවා”ති වදන්ති, “භාගං තස්ස ගික්කුනො කිම් අස්සං අත්තොති”ති නං විවරවෙතාපනං තස්ස ගික්කුනො කිම් අප්පමත්තකමපි කමෙව න නිජාදෙති; “සුජග්ගා සසමාග්ගා සක”නති ආසසමනෙතා අත්තතො සත්තකං ධනං පාපුත්තත්තු; මුඛං විවරිතා සයමෙව කප්පිස්සකාරත්තං උපගතොති— “සමුඛ වෙවමික කප්පිස්සකාරණො” “අවිවාරෙත්තුකාමනාසා”ති ඉමියමිං පනෙති තත්ථමානං කප්පිස්ස කාරණොති ඉදං තාදිසං කරො නෙතා කප්පිස්සකාරණො නැප්පිති ඉමිනා අධිපජායෙන වුත්තං, මෙඛක සික්කිංපදෙ වුත්තනසෙත පටිපජ්ජිතබ්බන්ත වත්තා ඉද්දති කං මෙඛ ක සික්කිංපදං දසෙසනෙතා--“මුත්තං හෙත”නති ආදිමාහ, ඉදමෙ වති “සන්ති සික්කිවෙ සමා පසන්නා ති ආදිවචනං හෙසස්සකික්කි කෙ මෙඛක වත්තමති වුත්තතතා--“මෙඛක සික්කිංපද”නති වුත්තං, තත්ථ හි මෙඛකෙන නාම සෙහිනා “සන්තිහි හනෙත මත්තා කත්තා රං අපොදකං අප්පහසනා නසුකරා අපාපෙසෙත ගත්තුං, සාමි හනෙත හසවා සික්කිනං පාපෙසං අත්තජානාතු”ති යාමිතෙන හස වතා “අත්තජානාමි ගික්කිවෙ පාපෙසං පටිසෙසිත්තුං, නමුද්ද නමු ලස්සකෙන මුග්ග මුග්ගස්සකෙන මාසෙ මාසස්සකෙන ලොණෙ ලොණස්සකෙන ගුලිං ගුලිස්සකෙන තෙලං තෙලස්සකෙන සප්පිං සප්පිස්සකෙන”ති වත්තා ඉදං වුත්තං--“සන්ති ගික්කිවෙ මත්තස්ස සමාපසන්නාහෙකප්පිස්සකාරණං හසස්සකාරණං උපතිස්සි පනති, ඉමිනායං අසත්තස්සකප්පිස්සං සං දෙථාති. “අත්තජානාමි ගික්කිවෙ! සං නගො කප්පිස්සං හං සාදිත්තුං නෙත්තමාහං ගික්කිවෙ!

කෙනෙහි පරිසාසෙන භිතරුපරජනං සාදිතබ්බං පරිසෙසිතබ්බං” නති වදාමිති, “භිරසුසුදං උපනික්ඛිපනති”ති එසාපි හික්ඛුසු ආරොචනං අපිසෙවති ගහෙනබ්බං, අසුසුදා අනිද්දසි කපපියකාරක පක්ඛං භජතීති න වොදෙනබ්බං සීයා, යදි මුලං සකාය වොදෙති තං සාදිතමෙව සීයා නි ආග—“මුලං අසාදිසෙනනනා”ති “අසුසුදනක අප්පචාරිතෙසු විය පටිපඤ්ඤිතබ්බං”නති ඉදං අත්තනා වොදනං සානව නකාතබ්බනති දසුනන්ථං වුත්තං, “අසුසුදං පන කපපියකාරකං පෙසෙත්වා ලොකචාරිත්තවසෙන අනුග්ගජිනාපි කපපියවජ්ඣං ආගරාපෙතුං වට්ටතීති අත්තනානං උද්දසු නික්ඛිතනසු අත්තනො සත්තකත්තනා”ති කෙවි වදනති, අසිකපාය—අසුසුදනක අප්පචාරිතෙසු විය පටිපඤ්ඤිතබ්බං”ති, “සමෙ සයමෙව විවරං ආනෙත්වා දදන්ති ගහෙනබ්බං, නොවෙ න කිචි වත්තබ්බාති දළහං කත්වා වුත්තනනා න ගහෙනබ්බං”නති අමහාකං බනති, නති අසුසුදනක අප්පචාරිතං සයං අවිසුසුදපෙත්වා අසුසුදන විසුසුදපෙතුං වට්ටති, නව තන්ථ අසුසුදං පෙසෙත්වා ආගරාපෙතුං වට්ටති, තන්ථ සයං ගනත්වා ආගරාපෙතුං නවට්ටතීති සකා වත්තුං යදිමෙත්ථ අසුසුදන ආගරාපෙතුං වට්ටති? “අසුසුදනක අප්පචාරිතෙසු විය පටිපඤ්ඤිතබ්බං”නති ආදිවචනමෙව නිරන්ථකං සීයා, “එවමෙව—පෙ—විති ව්ජ්ජො වෙදිතබ්බං”ති පිඨපාතාදීනං අන්තං දිනෙනපි සානවොදනාදි සබ්බං ගෙසා වුත්තනනෙත්වා කාතබ්බං; “ඉදං අයසසු ගොතුති එවං සමුබ්බාවා “අසුකසම්මනාම සානෙ මමහිරසුසුදු වණ්ණං අපි, තං තුය්හං ගොතුති” එවං පරමමුඛා සීතං වා කෙවලං වාසාවා හස්මුඤ්ඤවා තුය්හනති වත්වා පරිච්චත්තසු කායවාසාති අපට්ඨකිපිත්වා විදහන සාදිතනං උපනික්ඛිතකසාදිතනං නාම, “සාදිතති”ති වුත්තමෙවන්ථං විභාවෙති; “ගණ්ණිතුකාමො ගොති”ති “ඉදං ගුහනසානනති ආවික්ඛිතබ්බං”නති, පච්චය උරිගොගං යෙව සකාය ආවික්ඛිතබ්බං, ඉධ නික්ඛිපාතිති වුත්තෙ උග්ගණ්ණාපෙසා වාති වුත්තලක්ඛණෙන නිසසගතිසං ගොතීති අ.ග—“ඉධ නික්ඛිපා ගිතිනවත්තබ්බං”නති “පරජනා ඉදං ගණ්ණානිනවත්තබ්බං”නති එසාපි එසෙව නයො, කපපියව අකපපියව නිසාස සීතං ගොති”ති සයමා තෙනා උප්පන්න පච්චය උරිගොගො කප්පති, තස්මා කප්පිසං නිසාස සීතං, සයමා පන දුබ්බචාරණං තතො උප්පන්නපච්චය පරිගොගොපි නකප්පති, තස්මා අකප්පියං නිසාස සීතනති වෙදිතබ්බං, “සංඝමපෙකු නිසසජිතබ්බං”නති එත්ථ සයමා රුපියං නාම අකප්පියං තස්මා සංඝසුචා ගණ්ණවා පුග්ගලසුචා නිසසජිතබ්බං නති නවුත්තං, සයමා පන තං පටිගානිතවත්තාවෙව න තෙන කිචි

කප්පියභවං වේතාපිතං, තුසිතා උපාසෙන පරිභොගදස්සනාථං සංඝ චජේඛි තිස්සජීවනබ්බන්ති වුත්තං; “කප්පිසං ආවිසිඛිතං”නති “පරිබ්බජිතානං සප්පිංචා නෙලංවා වට්ටති; උපාසකා”ති එවං ආවිසිඛි තබ්බං; “ආශුචිකා නංවා පතගහාග”නති ඉදං ගිහිනං හත්තතොපි සොසෙව භාගො හි කතා වුත්තං; “සෙව පන තෙන අඤ්ඤං පරි වතෙතතා ආරාමිකා දෙසති පරිභුජිතුං වට්ටති”ති චජඛිමග්ගෙති පදෙ වුලලග්ගෙතිපදෙව වුත්තං, “නගො හපිඤා”ති, අඤ්ඤාසං පතගහානතො ගරිතා; කසිණපටිකමම”නති ආලොක කසිණපරි කමම; “මමපියාදිති වා”ති, එත් “තතො ගහිත මමපියාදිති පරි වතෙතතා අඤ්ඤං ව ගහිතං වට්ටති”ති වදනති; “ජායාපි”ති හො ජන සාලාදිතං ඡායාපි; “පටිවේද්දතිකකතා”ති ගෙහපරිවේද්දං අතිකකතා ඡායාස ගතභානං ගෙහං නගොතිති අධිප්පාසො, “මග්ගෙනපි”ති එත් “සවෙ අඤ්ඤා මග්ගො නප්පි, මග්ගං අධිසි භිතා ගතතුං වට්ටති”ති වදනති; “කිනාසා”ති තෙන වජ්ජනා කි තාස; උපතිකෙකපං ඵපෙතා සංඝො පච්චසෙ පටිභුජති”ති සවෙ උපාසකො “අතිබහුං එතං තිරඤ්ඤං ඉදං හතො අජේච න විනා සෙනබ්බ”නති වතා සසං උපතිකෙකපං ඵපෙති, අඤ්ඤානවා ඵපා පෙති, එවං උපතිකෙකපං ඵපෙතා තතො උපතනා පච්චසං පරි භුජනො සංඝො පච්චසෙ පරිභුජති, තෙන වජ්ජනා ගහිතතතා “අකප්පිස”නති වුත්තං, “සවෙ සො ඡබ්බෙති”ති සත් කත්ථි ධිපති අරාපි න ඡබ්බෙති සසං ගගෙතා ගච්ඡති, වාරෙතබ්බො, “නොවෙ ඡබ්බෙති”ති අථ නෙව ගගෙතා ගච්ඡති, න ඡබ්බෙති, “කිං මග්ගං ඉති තා ව්‍යාපාරෙනා”ති සෙන කාමං පකකමති, තතො සරා වුත්ත ලකිණො රුපියපට්ඨකිකා සමමනතිතබ්බො, “සො න ඡන්දගති” නති ආදිසු ලොභවසෙන තං වජ්ජං අතතනොවා කරොතො අතතා නංවා උකකංසෙනො ඡන්දගතිං නාම ගච්ඡති; දෙසවසෙනෙවාසං මාතිකං ජානාති න විනයනති. පරං අපසාදෙනො දෙසාගතිං නාම ගච්ඡති, මොගවසෙන පමුච්ඡො මුසියාති භාවං ආපජ්ජෙනො මොගාගතිං නාම ගච්ඡති, රුපියපට්ඨකාගකසස ගසෙන ඡබ්බෙතුං අවිසගතොගාගතිං නාම ගච්ඡති, එවං අකරොතො න ඡන්ද ගතිං ගච්ඡති—පෙ—නභසාගතිං ගච්ඡතිති වේදිතබ්බො, “පතිගො කාසං අසමනනාගරගොනන ඡබ්බෙතබ්බ”නති, ඉදං නිරපෙකි හාව දස්සන පරමනති වේදිතබ්බො, තස්මා පතිතභානෙ ඤ්ඤෙපි තස්ස ඉථං ඡබ්බෙතකසස විස නිරපෙකිභාවො සෙවෙත් පමා ඤ්ඤති වේදිතබ්බො.

“අසංගතසංඛාතසංඛාත” හි, අනන්ති අවිජ්ජමාන උපහරි මුහුර්තක ධර්මාරොචනං සංඛාත වුත්තං, “පේශාපට්ඨොභානො නාම—අනර්භස්ස පරිජනානො; භාග්වතාපි අහතනො සාසනෙ සීලවතො පච්චයා අනුඤ්ඤානා නුදුස්සීලස්ස, දුස්සංඝානච පීලවතො එව පරි ච්චානො න දුස්සීලස්ස අහතනො කාරණං මහාචරිතාවස්ස පච්චා සිංසනනො, ඉති සජ්ජාරා අනුඤ්ඤානන්තා දුස්සංඝානච අපරිච්චානා නුදුස්සීලස්ස පරිභොගො පේශාපරිජනානො; ඉන්ධ්‍යෙහි පරි භොගො—“ඉන්ධ්‍යපරිභොගො” පටිග්ගාභාසනො දුක්ඛිණවිසුඛි අනා වතො ඉන්ධ්‍යං ගතෙත්වා පරිභොගො චියාති අත්ථො; “නාමො” හි, සීල වතොහි ආදිනා වුත්තමෙවත්තං කාරණං භාවෙන පච්චාමස්ස; විච ඨං පටිජෙනානෙ පටිජෙනානෙ” හි, කායනො මොචෙත්වා මොචෙත්වා පරිභොගො; “පුරෙහන්තං—පෙ—පට්ඨමයාමෙසු පච්චවෙක්ඛිතබ්බං” නති සම්මො, තථා අසකොනෙනාන සථාවුත්ත කාල විසෙසව සෙසන එකස්මිං දිවසෙ චතුක්ඛන්තං හික්ඛන්තං චික්ඛන්තං සක්ඛිං සෙව වා පච්චවෙක්ඛිතබ්බං, “සචස්ස අපච්චවෙක්ඛිතොව අරුණො උග්ගචන්ති, ඉන්ධ්‍යපට්ඨොගභානෙ නිසීති” හි එත්ථිතෙය්‍යායං මහා චිවරං පරිභුන්තං තං සාවදෙව සීතස්ස පරිඝාතාය—පෙ—හිරිකොපි න පටිච්ඡාදනත්තං, නියෙය්‍යායොමයා පිණ්ඩපානො පරිභුන්තො සො නෙවදවායාති ආදිනා සමෙ අතීතපරිජනාගපච්චවෙක්ඛිණං නක රෙය්‍ය ඉනපරිභොගභානෙ නිසීතිති වදන්ති තං විමං සීතබ්බං, “සෙ නාසනං පටිජෙනානෙ පටිජෙනානෙ” හි පච්චෙසෙ පච්චෙසෙ එවං පන අසකොනෙනාන පුරෙහන්තාදිසු පච්චවෙක්ඛිතබ්බං තං හෙඨා වුත්තනසෙනෙව සකකාචිඤ්ඤානති ඉධි විසුං නවුත්තං, “සති ඡවමස්සො චට්ඨති” හි සතිසා පච්චය භාවො පටිග්ගාභාසස්ස පරිභොගස්සව පච්චවෙක්ඛිණස්සායා පච්චයභාවො සුඡ්ඡති, පච්ච වෙක්ඛිත්තව පටිග්ගාභෙතබ්බං පරිභුජිතබ්බවාති අත්ථො; නෙනෙ වාග—“සතිං සකො” නි ආදි “එවං සකොනපි” හි යදි චිසුපි ඨානෙසු පච්චවෙක්ඛිණා වුත්තා; එවං සනෙතපි අපරෙජනානු—“ස නිපච්චමස්සා” හි සති සෙසජ්ජ පරිභොගස්ස පච්චයභාවෙ පච්චයෙහි අත්ථො; “එවං සනෙතපිති පච්චයෙ සජ්ජිති” තං තෙසං මතිමන්තං තථාපි පච්චය සන්තිස්සිත සීලං පච්චවෙක්ඛිණාය විසුජ්ඣති න පච්චයසභාවමහෙතන, නනුව පරිභොගෙ කරොන්තස්ස අනාපකති නි ඉමිනා පාතිමොක්ඛි සංවරසීලං වුත්තං, තස්මා පච්චය සන්තිස්සි තසීලස්ස පාතිමොක්ඛිසංවරසීලස්සව කොචිත්තෙය්‍යොහි, වුච්චතෙ—පුරිමෙසු තාව තිසු පච්චයෙසු විසෙසො පාකධොයෙව, ගිලානපච්ච යෙ පන ගථාවතීං කතා රුක්ඛමුලෙ ගොපිතෙ තස්ස ඵලානිපි

රක්කිනානි යෙව හොනනි, එවමෙව පව්වෙකකිණය පව්වයකනි
සිත සිලෙ රක්කිනෙ නපට්ටබ පානිමොකක සංවරසිලමි නිප්
නානං නාම හොනි, ගිලානපට්ටයං අපව්වෙකකිණං පරිභුජනකස
සිලං හිජ්ජමානං පානිමොකක සංවරසිලමෙව හිජ්ජති, පව්ව සං
නිසසිත සිලං පන පව්ජාහරාන පුරිම යාමාදිසු යාව අරුණුකමත
අපව්වෙකකනකසෙව හිජ්ජති, පුරෙ හතතං හි අපව්වෙකකිණාපි
ගිලානපට්ටයං පරිභුජනකස අනාපනති, ඉදමෙනෙයං නානාකර
ණං; එවං පව්වයසනනිසිත සිලසස විසුඛිං දසෙයනා තෙනෙව පස
භිතන සබ්බාපි විසුඛියො දසෙයනං—“වතුබ්බිකාති සුඛි”හි අදි
මාන—නාම—සුඤ්ඤති එතායාති සුඛි, යථා ධම්මං දෙහනාව සුඛි දෙ
සනා සුඛි වුට්ඨානායාපි වෙත් දෙසනාය එවං සහසනා දඬබො,
උච්ඡිනන මුලාපනතිනිපන අහිකුඛුතා පරිඤ්ඤායෙව දෙසනා, අභි
ඤ්ඤාපිසිඤ්ඤා සංවරොව සුඛි සංවරසුඛි; ධම්මෙන සමෙන පව්වය
නං පරිභෙසියෙව සුඛි පරියෙසි සුඛි; වතුසු පව්වයෙසු වුත්තවිධිත
පව්වෙකකිණං යෙව සුඛි පව්වෙකකිණසුඛි, එසොතාවසුඛිසු සමා
සනායො, සුඛිමනෙතසු සිලෙසුපන දෙසනා සුඛි එතසාති දෙසනා
සුඛි, සෙසෙසුපි එයෙවනායො, “නසුතෙවං කට්ඨකාමි”හි එත් එව
නති සංවරහෙදං සංඛායාහ, “පහායා”හි වජ්ජනා අකානාති අ
නො; දුතබ්බසේන දයං, තං ආදියනනිති දයාදු; අනුඤ්ඤාතෙසු
සබ්බෙන සබ්බං පරිභොගාභාවතො අනුඤ්ඤාතෙසු යෙව පරිභොග
සමාවතො හිකුඛුති පරිභුජනබ්බි පව්වයාහභවතො සනතතා, “ධම්ම
දුසාද සුතනං වෙත් සාධක”නති “ධම්මදුසාද මෙ තිකිඤ්ඤ
වථ මාමිසදුසාද, අජිමෙ තුමෙහසු අනුකම්පා, කිකිමෙ සාවකා
ධම්මදුසාද හවෙයසු, නොආමිසදුසාද”හි එවං පව්වයං ධම්මදුසාද
සුතනව එත් එතසමිං අනෙත් සාධකං; අවිතරායානං තණ්හාපරම
සහනා පරවසනාය පව්වය පරිභොගෙ සාමිභාවො නැති, තදසා
වෙන විතරායානං තත් සාමිභාවො යථාරුචිං පරිභොගසහති
තො, තථාහි තෙ පටිකකුලමි අපටිකකුලාකාරෙන අපටිකකු
ලමි පටිකකුලාකාරෙන තදුහයමි වජ්ජනා අපඤ්ඤාපකි
ණාකාරෙන පව්වයෙ පරිභුජනති, දයකානව මනොරථං පරිපුරෙ
නති, තෙනාහ—“හොති නණ්ණාය දුසමාං අනිගනනා සාමිතො
හුඤ්ඤා පටිභුජනති”හි, යො පනායං සිලවතො පුට්ඨජනස පව්
වෙකකිට පරිභොගො, සො ඉණ්පරිභොගස පව්වතිකතො “ආණ
නා පරිභොගො” නාම හොනි, යථාපන ඉණ්සිකො අතතො
රූපියා ඉච්ඡිතං දෙසං ගතං නලහති, එවං ඉණ්පරිභොගෙ
තො ලොකතො නිසසරිත්තුං නලහති, තප්පටිපකිකතා සිලවතො

පව්වටෙකකිනපරිභොගො ආණ්ඩාය පරිභොගොති වුට්ඨති, තස්ම
 නිසාරිසාසනො චතුපට්ඨය පරිභොග විනිමුදෙනා විසුං සෙවායා
 පරිභොගොති වෙදිතබ්බො, සො ඉධ චිත්තං න වුත්තො දුස්සු පරි
 භොගෙයෙව වා සහගා ගච්ඡති, සීලවාපිති ඉමාස සිකංග සංනනා
 ගතභතා සෙබොනෙව වුට්ඨති, “සංඛංස” නති අරිසානං පුට්ඨස්ස නා
 නව; කථං පුට්ඨස්ස නානං ඉමෙ පරිභොගා සංභවන්ති? උපචාර
 වසෙන, යොති පුට්ඨස්ස නායාපි සලලෙව පටිපන්නිසං ධිතස්ස පට්ඨස
 නෙධං පතාය තත් අනුපලිකෙතන විසන්තන පරිභොගො යො
 සාමිපරිභොගො චිස හොති, සීලවතො පන පව්වටෙකකින පරිභො
 ගො දුස්සු පරිභොගො චිස හොති-දුස්සානං මනෙරථස්ස අවිරා
 ධනනො; තෙනෙව වුත්තො--“දුස්සු පරිභොගෙ යෙව වා සහගා
 ගච්ඡති”ති කලුසාණපුට්ඨස්ස නස්ස පරිභොගෙ වහන්බ්බමෙව නත්ති,
 තස්ස සෙබසඛනො, සෙබසුත්තං හෙතස්ස අත්ඨස්ස සාධකං, “ලුඤ්ඤා
 නා සංඛං පරිභොගොනාම” ලුඤ්ඤා සන්තායං ගහෙතො, පරිභො
 ගො; “අලුඤ්ඤා සංඛං” නති එත්ථාපි එසෙව නෙයො; “ආදිනො පඨා
 ස අලුඤ්ඤාමනත්ති”ති ඉමිනා දිඨ්ඨිචෙට්ඨ යෙව ආසංකා නිකාත
 බ්බාති දසෙය්ති; අත්තනනා භාරතුතා සභිවිහාරි තාදසො තෙපි නිවා
 රෙතබ්බාති යො පස්සති තෙන නිවා රෙතබ්බො; යස්මාව අලුඤ්ඤා පරි
 භොගොනාම ලුඤ්ඤා වුට්ඨති, තස්මා ආපනති නත්ති, “උභින්න
 වපි අලුඤ්ඤා වතො අලුඤ්ඤා පරිභොගොති ඉදං නාම මහන්තෙව න
 ලබ්බතීති වුත්තං තොතිති ආපනතිපන අත්ඨෙවෙති වදන්ති”ති නිසු
 පි ගණපිපදෙසු වුත්තං; “අබ්බමසො”ති, අනෙසනාදීති උප්පන්නො;
 “බ්බමසො”ති භික්ඛාවරිසාදීති උප්පන්නො; “සංඝස්ස එව චෙද්ධි”ති,
 භතං අගහෙතො අත්තනා ලබ සලාකං යෙව දෙති; “සමෙ පන
 ලුඤ්ඤා අලුඤ්ඤා පහණ්ණාති--පෙ-අනන්තරාපෙති”ති එත්ථ කෙව
 ලං පහණ්ණිතුකාමනාය එවං කාතුා නවට්ඨති, බ්බමස්ස පන සාස
 නස්ස සොතුච අනුග්ගහත්ථාය වට්ඨතීති වෙදිතබ්බො, “සුරිමනෙයෙන
 සොආපනතියා කාරෙතබ්බොති වුත්තතනා ඉමස්ස ආපනතියෙවාති
 වදන්ති; උදෙසගගණාදිනා බ්බමස්ස පරිභොගො බ්බමපරිභොගො;
 බ්බමානුග්ගහෙන ගණනනස්ස ආපනතියා අභාවෙපිථෙරොතස්ස
 අලුඤ්ඤාවං යෙව සන්ධාය-“පාසොතිරාය” නති ආදිමාත“තස්ස
 පන සන්ධිකො”ති, මහාරක්ඛිතමාසස්ස සන්ධිකො.

රාජිසාදි පටිග්ගහණ විනිවර්ජක කථා සමනතා.

දුනලකබ්බොදි විනිවර්ජකෙ-“තුස්සං දෙමි”ති ආදිසු “තස්මිං
 කාලෙ නගණ්ණිතුකාමොපි සමෙ පන පටිකිපති, පුන ගණ්ණිතුකා

මකාය සති ගහෙකුං වට්ඨනිතිවදනති; “ඉඤ්ඤාමය්සා”තිපරමු
 බ්බෙ සීතං සකාය වදනි; තුඤ්ඤං ගණනාමිති වුතෙන මයං ගණනා
 මිති වදනි, සුද්දිනනා සුඤ්ඤාමිතිවා”ති එත්ථ යථා පරතො තවසුත්ත
 කං කරොතිති වුතෙන දුද්දි තනවපි සාමුගහෙන මයං ගණනාමිති
 වචනෙන සුඤ්ඤාමිතං හොතිති වුත්තං, “එවමිධාපි තුඤ්ඤං ගණනා
 මිති වුතෙන සුද්දිනනා මයං ගණනාමිති අවුත්තෙපි සුද්දිනන
 මෙවාති වදනති, “ගණනාමිතිව ආණ්ණරියා ගණකනාය්ස භප්පපි
 බ්බතා කරණවසෙන පවත්තානතා තද ගණනාමිති විසත්ත අනුස්සා
 දිතෙ පච්ඡා ගහෙකුං නලහනිති”වදනති, විවරපෙසනාදි කථා උත්තා
 නත්ථා යෙව “ආවුසොමය”න්ති ආදිසු ගණනිකුකාමතාය එවං
 වුත්තෙපි තෙතෙව දිනනතතා අනාපතති “දෙතිති”ති තුප්පාචා කුපි
 මොවා දෙති; “උකුච්ඡා”ති නිවාරෙථ; “එවංපන දතුං නවට්ඨති”ති
 එත්ථ එවංදිනනං තාවතාය්ස සත්තකන්ති අනට්ඨනිති, ව පරිච්ඡේදනං
 නති වෙදිකබ්බං; “ආහරාපෙකුං පනවට්ඨති”ති එවං දිනනං ගති
 සද්දිසදානා ආහරාපෙකුං වට්ඨති; “බජ්ඣාදිගන”ගතිවුත්ත නයෙන
 අදාමා අනපෙකෙති න හුත්තාය්සෙව දිනනං; “භවිකෙත කාරෙත
 බ්බො”ති, සකසසකුසෙව නා ගණනෙතා හබ්බං අක්කපෙත්වා ආපතති
 යා කාරාපෙහබ්බො; යාසසෙය්සා සසිතො කාලං කුරුති, භා අනු
 ඤාන සෙය්සානාම, විතෙතන පන අභිසංසෙති”ති වුත්තෙව එත්ථං
 විභාසෙත්තුං “න කිම් වදනි”තිවුත්තං, “පාකනිකං කාතු”නති, යදා
 කං ගතිතං පරිභුතතංවා තත්තාකං දතබ්බන්ති වුත්තං; “සුප්පට්ඨි
 ආණ්ණපෙකුං න වට්ඨති”ති ඉදං පරිණතං සකාය වුත්තං, —සෙව
 පන එකස්මිං චෙතිසෙ පුත්තං පුත්තං ගහෙත්වා අකුසස්මිං චෙතිසෙ
 පුත්තෙති; වට්ඨති, “සීතං දිකුච්ඡා”ති, සෙසකං ගහෙත්වා සීතං; යසමා
 ඉමය්ස සුඤ්ඤාමිතං බාදෙති, එතාය්ස දෙතිති ඉදං පරිණතෙ යෙව,
 නිරුත්තානගතාය්ස පරිච්ඡේදනා දික්කන පන තං පලාපෙත්වා අකුසං
 භුජාපෙකුං වට්ඨති, “කකුච්ඡො”ති ආදිනා එතෙතා කාරෙත අනා
 පතති දසස්සිතා; “එවං පන අපුච්ඡිතෙපි අපරිණතං ඉදනති ජාන
 නෙනත අත්තනො රුච්ඡා යත්ථ ඉවත්ති, තත්ථ දුපෙකුං වට්ඨති”ති
 නිසුපි ගණනිපදෙසු වුත්තං, “සත්ථ ඉවත්ති නා කු දෙථා”ති එත්ථාපි
 කුච්ඡාකං රුච්ඡාති වුත්තතතා යත්ථ ඉවත්ති තත්ථ දුපෙකුං ලගති.

දහලකකිණිදි විනිවිජය කථා සමත්තා.

පසව්ඛ ඤාන විනිවිජයෙ—“භිනාම පඨමි අපානාම පඨමි”ති ඉමෙති
 පදෙති ජාතාපඨමිව අජාතාපඨමිව දසෙස්සති, අප්පාසාණාදිසු, අප්පාසා
 ඤාණාචාති අප්පාසාණාති, එවමාදිනා අප්පාදාදිබ්බො; තත්ථ මුඛිප්ප

මාණතො උපරි පාසාණා වෙදිනබ්බා, මුඛිපමාණ සකඛරා, “කාසි ලා”ති, කපාලබ්බාදි; “මරුඛා” තිකඝසකඛරා; වාලුකා, වාලුකාසෙව; සෙභුසෙයන පංසුකා”ති එත් තිසු කොඨාසෙසු වෙ කොඨාසා පංසු, එකො පාසාණාදිසු අඤ්ඤාතරකොඨාසො “අදඛ්ඛාප්පි”ති, උචන පටනපටන කුමනකාරාතපනාදි වසෙන තථා තථා අදඛ්ඛා, සාපන විසුං නච්චි සුඛපංසු ආදිසු අඤ්ඤාතරාමානි වෙදිතබ්බා; “සෙභුසෙයන සකඛරා”ති බහුතරං සකඛරා; “භජිකුච්ඡිකං කිර එකං පච්ඡි පුරං ආභරාපෙතා ඡද්දේයං ධොවිතා පඨවියා සෙභුසෙයන සකඛර භාවං ඤාමා සංගිකඛු පොකඛරණිං බණ්ණිසු”තියාති පන මජ්ඣෙක අපපපංසු අපපමනතිකාති වෙප දුති තාති සෙභුසෙයන පාසාණාදි පටකමෙව පවිසනාති, තෙසං යෙව කි විනනං පහෙදවචනමෙතං, එත්ව කිවාපි සෙභුසෙයන පංසුංව අපපපංසුංව පඨවිං වතා උපඛිපං සුකා පඨවි නවුතතා, තථාපි පඤ්ඤාතතිවජ්ජසිකකාපදෙසු සාවසෙස පඤ්ඤාතතියාපි සමභවතො උපඛිපංසුකායපි පඨවියා පාවිතතියා යෙවාති ගහතබ්බං, තෙවි පන සබ්බවජ්ජනනාදිසු උපබ්බෙ දුකත වය්ස වුහතතතා ඉට්ඨිදුකතවං සුජ්ජත්ති”වදනති, තං නයුතතං, පාවිතතිය වදුකව අනාපනති වදුකව දුට්ඨං පඨවිං ධිපෙතා අඤ්ඤාය්සා දුසකවචනුකාය තතියාය පඨවියා අභාවතො වෙසෙ වති පඨවිසො වුතතා-ජාතාව පඨවි අජාතාව පඨවිති තසමා විසු අඤ්ඤාතරාය පඨවියා භවිතබ්බං.

විනය විනිවිජයෙව සම්පන්නෙ ගරුකලහුකෙසු ගරුකෙසෙව ඨාතබ්බතතා නසකකා එත් අනාපනතියා භවිතුං, සබ්බවජ්ජනනාදිසු පන උපබ්බෙ දුකතවං යුතතං, තත් තාදිසය්සා දුකතවචනුතො සමභවතො “බණ්ණනාය්ස බණ්ණපෙතනාය්සමා”ති අනතමසො පාද භුජිකෙනාපි සමමජ්ජනිසලාකායපි සයං වා බණ්ණනාය්ස අඤ්ඤා නවා බණ්ණපෙනාය්ස; “පොකඛරණිං බණ්ණති වදනති වට්ටති” ති ඉමසේ. ඔකාසෙති අනියමෙතාවුහතතතා වට්ටති; “ඉමංවලලිං බණ්ණ”තිවුතෙතපි පඨවිබණ්ණනං සකාය පටහන වොභාරතතා ඉමි නාව සිකඛාපදෙන ආපනාති; න භුතභාමපාතව්සතාය, “කුමච්ඡි”ති සටෙති, “නාහුක කදදමො”ති උදකමිය්සක කදදමො; සොව උදක ගතිකතතා වට්ටති, “බමකං මතුමාස”තති උභවතුමාසං, “බවස” නත් දෙවෙන ඔවසං, “අකතපඛ්ඛාතර”ති අවලජ්ජකඨාන දය්සන ත්ථං වුතතං තාදිසෙව ච මිහසය්සසමායොති, “මුසිකුකකුරං නාම”- මුසිකාති බණ්ණිතා බණ්ණිත පංසුරාති; “එසෙව නසො”ති ඔමක වතුමාසං ඔවටෙයා යෙව වට්ටතිති අපේඨා; එකද්විසමිති නවට්ටති”ති ඔවසඵකද්විසාතිකතතොපි විකොපෙතං නවට්ටති; “සෙඨාහුමියඔ

කොප්ප ගොකණ්ඩනෙ භූමිතොජ්ඣේනා ජිඤ්ඤා උග්ගතතො අවු
ග්ගතං මත්තකතො ජිඤ්ඤාං ගහෙතුම වට්ටති” කි වදනති, සකථානෙ
අතිභානං කතො පාදෙති චර්මො ආලොමිත කඤ්ඤාමපි ග්හෙතු,
වට්ටති, නතො, ති තතො පුරාණ සෙතාසනතො; ඉතිකං ගණනා
මි” කි ආදි සුචචිතං සකාය වුත්තං; උදකෙනා” කි, උපුකං ආ
කාසතො සෙව පගන උදකෙන, “සවෙපන අඤ්ඤාභරතරිකා
පතිතෙන න උදකෙන තෙමිතං හොති, වට්ට” කි වදනති, “උච්චා
ලොමා” කි උකඛිපිතො; “තෙන අපපදසෙනා” කි, තෙන ලෙසෙන;
“අච්ඡිකතො අනාපතති” කි, එත් සවෙපි නිබ්බාපෙතුං සකා
හොති, පඨමං සුචචිතෙන න දිනනානා දහතුති සලලකෙතො තිඨති,
අනාපතති.

පඨම භූතගාම විනිවිජ්ජ සකථා සමත්තා

භූතගාම විනිවිජ්ජයෙ—භවන්ති—අනුචන්ති වාති—භූතා; ජාය
නති—වසීනති—ජාතා; වසීනාති අපො; “ගාමො” කි රාසි, භූතා
නං ගාමොති—භූතගාමො; භූතොථ වා ගාමො—භූතගාමො; පති
සීත හරිත තිණ රුක්කාදීන මෙවෙනං අභිවචනං, තෙනාහ—“භූත
ගාමොති, පච්චි ඛිප්පති ජාතානං රුක්ක ලොදීනමෙනං අභි
ච්චන” කති, “භූමියං පතිභිතිකා හරිත ගාව මාපනනා රුක්ක ගව්හ
දයො දෙවතාහි පරිග්ගායනති, තස්මා භූතානං නිවාසනභාන තස්
මා භූතානං ගාමො—භූතගාමොතිපි” වදනති, ලොදීනනති ආදි සද්දෙන
භසති ගව්හදයො වෙදිතබ්බා, නනුව රුක්කාදයො විත්ත රසිත
තාය න ජීවා විත්ත රසිතතාව පරිවෙජ්ජතාවතො ජනෙන විරු
ගනතො විසදිස ජාතික ගාවතො චතුසොති අපරිශාපනතොව
වෙදිතබ්බා, වුච්චන පවාලු පිලාලවණානමපි විජ්ජති, න තෙසං
ජීවහාවෙ කාරණං විසය ගහණව තෙයං පරිකප්පනාමත්තං සුද්ධා
නං විසච්චරාදීනං තථාදෙහලාදයො, තත් කසමා භූතගාමයා ඡෙද
නාදි පච්චයා පාච්චතිං වුත්තනති, සවණ සාරුප්පතො තනති
වාසිසන්තාරකකණ්ණතොව තෙනෙවාහ ගහවං—“ජීවසඤ්ඤිතො හි
මොසසුද්ධ මනුසා රුක්කාසමිනති” “මුලබ්ඡ” කති ආදිසු මුලමො
වබ්ඡං—මුලබ්ඡං; සෙසෙසුපි එසෙව නයො, “එඤ්ඤි” කති, පබ්බ
බ්ඡං; පච්චයනතරසමවායෙ සදිස එඤ්ඤප්පතියා විසෙසකාරණ
භාවතො විරුගන සමත්තෙ සාරථලෙ නිරුලොහා බිජ්ජයො, තදත්
සංසිඛියා මුලාදිසුපි කෙසුපි පච්චනතීති මුලාදිතො නිවත්තනත්තං
එකෙන බිජ්ජයො විසෙසෙතො, වුත්තං. “බිජ්ජනි” කති, රුපරාසං
දුක්කදුක්කනතිවියථා; ආති වා පනාඤ්ඤාතිපි අත්ති මුලෙ ජායනති,

මුලෙසජායනගීති”එන් බිජතො නිබ්බන්තබ්බං දසසිතං, තසම ඵලමෙත්ථ අපේඨා දඬුබො, යාති වා පනඤ්ඤාතිපි අත්ථි ආලුච කපෙරැකි කමල නිලුපපල පුඬරික කුචලය කුඤ පාටලි මුලාදි හෙ දෙන මුලෙ ගවජරැකක වලලි රැකබාදිති, ජායනති-සජායනති, තාති යමහි මුලෙ ජායනති චෝ සජායනතිච තම, හෙඬා වුත්ත හළිඤ්චිව සබ්බංචි එතං මුලබ්බං නාම; එසනසො බකුබ්ජාදිපු, සෙවාපනක බකුබ්ජෙපු පනෙත්ථ අඛාටක ඉඤ්ඤාල නුඨි පාළි හඤ්ඤ කතිකාරාදිති බකුබ්ජාති, අමබ්බවලලි වතුරයා වලලි කණ වෙරාදිති එපුබ්ජාති, මතච්ඡ මුත්ත සුමන ජයසුමනාදිති අයන බ්ජාති, අමෙ ජමබු පනසසි ආදිති බිජබ්ජාතිති දඬුබොති.

“ජිඤ්ඤා”හි ආදිපු යො සත්තාදිති ගහෙනා සයං වාජිඤ්ඤා, අඤ්ඤාන වා ඡෙදපෙත්ති, පාසාණාදිති ගහෙනා සයංවා භිඤ්ඤා, අඤ්ඤානවා හෙදපෙති, අනිංඋපසං හරිතා සයංවා පචති අඤ්ඤා නවා පාචාපෙති, පාචිකතිසනති එවමපේඨා වෙදිතබ්බො, “භුත ගාම පරිමොචින”තති, භුතගාමතො වියොජිතං; “සත්තසත්ති” හි මුලෙ අග්ගෙ මඤ්ඤවා; “සත්තිව උක්ඛිජිතං නවට්ඨති”හි එන් සරිරෙ ලග්ගහාවං ජානනොපි උදකතො උඬහති, තං උඬරියා මිති සඤ්ඤා අභාවතො වට්ඨති, “උප්පාටිනාති”හි, උඬවාති බිජගාමෙ සගහං ගවජනති”හි, භුතගාමතො පරිමොචිතතො වුත්තං, අනන්තක ගහණෙන සාසප මහතිකා ගතිතා, නාමං හෙ තං තසා සෙවාලජාතියා, මුලපණ්ණානං අසමප්ණණ්ණයා “අස ප්‍රණණ භුතගාමො නාමා”හි වුත්තං, “අභුත ගාම මුලතතා”හි, එන් භුතගාමො මුලං-කාරණං-එතසාති, භුතගාමමුලං; භුතගා මයසවා මුලං-කාරණනති භුතගාම මුලං බිජගාමොතිනාම-භුත ගාමතො සමනවති, භුතගාමයසව කාරණං හොති, අයං පන තා දියොන හොතිති “අභුත ගාම මුලතතා”හි වුත්තං, නත්තසත්තතා වුත්තං-සො බිජගාමෙන සගහිතො”හි, ඉදම අභුතගාම මුලතතා හි එන් පඬමවුත්ත අත්තසමනවතො වුත්තං කිවාපිති තාල නාළි කෙ රාදිතං බාණුඋඬං අවසිතතො භුතගාමයස කාරණං නහොති, තථාපි භුතගාම සංඛෙපගත නිබ්බන්තා පණ්ණමුල බිජතො සමභුතතො භුතගාමතො උපපනොනා නාම හොතිති බිජගාම සගහං ගවජති, “අභිකුරෙ හදිනො”හි වික්ඛාතමෙවන්-විහාවෙති, “නිල චණ්ණජායන”හි නිලපණ්ණස වණ්ණසදියෙ පණ්ණ ජාතෙති අපේඨා; නිලපණ්ණ ජාතෙ හි වා පාසො ගහනබ්බො; “අමුලක භුතගාමෙ සගහං ගවජනති”හි, ඉදං නාළිකෙරයා ආවෙණිතං ක ඬා වදනාති; පානිය සවාදිතං බිති සෙවාලො උදකෙ අතිතතො

බිජ්ජාමානුලොභනාව දුක්ඛව වජ්ඣති වදනති, “කණ්ණකමපි ආඝ්ඤා භාගින මෙවා”ති, නිලවණ්ණමපි අභේධාභාරිකමෙව; සෙ ලොසයකං නාම:—සීලාය සද්දායා එකා සුගතිජාති; රුක්ඛනතමං විශොපෙති”ති, වුත්තාත්තා රුක්ඛෙ ජාතං යං කපි අභිජනනාකං රුක්ඛනතමං අවිජ්ජාපෙතො මජ්ඣකතො ජිඤ්ඤා, ගහෙත්තුං වට්ටති හි වදනති. “රුක්ඛානා මුට්ඨිකා නිසිති”ති එත්ථ යදිපි කිතිමත්තං රුක්ඛෙ අලලිතා හුත්වා තිසිති, රුක්ඛනොග්ගමානාපනරුක්ඛවජ් චිංතාවිකොපෙති, වට්ටතිති, වදනති; “අලලරුක්ඛනොනවට්ටති”ති එත්ථාපි රුක්ඛගතමං අවිජ්ජාපෙතො මජ්ඣකතො තවේජනා ගහෙ තුං වට්ටතිති වෙදිතබ්බං; හන්තු කුක්කුචවතා”ති, ගත්ථානං අසං යත භාවෙන, ගත්ථ වාපලොකාහි වුත්තං ගොති; “පානිං න වා සෙතබ්බ”නාහි, ඉදං අනතතො අත්ථාය නාමිතං සකුසා වුත්තං, කෙවලං අනුපසම්පනනාසු අත්ථාය නාමිතෙ පන පච්ඡා තතො ලතිත්වා න වාසෙතබ්බනති නත්ථි, යෙසං රුක්ඛානං සාඛා රුගති”ති වුත්තාත්තා යෙසං සාඛා න රුගති, තත්ථ කපපියකරණකිවිමං නාමිති වදනති, “පමතිසමණකපෙසති”ති පච්ඡි සමණ වොභාරෙති; කිවාපි බිජ්ජාදිතං අගතිනා පුඨමත්තෙ නබාදිති විලිඛත මත්තතව අවිරු ලතිධම්මකා න ගොති, තථාපි එවං කතෙ යෙව සමණානං කපපතීති අගති පරිජ්ජාදියො සමණ වොභාරා නාම ජාතා, තයවා තෙති සම ඣ වොභාරෙති; කාරණභූතෙති එලං පරිභුජ්තුං අනුපජානාමිති අධිපජායො; අබිජ නිබ්බට්ට බිජ්ජානිපි සමණානං කපපනතීති පඤ්ඤ තත පණ්ණානති භාවතො: සමණ වොභාරා ඉට්ඨෙව සංඛං ගතාති; අඵවා අගති පරිජ්ජාදිතං පචනනං කපපිය භාවතො යෙව පචති සමණ කපපිය භාව සංඛාතෙති එලං පරිභුජ්තුං අනුපජානාමිති එව මෙත්ථ අධිපජායො වෙදිතබ්බං, “අගතිපරිජ්ජ”නාහි ආදිසු පරිච්ඡ තනාහි පි පඨනති, “අබිජංනාම—තරුණමෙ එලාදිති: නිබ්බට්ට බිජ්ජං නාම—අමඛපනසාදි යං බිජ්ජං නිබ්බට්ටෙත්වා මිසුං කත්වා පරිභු ජ්තුං සකකා ගොති, “කපපියනති වත්ථාච කාගබ්බ”නාහි, යො කපපියං කරොති, තෙන කතතබ්බපකාරස්සෙව වුත්තාත්තා හිකුත්තා ව අවුත්තෙති කාතුං වට්ටතිති න ගහෙතබ්බං; “පුත කපපියං කාරෙතබ්බ”නාහි, කාරාපනසු පඨම මෙව අධිකතතා හිකුත්තා “කපපිය නති”වත්ථා අගති පරිජ්ජාදිකාතබ්බනති ගහෙතබ්බං; කපපියනති වචනං පනසාය කායවි භාසාය වත්තුං වට්ටතිති වදනති, “කපපි යනති වත්ථාච කාතබ්බගති වචනතො පඨමං. “කපපියනති” වත්ථා පච්ඡා අගතිආදිතා පුඨනාදි කාතබ්බනති වෙදිතබ්බං, “පඨමං

අයුතු කිසිවිකාරයක් නොවන බැවින් ආදිපු ඵනං යෙව කාරෙතීති අධිපායෙ සතිපි ඵකාබ්බන්තා සබ්බං කත මෙව හොතිත්ථදන්ති, “දුරුච්ඡකති”ති ඵළ “ජාතිකාපිච්ඡක තිවා විජ්ඣාපෙතිවා වට්ඨති යෙවාති”වදන්ති, “භවනසිංඝ චිජ්ඣ ති”ති ඵජාපි ඵසෙව නයො; “කං විජ්ඣති න වට්ඨති”ති රජු ආදිනං භාජන ගතිකත්තාති වදන්ති; “මජ්ඣ පානනාහි මියෙස ඤා”ති ඵළ භවනසිංඝ සමඛක වසෙන ඵකාබ්බන්තා වෙදිනබ්බා න ඵලානං ඵව අඤ්ඤාමඤ්ඤාසම්බන්ධවසෙන, “ගිජ්ඣපෙඤා කප්පි සං කාග්ගෙහබ්බ”න්ති, ඛිජ්ජනො මුත්තය්ස කවාහස්ස භාජනගති කත්තා වුත්තං.

භුතගාම විනිවර්ණ කථා සමන්තා.

සත්තෙය්ස විනිවර්ණෙ—“දිරන්ත තිරන්ත”න්ති ඵළ වචන සිලිඨනා මහෙත්තන දිරන්තගහණං කතන්ති වෙදිගබ්බං; තිරන්තං හි සත්ථාසෙ ලබ්භවානෙ දිරන්තෙ වත්තබ්බමෙව නැච්චි දිරන්ත ගහණං විසුං න පයොජේත්ති, තිරන්තර තිරන්ත දස්සනන්ථො දිරන්තත්තණං කතං, කෙවලංහි තිරන්තන්ති වුත්තෙ අඤ්ඤන්ථො වා සෙන අන්තරිකමිපි තිරන්තං ගණෙය්ස, දිරන්ත විසිඨං පන තිර න්තං වුවච්චානං තෙන අන්තරික මෙව දිරන්තං දිපෙති “සහ සෙස”න්ති ඵකතො සෙය්සං; “සෙය්ස”ති වෙළු කායප්පහාරණ සංඛාතං සයන්තමි වුවච්චි, යසම් සෙතාසනෙ සයන්ති තමපි තසමා අයමෙත්ති අජො—සෙතාසන සංඛාතං සෙය්සං පටිසිඤ්ඤා කායප්ප හාරණ සංඛාතං සෙය්සංකප්පෙය්ස, විදනෙය්ස, සම්පාදෙය්සාති; දිසංඝ ගඤ්ඤබ්බොධනා”ති, ඵළ දිසංඝ සඤ්ඤබ්බොධනා වස්සතිහ තේන ගහගබ්බො, “සඤ්ඤා ජදනෙහි”ති, ඉඨක සිලා සුඛා තිණ පණ්ණ සංඛාතෙහි පච්චිජදනෙහි, “වාමුග්ගා මසෙතා”ති, පගුණ වසෙන; “ඵකුපමායො”ති වලෙකවාරස්ස ඵකන්තං සකාය වුත්තං, සත ගබ්භොවා වතුස්සාලං ඵකුපවාරං හොතිති සම්මතො, “උපරිම තලෙන සඬං අසම්බන්ධාතිත්තිකස්ස”ති ඉදං භුලාය අබ්භ න්තරෙ සතිඤ්ඤා පුන තෙනෙව සුසිරෙන නිකම්මිකා හිත්ති අන්ත රෙන හෙතිම තලං පටිසිද්ධං යොගෙය්ස උපරිම තලෙන අසම්බන්ධ හිත්තිකෙ සෙතාසනෙ අනාපනායා වුත්තාය හථා පටිසිද්ධං අසන්ත නෙය්ස සම්බන්ධ හිත්තිකෙ වත්තබ්බමෙව නැච්චි දස්සනන්ථො වුත්තං නපන සම්බන්ධ හිත්තිකෙ අපනතිති දස්සනන්ථො වුත්තං; “ගෙඨා පාසාදෙ සම්බන්ධ හිත්තිකා අනාපනති”ති ඉදමිපි තාදිසෙ සෙතාසනෙ

හෙළීම කළ සභිතයෝව ආපතනීපසග සංකා සිතාති, තං නිවා
 රණන්ථං වුතනං; න පන උපරිමතලෙ සභිතයා ආපතනී දසා
 නන්ථං, “නානුපමාණ”ති යන්ථ ඛති නියෙන්නිං කතා උපරිම තල.
 ආරොහනති, භාදිසං සකාය වුතනං—“උපරිමතලෙපි”ති ආකා
 සගණේ නිපල් නතයා ආපතනීයා අභාවතො—“ජදනබ්බනාණෙ”
 ති වුතනං; “සභා සංවේසෙභා”ති, සභාකාරෙන; අසි කුඛිකෙ
 සෙනාසන”ති, එන් අසි කුඛිකං නාම—“යන් එකං පසා
 මුච්ඡා නිසු පසෙසු හිතතියො ඛධා හොනති, යන්ථා එකසම්.
 පසො හිතති. උදාපෙනා උභොසු පසෙසු උපසි උපසි. කතා
 හිතතියො උදාපෙනා තාදිසංසෙනාසන”නති නිසුපි ගණපිපදෙසු
 වුතනං, ගණපිපදෙපන—“අසි කුඛිකෙ”ති, ජදනං අට්ටන අස
 මපතන කුඛිකෙති” වුතනං තමපි නො නයුතනං, “වාලසංඝාවො”
 නාම “එමානං උපරි වාලරුපෙති කත සංඝාවො වුවන්”ති වද
 නති, පරිකෙඛපසා ඛති ගන”ති එන් යසම්. පසො පරිකෙඛ
 පො නත්ති නන්ථාපි පරිකෙඛපා රහපපදෙසනො ඛති ගතෙ අතා
 පතනියෙවන්ති දඬබබං; “අපරිච්ඡි නන ගබ්බනුපමාණ”ති, එන් මජ්ඣ
 විවිච්ඡන්තනිසු මහාවතුසාලාසු යථා ආකාසගණං අනො තරි
 නා පමුඛෙතෙව ගනතා සබ්බ ගතෙහ පවිසිතුං නසකනාහොති,
 එවං එකෙක ගබ්භාසු විසු පසෙසු කුඛිකං නිගරිතා කතං පරිච්ඡි
 නන ගබ්භු පමාරංනාම; ඉදමපනෙතා දිසං නහොති ති “අපරිච්ඡි
 නන ගබ්භුපමාණ”ති වුතනං, “සබ්බ ගතෙහ පවිසනති”ති ගබ්භු
 පමාරසා අපරිච්ඡිනනතනා ආකාසගණං අනොතරිතාපි පමුඛ
 තෙව ගනතා තං තං ගතං පවිසනති; අථ කුතො තසා පරිකෙඛ
 පො යෙන සබ්බ පරිච්ඡිනනතනාති වුතනනති ආග—“ගත පරි
 කෙඛපො යෙව නිසා පරිකෙඛපො”ති, ඉදව සමන්තා ගත හිතති
 ගත සකාය වුතනං, වතුසාලවසෙන ති සානිවිසෙ සෙනාසනෙ
 ගත පමුඛං විසුං අපරිකඛිතතවපි සමන්තා සිත ගත හිතතීතං
 වසෙන පරිකඛිතනං නාම හොති, එක සාලාදිසු උජ්ඣතෙව දිසං
 කතා සනතිවෙසිතොපාසාදො, එකසාලා සනතිවෙසිතො පාසාදො
 එකම සාලා සනතිවෙසාදයොපි වුතනානුසාරතො වෙදිතබ්බං, සාල
 පපහෙදදිපනමෙව වෙන් ගෙභා වුතනතො විසෙසො; “මජ්ඣ පා
 කාරං කණෙනති”ති එන් පරිකෙඛපසා හෙළිම පරිවේජදෙන දිස
 සි සන්ච්ඡේදබ්බතනා දිසසි හන්ථං වෙපි මජ්ඣ පාකාරං කරොතති,
 නානුපමාරමෙව හොතීති වෙදිතබ්බං, “නති ජ්ඣෙතගෙහං එක
 පමාරං නාම හොති”ති, එන් සවෙ උබ්බධෙන දිසසි හන්ථා
 නතරෙ මනුසාසා වාරපතොනකං ජ්ඣං හොති, තමපි වාර මෙවන්ති

එකුපචාරං ඡායාති, “සෙසුසෙසාන ඡායන”ති ආදියු යස්ස තීසු භා
 ඥෙසු වෙවෙ ඡායනා එකො අච්ඡන්තො ඉදං සෙසුසෙසානාං;
 යසා විසු භාගෙසු එකො ඡායනා එකො අච්ඡන්තො ඉදං උපරිසි
 ච්ඡන්තො නාම සෙසාසනං; යස්ස චතුසු භාගෙසු එකො ඡායනා
 සෙසා අච්ඡන්තො ඉදං චුළුභගච්ඡන්තො, සෙසුසෙසාන පරිච්ඡන්තො
 දීනිපි ඉමිනාව නයොන වෙදිනබ්බාති.

ඉදුති දුතිය සහසෙසා සිකිකා පදෙපි යථා වුන්න නයං අනිදිස්ස
 නොනා “මාතුගාමෙත - පෙ අස්මෙව විනිවෘත්තො”ති ආග - “මති
 ඤායා පාඨානිකව නුභුතායා පි අනුපාදිනන පකෙබ්බිතතො සහ සෙ
 සොපතති. නස්ඡන්ත”ති වදන්ති, “අස්ස ගතෙ සුරිසෙ මාතුගාමෙ
 තිපඤ්ඤා හිකුඤ්ඤා නිපජ්ජති, ආපජ්ජති ආපතති පාවිතතියස්සා”ති
 වචනනො දිවා සයන්තොස්ස සහසෙසාපතති නහොති යෙවංති
 දසිබ්බං.

සහසෙසා විනිවෘත්ත කථා සමාපතො.

මව පීඨාදි සංඝික සෙසාසනෙසු පරිපජ්ජිතබ්බ විනිවෘත්තො -
 “පරිකෙබ්බො අතිකකම්මන්තස්සා”ති යමෙකො - “අපරිකම්මන්තස්ස
 උපමාරොනාම - සෙසාසනනො වෙ ලෙච්චුපාතො, “අතිකකම්මන්ත
 ස්ස පාවිතතිය”නති පඨමං. පාදං අතිකකම්මන්තස්ස දුක්ඛං දුතියා
 තිකඤ්ඤාම පාවිතතියං; “භුමිස්ස අස්ථිතිහිබ්බා”ති, චිලිමිකාය සති
 තස්සා උපරි අයති සුඛභුමියං අත්ථිතබ්බා, “සිහ වමමාදිනං පරි
 භරණේ යෙව පටිකෙබ්බො වෙදිනබ්බා”ති, ඉමිනා “න හිකුඤ්ඤා
 මනාවමොති ධාරෙතබ්බාති - සිහවමමං වරගස්ථවමං දීපිවමමං යො
 ධාරෙය්ස ආපතති දුක්ඛවස්සා”ති එවං වුක්ඛාය බකික පාලියා
 අභිප්පායං විභාවෙති, ඉදං වුහනං හොති, “අනොපි මවෙ පඤ්ඤ
 කතාති හොනති, බනිපි මවෙ පඤ්ඤාතොති හොනති”ති ඉමස්මිං
 වජ්ජස්මිං සිසංඛාපදස්ස පඤ්ඤාතො මවපියෙසු අත්ථිතො පරිහො
 ගෙ යෙව පරිකම්මන්තො භුමමත්ථරණ වසෙන පන පරිහොගො අප
 රිකම්මන්තොති, යදි එවං පරිතරණේ යෙව පටිකෙබ්බොති ඉදං කියමා
 වුහනන්ති යථා, “අනුජානාමි හිකුඤ්ඤා! සබ්බං පාසාද පටිකොග”
 නතිවචනනොපුග්ගලිකෙපි - සෙසාසනපරිහොග වසෙන
 නියමිතං සුචරණස්ථාදිතං පරිභුජිතං වට්ටනානම්බි කෙවලං අතන
 නො සන්නකං කාමා පරිභුජිතං න වට්ටති, එවමිදං භුමමත්ථරණ
 වසෙන පරිභුජිතානම්බි අතනනො සන්නකං කාමා තං තං විහාරං
 පරිභුජිතං න වට්ටතිති දස්සනන්ති - “පටිකරණේ යෙව පටිකෙබ්බ
 ටො වෙදිනබ්බා”ති වුහනං, “එතනකමෙව වුහන”නති අභිකථාසු

වුහනං, ඉදව අභිකථාසු තථා වුහන භාව දස්සනන්තං, “අඤ්ඤාමපි
 තාදිසං මධ්වපිභේසු අක්ඛරිතඛං පච්චජ්ජරණං මෙවා”ති තිසුපි ගණ්ඨි
 පදෙසු වුහනං, මාතිකභිකථායමපන-පච්චජ්ජරණං තාව-“පචාරො
 කොප්ථො”ති ඵහනකමෙවාති තිසමෙත්වා වුහනං, තස්මා ගණ්ඨි
 පදෙසු වුහනං ඉමිනාතස්මෙති, විමංසිත්වා ගහෙනබ්බං, “සොනො
 ටි”ති තස්ස ඤාතකොවා අඤ්ඤාතකොවා යො කොචි; සෙන මවංවා
 පිඨංවා විතනති තං මධ්වපිභිකවාටං, “සිලුවච්චයලෙණ”න්ත සිලුවච්චයෙ
 ලෙණං, පබ්බත ගුහාති අපොථා. “සෙනාසනං උපවිකාති බාසිතං”
 නති ඉමයමි. වජ්ජයමි. පඤ්ඤාතනතතා වන්දි අනුරූප වසෙන පන
 අභිකථායං උපවිකා සුඛකාය අභාවෙන අනාපතති වුහනා, වතාකබ්
 ත්ඛෙක-“ගමිකවහනං පඤ්ඤාපෙතෙන ත සෙනාසනං ආපුච්ඡිතබ්බ”
 නති වුහනතතා තෙවලං ඉති කත්තබ්බතාමත්තාදස්සනන්තං. “ආපුච්ඡ
 නමපන වුහන”නති වුහනං, නපන වතාමෙහෙද දුක්ඛවතති දස්ස
 නන්තං, තෙතෙව අනිකභිකථායං-“සෙනාසනං ආපුච්ඡිතබ්බ”නති
 ඵන්තං. පාසාණ පිඨිසං වා පාසාණන්තමෙහසුවා කත සෙනාසනං
 යන්ත උපවිකා නාරොහනති, හං අනාපුච්ඡිතාසාපි අනාපතතිති
 වුහනං, තස්මා යං වුහනං ගණ්ඨිපදෙ-“තාදිසෙ සෙනාසනෙ අනා
 පුච්ඡා ගච්ඡන්තස්ස පාචිත්තියං නත්ති, ගමික වහන වසෙන පන-
 අනාපුච්ඡා ගච්ඡන්තො වහන මෙහෙද මොති, තස්මා දුක්ඛං ආපජ්ජ
 ති”ති තං න ගහෙනබ්බං, “පච්ඡිමස්ස අහොගෙන මුත්ති නත්ති”ති
 තස්ස පච්ඡන්තො ගච්ඡන්තස්ස අඤ්ඤාස්ස අභාවතො වුහනං; “ඵකං
 වා පෙසෙත්වා ආපුච්ඡිතබ්බ”නති පාචිත්තියං නත්ති ගමිකවහන ව
 සෙන පන අනාපුච්ඡා ගච්ඡන්තො ඵන්ත ගමනතිත්තස්ස උපතනකථා
 නතො අනාපුච්ඡිත්වා ගච්ඡන්තො දුතිය පාදධාරෙ පාචිත්තියං, “මධ්
 වෙවා”ති සාධා මධ්වෙවා පදර මධ්වෙවා; “රුක්ඛමුලෙ”ති යස්ස
 කස්සපි රුක්ඛස්ස හෙවා; “පපුස්සති”ති විතස්සති; “මජ්ඣික සංඛි
 තතො පඤ්ඤා සංඝාතං කත්වා බබ්බ”නති ඵරත පත්තාදිති වෙණි
 කත්වා තාය වෙණියා උතොසු පස්සෙසු වින්තභානෙ බහු වෙණියො
 තතො පඨාය යාච ලජ්ඣම භාතං තාව රුක්ඛො ආකඤ්ඤා වසෙන
 වෙණියො වෙණියො මජ්ඣික සංඛිතියො නිරියං තත්ත තත්ත බස්සන්තො
 කතං, “සස්ස සාකථා කුලලාවා හ උපහදන්ති”ති, යන්ත බුච්ඡිති
 වාසෙන කුලාවතෙ කත්වා වසමානා ඵහෙ කාක කුලලාවා අඤ්ඤා
 වා සකුන්තා නං සෙනාසනං න උපහදන්ති, තාදිසෙ රුක්ඛමුලෙ
 නිකම්පිතං අනුජානාමිති අපොථා; “අභිමාසෙ”ති ඉමිනා වස්සානං
 වානුමාසමෙපි පදෙවා න වස්සතු පටිකම්පනමෙවාති ආග-අභිමා
 සෙති වචනපභා-පෙ-නිකම්පිතං නවට්ඨති සෙවා”ති තත්ත

“වත්තාරො මාසෙ” හි වස්සානස්ස වත්තාරො මාසෙ; “අවසරිකා සංකෙතො” හි ඉමිනා අනුඤ්ඤාතෙපි අභිමාසෙ යත් හෙමනෙත දෙවො වස්සති, තත් අපරෙපි වත්තාරො මාසා පටිකම්මතානි ආග—“අවසරිකා සංකෙතනති වචනනනා” හි ආදි, ඉමිනා ඉමං දීපෙති යස්මිං දෙසෙ හෙමනෙත දෙවො වස්සති, තත් අභිමාසෙ පටිකම්මිතො වත්තාරො මාසා අනුඤ්ඤාතා, යත් පන වස්සානෙ සෙව වස්සති, තත් වත්තාරොමාසෙ පටිකම්මිතො අභිමාසා අනුඤ්ඤාතානි, ඉමිනාචසෙන මජ්ඣිමෙ දෙසෙ යත් හෙමනෙත නිව්වස්සං වස්සති තත්ථාපි අභිමාසා පටිකම්මතානි වෙදිතබ්බා, තස්මා වස්සාන කාලෙ පකති අපේක්කාකාසෙ ඔවස්සක මණ්ඩපෙ රුකකුලෙව සන්ධිතං නවටති, හෙමනත කාලෙ පකති අපේක්කාකාසෙ ඔවස්සක මඩපාදිසුපි වටති, තවබ්බො යත් නිව්වස්සෙන සෙනාසනං නුතිනවාති ගිවහකාලෙපි පකති අපේක්කාකාසාදිසු වටති යෙව, තව බ්බො අකාල මෙස දස්සනෙ කාකාදීනං නිබ්බ වාසරුකකුලෙ පන කදුපිති නවටතිති එවමෙත් චිති ව්ජයො වෙදිතබ්බො.

තවවාසිමො සිසුං න නස්සතිති ආග—“නවවාසිමොවා” හි “බහබ්බො” හි, වමෙත ඔනබ්බො; “උකකභි අබ්බොකාසිකො” හි, ඉදං තස්ස පරිචිතකක දස්සන මහතා උකකභි අබ්බොකාසිකස්ස පන චිවරකුටි නවටතිති නත්, “කාසානුගතිකතා” හි හිකුතො තප්ථව සනතිගිත භාවං සකාස චුතතං, ඉමිනාව තස්මිං සෙව කාලෙ අනාපාති චුතතා, චිවරකුටිතො නිකම්මිතො පන අඤ්ඤාත් ගච්ඡන්තස්ස පිණ්ඩාය පටිසන්තස්සාපි ආපන්නයෙව, යස්මාපන දය කෙති දානකාලෙයෙව සන සහස්සස්සෙනනමපි කම්බලං පාදපුඤ්ජනං කතො පරිභුජ්ජාති දිනනං තප්ථව පරිභුජ්ජං වටති, තස්මා ඉදං මමපිඨාදි සෙනාසනා අබ්බොකාසෙපි යථා සුඛං පරිභුජ්ජාති දය කෙති දිනනතව සබ්බස්මිලපි කාලෙ අබ්බොකාසෙ නිකම්මිතං වටති” හි වදනති, “පොසකො ගගනබ්බ” නති එත් යො හිකුත ඉමං ඨානං ආගන්තො වසති, තස්ස දෙථාති වතො පෙසෙතබ්බං; “වලාහකානං අනුභීත භාවං සලලකෙකිකො” හි, ඉමිනාව ගිවහනෙපි මෙසෙ උසිතෙ මමපිඨාදි යාතිති සෙනාසනං අපේක්කාකාසෙ නිකම්මිතං න වටතිති දීපිතතති වෙදිතබ්බං, “පාදසානාහි මුඛා” හි, “නිසීදන්තානං පාදපතනසානාහිමුඛ” නති කෙපි, “සමමජ්ජන්තස්ස පාදසානාහි මුඛ” නති අපරෙ, බිති වාලිකාය ආගමන නිමිත්තං පාදසානාහි මුඛා වාලිකා හරිතබ්බාති චුතත” නති එතෙ, “කම්මරං හන්ධෙති ගහෙකො බහි ඡබ්බො බ්බ” නති ඉමිනා කම්මරං ඡබ්බොස්සාමිති වාලිකා තජ්ජෙතිතබ්බාති දීපෙති.

“කප්පං ලග්ගිමා”හි, ගවණාහි වුත්ත වචනෙන කප්පං ලග්ගිමා, පථරසාහි ආණ්ඩනියා ගවණනාසා අනාපනති, “පුරිමනාසෙන වා”හි, නිසිදිමා සයං ගවණනොති ආදිනා පුරෙඹ වුත්තනසෙන; “අසුසුසු ගවණති”හි නං මග්ගං අනික්කමිමා අසුසුසු ගවණති, ලෙඛිමුපාතුපවාරනො ඛනි සිතනො—“පාදුමාරෙන කාරෙතංඛා” නි වුත්තං, අසුසුසු ගවණනාසා පඨම පාදුමාරෙ දුක්ඛං, දුරිය පාදුමාරෙ පාවියනති අනෙථා; “පාකානිකං අකමා”හි අපරි කාමෙ නි; “අගනරසනතිපාන”හි අනරතතරා සනතිපානෙ; “ආමි කානං යෙව පළිබොධො”හි එත් ආගනතුනෙති ආගනති කිචි අවමා නත් නිසිනෙනපි ආවාසිකානං යෙව පළිබොධොති අභිප්පා යො, මහාපච්චිකිට්ඨොදෙ පන “අසුසුසු ආගනමා නිසිනෙනසුති ඉදං අභිකානනා වමා වා අවමා වා නිසිනෙනසුති අභිප්පායො, මහා අසුසුසු වාදෙ—“ආපනති”හි පාවිතිය මෙව වුත්තං, මහා පච්චිකිට්ඨොපන—“සසරණ සසරාපනෙ සති පාවිතියෙන භවිත ඛ”නති අනාණනතියා පසුසුසුතතතා දුක්ඛං වුත්තං, ඉදං උසා රකසා ඉදං ධම්මකපිකසාහි විසුං පසුසුසුතතතා අනාණනතියා පසුසුසුතතපි පාවිතියෙනෙව භවිතඛනති අභිප්පායෙන “ගාමි ආගනමා නිසිනෙන නසා පළිබොධො”හි වුත්තං, කෙචි පන වද නති—“අනාණනතියා පසුසුසුතතපි ධම්මකපිකසා අනුසාරනිය ආනා පාවිතියෙන භවිතඛන, ආගනතුකසා පන පඨම ආගනොපි බුද්ධිතරෙති උසාපතියතො දුක්ඛං වුත්තනති, “පාදුපුසුසුති” නා ම—රජ්ජනෙහිවා පිලොතිනෙහිවා පාදුපුසුසුතත්තං කතා, “ඵලක පිඨං” නාම—ඵලකමයං පිඨං; අඵවා ඵලකමෙව දුරුමයපිඨකු, දුරුමය පිඨනතිව ඵලකමය මෙව පිඨං වෙදිතඛනං; “පාදකඨලින” නති, අධොත පාදඵපනකං; “අපේකාකාසෙජනං පටිමා—පෙ—පටිසාමෙකඛ”නති, එත් දෙවෙ අසති රජන කමෙත්තිතෙ පරි සාමෙකඛනං, “ගිකබ්බා සාමෙත්තෙත්වා ලභිහොති”හි වුත්තො අලභිං ආපුරිමා ගතො නවටිති”හි වදනති, “ඛතාපෙනො —පෙ—ගවණති”හි එත් කිවාපි එතතකං දුරං ගතනඛනති රජිම දෙ, තත්ති, තථාපි ලෙඛිමුපානං අනික්කමම නාතිදුරං ගතනඛන”නති වදනති.

මෙපිඨාදි සංඝික සෙනාසෙනසු පටිපත්තිනඛ
විනිවිජය කථා සමත්තා.

කාලික විනිවිජය—“සප්පි ආදි පටිප්ඨ”නති, සප්පි නවතිතා තෙලං මධු එණිතනති පට්ඨිමං; මුලක මුලාදිති උපදෙසො යෙව

වෙදිහබ්බාති, නති තාති පරියායනතරෙන වුවමනානාති සකකා වික්කතුං, පරියායනතරෙපිති වුවමනානෙ තං තං නාමං අජානනතා නං සමෙමානො යෙව සියා තසමා තත් නකිචි චක්කම, “බාදති සය” නති, බාදනියෙන කතනබ්බ කිවම, “නෙම ඵරතති න නි පාදෙතති--පෙ--නෙසු නෙසු ජනපදෙසු” ති, එත් “එකසමිං ජන පදෙ ආභාර කිවම. සාධෙන්නං සෙස ජනපදෙසුපි නකපති” ති වදනති, “රුක්ඛ චලලි ආදින” නති හෙයා, වුත්තමෙව සමපිභෙතා වුත්තං; “අනෙතා පසමි ගනනා” ති සාලකලාසාසිකකිකා සකාය වු ත්තං; “සබ්බ කපපිසාති” ති, මුල තම පත්තාදි වසෙන සබ්බසො කපපියාති--තෙසමි නාමවසෙන නසකකා පරියන්තං දසොතුනාති සමසො අවජිබාදිනං අපරිපක්කානෙව එලාති යාවජිචිකාතිති දසො තුං--“අප ජපකකාති” ති වුත්තං, “ගර්ථකාදිනං අසීති” ති, එත් “මිජං පටිච්ඡාදෙතා සිත කපාලාති යාවජිචිකා ති” ති ආවරියා, “මිජ මිසාව ජිවික” නති එකෙ, “කිතු” ති, හිතුරු කකිතො පඤ්ඤා නියා සො-හිතු ජතු ආදයොපි හිතු විකන්තියා එව, තත් “කිතු ජතු” නාම-හිතු රුක්ඛසා දණ්ඩපත්තාති පවිතා කත නියාසො; “කිතු සිපාපි කා” නාම හිතු පත්තාති පවිතා කත නියාසො; “අසෙසුන මිසො නාකතොති” පි වදනති, “නක” නති, අග්ගකොටියා නිකන්ත සි ලෙසො; “නකපතති” නති, පත්තතො නිකන්ත සිලෙසො; “නක පණ්ණි” නති, පලාසෙ ගජතා කත සිලෙසො; “දමතො නිකන්ත සිලෙසොති” පි වදනති, “ඛපෙතා බක්ඛපච්චරස” නති, එත් “නමු ල ධොවනොදකමපි බක්ඛප රසො සෙවා” ති වදනති, සත්තායකාලි කෙ--“පමනෙසප්පාති” ති හෙසප්පකිවමිං කතොනතුටා මාවා එවං ලඛි වොභාරාති පව; “ගොසප්පි” ති ආදිනා ලොකෙ පාකවං ද සොනා, “සෙසං මංගං කප්පති” ති, ඉමිනා අසෙසුසමපි රොහිත සොදිනං සප්පිං ගහෙතා දසොනි; සෙසං හි බීරං අප්පි, සප්පිතෙසං අප්පියෙව, තං පන සුලනං වා දුලනං වා අසමොගත්තං වුත්තං, එවං නිතමපි “සෙසං මංගං කප්පති” තිව ඉදං නියංගික වක්ඛු දසො තත් වුත්තං; නපන සෙසං මංගං නකපති, තෙසං සප්පිආදි න කප්පිතිති දසොනත්තං; මහුසසබ්බාදිතිති නො නකපති, “සාව කාලො නාතිකමති, නාව පමිහුළුතුං චලති” ති එත් කාලොති සාලො නාතිකමති, නාව පමිහුළුතුං චලති, සොව සබ්බන්තමෙන පරි භික්ඛුනං හොජනකාලො අපිපෙය්නො, සොව සබ්බන්තමෙන පරි චෙදෙන සීතමජ්ඣනති-කා, සීතමජ්ඣනති-කා පිති කාලසග්ගං ගමිති, තතො පඤ්ඤා පන බාදිතුං වා භුජිතුං වා නසකකා, සහසා පිච්චුං සකකාව හවෙසා, කු භුච්චෙනෙන පන න කතනබ්බ, කාල පිච්චුං සකකාව හවෙසා, කු භුච්චෙනෙන පන න කතනබ්බ, කාල පරිවෙද ජානනත්තං කාලත්තො යොජෙනබ්බා, කාලානතො

වා භන්තනිවමා කාතබ්බං, “සං කිච්ඡි යාමකාලිකා වා යාමකාලිකා වා”ති, එසේ “යාමකාලික”නැති, ඉමිනා නතෙවලං යාමකාලිකො එව සන්තිසිප්පවමයා පාවිත්තියං, අථ බො යාමකාලිකෙපීති දෙස්සති, නායුච්ඡා යාමකාලිකං නෙව බාදනීයෙසු අනෙතාගමං. න භොජනීයෙසු, තෙනෙව පදභාජනීයෙ—“බාදනීයං නාම—පච්ඡා භොජනානි යාමකාලිකං සත්තාගකාලිකං යාවජ්චිකං එපෙඨා අවසෙසං බාදනීයං නාම, භොජනං නාම—පච්ඡා භොජනානි”ති වුත්තං, “යො පන හික්ඛු සන්තිසිකාර බාදනීයං බාදෙය්‍ය වා භුජෙය්‍ය වා පාවිත්තිය”නතිව වුත්තං, තස්මා යාමකාලිකො පාවිත්තියෙත භවිත්තබ්බං, කථං ටි ස්සෙය්‍යති? වුවවතෙ පදභාජනෙ—බාදනීයසද්දස්ස අත්ථෙය්‍යනත්තං—“යාමකාලිකං එපෙඨා”ති වුත්තං, නපන සන්තිසිප්පවමයා අනා පත්ති දස්සනත්තං, බාදිතබ්බංහි යංකිච්ඡි බාදනීයනති අධිපෙතං, නච්ඡා යාමකාලිකෙසු කිච්ඡිබාදිතබ්බං අපී—පාතබ්බංගාවතො, තස්මා කිච්ඡා යාමකාලිකං බාදනීය භොජනීයෙහි නසගතිතං, තථාපි අනා පත්තිං දෙස්සනෙතං “අනාපත්ති යාමකාලිකං යාමෙ නිදගිඨා භුජති”ති වචනතො යාමානික්කමෙ සන්තිසිප්පවමයා පාවිත්තියෙත භවිත්තබ්බංගති විස්සෙය්‍යති. “යාමකාලිකොති හික්ඛිච්ඡා සත්තාග කාලිකං යාවජ්චිකං බාදනීයං භොජනීයං සගතිතං නිදග්ථ පටිග්ගතිතං යාමෙ කප්පති, යාමානික්කංගතං ගෙනකප්පති”ති ඉමිනාපි වාගමථො සිධො, තෙනෙවච භගවතො අධිප්පායස්සෙය්‍යති අභිකථා වරියෙහි යාමකාලිකො පාවිත්තියමෙව වුත්තං.

“පටිග්ගගණේ”ති, ගහණමෙව සක්කාය වුත්තං, පටිග්ගහිත මෙවහි තං සන්තිහිතං න කප්පතිති, පුන පටිග්ගගණකිවමං නච්ඡි, තෙනෙව—“අපේක්ඛාගිඨානාමගාය ගණගහතස්ස පටිග්ගගණේ”ති වුත්තං; මානිකඨකථායමපන—“අපේක්ඛාගරියාමිති ගණගහතස්ස ගහණමෙව වුත්තං, “ස”නති, යං පත්තං, “සංදිස්සති”ති යාග්ගයා උපරි සංදිස්සති; තෙලවණේණ පතෙත සතිපි නියෙතගහා වෙ අගුලියා සංසතතස්ස වණ්ණවසෙතෙව ලෙඛා පස්සෙය්‍යති, තස්මා තත්ථ අනාපත්තිති දස්සනත්තං—“සා අබෙබ්බාගායනා”ති වුත්තං, “සංසං පටිග්ගගණො අපට්ඨවත්තමෙවහි දුතිස දිවසෙ නව්ච්චති”ති, එසේ පටිග්ගගණේ අනපෙකං විස්සජ්ජනේන අනුපසම්පන්නස්ස තීරපෙකං දනෙතවා විජහිත පටිග්ගගණං පට්ඨවත්තමෙව හො නිති “අපට්ඨවත්ත”නති ඉමිනා උභයථාපි අවිජහිත පටිග්ගගණ මෙව වුත්තං, තස්මා යං පරස්ස පට්ඨවජ්ඡා අදිකනමි සබ්බෙ පටිග්ගගණේ තීරපෙකං විස්සජ්ජනේන විජහිත පටිග්ගගණං හොති, කම්මි දුතිසදිවසෙ වට්ඨනිති වෙදිතබ්බං, යදි එවං පතෙතා දුට්ඨොතො

හොත්ති ආදිය කසමා ආපනති වුනොති? පටිග්ගහණං අර්ථස්සථි
 චා සයං වා අනෙකෙනා වා තුවස්සං කතා න සමමා ධොවිතා නිසා
 පිනෙ පනෙන ලුග්ගථපි අවිජ්ඣිත පටිග්ගහණමෙව හොතිති තස්ස ආ
 පනතිති නිසුපි ගණ්ඨපදෙසු වුනො, කෙවි පන “සාමණේරානං පරි
 චමජ්ඣතිති ඉමසමිං අධිකාරෙ යපෙචා අපරිච්චිතතමෙ වාති වුනන
 හතා අනුපසම්පන්නාස්ස පරිච්චිතතමෙව චට්ඨති, අපරිච්චිතතං නව
 ට්ඨතිති ආපනනං තස්මා නිරාලය භාවෙන පටිග්ගහණෙ විජ්ඣිතෙපි
 අනුපසම්පන්නාස්ස අපරිච්චිතතං න චට්ඨති”ති වදනති, තං සුතතං
 චිත්ත කදියස්සති, යදලොභනං පටිග්ගහණං විජ්ඣති, තදගෙන සනති
 ඛිමපි න කරොතිති විජ්ඣිත පටිග්ගහණස්ස අපටිග්ගහිත සද්ධිසත්තා
 පටිග්ගහණචා නිදනිතොයෙව ච සන්තිතිපවචයා ආපනති වුනො.

පාලිකං—“සත්තාහ කාලිකං යාවජ්ඣිකං ආභාරජාය පටිග්
 හනාති, ආපනති දුක්ඛවස්සා”ති ආදිනා සන්තිතිතෙසු සත්තාහ
 කාලික යාවජ්ඣිකෙසු පුරෙහත්තමපි ආභාරජාය අපේක්ඛාහරණෙපි
 දුක්ඛවස්ස වුනත්තො යාවකාලිකෙපි අපේක්ඛාහරෙ විසුං දුක්ඛතෙ
 න හවිතමන්ති ආහ—“ආභාරජාය අපේක්ඛාහරණො දුක්ඛතෙහ
 සංඛං පාවිතති”ති “පකාතිභමසෙ”ති, මදනාදි කපටියාමිසෙ;
 “සාම කාලිකං සතිපච්චයං සාමසෙන මුඛෙන අපේක්ඛාහරණො
 තෙ”ති නිසෙසා පටිග්ගහිත යාමකාලිකං අර්ථ පුරෙහත්තං සාමි
 සෙන මුඛෙන භුජනො සන්තිතිත යාමකාලිකපච්චයා එකං පාවිතති
 යං, සන්තිතිතෙන සංසඨ ආමිසපච්චයා එකනති වෙ පාවිතියාති,
 “විකාමවෙසමි”ති, සාමසෙන නිරාමිසෙනාති වුනන විධානවසෙ;
 “දුක්ඛං වසිති”ති, ආභාරජාය අපේක්ඛාහරණපච්චයා දුක්ඛං
 වසිති, “ඵලලවෙසම දුක්ඛං වසිති”ති මනුස්සමංසෙ ඵලලව
 යං සෙස අක්ඛප්පි මංසෙ දුක්ඛං වසිති, “පටිග්ගහණස්සවචයා
 නාව දුක්ඛං”නාති, එස්ස සන්තිතිතතො පුරෙ හත්තමපි දුක්ඛව
 මෙව සති පච්චයෙ පන සන්තිතිතමපි සත්තාහ කාලික යාවජ්ඣිකං
 හෙසප්පස්සජාය ගණනත්තස්ස ච පරිභුජනත්තස්ස ආපනතියෙව,
 “උග්ගහිතකං කතා නිකඛිතං”නාති අපටිග්ගහිතං සයමෙව ග
 හෙචා නිකඛිතතං, “සංසං කතං”නාති නවතිතං පවිචාකතං, “ගිග්
 මිසමෙව චට්ඨති”ති, ආදිපු පුරෙහත්තමෙව සකියං වුනතං, අඨ
 සංසං කතං නිරාමිසං භුජනත්තස්ස කසමා සාමපාකො නහොතිති ආ
 හ—“නවතිතං නාපෙන්නස්සති සාමපාකො නහොති”ති සවජුක
 පටිග්ගහිතස්ස වජුගිතිතතො ආහ—“සමඤ්ඤාස්ස පටිග්ගහිත
 නතා”ති. “පච්චාහත්තං පටිග්ගහිතොති”ති, පච්චාහත්තං පටිග්ග
 හිත ඛිරද්ධිති පුරෙහත්තමෙව උග්ගහිතකෙසි කිතං, අබ්භජනාදියු

නිසංගතියං; “අවජ්ජමස” නහි දුක්ඛව චන්ද්‍රනො වසාස අනුසුද්ධ
 තත්ත්වං සදිසානි දුක්ඛවචන්ද්‍රනං යෙව අකප්පියමං ස සන්නානං
 වසාස අනුසුද්ධතා, නපුලලව්වය චන්ද්‍රනං මනුස්සානං වසානි ආත--“එ
 පෙකා මනුස්සවස” නහි, “සංසඝ” නහි පරිස්සාවිතං; “කාලෙ පටි
 ග්ගතිතං විකාලෙ අනුපසම්පන්නෙනාපි නිපජ්ජනං සංසඝව පරිගුජ්
 න්තාසු වෙපි දුක්ඛවානි භොනනි යෙවා” හි වදනහි, සසමා ඛිප් දග්ගි
 ආදිති පක්ඛිපිතා තෙලං පවනහි, තසමා කසවං නව්වති, තෙල
 මෙව වට්ඨති, හෙත චුත්තං--“පක්ඛා නෙල කසවෙ විස කුකුළුවමා
 යති” හි, සවෙ වියාස සභිං පක්ඛානා නව්වති” ඉදං කසමා වට්ඨ
 තිති ප්‍රච්ඡන්තා “භගොන” හි ආදිමාහංසු, “එකං වට්ඨති” හි නානු
 එකං දග්ගිසුද්ධාදිති පක්ඛං නවතිතං වට්ඨතිති අනෙකා, “මධුකරිති
 මධුමක්ඛිකාහි” හි, එක මධුකරිති නාම--මධුමක්ඛිකාහිති අභිකථා
 යං චුදානං; “මධුකරිති නාම මධුමක්ඛිකාහිතිව අයං මුද්දක මක්ඛිකා
 නං හමරමක්ඛිකානව සාමසුද්ධනිදෙසොති” හි සුපි ගණ්ඨපදෙසු
 චුත්තං; කෙච්ඡන--“දධිකෙසු මධුකරා මධුකාරි මක්ඛිකා නාමා” හි
 වික්‍රා තාහි මධුකරී ආදිති තිති මක්ඛිකාහි කතං මධුකාමාති” වදනහි,
 “හමර මක්ඛිකාහි” හි, භො හමර මක්ඛිකාහි; “සීලෙස සදිස” නහි,
 සතපක්ඛං චුත්තං, “ඉනර” නහි තනුකමධු; “මධුපටල” නහි
 මධු රඝිතං කෙවලං මධුපටලං; සවෙ මධුසංඝිතං පටලං පටික්ඛගෙනො
 නික්ඛිපන්ති, පටලස්ස භාජනස්සාපි භාජනභාජිතස්සා මධුනො
 වසෙන සත්තායාතික්කමෙ නිසංගතියං හොති” හි වදනහි, “මධුමක්ඛි
 නං පන මධුගතික මෙවානි” ඉමිනා නං සමෙති, “එකං නාම
 උච්ඡ්‍රව්‍යානිබ්බතනහි පාලියං අවිසෙසෙන චුත්තන්තා අභිකථායව
 --“උච්ඡ්‍රරසං උපාදය--පෙ-අච්ඡ්‍රක උච්ඡ්‍රවිකති එකිනහි වෙදි
 තබ්බං” හි විවතනො උච්ඡ්‍රරසොපි නික්කසවො සත්තාහ කලිකො
 හි වෙදිත්තබ්බං, හෙතනි පන “මධුමති වත්තානො කාලිකා යථාසමා
 වං යොජ්ජතබ්බං, උච්ඡ්‍රමතිවානි වතා සමක්ඛිකා සතිලකං යාවකාලි
 කු ආතිලකං උදකසමිතිනං යාවකාලිකං අසමිතිනං සත්තාහ
 කාලිකං මධුසිත්ථං පරිසුඛං යාවජ්ජිකං තථා උච්ඡ්‍රරසො සකසවො
 යාවකාලිකො නික්කසවො උදකසමිතිනො යාවකාලිකො අසමිති
 නො සත්තාහ කාලිකො සුඛසකසවං යාවජ්ජිකා” හි ව වතා උ
 ත්තාරිමිති බ්‍රහ්මා පපථිතං; “තථ උදකසමිතිනං මධුවා උච්ඡ්‍රරසො
 වා සකසවො යාවකාලිකො නික්කසවො උදකසමිතිනො යාම
 කාලිකොති ඉදං නොව පාලියං න අභිකථායං දියසති, යාවකාලිකං
 සමානං ගරුතරවපි මුද්දක ජාතිරසං අත්තනා සුසඝං ලුහකං යාම
 කාලිකායං උපන්නති, උදකං ලුහතරං සත්තාහකාලිකං අත්තනා

සංසඳිං ගරුතරං යාමකාලිකං ච පනෙති” යි එළු කාරණං සෙ
 ඉයව පුට්ඨිතරො, “සබ්බස්මිං පාලියං අභිකරායම උදකස්මාදෙන
 ගරුතරං සාදි ලුහුභාවොප ගමනං සෙව දසසිතං, පාලියමපි—
 “අනුජාතාමි හිංකාවෙ! හිලානස්ස ගුලං අහිලානස්ස ගුලොදක”
 නති වදනෙන අහිලානෙන පරිභුජිතුං අසුහෙතාපි ගුලොදක
 සමහිනෙනා අහිලානස්සාපි වට්ටනිති අනුසංකප්පො, යමිව උචුත්තෙ
 යාවකාලිකො උචුත්තරස්සො වෙ යාමකාලිකො එකිනෙකෙ යනතාහ
 කාලිකං නමො වෙ යාවජ්ජිතො” යි අභිකරාවට්ටනං දසෙය්වා උචුත්ත
 රස්සො උදකසමිතිනෙනා යාමකාලිකොති” අසෙසෙන කෙනපි වු
 ත්තං, තමි තථාච්චියං අභිකරාවට්ටනස්ස සමනතපාසාදිකාය විත
 යභිකුථාය අභාවතො නසාරතො පච්චිතබ්බො, තතොස්සෙව “උචුත්ත
 රස්සො උදකෙන සමහිනෙනාපි අසමහිනෙනාපි අනතාහ කාලිකො,
 සෙවාති කෙවි ආවරිතා වදනාති, හෙසජ්ජ කතිකිකෙව—“අනුජාතා
 මි, හිකාවෙ! උචුත්තරස්ස” යති එළු තිසුපි ගණපිපදෙසු අවිසෙසෙන
 වුත්තං—“උචුත්තරස්සො සත්තාහකාලිකො” යි, “සසං භානං හිරාමි
 සමෙව වට්ටනි” යි එළු අපරිස්සාවිත පටිග්ගතිතාපි ක්ථණසමසෙ
 පරිස්සාවෙත්වා කසවං අපනෙත්වා අනතනායනනාති ගහෙනබ්බං,
 “කාම උචුත්තරාණිත” යති, අග්නිනා දසෙස උචුත්තෙකෙතො කාම
 උචුත්තා කත එකිනං; “කොභිත උචුත්තරාණිත” නති මුඛයුග්ග
 කං ජිහ්විතො කොට්ටනො නිපට්ඨෙත්වා පක්කං සෙභුසෙත්ත කසවං
 එකිනං; තාදිසස්සව කසවස්ස අබ්බොභාරිකහතා තං පුත්තනති
 වුත්තං, “පිනොදකෙන නත” නති, මුඛකපුත්තාති පිනොදකෙ පක්කි
 පිත්වා මඳිත්වා පුත්තරස්සො උදකගතෙසති තං උදකං ගහෙත්වා කත
 එකිනං; “බීරං පක්කිපිත්වා නතං මුඛරාණිතං යාවකාලික” නති
 එළු බීරං පක්කිපිත්වා පක්කං තෙලං කසමා විකාලෙ වට්ටනිත් වෙ?
 තෙලෙ පක්කිත්තා බීරං තෙලමෙව ගොති, අසෙසෙපන බීරං පක්කි
 පිත්වා කතං බීරහාවං ගණ්ණාතිති ඉදමෙත් කාරණං, යදි එවං බ්බ
 සකබ්බරමි බීරං පක්කිපිත්වා කතොත්තා තං කසමා වට්ටනිති ආග—
 “බ්බසකබ්බරමපනා” යි ආදි, තළු “බීරජලලික” නති බීරජෙණං; “ප
 චුත්තාහතතො පථාය සති පච්චයෙති වුත්තාහතා පටිග්ගතිත හෙස
 ජ්ජාති දුග්ගිද්ධසකො පථාය පුරෙ හතතමපි සති පච්චයෙසෙව
 පරිභුජිතබ්බාතිත ආභාරත්ථං හෙසජ්ජත්ථාය පටිග්ගතිතත්තාති වද
 නති, “මාර වූනපාන කමාමෙසු” යි මහාවාරස්ස වාතපානානව ක
 වාට්ඨලකෙසු; කසාවෙ පක්කිත්තාති තාති අනතතො සභාවං පරිවුට්ඨ
 පනති, තසමා “මනෙත්තාති” යි වුත්තං, සුලාපාණකාදි පරිහාර
 ත්ථං මනෙත්තාතිති අංත්ථා, “අබ්බෙති” යි ඉදනි මයං අපෙසා

තරණියං නුභවිස්සති, බාහිර පරිභොගභ්යාය භවිස්සතිති විරතං
 උපාදෙතිති අන්තරා; තෙනෙවාහ; — “සප්පිම තෙලච්ච චසාව මුඛනි
 තෙලං වා අභිජනවා”ති ආදි, එවං අබිනිතව පටිග්ගහණං විජ්ඣ
 තිති වදන්ති, “අසෙසෙත භික්ඛුනා චතනෙබ්බා”ති, ඵ්ඤ්ඤා වි
 තෙතන දික්ඛානාං සයම්පි ආතරාපෙතො පරිභුජ්ඣං වට්ටති සෙව,
 “විනාමපි අනාපනති”ති යථා අසෙසෙස්ස සන්නතං එකෙන පටිග්ග
 හිතං සත්තානාතික්කමෙපි නිස්සග්ගියං නාමොති, පරං සන්නතභාව
 තොව එවම්දමු අවිභග්ගතාං උභය සාධාරණමපි විනිබේභීභා
 භාවතො, නිස්සග්ගියං නාමොතිති අබිජායො; “පරිභුජ්ඣං පන න
 වට්ටති”ති, භික්ඛුනා පටිග්ගහිතභාවා සත්තාභාවානාමෙ සස්ස කිස්ස
 පි භික්ඛුතො පරිභුජ්ඣං නවට්ටති, පටිග්ගහිත සප්පි ආදිනං පරිභො
 ගස්ස සත්තා තෙතනව පරිච්ඡින්නතාං තාති පටිග්ගතොවා සත්තාන
 පරමං සංගිහිකාරකං පරිභුජ්ඣනබ්බාතිති වුත්තං, ආවුසො ඉමං තෙ
 ලං සත්තාභවත්තං පරිභුජ්ඣං වට්ටති, ඉමිනා නමෙත පටිග්ගහිතං
 සෙව, තෙන අනෙතා සත්තාතෙසෙව පරස්ස විස්සථිත භාවං දස්සෙ
 ති, “කස්ස අපනති”ති, පඨමං තාව උභිතනං සාධාරණභාවා අනා
 පනති වුත්තා, ඉද්දති පන එකෙන ඉතරස්ස විස්සථිභාවතො උභය
 සාධාරණභාවා නන්ති විභව්වාසදිසං හුත්වා සිතං, තස්මා එත් පටිග්ග
 හිතස්ස සත්තාභාවාතික්කමෙ එතස්ස ආපනතියා භවිතබ්බතාති මසුසු
 මාතො කිං පටිග්ගහණප්පච්චස්ස පටිග්ගහකස්ස ආපනති, උදුමු ක
 ස්ස සන්නතං ජාතං තස්සාති පුච්ඡති, තිස්සථිභාවතො සෙව ඉබ්දි
 අවිභතන භාවතොති කාරණං අවතො, “සෙන පටිග්ගහිතං තෙන
 විස්සථි භවතො”ති වුත්තං, ඉද්දව විස්සථිභාවතො උභය සාධාරණ
 තං පඤ්ඤා භවස්ස සන්නතං තො තනමපි සෙන පටිග්ගහිතං නතො
 අසුසුස්ස සන්නතං ජාතං තස්මා පරසන්නත පටිග්ගහණං පටිග්ග
 හකස්ස පටිග්ගහණප්පච්චස්ස නන්ති ආපනතීති දස්සනත්ථං වුත්තං, න
 පන යෙන පටිග්ගහිතං තෙන විස්සථිතතාති වචනතො අවිස්සථි
 තෙ සති අවිභවොති සත්තාභාවාතික්කමෙ ආපනතීති දස්සනත්ථං,
 අවිස්සථිතෙ අවිභතනභාවතො සෙව අනාපනතියා සිඛිතතා සෙව
 පන ඉතරො සෙන පටිග්ගහිතං තස්සෙව අනෙතා සත්තාතෙ අතන
 තො භාවමපි විස්සථිත සත්තාභාවාතික්කමෙ සියා සෙන ආපනති
 යෙන පටිග්ගහිතං තස්සෙව සන්නතා භාවවාපනානාං ඉතරස්ස අප
 ටිග්ගහිතභාවාති ඉමිනා තස්ස සන්නතභාවමෙපි අසුසුසුන පටිග්ග
 හිත සති සන්නතෙව පි තෙන අප්පටිග්ගහිත භාවතො අනාපනතීති
 දිපෙති.

කාලික විනිච්ඡය කථා සමග්ගා.

කපපියකූටි විනිව්ජයෙ:—"නමසන අවතොපි"ති; අභිකඨ කථාය චුත්තනසෙතොව අවතොපි සඥෙන තථාවතනපි අනුරා නාති, "අභිකඨාසු චුත්තනසෙත චුත්තන"ති සෙය අභිකඨාසු චුත්ත නයෙන කපපියකූටිං කතොමාතිවා කපපියකූටිනිවා චුත්තන; "භා ඩාජණලකඨන"ති සබ්බ අභිකඨානං සාධාරණං උසාවනන්ති කූටිකරණ ලකඨණං; "වස"ති, අධිසානං; "සතො පඨාන"ති; සතො ඉඨකතො සිලාතො මනනිකාපිණ්ඩතොවා පඨාය; "සෙමිඨ කාදිනං ගෙභානවට්ටනනි"ති හිතනියා පඨමිඨකාදිනං ගෙභාභූමියං පනිසාමියමානා ඉඨකාදිනං භූමිගතිකායනා කපපියකූටිං කණ මාති වතො පනිසාපඨං න වට්ටනනි, යදි එවං භූමියං නිබ්භිඛා පනිසාමියමානා එතො කසමා තථා වතො පනිසාපඨං වට්ටනනි අත—"එතොපන පෙ-වට්ටනනි"ති "සංසංගතන මෙවා"ති, එ සභාය කතං සංඝිකං සෙතායනං සකාය වදති; "තිබ්බුසනන" නති; වාසභාය එවකතං හිතබ්බුසං පුනලික සෙතායනං; "මුඛ සනනිධි"ති ඉමිනා අනෙතො චුත්ත දුකකවමෙව දීපිතං.

කපපියකූටි විනිව්ජය කථා සමත්තා.

පටිග්ගහණ විනිව්ජයෙ:—"උබජණමනන"ති උක්ඛිතමහණං; "අකලලකො"ති, හිලාතො සහජා පරිතුජ්ඣං අසකොකොනො වු බෙත් පටිග්ගහණනි; "එකදෙසෙනාපි"ති අගුලියා පුඨමනෙතනි; "නමෙ පටිග්ගහණනි සබ්බං පටිග්ගහණිනාමවා"ති, වෙණුකොටිය බ්බුඛා සිපිතභතා සවෙ භූමියං සීතමෙව සවං දායකෙන හත්ථාසෙ යනා සවං දායකාමිති දිනන වෙණුකොටි ගහණ වසෙන පටිග්ගහණ නි, උතය කොටිබඩං සබ්බමපි පටිග්ගහණිනම එ ගොති; හිතබ්බුසං හ යෙ අපිලො පකතියා පිලියමානං උචුත්තරයං සකාය "ගණතා"ති චුත්තභතා—"අභිභාගෙනාසංඝදායනි"ති චුත්තං, හත්ථාසෙසිතසං පන හිතබ්බුසං අභාය පිලියමාන උචුත්තො පග්ගරනං රසං ගණි තුං වට්ටති, දෙණිකාය සයං පග්ගරනං උචුත්තරයං මජ්ඣි ආවරි තො ආදරිතො විසංඝිතවපි ගණනිතුං වට්ටති, යත් කත්ති අභිකඨා සු—"අසංභාරිමෙ"ති එම මජ්ඣිමන දුරිතෙන අසංභාරිමෙ; "තිගතිනිකාදි පණ්ණාසු"ති ව වට්ටනතො සාධාසු පටිග්ගහණ නරහතිති දඨබ්බං, "සුඡිකා පටිග්ගහෙනවා"ති එස පුරිතෙ පටිග්ගහණනිවට්ටං නසී, තස්මා පුරිතො ගහෙනාති එවමනො ගහ තබ්බොති වදනති, පුරිතො පටිග්ගහෙනාති එවමෙත් අභො දඨ බ්බො, පවෙන පතිත රජන චුත්තං හි අබානනර පරිග්ගහෙනාය අදරිතව භාවතො පටිග්ගහෙනාපි පරිගුජ්ඣං වට්ටති, පුබ්බතො

ගසා අනුරූපවසෙන—“අනුසංඝමහනිකායං දාමා—පෙ—චට්ඨන”ති
 වුත්තං, යයමා පන තං අඤ්ඤාසා දසසාමිති විභතුපාදමනෙතන
 පරසනතකං නාම නගොති, තසමා නායා අදාමාපි පරිග්ගහෙතො පරි
 හුර්තුං චට්ඨන, “ගිකුක්කු යොදන”ති අඤ්ඤාසා හිකුක්කු යොදන, “ක
 ඤ්ඤා”නති ඛිත්තරසාදි යං නිති දුට්ඨං සංකාය වුත්තං, හත්තො මො
 චෙතො ධන ගණනාති උග්ගතිතකං. හොතිති ආහ—“ගාමනො අ
 මොචෙග්ගනනෙමා”ති, “ආලලෙකනාන”නති ආලොලෙකනානං
 අයමෙව වාපායො; ආහරිතො භූමියං. ධර්මතතා අභිසාදො නාමිති
 ආහ—“පනොනා පටිග්ගහෙතො”ති, පඨමනරං උභංකරො
 නෙමා පනොන පභානාති”ති එත්තං පඨමනරං. පතිතෙ දෙසො
 නති තථා ආකිරිතො අපනෙතනානං. පඨමා පතිතෙපි අභිග්ගතො
 නෙමෙති දෙසොති වදනාති, “මරුකෙනා”ති මුලක ගාජනෙන;
 “මුඛවට්ඨාපි ගහෙතො චට්ඨන”ති, මුඛවට්ඨං උකම්පිතො ගාජන
 පිතෙ ගහෙති. චට්ඨන; “කෙපි”ති අභයගිරිවාසිනො; “එකනෙයො”
 ති කාය පටිබ්බං පටිබ්බමෙවොති අයං නෙයො; තථාච හත්තං කායපති
 බෙධෙත තප්පට්ඨමෙව උග්ගවට්ඨං මෙව වත්තං, “නෙතො”ති, යසා
 හිකුක්කො සනතිකං ගතං ගොත; “තසමා”ති යයමා මුලසංකොච
 පරිනොගො අනුසංඝො තසමා; තං දිවසං ගාමන ගහෙතො දුති
 ය දිවසෙ පරිග්ගහෙතො පරිහුර්තනායා උග්ගතිතකං හොතිති ආහ—
 “අනාමසිකො”ති අපටිග්ගතිතතො “සනතිධර්මවට්ඨා අනාපනති”ති
 වුත්තං, අපටිග්ගහෙතො පරිහුර්තනායා අදිනන මුඛවාරාපනති හො
 තිති ආහ—“පටිග්ගහෙතො, පන පටිග්ගහෙතො”නති තං දිවසං
 —පෙ—න නෙයො පරනාති වචනෙයො තං දිවසං ගාමන ගහෙතො
 වා ධර්මතං දුති ය දිවසෙ අපටිග්ගහෙතො පරිහුර්තනායා අදිනන මුඛවාරා
 පනති හොතිති ගාමන ගහෙතො ධර්මතං දුති ය දිවසෙ පරිග්ගහෙතො
 පරිහුර්තනායා පන උග්ගතිත පටිග්ගතිතකං හොති, අපටිග්ගතිත
 මෙව හි තං ගාමන ගහෙතො ධර්මතං යාමං ගහෙතො පරිහුර්තනාති
 වචනෙයො අපටිග්ගතිතයොච නසමං දිවසෙ පරිග්ගහො අනුසංඝ
 හො, තසමායං වුත්තං ගණධර්මෙසු “යං දිවසං පනති”ති එත්තං
 සථාගණනාපනාදිසු හිලානාදිනං කුසලානායනානං ගණහොජ
 නං අනුසංඝතං එවං ඉධාපි ගාමනා පටිග්ගතිතමෙව කුසලාන
 වනොදනානං අනුසංඝනනාති” තං නගහෙතොති, යං දිවසං
 පනති”ති අවිසෙසෙන වුත්තතො වතුසු පි කාලිකෙසු අයං නෙයො
 මෙදිතමෙයො.

“සංකොචනො”ති පටිග්ගතිත ගාමනෙන; කසමා පනෙති උග්ග
 හිතවට්ඨා සනතිධර්මවට්ඨායා දෙසො නෙයො නාමිති ආහ—“නිග්ගො

පරිභාෂණය පරිහරනැති" හි ඉමිනාව බාහිර පරිභාෂණය. කාම. ගණනාවා අනුපසම්පන්නෙන න දිනනා වා ගණනාවා පරිහරණ. වට්ඨිනී දිපෙති, නසමා පත්තසම්මතකණාදි අන්තං කාමං ගණනාවා පරිහරණෙත්වාදිං සචෙ පරිහරණකාමො හොති, පරිභාෂණෙත්වා පරිහරණාය අනාපනති, අබ්භාතාර පරිභාෂණාත්මකා කාමං ගතිතං පරිහරණෙත්වා පරිහරණාය උග්ගතිත පරිහරණිතකං ගොති, අපරිහරණෙත්වා පරිහරණාය අදිනන මුඛවාරාපනති හොති; අබ්භාතාර පරිභාෂණාත්මකෙව අනුපසම්පන්නෙන න දිනනා ගණනාවා පරිහරණාය සිහිලොභකපෙ විය සන්නිධියවධා අපනති හොති, කෙච් පන එං මුඛවාරාය පුරිසයා උචාරණමත්තං හොතිති අදිනා වුග්ග පවග්ගමපනතියා පරිහරණයා රුහණතො බාහිර පරිභාෂණය. අනුපසම්පන්නෙන න දිනනා ගණනාවා පරිහරණාය සන්නිධියවධා අපනති වත්තබ්බා සියා, නති තං පරිභාෂණය පරිහරණති වට්ඨාබ්බං, නසමා බාහිර පරිභාෂණය ගතිතං පරිහරණිතං නාම හොතිති චෙදිතබ්බං, යදි එවං පවසු පරිහරණෙත්වා පරිභාෂණයාහි විසෙසනං වත්තබ්බනති නවත්තබ්බං පරිහරණයා හි පරිභාෂණාත්මකෙව හොතිති පරිභාෂණයාහි විසුං අවන්තා "තං චෙ භික්ඛු කායෙන වා කායපට්ඨබ්බෙනවා පරිහරණනති" හි එත්තකමෙව වුත්තං, අපරෙත පන සත්ථි පරිහරණෙත්වා නති තං පරිභාෂණය පරිහරණති හි ඉධ අපරිභාෂණය පරිහරණෙත්වා අනාපනති වුත්තාති" වදනති.

"උද්ධමල මුසලාදිති වීයනති" හි එත් උද්ධමල මුසලානං බසෙන පිංසිත කොඨිත හෙසජෙසු සචෙ ආගනතුක වරණො පසුසුසති, නවට්ඨිති "සුඛඋදකං හොති" හි රුකසාබාදිති ගලිකා හෙති උදකං සකාය වුත්තං,—"පනො වාසං පරිභාෂණෙත්වා" හි එත්ථි පත්තගතං පුට්ඨාපි දෙනායං හත්ථලග්ගෙන ආමසෙන දෙසාභාවත්.—"පත්තපරිහරණනති" නති අබ්භාතාර පරිභාෂණාත්මකෙව පත්තපරිහරණයා චෙදිතබ්බං, "සං සාමණේරයං පනො පනති—පෙ—පරිභාෂණයා හි විසුං" හි, එත් පුනපුනං ගණනායං අත්තනො පනො පසම්පන්නෙව අත්තනො සන්නකනති සන්නිධානකරණතො හත්ථගතං පරිහරණයා නවිජ්ඣති, පරිච්ඡිදිතා දිනනවපන ගණනායං ගණකමසෙ සෙව අත්තනො සන්නකනති සන්නිධානසා කත්තතා හත්ථ ගතං පරිහරණයා විජ්ඣති, "කෙසචිඅන්තං ගණනං පනිපති" හි එත් අනුපසම්පන්නාය අන්තං පනිපන්නොපි ආගනතො ගණකයාහි සසමෙව පනිපිත්වා සපන්නො පරිහරණයා නවිජ්ඣති; අනුපසම්පන්නාය හත්ථ පනිපත්තං පන අනුපසම්පන්නෙනව සිපිතං නාම හොතිති පරිහරණ

ගණං විජ්ඣති—පරිව්චක්ඛනාවතො, තෙන, වුත්තං—“සාමණේන
 —පසංපදිව්චක්ඛනතො”ති. පටිගහණං ඥානං, භාරං නාම ථාමමුද්ධං
 මයං පුරිකයං, ඉතිකපාරහං, කම්පි අවිසංසේය්‍යචාපං අඤ්ඤාන
 හපේන පිදහනකයං දෙසො නන්ති, තථාපි, නුමිදතිතබ්බනි අභි
 කථාපමාණෙනෙව ගහෙනබ්බො, “මව්ඡිකා චාරණං”නති. එත්
 සවෙපි සාධාය ලග්ගතාපි පහෙනාපනති පුබ්බෙන පරිභුජිතුං සංකාම
 සාධාය පටිගහිතතනා අබ්භතතර පරිභොගත්ථෙවිධං පටිගහණ
 නති මුලපටිගහණමෙව ඵලධනිති වුත්තං, අපරො පන “මව්ඡිකා
 චාරණං” නති මවනමත්තං ගහෙනා බාහිරපරිභොගත්ථං ගතින”
 නති වදනති, “නස්මිමපි අසති”ති වාරිසාවා කුඛිකෙව්‍යා අසති;
 “අනුපසම්පන්නං භාගාපෙධං”ති, තං සෙව අපජ්ඣාගරණික භවං
 අනුපසම්පන්නන්ගානාපෙධො; “පෙට්ටං සතතං දුතිය පෙට්ටස්සා”
 ති, පෙට්ටස්ස පතනං අත්තනො ගහෙනා දුතියපෙට්ටස්ස දෙති, “නුස්සා
 සාභං මග්ගං දෙති”ති එත් එවං වතා සාමණේරස්ස පතනං ගහ
 නා අත්තනො පතනං තස්ස දෙති, “ඵසාපනා”ති අපභිත සාමණේ
 රොති ආදි පතනපරිවත්තන කථාය, “කාරණං උපපදිකම්බනබ්බ”
 නති සථාමාතුආදීනං තෙලාදීති ගරණො තථාරූපෙ කිත්ථෙව අනුප
 සම්පන්නන් අපරිවත්තනචාපරිභුජිතුං ලහති; එවමිධ පතනපරි
 වත්තනං අකතා පරිභුජිතුං කයමා නලගතිහි එත් කාරණං විමං
 සිතබ්බනති අපේයා; කෙපි පනෙත්—“සාමණේරෙහි ගතින නමුලෙ
 සු පරිකම්භෙසු අවස්සං අමහංකං සාමණේරා ගහණං නෙරොතිති
 විතසානුප්පහති සලභවති, ගහමා තං පරිවත්තනචාප පරිභුජිත්තබ්බං,
 මානාපිතුතනං අත්තං පන ඡායත්ථායවා ගහණෙ පරිභොගාසා න
 න්ති, නසමා තං මුට්ඨනිති කාරණං වදනති, ආචරිය චුබ්බදත්තභේරෙ
 නා පිවුත්තං.

මානාපිතුතනමත්ථාය තෙලාදිං ගරතොපිට,
 සාබ්බජායාදි අත්තං ඉමස්ස නව්සෙසනා,
 නසමාහිස්ස විසෙසස්ස විනෙත්තබ්බනතුකාරණං,
 නසසාලගහාවනතු විසෙසං නකකයාමහ”නති,
 “නිව්චලෙතුං නසකෙකාති”ති නිව්චලෙතා සතඛරා අපනෙ
 තුං නසකෙකාති, “ආධාරකොපානාං සපිනො තොති”ති පටි
 ගහෙනබ්බ පතනං සකාසං වුත්තං, “වාලෙහි”ති, විතාකාරණං
 වාලෙහි; සතිපි කාරණෙහි තබ්බතං පරිභොගාරහං වාලෙතුං නව්ච
 හි, කිවාපි “අනුජානාමි නිකම්භෙ” අමනුසසිකාබ්බෙධෙ ආවකමංසං
 ආකෙසලාතින”නති තාදිසෙ ආවාබ්ධෙ අත්තනො අත්තං ආමකමංස
 පටිගහණං අනුඤ්ඤානං, “ආමක මංස පටිගහණං පටිවිරහො

හොඳි" නිව සාමඤ්ඤනො පටිකඛිනානං තථාපි අත්තනො අඤ්ඤාසා
 වා භික්ඛුනො අන්තං අගතිතත්තා "පිනවාරණාදිං—පෙ—වට්ඨි" යි
 වුත්තං; "සත්තභාවානි විගාහනං සොපමානං" නති මග්ගපි දෙතිති
 විතකකසස අනුපපත්තභාවං සලලකෙතිතුං සපෙකානි; සාමණේරසා
 දසසාමිති සුඛවිනේතන මග්ග ගතිතනාති වා සලලකෙතිතුං සපෙකානි;
 "සවෙපනං මුලෙති පටිකඛිනිතං හොති" නි එත් ගහෙති ගහෙ මග්ග
 ලෙ පි දෙදෙසුනති; සඤ්ඤාසා සවෙපටිකඛිනිතං හොති" නි වදනති;
 "සොපමානං කතොති" නි භික්ඛු සාමණේරාව අත්තනො අත්තනො
 අතිරුචිතං කොඨසං ගණනනුති තත්තමං සමකෙ කොඨසං ක
 රොති; "ගතිනාමසස" නති සාමණේරෙති ගතිත කොඨසතො අව
 සෙසස; "ගණිතං" නි, මග්ගං ඉදං ගණිතං සාමිති ගහෙති; ඉධගතිත
 වසෙසං නාම—ගණිතං පුන ධර්මිතං; "පටිගහෙති" නි තද්වාරි
 ගහෙති; තෙතෙව "සාවසාලිකෙන යාවජිවික සංගහෙදෙසො
 නැති" නි වුත්තං, සවෙ පන පුරිවදිවතෙ පටිකඛිනෙති ධර්මිතො හො
 ති සාමිකෙන මුතෙත කොඨසං පුළුං පිටිතුං නවට්ඨි, "සමුද්ද
 දසෙනා" නි අපටිකඛිනි සමුද්දෙසෙන; සසො කතකපි උදකං
 පසාදෙති වීසුං නිඨති, කසො අනිකාසානිකනති වුත්තං, "ලග්ගති"
 නි මුතෙ හත්ථව උදකෙ සුතෙති සොවණණං දසෙසනං ලග්ගති;
 "පානිකං ගහෙති" නි අත්තනො සෙව අන්තං ගහෙති; සවෙ පන
 පිනවසෙසං තත්ථව ආකිරිසාමිති ගහෙති, පුන පටිගහෙති
 වට්ඨං නැති, "විකාසෙනා" නි විසුනිතො අපනෙතිති අන්තං; "මහ
 භූතසු" නි සරිරිකසිතෙසු මහාභූතෙසු; "පතති" නි, විවිදිති
 පතිත මෙව පටිගහෙතිතමං තත්තරං, "අලලදරං රුකං නා ජිකි
 තාපි කාතුං වට්ඨි" නි එත් මනකිකකාස පඨවිං බහිතුපි වට්ඨිති
 වෙදිතමං, "සප්පදභික්ඛුණෙසෙව වට්ඨි" නි අසති කප්පිකාර
 තෙ සාමං ගහෙති පරිභුජිතුං වට්ඨි, අඤ්ඤාසා පටිකඛිනිතො
 පරිභුජිතුං වට්ඨි; අඤ්ඤාසා පටිගහෙතිතො පරිභුජිතමං.

පටිගහණ විනිවිදය කථා සමත්තා.

පවාරණ විනිවිදයෙ—පවනනං හොපනානං අඤ්ඤතරං භුජ
 තතසස පටිකඛිනිපසංඛාතා පවාරණානි සමකො, "සං අසනාති" නි
 යං භුජනි; "අමිලපාසාසාදිසු" නි, ආදිසදෙසා බිරපාසාදිං තත්
 තමානි; තත් අමිලපාසාසගහණෙන තත්තාදි අමිල සංසුත්තා සත්
 යාභූ වුත්තා, බිරපාසාස ගහණෙන බිරසංසුත්තා යාභූ සංගහෙති;
 "පවාරණං පනෙති" නි අනතිරිතත හොපනාපතති නිබ්බන්ධං පටි
 කෙති, කතොපි පටිකඛිනිතො අනතිරිතත හොපනාපතති

එහි වුහනනනි ගහෙනබනනි" වදනකි, තං සුත්තංවිස දිස්සති, පා
 වාහිභාරයා ඉධ අනගිපපතනනා, "පටිච්චසන්තායා"ති හතතභෙය්ඤ;
 "අභිගමාච භොති"ති පටිච්චසන්තොව අභිගමා භොති; "නානා
 දාතුකාමනාස ගණනනා. පටිකම්පනාස පමාරණා භොති"ති
 එත් අගණනනනව පටිකම්පනො පමාරණා භොති යෙව, කසමා?
 දාතුකාමනාස අභිගමනනා, කසමා සා අභිගමාච භොතිති වුතතං,
 තෙනොව තිසුපි ගණපිපදෙසු—"දාතුකාමාහිභාරෙ සති කෙවලං
 දස්සාමිති ගහණමෙව අභිගාරො නභොති, දස්සාමිති ගහණපොති
 දාතුකාමාහිභාරොව අභිගාරො භාම භොති තසමා ගහණසමයෙවා,
 අගහණසමයෙවා තං පටිකම්පනා පමාරණා භොති"ති වුතතං,
 ඉද්දති අසති තස්සදාතුකාමාහිභාරෙ ගහණසමයෙපි පටිකම්පනො
 පමාරණා නභොතිති දසෙසු—"සචෙපනා"ති ආදිවුතතං, "රසං
 ගණනමා"ති, අපමාරණ ජනකස්ස නාමං ගහෙතා වුතතනනා තං
 සුත්තං පටිකම්පනො පමාරණා නනිති වුතතං, "මච්ඡරසං මංසර
 ස"නති එත් පන නකෙවලං මච්ඡස්ස රසං මච්ඡරසමිච්චව විඤ්ඤ
 යති, අථ චො මච්ඡාව රසව මච්ඡරසනති එවං පමාරණා ජනක සා
 ධාරණනාමච්ඡෙනපි විඤ්ඤය මානනනා තං පටිකම්පනො පමාරණා
 වභොති, "පරභො මච්ඡසුප"නති එත්පි එකෙවනසො, "ඉදං ගණන
 මාති වුතතනපි"ති එත් එවං අවතාපි පමාරණා පනොනකං සංකිති
 අභිගමං පටිකම්පනො පමාරණා භොති යෙවාති දසං, "කරමච
 භො"ති, මිස්සකාධිවචනමෙතං, සංගි අඤ්ඤන කෙතනි මිස්සෙත්තා
 කරොනනි, සො කරමබ්බොති වුවවති, සො සචෙපන මංසෙ මිස්සෙ
 තා කතො භොති, කරමබ්බං ගුණනමාති අපපපාරණාරහස්ස නා
 මෙන වුතතනනා පටිකම්පනො පමාරණා නභොති, මංසකරමබ්බං
 ගණනමාති වුතතනන මංසමිස්සකං ගණනමාති වුතතං භොති,
 තසමා පමාරණාච භොති, "උද්දස්ස ඤානනි මඤ්ඤමානො"ති එත්
 වත්ථනො කපපිසකනා අකපපිසකඤ්ඤය පටිකම්පනො පි අභිගත
 කතනා ඉමස්ස සිකඛාපදස්සන පමාරණා භොතිති වදනති, ගෙසා අසා
 ගුහෙ නිමනනණෙ උදකකච්ඡකබ්බරාදිති සතිං මඤ්ඤනහතනමෙව ස
 ක්කාසු "සාගුං ගණනමා"ති වුතතනනා පමාරණා භොති, "හතතමිස්ස
 කං සාගුං ආතරිත"ති එත් පන විසුංවා සාගුසා විජ්ජමානනනා
 පමාරණා නභොතිති දසෙසු, "අසමෙත් අබ්පායො"ති යෙන
 සුවර්ණොති ආදිනා වුතතමෙවත් සක්කාය වදන, කාරණමපනෙත්
 දුද්දසනති එත් එකෙ කාව වදනති-සයමා සාගුමිස්සකං කාම හතත
 මෙව නභොති කිරාදිකවපි භොති යෙව, තසමා කරමබ්බෙත්ථ පමාර
 ණාය නහවිතබ්බං, එවමසති සාගු බහුතරා වා ඉතාති සමයමා වා

නපව්‍යෙරති, සාගුමසු භාණං බහුකරං පව්‍යෙරති ඵළ්ඤානං
 දුග්ගසනා, ජෙට්ඨ පන වදනාති — සාගුමිසානං නාම භාණං තසමා
 හං පමිකම්පතො පව්‍යෙරණාසඵලං භවිතබ්බං, ඵවං සති ඉධි පව්‍ය
 ණං හොති නතොති ඵළ්ඤානං දුග්ගසනා, සඵලෙව කාරණං
 දුග්ගසං ඵවං පරමොමිසානං ගණනාති ඵළා පි කාරණං දුග්ගසමෙ
 වාති වෙදිතබ්බං, නති පව්‍යෙරණාසඵලානාසං අප්පබහුකාසො පව්‍ය
 රණාස භාවාභාවෙ නිමිත්තං; කිවාපිති පව්‍යෙරණා ස්නාතාස්තකසා
 නාවගහණමෙවෙඤ්චමාණං, තසමා ඉදං කරුමෙකන නසමානෙ
 තබ්බනති ආදිනා යමපිකාරණං වුත්තං තමපි පුබ්බෙ වුත්තනාසං
 සන්ධිමානං නසමෙති, යදිති මිසාකනති හත්තමිසාකෙයෙව රුළුකං
 සියා ඵවංසති යථාහත්තමිසාකං ගණනාති වුත්තෙ හත්තං බහුත
 රං වා සමංවා අප්පතරං වා හොතු පව්‍යෙරතිසෙව, ඵවං මිසාකං
 ගණනාති වුත්තෙපි අප්පතරෙපි හත්තෙ පව්‍යෙරණාස භවිතබ්බං,
 “මිසාක” නති හත්ත මිසාකෙයෙව රුළුකානා තථාති මිසාකනති
 හත්තමිසාකෙයෙව රුළුකවොහාරතතා ඉදං පන හත්තමිසාකමෙ
 වාති වුත්තනති ඤ්ඤිපි ගණනිපදෙසු වුත්තං, අඵච තං මිසාකනති
 හත්තමිසාකෙ රුළුකා නොති, මිසාකහත්තං පන සකාය — “මිසා
 කං ගණනාති වුත්තනති ඵවමිසාකං අසාගුකෙ නිමිත්තනෙ ඛිජා
 දිති තමමද්දිතං හත්තමෙව සකායසාගුං ගණනාති වුත්තෙ පව්‍ය
 රණාසොති, ඵවමිසාපි මිසාකහත්තමෙව සකාය මිසාකං ගණන
 ඵාති වුත්තෙ හත්තං අප්පංවා හොතු බහුකං වා පව්‍යෙරණාස සියා
 තසමා “මිසාක” නති හත්තමිසාකෙ රුළුකං වා හොතු මිසාකං ස
 කාය භාසිතං වා උභයථාපි පුබ්බෙ වාපරං නසමෙති නිමෙඤ්ඤා
 රණාවිත්තාස ඤ්ඤෙසු පන භාසෙසු අභිකථාසමාණෙනව ගත්තබ්බ
 නති අයං අමාසං බන්ති, චිත්තං කථා දෙති” ති හත්තසං උපරිසි
 කං රසාදිං චිත්තං ගහෙවා දෙතිති නිසුපි ගණනිපදෙසු වුත්තං තෙව
 පන යථාහත්තසිත්තං නපතති තථා ගාලා, හත්තෙ පිළෙවා පරි
 සාදෙවා දෙතිති වුත්තං, තථාපි කාරණං නදිසාති, යථාති හත්ත
 මිසාකං යාතු ආහරිතා යාතු ගණනාති වුත්තා සාගුමිසාකං හත්ත
 මපි දෙනතං පටිකම්පතො පව්‍යෙරණා නොති, ඵවමිසාපි බහුබ්බ
 රසාදිසු හත්තෙසු ඛිජං ගණනාති ආදිති වුත්තා ඛිජාදිතිවා දෙන
 ඛිජාදිමිසාකං හත්තං වා උභයථාපි පව්‍යෙරණාස නහරිතබ්බං, තසමා
 “චිත්තං කථා දෙති” ති තෙනාකාරෙන දෙනතං සකාය වුත්තං න
 පන හත්තමිසාකං කථා දියමානං පටිකම්පතො පව්‍යෙරණාසොතිති
 දසානන්ති ගහෙතබ්බං, යදිප තං හත්තමිසාකං කථා දිතමාන
 පව්‍යෙරණා හොතිති අධිප්පායෙන අභිකථාස — “චිත්තං කථා දෙති” ති

වුත්තං, එවං සති අස්සකථාසේවෙත් පමාණෙනි ගතෙත්ති, තථා
 කාරණෙනාරං ගවෙසිතබ්බං, ස්වෙ උභකුටිකං නිසින්නා පාදෙ
 අමුත්තාපි භූමියං නිසිද්දති, ඉරියාපථං විකොපෙන්නානාම ගොති
 ති උක්ඛුටිකාසකං අවිකෝපෙත්වා පුබ්බෙන නිසිද්දිත්තුං තස්ස පත
 ගෙයා—පෙ—නිසිද්දනකං දුතබ්බ”නති වුත්තං, “අසනං අවලෙ
 ඩා”ති පිඨෙ පුභොකාසමනං ආනිසදමං සං අමොවෙත්වා; අනුරුති
 ති වුත්තං ගොති, අදිතනාදුනෙවිස සානාමාවනං නගගෙතබ්බක
 තිසුපිගණ්ඨපදෙසු වුත්තං, “අකප්පිස කත”නති එත් අකප්පිස
 කතසේසව අනතිරිතතනාවත්තො කප්පිසං ආකාරාපෙත්වා; තස්මි ප
 මෙන පකඛින්නං මුලප්පලාදිසේව අතිරිත්තං නගොති, අකප්පිසගේ
 ජනංවා කුලදුසනාදිතං උපපනතං සෙසංපතං පකතප්පියාපනතං
 අතිරිත්තමෙව ගොති පරිභුජිත්තුං වට්ටති, තං පත මුලප්පලාදි පරි
 භුජිත්තුකාමෙන තතො නිහරිත්වා කප්පිසං ආකාරාපෙත්වා අසුඤ්ඤි
 භාජනෙ ධිපෙත්වා අතිරිත්තං ආකාරාපෙත්වා පරිභුජිතබ්බං, “සෙ
 පුති කාතුං නලහති”ති තසමිංසෙව භාජනෙ කප්පිසානා පඨම
 කතෙන සසිං කතං ගොති ති පුත්තො සෙව කාතුං නලහති අ
 සුඤ්ඤ ලහති, අසුඤ්ඤමිං පත භාජනෙ තෙනවා අසුඤ්ඤතවා කා
 තුං වට්ටති, තෙනාහ—“සෙතං අකතං තෙන නාතබ්බං යව්ඤ්ඤ
 තං කාතබ්බ”නති “තෙනාපි”හි එත් පිසසෙත්තං කෙට්ටං
 අසුඤ්ඤතවාති ඉමමත්තං දිපෙති, “එවං කත”නති අසුඤ්ඤමිං භාජ
 නෙ කතං; “පිසසෙඬා”ති අනුපසම්පන්නස්ස ගතේ පෙසෙත්වා; ඉම
 යමිං විනයකමමභාජනො අනුපසම්පන්නස්ස ගතේ ඝිණං තකාමේ
 තබ්බකත් වුත්තං, “සමෙපන ආවිස සංසඨාති”ති එත් ස්වෙ මුඛ
 ගතෙත්වාපි අනතිරිත්තනු ආමිසෙත සංසඨාති ගොති, පාවිත්තිය
 මෙවාති චෙදිත්ති, තසමා පවාරිතෙන ගොජනං අතිරිත්තං ආරා
 පෙත්වා භුක්ඤ්ඤෙනාපි සථා අකතෙන මිසං නගොති, එවං මුඛම
 භාජම පුට්ඨං කත්වා භුජිතබ්බං, කිච්චි අප්පවාරිතස්ස සරෙහපතා යව
 කාලිකාදිති ආහාරපාය පරිභුක්ඤ්ඤොතිපි අනාපතති, පවාරිතස්ස
 පත පවාරණාමුලතං දුක්ඛං ගොතිසෙවති, යාමකාලිකං—පෙ—
 අප්පකාහාරෙ අප්පකාහාරෙ දුක්ඛං”නති වුත්තං.

පවාරණවිනිවිජ්ජ කථා සමත්තා

පබ්බතා විනිවිජ්ජෙ—“කුලපුත්ත”නති ආචාරකුලපුත්තං
 සකාස වදන් සෙදුග්ගලා පටිකඛින්නාති සබ්බකො, “පබ්බතාදෙස
 මිරගිගො”ති පබ්බතාය අනාරායකර කුසාදිදෙසෙති මිරගිගො;
 “නබ්බිසිපමාණ”නති එත් කතිකානුලි තබ්බිති අවිපෙත්තාති තිසුපි

ලිඛාපෙනති නවිට්ඨති, “නක්කං ධිසෙ අබ්බිග්ගන සද්ධිසාමි භග්ගානති”හි යථා අදාසෙ කුරොන්තා තඤ්ඤන ධිසං භොවිතො අදාසං කුරොන්ති, එවං ආරාමික වචනන දිනානතා අදාසාවගොතිති අධිප්පාසො, තක්කාසිවනවපන සීගලදීපෙ වාරිංගගග්ගි නොට පඤ්ඤාපෙ තඤ්ඤාති වුත්තනති කප්පිස වචනෙන දීනනනපි සංස්ස ආරාමික දාසගතා එවං වුත්තං, “සිංසාමික දාසොනාම—යසසාමිකා සපුත්ත දාරාදාසාව මතා ගොන්ති න කොචි තස්ස පරිග්ගාගංකා සොපි පඤ්ඤාපෙත්තුං නවිට්ඨති තවපන අත්තනාපි භුජස්සං කාතුං චුට්ඨති, සෙව්වපන තස්මි රජසි යාමිතො පෙතිපි කාරාපත්තුං වට්ඨති, දෙව දාසි පුත්තං පඤ්ඤාපෙත්තුං වට්ඨතිති නිසුසිග්ගසිංසදෙසු වුත්තං, දාසස්ස පඤ්ඤාපෙත්තුං අත්තනො යාමිතෙ දිස්සා පලායන්නස්ස ආපත්ති නැතිති වදන්ති.

“අප්පදසෙක”හි අප්පද සන්ධානෙ පදෙසෙ; “බ්‍රහ්මජුජ්ජ ගතො”හි බ්‍රහ්මාදිවිස උජ්ජග්ගත්තා; “අවංසෙසා සප්පතා”හි ඉමිනා ලක්ඛණෙන රතිතසෙත්තා; එතෙන යපෙත්තා මහාපුරිසං වක්ක වග්ගිව ඉතරෙ සත්තා බ්‍රුජ්ජපක්ඛිකාති දාසස්සති, සෙභුසෙත්තති සත්තා බිසෙකි කප්පිසං ජානුසුති තීප්පථානෙසු නිත්තති තෙ කප්පියං තමන්තා පවත්තො නමග්ගි, ඉතරෙසු විප්පථානෙසු නමග්ගා පුරතො නමග්ගති, දීසසරිරා පන එතෙක පස්සන්ත වංකා ගොන්ති, එතෙ මුඛං උත්තාමෙත්තා තක්කත්තාති ගණ්ඨන්තා විස වරන්ති, එතෙ අප්පමංස ලොකිතා සුලලදිසා ගොන්ති, එතෙ පුරතො පරිගාරා ගොන්ති, පචෙධ්වත්තා ගවත්තති, “සපිවමුමො”හි සමන්තතො වසුලො; “අසිසිරා මමමසපිතො”හි අසිසිරා වමමත්ත සරිතො; “කප්පසි සො”හි විධාගුත සිසො; “සෙකප්පො”හි තිරිසං පස්සන්තො; “උදකා කාපකා නාම—උදක බ්‍රහ්මලතති ගණ්ඨසදෙසු වුත්තං, “අක්ඛි කාපකා”හි අක්ඛි ගවත්තා; “නිසුමු මකති”හි අක්ඛිගම රොමෙති විරතිත අක්ඛිසකා; පබ්බ සදෙසු ලොමෙ අක්ඛිදල ලොමෙසු නිරු ලොමා; “බරකමමුසකා නාම—මහාමුඛ මමුසකා; “මලමුසො”හි නිව්ව පස්සරණ ලාලමුසො; “ගබ්බං මෙත”හි කවජ්ජගත්තො වාති ආදි සන්ධාය වදන්ති; “මාගාමිකො”හි අබ්බෙසු වුච්ඡරාගෙන සමන්තාගත්තා; “විකාමො”හි තිරිසං ගමන පාදෙති සමන්තාගත්තො—යස්ස වංකමත්තො ජානුකා බ්‍රහ් නිගවත්තති, “සංකාමො”හි පවත්තො පරිවත්තන පාදෙති සමන්තාගත්තො—යස්ස වංකමත්තො ජානුකා අත්තො පවත්තති, කුණ්ඩපාදත්තාය කාරණං විහාපෙති—“මුණ්ඩ සංකුචිත පාදත්තා”හි අත්තො සංකුචිත පාදත්තා”හි කුණ්ඩපාදත්තාය කාරණං තිදස්සනං, කුණ්ඩ පාදස්සෙව ගමන සත්තං විහාපෙති—

“පිළි පාදලෙන න වංකමනො නිව” “මමමන” නැති බලිත වඩනා, සො එකමෙවකනි. එතු පමකවනු. එදනි, රජයෙහි වෙතං අධිපතිනා. හස්තවිජිතනාදිකරා නිසිනා.

අනාබ පුනාල කපායං—සො කාලපනෙ කාලපනෙ ඉති හොති පුණ්ණපනෙ පුරිසො අයං “පුණ්ණපනෙ” හි හෙවි වද නති, අභි පරායපන—කාලපනෙ කාලපනෙ පමකො හොති පුණ්ණපනෙ පනාය පරිදාහො වුපසමමනිති අපනෙක පනෙහි පමි ලාභ වුපසමසෙව වුතනකතා පණක පනෙහි උසානන පරිලා හනනා පණක හාපනනිති විසුසුයති, විමසිනා සුතනනරං ග ගෙනබබං, ඉතිහාපො පුහොපො වා නති එතසාහි “අනාබකො” “නාබං සෙවසා පනෙහි පමකො වාදනා” හි එන අපමන පනෙහි පමනා ජෙතා පමක පනෙහි නාසෙතබොහි “උසුසු ගණපිපෙදසු වුතනං, හෙවිපන—අපමනපනෙහි පමකපනො සෙව කිලෙසකකයං පාපුනාති නනාසෙ තබොහි වදනාති තං තෙසං මග්ගිමනං, පණක කසා හි කිලෙසකකයං සමවතො බිණකිලෙසසා ව පමන හාපා පනතිහො අහෙතුක පරිසකිකරායව අවිසෙසෙන පමකසා අ හෙතුක පරිසකිතා වුතනා, අසිපන උසුසු පකිපමකනාව පරි සකිපනා පමාසෙව පමකසහාපො නපාවතනාහි සෙවනා වදනාහි තෙතව අහෙතුක පරිසකි නිදෙසෙ පමක බබිරාදසො විස පමකො පානිසදෙන විසෙසනා නනදිසො, වතුන් පාරාජක සා වණනනාය අහබබ පුනාලෙ දසෙසෙනන පමක නිරිපිනනහි උග්ග තොබ්ජනකාදසො වතුපිපනනා අහෙතුක පරිසකිකා තෙසං ස ගණා අවාරිතො මග්ගො පන වාරිතොහි අවිසෙසෙන වුතනං, උග්ග තොබ්ජනකාදසා අනිති “උග්ගතොබ්ජනකො” හි ඉමිනා අසමානාධි කරණ විසයො බාහිරත් සමාසොයං පරිමපෙද විහන්ති අලොපොති දසෙසති, “බ්ජන” නති වෙත් ඉතිතිමිතනං පුරිසතිමිතනං ව අධි පෙපතං, අප උග්ගතොබ්ජනකසා එකමෙව ඉඤ්ඤං උදග්ග වෙති? එතමෙව, සසා ඉඤ්ඤං උපපජ්ජති තසා පුරිසිඤ්ඤං උපපජ්ජති? නො සසාපා පන පුරිසිඤ්ඤං උපපජ්ජති තසා ඉඤ්ඤං උපපජ්ජ තිති නොති, එකසමි සනනාහෙ ඉඤ්ඤමයසා පරිසෙධිතතනා නව ගෝඉඤ්ඤිතො බ්ජනකසා ඉඤ්ඤං පුරිස උග්ගතොබ්ජන කසා පුරිසිඤ්ඤං, සදි එවං දුතිය බ්ජනකසා අහාපො ආපජ්ජති ඉඤ්ඤං ග් බ්ජනකසා කාරණං වුතනං, තවතසා නැති, වුවිවතො නාගසා ඉඤ්ඤං දුතිය බ්ජනකාරණං, කාරණ සද අහාවතො ඉඤ්ඤ උග්ගතො බ්ජනකසා හි සද ඉඤ්ඤා රාගවිධනං උපපජ්ජති, තද පුරිසබ්ජනං පාකටං හොති, ඉතිබ්ජනං පරිමපනං ගුලිකං හො ති, තරා ඉතිරසා ඉතිරං, සදිව තෙසං ඉඤ්ඤං දුතියබ්ජන කාරණං

භවෙත්ත සද්ධි ඔප්පත්තියං තිස්සො, නපන තිස්සි, තස්මා චේදි
නබ්බමෙතං න තස්ස නං ඔප්පත්ත කාරණං කම්මසහායං පන රාග
විහරා මෙවෙත්ති කාරණෙනි, යස්මා වස්ස එකමෙව ඉඤ්ඤාං හොති,
තස්මා ඉඤ්ඤානො ඔප්පත්තො සංවරි ගබ්භං ගණනාති පරමි
ගණනාපෙති, දුරිසලානො ඔප්පත්තො පරං ගබ්භං ගණනාපෙති,
සංයං පන නගණනාති.

ථෙය්‍යාය සංවාසො එතස්සාති—ථෙය්‍ය සංවාසකො, සො පන
සංවාස මහතස්සෙව නථෙතකො ඉධාධිපප්පතො, අථචො ලිහස්ස
තදුග්ගස්ස ව ථෙතකොපිති ආග—“තයො ථෙය්‍ය සංවාසකා”ති
ආදි, “නාසං වුඤ්ඤාං වඤ්ඤාං සාදිසති”ති යථා වුඤ්ඤාං හික්කුතං වා
සාමග්ගොරානං වා වඤ්ඤාං නසාදියති; “සංවාඤ්ඤාං වඤ්ඤාං සාදි
සති”ති අනන්තා මුසාවාදං නත්වා දස්සිතං වස්සානුරූපං යථාවුඤ්ඤාං
වඤ්ඤාං සාදියති; “හික්කු වස්ස ගණනාදිකො”ති ඉතිනා න එක
කම්මාදිකොව ඉධ සංවාසො නාමාති දස්සති, “රාජ—පෙ—ගණ
නා”ති එත්ථ හයසද්දෙ පච්චෙකං යොප්පනෙති, රාජගණන දුරි
කබ්බසෙතාති ආදිනා “සංවාසං නාධිවාසෙති යාව යො සුඛමාන
සො”ති රාජගණනාදි ගතිත ලිහතාය සො සුඛමානසො යාව සංවා
සං නාධිවාසෙතිති අත්ථා; යොති රාජගණනාදිං විනා කෙවලං හික්කු
වචෙත්වා තෙති සථිං සංවසිතු කාමනාය ලිඛිතං ගණනාති, සො අසුඛ
විභවතාය ලිහගහණෙනෙව ථෙය්‍යසංවාසකොනාම හොති, අයං
පන තාදිසෙන අසුඛ විනේතන හික්කු වචෙතුකාමනාය අභාවසො
යාවසංවාසං නාධිවාසෙති, තාව ථෙය්‍යසංවාසකොනාම නහොති,
හෙතෙව “රාජගණනාදි ගතිතලිහනං හිති මං සමග්ගෙති ජාතනතුති
වචන විනේත සතිපි හික්කුතං වචෙතුකාමනාය අභාවා දෙසො න
ජාතොති “නිසුපි ගණනාදෙසු වුඤ්ඤාං, කෙවිපන වුප්පන්නා හයසා
ඉධ සුඛවිනේතනාති වදනති, එවචසති සො වුප්පන්නහයො යාව
සංවාසං නාධිවාසෙති නාව ථෙය්‍යසංවාසකො නහොතිති අයමත්ථා
විඤ්ඤායති, ඉමසමිව අත්ථා විඤ්ඤායමානො අවුප්පන්නහයස්ස සංවා
සො සාදියමානෙපි ථෙය්‍යසංවාසකො නහොතිති ආපර්ජය්‍ය, නව
අභිකථායං අවුප්පන්න හයස්ස සංවාසො සාදියමානෙපි අථෙය්‍යසං
වාසකො දස්සිතා, “සබ්බසාසඛිස හයනාති භුඤ්ජනො”තිව ඉ
මිනා අවුප්පන්නහයොනාපි සංවාසං අසාදියනෙනෙව වසිතබ්බි
නාති දිපෙති, තෙතෙව නිසුපි ගණනාදෙසු වුඤ්ඤාං—“සයො විහාරං
ආගනත්වා සංඝිකං ගණනායස්ස සංවාසං පරිහරිතුං දුකකරං තස්මා
සබ්බසාසඛිස හයනාති භුජනොති ඉදං වුඤ්ඤාති, “තස්මා රාජගණ
නාදි ගතිතලිහතායෙත්ථ සුඛවිභවතාති ගහගබ්බං, සබ්බසාසඛිස

සභාවානි” හි සංඝසංඝරාජයානං සාධාරණං කතං විවිධභූතකාදීසු
 උපේක්ඛා දත්තභවනානි; “කාස පටිභාටිකානි” හි කාසෙන පරි
 හරිතභවනානි; “අභිභූතභවනානි” හි අභිභූතං භවනනි; “කම්ම
 භානුසානෙනා” හි කම්මොරකකාදි කම්මකාරණෙන; “නදෙව
 පත්තච්චරං ආදස විහාරං ගමන්ති” හි විවරානි නිවාසන පාරාජන
 වසෙන ආදස පත්තව අංසකුටෙ උග්ගොක්ඛා විහාරං ගමන්ති; “නාමි
 සං ඡානානි” හි යො එවං පඤ්ඤානි යො ථෙය්‍යසංවාසකො නාම
 ගොතීති වා එවා කාතුං නලගතීති වා එවං පඤ්ඤානො සමණො
 නගොතීති වා නාජානානි; “අනුපසම්පන්න කාලෙයෙවා” හි ඉමිනා
 උපසම්පන්න කාලෙ සුක්ඛා සමෙ නාමොවෙති ථෙය්‍යසංවාසකො නාම
 ගොතීති දිපෙති, “සික්ඛං අපච්චකඛාසං—පෙ—ථෙය්‍යසංවාසකො
 නගොතීති” හි ඉදං නිකුක්ඛිති දිනනලිඛිතස්ස අපරිච්චන්තනතො නලිඛිත
 යෝනකො ගොතී, ලිඛිතානුරූපස්ස සංවාසස්ස සාදිතන්තො නාපි සං
 වාසයෝනකො ගොතීති වුත්තං; “එකො නිකුක්ඛි කාසායෙ සත්ථස්සා
 ගොව ඔද්දතං නිවාසිත්වා” හි එත්ථාපි ඉදංගොව කාරණං දඬුබලං; පර
 ඉත්ථා සාමණේරො සලිඤ්ඤා සිතොති ආදිනා සාමණේරස්ස වුත්තතිධා
 නෙසුපි අථෙය්‍යසංවාසකපකෙව අයමෙව නයො, “නිකුක්ඛිතොපි
 ධම්මෙවනකො” හි වුත්තමෙවත්ථං සාපි ගිහිභාවං පුත්ථමානානි ආදි
 නා විහාවෙති, “සොකොච්ච බුඩ්ධපඤ්ඤානො” හි සාමණේරං සංඝාස
 වුත්තං; “මහා පෙළාදිසු” හි එතෙන ගිහිසන්තකං දස්සිතං; “සාම
 ඤේර පටිපාටියා—පෙ—ථෙය්‍යසංවාසකො නගොතීති” හි එත්ථ කි
 වාපි ථෙය්‍යසංවාසකො නගොතී, පාරාජිකමපන ආපජ්ජති යෙව,
 “ලිඤ්ඤා අදිනනමනෙත නිජ්ජිස පකානන්තකො ගොතීති” හි නිජ්ජි
 සො ගමස්සාමිති ගතස්ස ලිඛිතභණ්ණෙනෙව තෙසං ලභිපි ගිහිනාගෙව
 ඉත්ථානිති කතා වුත්තා; කෙත්ථපන—“තෙසං ලිඤ්ඤා අදිනනමනෙත ල
 භියා ගමිත්වායපි අගතිත්වායපි නිජ්ජියපකානන්තකො ගොතීති” හි වුත්තං,
 භං නගගෙත තබ්බං, නති නිජ්ජියො ගමිස්සාමිති ගතස්ස ලිඛිතසමප
 විච්ඡිනකො අඤ්ඤං ලභිගහණං නාම අත්ථි, ලිඛිතමපරිච්ඡිනෙනෙවති
 යො ගමිතලභිකො ගොතී, තෙතෙව විමංසනත්ථං කුසවිදාදිති—පෙ—
 යොව කසමපරිච්ඡිති තාව ලභි රක්ඛති, සමපරිච්ඡිතමනෙත නිජ්ජිය
 සකකන්තකො ගොතීති” හි වුත්තං, නිගගොව ආජීවකානං උපස්ස
 භං ගමන්ති පදවාපර පදවාපර දුක්ඛත්ථානි ආජීවකො ගමිස්සා
 මිති අසුඛිවිනෙකන ගමනප්පච්චනා දුක්ඛත්ථං වුත්තං, නගොතන හුක්ඛා
 ගමනප්පච්චයාපි දුක්ඛත්ථං නමුච්චති යෙව, කුටවස්සං ගණ්ණෙනා”
 හි කුටවස්සං ගණ්ණෙනා සංවාසං සාදිතන්තොති අභිප්පායො තිරිච්ඡා
 නි ගතකත්ථං උත්තානත්ථාගෙව.

මාතුකානකාදිය—යථා සමානජාතිකයා විකෘතයෙකු කළම.
 ගරුතරා න තථා විජාතියයාහි ආග—“මනුස්සි යිතුකා”ති, පුතඤ්ඤ
 සමබන්ධන මාතුපිතුසමඤ්ඤ දත්ත කිංකරිමාදි වසෙනපි පුතඤ්ඤ
 වොහාරො දියසති, යොව වො පරියායනොති නිපපරියාය සිඛං න,
 දසෙය්‍යතුං—ජනිතා මාතා”ති වුත්තො, යථා මනුස්සත්තයාවෙ, සීත
 යස ව කුසලධම්මානං නික්ඛවිසද පුරුහාවාපතති යථා වා තිණණ්ණපි
 බොධිසත්තානං බොධිත්තය නිප්පතියං එවං මනුස්සත්තයාවෙ
 සීතයෙව අකුසලධම්මානවපි නික්ඛවිසද පුරුහාවාපතති ආග—
 “සගම් මනුස්ස ජාතිකෙනෙව”ති “ආනන්තජිගෙසා”ති එත්ථ වුති
 අනන්තරං එලං, අනන්තරං නාම—තස්මිං අනන්තරෙ නපුප්පානං
 නිබ්බන්ධනෙන අනන්තර කරණසිලං, අනන්තරප්පයොජනං
 වා ආනන්තරියං, තෙන ආනන්තරියෙන මාතුකානකානමමන, පිතු
 කානකෙපි යෙන මනුස්සගුණො ජනතො පිතා සගම් මනුස්සජාති
 කෙනෙව යනො සතිව ජිවිතා වොරොපිතො අයං ආනන්තරියෙන
 පිතුකානකානමමන, පිතුකානකාති ආදිතා සබ්බං වෙදිත්තබ්බතාති
 ආග—“සිතුකානකෙපි එකෙවන්තො”ති පරිවත්තන ලිඛිතව මාතු
 රං පිතරං වා ජිවිතා වොරොපෙනස්ස ආනන්තරියං කමමං, ගොති
 යෙව, සතිපි ලිඛපරිවරෙන කොථව ජනකකම්මනිබ්බන්ධනො, හවඤ
 ප්පබ්බන්ධන ජිවිතික්ඛිප්පබ්බන්ධන ව නඤ්ඤාදි, යො පන සයං මනු
 සෙය්‍යා නිර්වජ්ජනගුතං මාතරං වා පිතරං වා සසං වා නිර්වජ්ජනගුතො
 මනුස්සගුතා නිර්වජ්ජනොයොවති නිර්වජ්ජනගුතං ජිවිතා වොරො
 පෙති, තස්ස කමමං ආනන්තරියං නගොග්ගි භාරියං පන ගොග්ගි, ආන
 නන්තරියං ආගවෙවු නිසිති, එලකවතුකං සංගාමවතුකං වොග්
 වතුකං වෙත්ථ කප්ථතබ්බං, එලකං මාරෙමිති අභිසංඝිතාපිති එල
 කථානෙ සීතං මනුස්සො මනුස්සගුතං මාතරං පිතරං වා මාරෙනො
 ආනන්තරියං චුසති, මරණාධිප්පයෙනෙව ආනන්තරියවද්දුතො වි
 කොපිතහො, එලකාතිසංඝිතා පන මාතාපිති අභිසංඝිතා වා එල
 කං මාරෙනො ආනන්තරියං චුසති ආනන්තරිය වච්ඡාදනාවතො
 මාතාපිති අභිසංඝිතා මාතාපිතරො මාරෙනො චුසතෙව, එසංඝාදො
 ඉභ්බරසම්මපි චතුක්ඛවයො, යථා ව මාතාපිතුසු එවං අරගෙනෙපි
 එතාති වක්ඛාති වෙදිතබ්බාති, සබ්බජාති පුරිමං අභිසංඝිතතො
 අප්පමානං වධිතවිතං පන නදරවමණං ජිවිතික්ඛිප්ප ආනන්තරිය
 නන්තරිය භාවෙ පමාණං, කතානන්තරිය කමමාව තස්ස කමස්ස
 විජාතං පටිබාහෙය්‍යාමිති සකලවක්ඛවාලං මහාවෙතියප්පමාණෙති
 කවනදුපෙති පුරෙතොපි සකලවක්ඛවාලං පුරෙතො නිසිතන්තොති
 නබ්බන්ධන මහාදුතං දමාපි වුධියං හතවතො ගංඝාධිකණ්ණං අ
 මුවනො වවරිකාපි කායස්ස හෙද නිරුද්ධෙව උප්පජ්ජති, පබ්බජ්ජ
 ව නලහති.

“උභ විනේනා”හි වුත්තමෙවත්. විභාවෙති; “වඛක විනේනා”හි වඛකවේතනායති දුසිතං විනතං ඉධ දුඨවිත්තං. නාම, “ලොකිතං උප්පාදෙති”හි එත්ත ගථාගතස්ස අහේත්තකායනාය පරුපකක මෙන වට්ඨවෙත්ථං. කත්වා ලොකිතපග්ගරණං. නාම නත්ති සරිරස්ස පන අනේතායෙව එකස්මිං ධාතන ලොකිතං සමෝසරති ආසානෙන පකුප්පමානං සංවිතං හොති, දෙවදකෙනන පටිච්ඡිද්ධිලාභො භිත්තිනා ගතා සකලිකාඨි තථාගතස්ස පාදනකරං පගරි, එරසුතා පග්ගො විය පාදෙ අනේතා ලොකිතොයෙව අහොසි, ජීවකො පන තථාගත ස්ස රුචියා සත්තකෙන වමමං ඡිද්ධිකා තමහාධානා දුඨලොකිතං. ති හරිතො ඵාසුමකාසි, තෙනස්ස පුඤ්ඤකමමෙව අහොසි, තෙනාහ— “ජීවකො විසා”හි ආදි, අථ යෙ පරිනිබ්බුතෙ තථාගතෙ වෙතියං භිද්දන්ති, බොධිං ඡිද්දන්ති ඛාතුමති උපකකමන්ති තෙසං කිං හො තිති? භාරියං කමමං හොති, ආනන්තාරිය සදිසං සංඛාතුකං පන ථුපංවා පටිමං වා බාධයමානං බොධිසාබං ඡිද්ධිතුං වට්ටති, සමෙපි තත්ත නිලීනා සකුතා වෙතියෙ වට්ටං පාතෙන්නති, ඡිද්ධිතුං වට්ටති යෙව, පරිගොගවෙතියත්තොති සරිරවෙතියං ගරුතරං වෙතියවත්තං භිද්ධිකා ගච්ඡන්තං බොධිමුලෙපි ඡිද්ධිකා හරිතුං වට්ටති, යාපන බොධිසාබා බොධිසරං බාධෙත්තං ගෙහරකකණ්ණත්තං ඡිද්ධිතුං නල හති, බොධිඅත්තායති ගෙහං න ගෙහත්තායබොධිං ආයතකසරෙපි එතෙ වතයො, යස්මිං පන ආයතකසරෙ ඛාතුනිතිතා හොති, තස්ස රකකණ්ණත්තාය බොධිසාබං ඡිද්ධිතුං වට්ටති, බොධිපඤ්ඤාත්තං ඔප්පාගරණ සංඛං වා පුත්තිසානං වා ඡිද්ධිතුං වට්ටතියෙව, සත්ථුරුපකාසං පටිප්ඤ්ඤානෙ විය පුඤ්ඤමපි හොති, “වතුනනං කමමාන”න්ති අපලො කතාදීතං වතුනනා කමමානං; “ඉච්ඡමාන”න්ති ඔදුත වත්ථවසනං ඉච්ඡමානං තෙතෙවංග— “කිතිහාවෙ සමපට්ඨිතවත්තෙ යෙවං”හි ගබ්භමාසෙති සම්මං විසං වස්සාති අස්සාති— “ගබ්භවිසො” හා පන වඛක”න්ති ගබ්භමාසෙසු අසිකෙසු උත්තරිං භාපනං උපනෙසු වඛකනන්ති වෙදිතබ්බං, “ඵකුන විසති වස්ස”න්ති වාදසමාසෙ මාතු කුච්ඡස්මිං වසිතා මහාපචාරණාය ජාතකාලතො පඨාය එකුනවිසති වස්සං; “පාටිපද දිවසෙ”හි පටිඡිම්කාය වස්සුපගමන දිවසෙ; නිසර තතිඤ්චො මාසොති වචනතො වාතාරො මාසා පරිභායන්ති වුත්තං, “වස්සං උක්ඛන්ති”හි වස්සං උඛං වඛෙසින්නති, තතියසං වච්ඡතර එකමාසං අසිකමාසපසෙක පරිච්ඡින්නති වාසං උඛං වඛෙසි න්තිති අත්තා; තයමා තතියො සංච්ඡතරො තෙරසමාසිකො හොති, සංච්ඡතරස්ස පන වාදසමාසිකත්තා අසාරසසු වස්සෙසු අසිකමාසෙසු චිත්තං ගහෙතො ඡමාසා වඛකන්ති වුත්තං, “නංගා”හි ඡ මාසකො;

“නික්කංඛා හුත්වා”නි අධිකමාසෙති සථිං පරිපුණ්ණවිසති වසංඝාතා
නිබ්බමනිකා හුත්වා; යං පන වුත්තං නිසුපි ගණ්ඨපදෙසු—“අභි
රසනාං යෙව වසානාං අධිකමාසෙ ගහෙත්වා ගණ්ඨපානාං සෙසමා
සවයසාපි අධිකදිවසානි භොජනෙව තානි අධිකදිවසානි සක්ඛාය
නික්කංඛා හුත්වානි වුත්ත”න්ති තං නගගෙ තබ්බං, නති විප්‍රවසෙසු
අධිකදිවසානි නාම විසුං උපලබ්භාන්ති, තතිසෙ වසෙස වසු
කකඨිකවසෙන අධිකමාසෙ පරිච්චන්තෙයෙව අභිරෙක මාසසම්භ
වතො, තසමා විසු වසෙසු අභිරෙක දිවසානිනාම විසුං නසම්භ
වන්ති, නනුව නෙ වෙමාසෙ ගහෙත්වා විසතිවසානි පරිපුණ්ණානි
භොජාති” කසමා වුත්තං—එකුනවිසති වසංඛි පුන අපරසමිං ව
සෙස පකඨිත්තෙ විසතිවසානි පරිපුණ්ණානි භොජාතිති ආග—
“එත්ථපන—පෙ—වුත්තන්ති” අනෙකත්ථන්තා නිපානානං පන ස
ඤ්ඤි සඤ්ඤො එත්ථිති වුත්තං හොති, ඉදංති වුත්තසෙසවත්ථස්ස ස
මත්තනවසෙන වුත්තං, ඉමිනාම ඉමං දිපෙති. යං වුත්තං “එකුනවිසති
වසංඛි සාමණේරං නිකාමනීය පරිපුණ්ණමාසිං අනික්කමම් පාරිපද්දිව
සෙ උපසමාපදෙ”න්ති නත්ථ ගම්භාවාසෙපි ගහෙත්වා විනිවර්ගෙති පරි
පුණ්ණවිසති වසංඛි සක්ඛාය—එකුනවිසති වසංඛි”න්ති වුත්තං, තසමා
අධිකමාසෙසු විසු ගතිත්තෙසු එව විසතිවසානි පරිපුණ්ණානිනාම
භොජාතිති දඨබ්බං, “නික්කංඛා”නි සයමා ගම්භාවාසාපි ගණ්ඨපානාං
භොජාති තසමා; “එකවිසති වසංඛි භොජාති”නි ජාතදිවසතො පඨාය
විසතිවසෙසං සමානො ගම්භාවාසෙති සථිං එකවිසති වසෙසං හොති;
“අසුද්දං උපසමා පදනි”නි උපරික්ඛායො කමමවාමාදිරිසො වා
හුත්වා උපසමාපදෙති; මානා වා මනා භොජිති යොජෙත්ථබ්බං “භො
සෙමා”නි පබ්බජ්ජාපෙකෙඛා එව; හමුතමාපුච්ඡනං උත්තානත්ථ
මෙව, “අනාසං පිණ්ඩපාන”න්ති අගතිත අගගපිණ්ඩපානං; “සාම
ණේර භාගසංඝො ආමිසභාගො”නි එත්ථ කිවාපි සාමණේරානං
ආමිසභාගස්ස සමකාමව දියමානන්තා විසුං සාමණේරභාගොනාම
නන්ති, හෙඨා ගච්ඡන්තං පන භන්තං කදව චන්දං භවෙස, තසමා
උපරි අගහෙත්වා සාමණේරපාලියාව ගහෙත්වා දුතබ්බන්ති අධිපා
යො, නිගත පබ්බජ්ජෙසෙව යං භාගො දියති තෙනෙව—“අපක්කං
පත්ත”න්ති ආදි වුත්තං, අනෙකවා තික්ඛු දාතුකාමා භොජාති”නි
සමමෙඛො, “සං පබ්බාපෙ නිබ්බා”නි කෙසමෙච්ඡදනාදිති සං
කඤ්ඤෙත්තන පබ්බාපෙ නිබ්බා; කෙසමෙච්ඡදනං කාසාය අච්ඡාද
නං සරණදානන්ති ඉමානි තිතික්ඛාපත්තා පබ්බාපෙතිති වුත්තං,
තෙසු එකං වෙවා කරොන්තො තථා වොගරිසත්ථිසෙව, තසමා එතං
පබ්බාපෙතිති කෙසමෙච්ඡදනං කාසායච්ඡාදනව සක්ඛාය වුත්තං, “උප
රික්ඛායං උද්දිස්ස පබ්බාපෙතිති” එත්ථාපි එසෙ වන්තො, “බ්බසිමං

කෙසේ"හි හඬකවමාරොවන පරිතරණත්ථං වුදාහං, තෙනතෙසහිකඛු
 කෙ විතරෙ අසුඤ්ඤාපි එතස්ස කෙසෙ ජිඤ්ඤා වතභුං නවට්ඨති,
 "පබ්බා ජෙට්ඨා"හි කෙසෙවේදනං සංකාය වදන්ති, "හිකඛුතො අ
 කෙසු පබ්බාජෙත්ථං නලගති"හි සරණදනං සංකාය වුදාහං, තෙන
 වාග—“සාමණේරො පනා”හි ආදි, “සබ්බ ට්ඨපො”හි සබ්බ සභා
 වො; තමෙවත්ථං පරියායනතරෙන විභාවෙති—“සගෙකුතො”හි
 “ඤ්ඤා”හි පාකවො; “සසසසි”හි පරිවාරසම්පන්නියා සමනතා
 ගතො, වණ්ණසංඝායානගනාසංයොකාස වසෙන අසුච්ඡෙදගුච්ඡිපටි
 කකුලභාවං පාකටං කරොතොතානාහි සම්බන්ධො, තත්ථ කෙසානා
 මෙතෙ වණ්ණතොපි පටිකකුලා සංඝායානතොපි ගනාතොපි ආසය
 තොපි ඔකාසතොපි පටිකකුලා මනුස්සෙසුපිති යාගුපතෙතවා හත්ත
 පතෙතවා කෙසවණ්ණං කිච්චියවා කෙසමියසකමිදං තරථනතති ජගු
 වජ්ජනති, එවං කෙසාවණ්ණතො පටිකකුලා රතතිං භුජනතාපි කෙ
 සසංඝායානං අනායාසාකංවා මකවිවාකංවා ජුට්ඨිකා තරෙව ජගුච්ඡ
 නති, එවං සංඝායානතොපි පටිකකුලා තෙලමකණ්ණ පුඨවුපාදි සං
 බාරවිරහිතානව කෙසානං ගතො පරමජෙගුච්ඡා ගොති, තතො
 භජගුච්ඡතරො අගතිමිති පකඛිත්තානං කෙසාහි වණ්ණසංඝායාන
 තො අපටිකකුලා පි සිසුං ගතො පන පටිකකුලායෙව යථාහි—
 දගරස්ස කුමාරස්ස වච්චං වණ්ණතො ගලිඤ්චණ්ණං සංඝායානතොපි
 ගලිඤ්චිණ්ණසංඝායානං සංකාරභානෙ ජබ්බිතව උඩුමානක කාලසු
 භ්බසරිං. වණ්ණතො තාලපකකවණ්ණං සංඝායානතො වසෙසිකා
 විසුභ්බමුද්දිසසංඝායානං දායාපියස්ස සුමනමකුලසද්ධියා තංඋගගමපි ව
 භ්ණ්ණසංඝායානතො සියා අපටිකකුලං ගතො පන පටිකකුලමෙව,
 එවං කෙසාපි සිසුං වණ්ණසංඝායානතො අපටිකකුලා ගතොපන
 පටිකකුලා යෙවාති, යථාපන අසුච්ඡානෙ ගාමනියානොපි ජාතාහි
 සුපෙය්‍යපණ්ණාති නාගතිනමනුස්සානං ජෙගුච්ඡාහි ගොනති අපරි
 ගොගාති, එවං කෙසාපි පුබ්බලොභින මුත්තකරිය පිටතසෙඛාදි
 නියසෙක ජාතතො පරමජෙගුච්ඡාහි එවං ආසයතො පටිකකුලා
 මෙව කෙසානාම ගුරුසිමෙ උභිතකණ්ණකං විය එකතිංසතො
 භාසරාසිමෙ ජාතො කෙසුසානසංකාරභානාදිසු ජාතසාකං විය පරිබා
 දිසු ජාතකමලකුටලයාදි පුඨංභිය ව අසුච්ඡානෙ ජාතතො පරම
 ජෙගුච්ඡාහි එවං ඔකාසතො පටිකකුලාහි ආදිතො තෙසෙන තව
 පටිකසු වණ්ණාදිවසෙන පටිකකුලභාවං පකාසෙතොතොති අද්දො;
 “නිඤ්ඤා නිසසනදාහාවං වා පාකටං කරොතොතා”හි මුඛ ව
 කෙසානාම සිසකවාග පලොවස්තවමෙ ජාතො තත්ථ යථා වාමික

මන්තෙ ජාතෙසු කුණ්ටගිණේසු තවමනිකමන්තො ජාතාති මසි කුණ්ටගිණාති ජාතාතිති නපි කුණ්ටගිණාති ජාතනති මයං චමනික මන්තෙ ජාතාතිති, එවමෙව නසිසකවාහ පළිවෙඨනවමෙ. ජාතා ති—මසි කෙසානාම ජාතා තිණාපි කෙසා ජාතනති මයං. සිසකවාහ පළිවෙඨන වමෙව ජාතාති, අඤ්ඤාමඤ්ඤං. ආභොගංචචවෙකනිණ රකිතා එතෙධම්මා, ඉති කෙසානාම ඉමසමිං සරිතෙ පාටියෙතෙකා කොඨාසො අවෙනතො අබ්බාසතො පුඤ්ඤා නිසංකොතො එවො පඨවිධාතුති ආදිත්තා නෙසන නිත්ථවතිසංකතභාවං පකාසෙතෙන න; “පුඤ්ඤ”හි පුරිමමුඛානං සන්තිකෙ; “මද්දිත සංඛාරො”ති නාමරූපවච්ඡානෙන වෙච්ච වච්චපටිත්තභවසෙන ව ඤාණෙන පරි මද්දිත සංඛාරො; “භාවිත භාවනො”ති කලාප සමමසනාදිතා සබ්බසො කුසලභාවනාය පුරණෙන භාවිතභාවනො; “අදිතනං කමරුති”ති එස පබ්බජ්ජා නරුහතිති වදන්ති.

“අනුඤ්ඤාන උපසම්පද”හි ඤානිවතුන් කමෙමන අනුඤ්ඤා ත උපසම්පද; “සානකරණ සම්පද”හි එස උරාදිති සානාති සංවුත්ථාදිති කරණාතිති වෙදිතබ්බාති; අනුනාසිකපතං කත්වා දුත කාලෙ අනුතරා විවෙජ්ඣං අකත්වා දුතබ්බාතිති දසෙකං—“එක සමුඛකාති”ති චුත්තං, “විවජ්ඣකා”ති මකාරන්තං කත්වා දුතසම පෙ විවෙජ්ඣං කත්වා; අනුජිනාමි ගිනිකං! සාමණේරානං දසසි කම්පද්ධති”හි ආදිය සිකම්පබ්බාති පද්ධති—සිකම්පා පද්ධති, සිකම්පා ඉක්ඛාසාසාති අපො; සිකම්පායංවා පද්ධති සිකම්පපද්ධති—අභිසිල අභි විත්ත අභිපඤ්ඤා සිකම්පානං අභිනමුපාසොති අපො; අන්තො පන කාමාවචර කුසලවිත්ත සම්පයුත්ත වීරහිසො, හං සම්පයුත්ත ධ මුපුත්තො නගගගණෙනෙව ගගගබ්බා, සරසෙනෙව පතන සභා වසං අනුතරාඑව අනිඑව පානං අතිපාතො සතිකං පතිතුං අදනා සිසපානනනති අපො, අතිකකම වා සභාදිති අතිහවිත්වා පාතනං අතිපාතො පාණංස අතිපාතො පාණාතිපාතො පාණවධොති පාණ සානොති චුත්තා භොති; “පාණො”හි වෙච්ච වොහාරතො සතොතා, පුරමන්තො ජිවිතිඤ්ඤං තසමිං පන පාණං පාණසඤ්ඤිතො ජිවිති ඤ්ඤපච්චෙදක උපකාම සමුදාපිකා කායවච්චාරානං අඤ්ඤාතර වාරපචත්තා වධිකවෙත්තා වා පාණාති පාතො, තො පාණාති පාතො, “වෙරමණි”හි වෙරගෙතුතාය වෙරසඤ්ඤිතං. පාණාති පාතාදි පාපධම්මං මනති මසි ඉධ සිත්තං කප්ඵාගච්ඡසිති තපෙත්තති විය නිගරතිති—වෙරමණිති වීරමති එතායාති චා වීරමතිති වත්ත ඉබ්බ නිරුපතිතෙසෙන වෙරමණිති චුත්තං, අන්තො පන—“වෙර මණි”හි කාමාවචර කුසලවිත්ත සම්පයුත්තා වීරහි ශායාපාණාති

පාතා විරමණස්ස යා නසමිං සමයෙ පාණාතිසාහා අරති විරතී පටි විරතී වෙරමණී අකිරියා අකරණං අනාසකාපයනි වෙලා අනතිකත මො සෙතුසානොති ඵලමාදිනා නයෙන විනයෙ වුත්තා, කාමවෙසා වෙරමණීනාම ලොකුත්තරාපි අප්පි ඉධපනා සමාදනා වසපවත්තා විරතී අධිප්පයාහි ලොකුත්තර විරතියා සමාදනවසෙන පටනති අසමාධිතො කාමාවචර කුසලවිතක සමපසුතො විරතියෙව ගතෙ තබ්බා.

“අදිනනාදනා වෙරමණී”හි ආදිසු අදිනනාස්ස ආදනං අදිනනා දනං පරස්සවා හරණකං ථෙය්‍යං වොරිකංහි වුත්තං ගොති, තත්ථ “අදිනන”නති පරපරිගහතිතං යත්ථපරොයථාකාමකාරිතං ආපජ්‍ය නොනා දණ්ඩාරහො අනුපවජ්ජො ව ගොති, තස්මිං පන පරපරිගහ තිනෙ පරපරිගහතිත සංඝදීනො තද දනකා උපකතමසමුදාපිකා ථෙය්‍යවෙනතා අදිනනාදනං, “අබ්‍රහමචරියා”නාම—අසෙසචරියා වසංවස සමාපයති යාහි අපස්සාදනාම බහුදුකතා බහුපායාසා ආදී නුවො එත්ථ භීතෙසාහි ආදිනා පිලිතත්තා අසෙසා අපසයත්චරියාහි වා අසෙසානං නිභිනානං ඉත්ථපුරිසානං චරියාහි වා අසෙසචරියා, අසෙසචරියත්තා අබ්‍රහමචරියාහි වුවවති, අත්ථො පන අසමම සෙ වනාධිප්පායෙන කාසොරප්පවත්තා මගෙන මංගපටිපත්ති සමුදා පිකා වෙනතා අබ්‍රහමචරියා “මුසා”හි අභුතං අතච්ඡං වන්ථු; වාදෙහි තස්ස භුතනො තච්ඡනො විඤ්ඤපණං; උකඛණනො පන අභුතං අතච්ඡං කථං අත්ථං වන්ථුනො තච්ඡනො පරං විඤ්ඤපෙනු කාමස්ස තථා විඤ්ඤතති සමුදාපිකා වෙනතා මුසාවාදෙ; මුසාවදී යති—වුවවති එතායාහි කත්ථා, “සුරාමෙරස මජ්ඣමාදකා”හි එත්ථ සුරාහි පුච්ඡුරා පිඨසුරා ඔදනසුරා කිණ්ණපකඛිත්තා සමහාර සංයුත්තාහි පච්ඡුරා; “මෙරස”හි පුච්ඡාසමො ඵලාසමො මධ්වාසමො ගුලාසමො සමහාරසංයුතෙතාහි පච ආසවා, තත්ථ පුච්ඡෙ භාජනෙ පකඛිපිකා නජ්‍යං උදකං දකා මද්දිනා කතා පුච්ඡුරා; එවං සෙස සුරාපි; “කිණ්ණ”හි පන තස්සා සුරා ය ඛිජං වුවවති, සෙ සුරා මොදකාහි පි වුවවති තෙපකඛිපිකා කතා කිණ්ණපකඛිත්තා, ධාතකි සාසපාදි නානාසමහාරෙහි සංයො ජිතා සමහාර සංයුත්තා, මධුක නාල නාලිකෙරාදී පුච්ඡරසො විර පරිවාසිතො පුච්ඡාසමො, පනසාදී ඵලරසො ඵලාසමො, මුද්දිනා රසො මධුආසමො ඵලපුරසො ගුලාසමො හරිටකාමලක කටුක හ භොදි නානාසමහාරානා රසො විරපරිවාසිතො සමහාර සංයුතො, නං සබ්බපි පමාද කරණවසෙන මජ්‍යං පිතවත්තං මදයතිති කත්ථා පමාදකානනා පමාදකාරණං යාය වෙනතාය තංමජ්‍යං පිතනති එ තං අධිවචනං “සුරාමෙරස මජ්ඣමාදකානනති, තස්මා සුරාමෙරස

මජ්ඣිමනිකායා, “විකාල භොජනා” හි අරුණුගමනතො පදාය
 යාව මජ්ඣිමනිකා අයං වුඩාදිනං අරියානං ආවිණ්ණිකමාචිණ්ණි,
 භොජනස්ස කාලොනාම තදඤ්ඤා විකාලො, භුජිතබ්බදේන භො
 ජනං යාගුහත්තාදි සබ්බං යාව කාලික වජ්ඣ, යථාච රතතුපරතොති
 එත්ථ රතතිභොජනං රතතීති උතතරාද ලොපෙන වුච්චති, එවමෙත්ථ
 භොජනපෙක්ඛාගරණං භොජනනාහි, විකාලෙ භොජනං-විකාලභො
 ජනං, තතො විකාලභොජනා විකාලෙ යාවකාලික වජ්ඣස්ස අපෙක්ඛා
 ගරණාති අපො; අථවා න එත්ථ කල්මසාධිතො භුජිතබ්බත්ථක වාව
 කො, භොජනසද්දො, අථ බො භාවසාධිතො අපෙක්ඛාගරණත්ථවාව
 කො ගගෙනබ්බො, තස්මා විකාලෙ භොජනං අපෙක්ඛාගරණං-විකාල
 භොජනං, තස්ස පන අපෙක්ඛාගරණනාහි යාවකාලිකාදිනං අනුඤ්ඤා
 තත්තා විකාලභොජන සද්දස්සවා යාවකාලික අපෙක්ඛාගරණෙ නිරා
 ලයතො යාවකාලිකස්සාහි විඤ්ඤායති, අත්ථො පන කායවාරප්ප
 වත්තා විකාලෙ යාවකාලිකපෙක්ඛාගරණ වෙනතො විකාලභොජන
 නාහි වෙදිතබ්බං, “නාවචගිත වාදිත විසුක දස්සනා” හි එත්ථ සාස
 නස්ස අනනුලොමතො විසුකං පටාහි භූතං දස්සනනාහි විසුක දස්ස
 නං, නචවාදිනං හි දස්සනා සච්ඡදා රාගප්පවතනිතො සංඛෙපතො
 “සබ්බපාපස්ස අකරණ” නාහි ආදි නස්ප්පවතනං භගවතො සාසනං
 අනනුලොමෙහි, නචච වීතව වාදිතව විසුකදස්සනව නචවීත
 වාදිත-විසුක දස්සනං, අනතො පසොජ්ඣමානං පරෙහි පසොජාපිඨ
 මානං වෙත්ථ නචචං නට්ඨිතං සාමඤ්ඤාතො සාමුසං එකෙතෙව
 නචවසද්දන්තනිතං තථාගතිතං වාදිතසද්දෙහි ගායන ගායාපන
 වාදනවාද්දනාහි, තස්මා අනතො නචවනචවාපනාදි වසෙන න
 චවාචගීතාව වාදිතාව අනතමස්ස මග්ගරනචවාදි වසෙනාපි පවත්ත
 නං නචවාදිනං විසුකභූත දස්සනානව වෙරමණීහි එවමෙත්ථ අපො
 ද්ඨණ්ඩො, නචවාදීහි අනතො පසොජෙත්ථංවා පරෙහි පසොජාපෙ
 ඤ්චංවා සුභතාහි පසසිත්ථංවා නෙව හික්ඛිතං න හික්ඛුති
 ආදීනං චට්ඨති, දස්සනෙන වෙත්ථ සචණ්ඩො සංගතිතං විරූපෙක
 සෙසනායෙන, යථා සකං විසයස්ස ආලොචන සභාවතායවා පවතනං
 විඤ්ඤාණානං, සචණ් කිරියායපි දස්සනසංඛෙප සභාවතො දස්සනං
 ඉවෙච්ච වුත්තං, තෙනෙව වුත්තං-පචහි විඤ්ඤාණෙහි නකිච්ච ධම්මං
 පටිච්ඡානාහි අඤ්ඤානු අහිතිපාතමත්තාහි, දස්සනකමත්තාය උපසං
 කම්මා පස්සතො වා එවං වෙත්ථ විනික්ඛමො හොති, ධීතනිසිතනස්ස
 නොකාමෙ පන ආගතං ගච්ඡන්තස්සවා ආපාර්ගතං පස්සතො සිසා
 සං කිලෙසො නවිතිත්තො, “මාලාගකි විලෙපන ධාරණ මඛ
 ණ විගුසනසානා” හි එත්ථ “මාලා” හි ය: කිචි පුඨං කිචිපිඨි මාලා

සඤ්ඤා ලොකෙ බබ්බාලා වාචකො, සාසනෙ පන රුලිකා, පුප්පොසුපි
 වතනති, තස්මා යංකිච්ඡ පුඨං බබ්බමබ්බංවා නං සබ්බං මාලාති දඬු
 බ්බං, “ගංඛි”නාති වාස චුණ්ණං ධුපාදිකං චිලෙපනතො අඤ්ඤා යං
 කිච්ඡ ගනුජානං, “චිලෙපන”නාති චිලෙපනත්ථං. පිංසිත්වා පටියනනං
 යංකිච්ඡ ඡවිරාගකරණං, පිලකුභනං ධාරණං. උපනඨාන පුරණං—“මඛ
 ණං” ගනුවසෙන ඡවිරාගවසෙන ච සාදිතනං—“විදුසන්” තෙනෙ
 ටි දීඝතිකායඨ කථායං මජ්ඣිමනිකායඨ කථායම—පිලකුභෙනා—
 ඛාරෙතිනාම උපනඨානං පුරෙණො—මඛෙති නාම, ගනුවසෙන
 ඡවිරාගවසෙන ච සාදිතෙනා—විභූසෙති නාමාති වුත්තං, පරමත්ථ
 ජොතිකාය පන බුද්ධකඨ කථාය—මාලාදීසු ඛාරණාදීති යථාසංඛං
 ඥායෙ තබ්බානිති එතතකලෙව වුත්තං, යානං වුච්චති කාරණං,
 තස්මා යාය දුසසිලසචෙතනාය තාති මාලාඛාරණාදීති මහාජනො
 කරොති සාධාරණ මඛණ විභූසනඨානං, “උච්චාසයන මහාසස
 නා”ති එත්ථ උච්චාති උච්චා සද්දෙන සමානත්ථං එකං සද්දනතරං,
 සෙති—එත්ථාති සයනං, උච්චාසයනව මහාසයනව උච්චාසයන මහා
 සයනං වුච්චති, පමාණාතිකකතනං මවාදි මහාසයනං අකපපියත්ථර
 ණෙහි අත්ථං ආසන්දදි ආසනං වෙත්ථ සයනෙනව සංගහිතනති
 දඬුබ්බං, යස්මා පන ආධාරෙ පටික්ඛිනෙන තද්ධාරකිරියා පටික්ඛි
 තතාව හොති, තස්මා උච්චාසයනමහාසයනා ඉවෙච්ච වුත්තං. අත්ථ
 යො පන තදුපහොගහුත නිසජ්ජා නිපජ්ජනෙහි විරති දුසසිතාති
 දඬුබ්බං, අථවා උච්චාසයන මහාසයනාති එතස්මිං අත්ථ එකසෙසන
 යෙන අයං නිද්දෙසො කතො, යථා නාමරූප භවට්ඨාසලාසනනනති,
 ආසනකිරියා පුබ්බකභතා සයනකිරියා සයන ගගණෙනව ආසන
 මපි ගතිතනති වෙදිතබ්බං, “ජාතරූපරජන පටිග්ගහණං”ති එත්ථ
 ජාතරූපනති සුවණණං, රජතනති කතාපණො, ලොභමාසකො ජතු
 මාසකො දුරුමාසකොති යෙ වොහාරං ගවජනති, තස්ස උභයස්සා
 පි පටිග්ගහණං ජාතරූප පටිග්ගහණං, නිවුධං වෙත්ථ පටිග්ගහණං
 කායෙන වාචාය මනසාති, තත්ථ කායෙනපටිග්ගහණං උභයහණං
 වාචාය පටිග්ගහණං උභයහණං මානසා පටිග්ගහණං සාදිතනං,
 කුච්චමපි පටිග්ගහණං සාමඤ්ඤානිද්දෙසෙන එකසෙසනසෙන වා ග
 ඉභ්බවා පටිග්ගහණාති වුත්තං, තස්මා තෙව උග්ගහෙතො න උග්ගහා
 පෙතො න උපතික්ඛිතනං වා ආදිසිභුං වට්ටති.

ඉමානිපන දුසසිකඛාපදාති ගහඨානමපි සාධාරණාති, වුත්තං
 හෙතං චිත්තමග්ගෙ—“උපාසක උපාසිකානං නිවුච්චිල වසෙන පව
 සිකඛාපදාති සතිවා උසසාහෙ දස උපොසඨගවසෙන අඨාති ඉදං
 ගහඨ සිල”නති එත්ථාති “දසා”ති සාමණෙරෙහි රක්ඛිතබ්බ සීලමාග

සරිකාරාදීනං විශ්, පරමස් ජොතිකාය පන බුද්ධකභික්ඛාය—“ආදි
 තොචෙ චතුස්පච්චාගිව උපාසකානං සාමණේරානච සාධාරණානි
 නිව්වසීලවසෙන උපොසථවසෙන පන උපාසකානං සත්තමභවමෙ
 කං අඛං කකා සබ්බපච්ඡිමවජ්ජානි සබ්බානිපි සාමණේරෙහි සාධා
 රණානි පච්ඡිමං පන සාමණේරානමෙව විසෙසගුන”නති වුත්තං,
 තං සතිවා උසාසෙ දසාති ඉමිනා තසමෙති, “සබ්බමස්ස කප්පියා
 කප්පියං ආවිකම්මබ්බ”නති දසසික්ඛාපද විනිමුත්තං පරාමාසා
 පරාමාසාදිහෙදං කප්පියා කප්පියං ආවිකම්මබ්බා; “ආනිසමාමාදි
 හෙසු විනෙගබ්බො”ති ඉමිනා සෙවිසුපජ්ඣාමරිස වත්තාදි ආභිසමා
 මාරික සීලමනෙත පුරුරතබ්බං; තස්මිනි කත්තබ්බස්ස අකරණේ අති
 තත්තබ්බස්සව කරණේ දඩකච්චාරහො හොතිති දීපෙති, “සෙ තාසන
 භානොව පටිපස්සගුනති”ති ඉමිනාමා ජිනනවස්සොව හොතිති දී
 පෙති, සචෙ ආකිණ්ණදෙසො හොති ආයතිංසවරෙ නතිසති නිකක්
 බ්බිතබ්බො, එස්මිනි සචෙ යාවතතිංසං වුච්චමානො නමරමති සංඝං අප
 ලොකෙත්වා නාසෙතබ්බො, ස පුන පබ්බජ්ජං යාවමානොපි අපලො
 කෙත්වා පබ්බජෙතබ්බොති වදනති, “පච්ඡිමිකාය වස්සාමාසිකං
 ලච්ඡති”ති පච්ඡිමිකාය පුන වස්සං උපගතත්තා ලච්ඡති; “අපලො
 කෙත්වා ලාභො දතබ්බො”ති ජිනනවස්සතාය වුත්තං, “ඉතරාති
 පච්ඡිකාපදානි විකාලභොජනාදීනි පච; “අව්චසං දෙසාපෙත
 බ්බො”ති අව්චසො මං ගන්තා අව්චගමාති ආදිනා තයෙන දෙසාපෙ
 තබ්බො; “අත්තනො පටිවෙණ”නති ඉදං පුග්ගලිකං සංඝාය වුත්ත
 නති ගණිපදෙසු වුත්තං, අසමෙස්මිනි ගණිපදකාරානං අබ්පජායො,
 “වස්සගෙන පටිවෙණසනාසන”නති ඉමිනා තස්මිනි සෙතන පත්තං
 සංඝිකසෙනාසනං වුත්තං, අත්තනො පටිවෙණ”නති ඉමිනාපි තං
 සෙව පුග්ගලිකසෙනාසනං වුත්තනති අයං පනෙස්මි අමායං බ
 නති, “සත්ථා වසති”ති ඉමිනා සංඝිකංවා හොතු පුග්ගලිකංවා ත
 ස්ස නිබ්බට්ඨනං සෙනාසනං වුත්තං, “සත්ථා පටිගතමති”ති
 ඉමිනා පන යං ආවරිසස්ස උපජ්ඣායස්සවා වසනභානං උපභානාදි
 නිමිත්තං නිබ්බට්ඨං පටිසති තං ආවරිසුපජ්ඣායාදීනං වසනභානං වු
 ත්තං, භස්මා තදුභයං දසෙස්සං—“උග්ගෙතොපි අත්තනො පටිවෙ
 ණව් වස්සගෙන පත්තසෙනාසනව වුත්ත”නති ආහ, තස්මිනි “අත්ත
 නො පටිවෙණ”නති ඉමිනා ආවරිසුපජ්ඣායානං වසනභානං දසසි
 තං, “වස්සගෙන පත්තසෙනාසන”නති ඉමිනා පන තස්මිනි වසන
 භානං තදුභයමපි සංඝිකංවා හොතු පුග්ගලිකංවා ආවරණං කාතබ්බ
 මෙවති, “මුඛවාසික”නති මුඛවාසරත භුජිතබ්බො; “දණ්ඩකමමං
 කථා”ති දණ්ඩකමමං යොජෙත්වා, දණ්ඩනති මනෙතති එතෙ

නාති-දණ්ඩා, සොයෙව කන්තාබන්තා කම්මන්ති දණ්ඩකම්මං ආව රණාදි, “දණ්ඩකම්මමස්ස කරොථා”ති අස්සදණ්ඩකම්මං යොජෙථ ආණාපෙථ, දණ්ඩකම්මන්ති නිග්ගහකම්මං වා තස්මා නිග්ගහමස්ස කරොථාති වුත්තං හොති, එසත්තො සබ්බත්ථ ඊදිසෙසු ඨාතෙසු, සෙසමෙත්ථ සුචිකෙසුඤ්ජයමෙව.

පබ්බජ්ජා විනිවිජය කථා සමන්තා:

නිස්සයදනාදි විනිවිජයෙ—“අභිවිනසෙ”ති සකලෙ විනයපිට නෙ; “විනෙතු”න්ති සික්ඛාපෙතුං; “වෙවිහ්ඛිතා පගුණං වාචුත්තතා කාතබ්බා”ති ඉදං පරිපුච්ඡාදි වසෙන උග්ගහණං සංඛාය වුදානනාදි වදන්ති, එකස්ස පමමුඨං ඉතරස්ස පගුණං හොතිති ආහ—“නිගිජ් නෙති සබ්බං පරිවත්තනකම්මා කාතබ්බා”ති “අභි ධම්මො”ති නාම රූපපරිවේජදෙ; “හෙසීමානසොවග්ගා”ති මහාවග්ගතො හෙඨා සභාථකවග්ගො නිදනවකො බ්බාදිවග්ගොති ඉමෙ තයො වග්ගා; “ධම්මපදමි සහවච්ඡිනා උග්ගහෙතුං වට්ඨති”ති මහා පච්චරියං වුත්තං, ජාතක භාණ්ඩකෙන සහඨකථං ජාතකං උග්ගහෙත්වා ධම්ම පදං සහවච්ඡිනා උග්ගහෙ තබ්බමෙව, “පච්චි භික්ඛවෙ අභේගස්සි සමිත්තාගතෙනා”ති ආදිසු “න සාමංණෙරො උප්ථාපෙ නෙබ්බා”ති උපස්ඤායෙන හුත්වා සාමණෙරො නඋපථාපෙ තබ්බො; අයමනො අතුන්තර නිකායඨකථායං වුත්තොයෙව.

“අත්තානාමෙව පඨමං පත්තරුපෙ තිවෙසසෙ,

අථස්සද චුත්තසාසෙස්ස තතිලියෙස්ස පඨිතො”ති.

ඉමස්ස අනුරූපවසෙන පඨමං නාම අත්තසමපත්තියා නිසො ජෙතුං—“න අසෙබෙන සීලකබ්බෙනා”ති ආදි වුත්තං, නආපත්ති අහවසෙන, තත්ථ “අසෙබෙන සීලකබ්බෙනා”ති අසෙබස්ස සීලකබ්බෙනා පි අසෙබො සීලකබ්බෙනා නාම, අසෙබස්ස අයන්ති හි අසෙබො සීලකබ්බෙනා එවං සබ්බත්ථ, එවං කත්වා විමුත්තිස්සෙ දස්සන සංඛා තස්ස පච්චවෙකනිණ්ඤ්ණස්සාපි වසෙන අසෙබතා උප්පන්නායං කථා අසෙබසීලන්තිව න අග්ගඵල සීලමෙව අධිප්පතං, අථබො යං කිච්ඡි අසෙබ සත්තානෙ පවත්තසීලං ලොකීයලොකුන්තර මිස්ස කස්ස සීලස්ස ඉමාධිප්පත්තතා සමාධිකබ්බාදිසු පි විමුත්තිකබ්බා පරිසොසානෙසු අයමෙව තයො, තස්මා යථා සීලසමාධි පස්සෙකබ්බා මිස්සකා අධිප්පතා, එවං විමුත්තිකබ්බෙනා පි තදග විමුත්තිආද යොපි වෙදිතබ්බො, න පටිපස්සාඨි විමුත්ති, එවං විමුත්ති ස්සෙදස්ස නාමපනු ලොකීය මෙවාති, තෙතෙව සංසුත්ත නිකායඨ කථායං වුත්තං පුරිමෙති වතුති පදෙති ලොකීයලොකුන්තර සීල සමාධි පස්සෙ

විමුක්තියො කපිතා, විමුක්ති සුඤ්ඤානං පච්චවේක්‍ෂණසුඤ්ඤං හො
ති. තං ලොකිය වෙට්ඨානී” “අස්ස චො” ති ආදිසු නිසු වන්තසු සඛා එත
ස්ස නාථිති අස්ස චො, නාථි එතස්ස නිරිති “අභිජිනො” අකුසල
සමාපනතියා අජ්ඣුච්ඡ මානස්සෙනං අධිවචනං, න ඔත්තප්පනීති
“අනොග්ගාසී” අකුසල සමාපනතියා න භායකීති වුත්තං හොති,
කුච්ඡිතං සිද්ධතීති—“කුසිගො” තින විරියසෙසෙනං අධිවචනං, මුදා
සති එතස්සාති “මුදාසනනී” නාථසතිති වුත්තං හොති, අභිජිලෙ
සීලවිපතෙනා ව අඤ්ඤාමාරො ආචාර විපතෙනාව ආපජ්ඣතී වා
අවුච්ඡිනො අධිපෙපුතො, සස්ස තුච්ඡද සංඛාතං අන්තං ගණනාතීති
“අග්ගාග්ගාසිකා” මිච්ඡා දිසි; “පුට්ඨානි වෙපදනී” ති න පට්ඨලො
හොති අනෙතවාසිං සභිවිහාරිං වා හිලානං උපසාදං වා උපසාපෙ
තං වා අනුභවිතං වුපකාසෙතං වා වුපකාසාපෙතං වා ති ඉමාති
වෙපදනී; අභි විසිසො උත්තමො සමාමාරොති “අභිසමාමාරො”
අභිසමාමාරොව සිකඛිතබ්බතො සිකඛාති “අභි සමාමාරික සිකඛා”
අභිසමාමාරං වා ආරබ්භ පඤ්ඤානා සිකඛා “අභි සමාමාරික සිකඛා”
මග්ගමුග්ග වරියස්ස ආදි භූතාති “ආදි බ්‍රහ්මවරියකා” උග්ගො වී
භග පරියාපනන සිකඛාසෙනං අධිවචනං, තෙනෙව—“උග්ගො
විභග පරියාපනනං ආදිබ්‍රහ්මවරියකං බ්‍රහ්මවත්ත පරියාපනනං
අභි සමාමාරික” නති විසුඛිමග්ගෙ වුත්තං, තස්මා “සෙඛ පණ්ණත්ති
ස” නති එළු සිකඛිතබ්බතො සඛාපි උග්ගො විභග පරියාපනන
පණ්ණත්ති සෙඛපණ්ණත්තීති ගගෙනබ්බා, තෙනෙව ගණපිපදෙප්පි
වුත්තං—“සෙඛ පණ්ණත්තිය” නති, පාරාජිකමාදිං කඛා සිකඛිතබ්බ
සිකඛා පද පඤ්ඤාතී ය” නති, භික්ඛුති සමානො සීලාදි ගුණභාගො
අස්සාති “භික්ඛු සභාගො” තස්ස භාවො භික්ඛුසභාගතා, “මෙ
තීති දිවසාති වසිත්වා ගතතුකාමෙන අනිසිසෙනෙව වසිතබ්බ” නති
එළු සමෙ භික්ඛුසභාගතං ජානාති ආභොගං විතාපි අනිසිසෙන
නෙව වසිතං වට්ටතීති අධිප්පායො, භික්ඛුසභාගතං පන ජානතො
සෙව ගමිස්සාමි කිං මෙ නිසංසද්‍යනාති අරුණං උපසාපෙතං නල
භතී, පුරාරුණෙ උපසාපිත්වා ගමිස්සාමිති ආභොගෙන සයන්තස්ස වෙ
අරුණො උග්ගච්ඡති වට්ටති, “සත්තාගං වසිස්සාමිති ආලසං කිරො
නෙතන පන නිසංසද්‍යො ගගෙ තබ්බො” ති සත්තාග මත්තං වසිස්සාමි,
කිං භික්ඛුසභාගතා ජානතෙනාති ජානතෙ මුරං නිකඛිත්වා වසිතං
නලභතී, භික්ඛුසභාගතං උපපරිකඛිත්වා නිසංසද්‍යො ගගෙ තබ්බොති
අචො; “අනග්ගා මග්ගෙ විස්සමනෙනාවා—පෙ—අනාපනනී” ති
අභති නිසංසද්‍යයතෙ අනාපනති; “නස්ස නිස්සාසා” ති තං නිස්සාස;
උපයොගමෙත් වෙතං යාමිට්ටනං, “සෙව පන ආසාදනිවාසං—පෙ—

ගනාබ්බි” නම් එන් සචෙ වස්සුපනාසිකාය ආසනනාය ගනතුකා මො පුණ්ණි අසුකො මහාපෙරො ආගමිස්සනිති තචෙ ආගමෙති වට්ඨති, ආගමෙනාස්ස චෙව වස්සුපනාසිකදිවස්සො හොති හොතු ගනාබ්බං, තන් නිස්සයදයකං ලහති, කෙච් පන සචෙ ගවේණො ජිවිතකරායං බුහමවරියනකරායං වා පස්සති, තන්තො වසිතබ්බ නති වදනති, “ආසසමනො නිස්සාස වච්ඡාමි” නි එන් ආයසමනො ති උපසොගත්ථෙ සාමිවචනං, ආයසමනං නිස්සාය වසිස්සාමිති අන්තො; නිස්සය පටිපසස්සති කථාසමනතො.

“දිසංගනො” නි පුන ආගනතුකාමො අනාගනතුකාමො වා හුත්වා වාසන්තය කිච්චිසංගනො; “ගිංකු සභාගත” නි පෙසලහා වං; “ඔලොකෙත්වා” නි උපපරික්ඛිනා; “චිබ්බමනො—පෙ—ගන්ථ ගනාබ්බි” නි එන් සචෙ කෙනචි කරණිසෙන තදගෙව ගනතුං අසකොනො කතිපාගෙන ගමිස්සාමිති ගමනෙ සඋස්සාහො හොති රක්ඛතිති වදනති, “මා ඉධ පටික්ඛාමි” නි මා ඉධ පටිස; “න තුච්ච වසිනාබ්බි” නි තත්ත්ව නිස්සයං ගහෙත්වා වසිතබ්බං; “නං සෙව විහාරං—පෙ—වසිතුං වට්ඨති” නි එන් උපස්සායෙන පරිච්චි තතන්තො උපස්සාය සමොධාන පරිභාරො නන්ති, තස්මා උපස්සාය සමොධාන ගතස්සාපි ආවරියසනතිකෙ ගතිතනිස්සයො න පටිපස සමානාති, ආවරියමා නිස්සය පටිපසස්සතිසු “ආවරියො පක්කනොනො හොති” නි එන් පක්කනොනාති දිසංගනොති ආදිනා උපස්සායස්ස පක්කමනෙ යොවිතිවේසො වුනොනො සො තන් වුනනනෙයනෙව ඉධාපි සක්කා විඤ්ඤතුනති තං අවත්වා “කොච් ආවරියො ආපුච්ඡි ත්වා පක්කමති” නි ආදිනා අඤ්ඤායෙව නයො ආරමො, අයව න යො උපස්සාය පක්කමනෙපි චේදිතබ්බොයෙව, ඊදිසෙසු නි යානෙ සු එකන් වුගතලක්ඛණං අඤ්ඤාත්ථාපි දදබ්බං, “සචෙ මෙ ලෙඬු පානෙ අනික්ඛාමිත්වා නිවගනති පටිස්සායමො හොති” නි එන් එංතාවතා දිසාපක්කනොනා නාම හොතිති අනෙතවාසිකෙ අනික්ඛි නා වුරෙපි නිස්සයො පටිපසස්සමනාති; “ආවරියපස්සායා මෙ ලෙ ඬුපානෙ අනික්ඛාමම අඤ්ඤාමිං විහාරෙ වස්නාති” නි බතිඋප වාර සීමාය අනෙතවාසික සම්චිතාරිනානං වසනභානතො මෙ ලෙ ඬුපානෙ අනික්ඛාමම අඤ්ඤාමිං සෙනායනෙ වසනති; අනොනා උප වාරසීමායං පන මෙලෙඬුපානෙ අනික්ඛාමිත්වාපි වසතො නිස්සයො න පටිපසස්සමනාති, සචෙපි ආවරියො මුත්තුකාමොව හුත්වා “නිස්සය පණාමනාය පණාමෙති” නි ආදි සබ්බං උපස්සායස්ස ආනෙතියව්චි චේදිතබ්බං, “සානිසාරො” නි සද්දෙසො; දුක්ඛං ආපජ්ජතිති

ඉන්ද්‍රිය; අ“ගෙහසිත පෙම” නම් පිතා පුතෙකා මෙ අයනම් උපපන්න පෙම; උපජ්ඣායමනි පිතුරිනතුපදානමෙව හි ඉධි ගෙහසිතපෙම නාම, නති ඉදං අතුසල පකඛ්ඨං ගෙහසිත පෙමං සංඛාය වුත්තං, භුට්ඨිධි සම්මානං පභිතානුරෝධානං තද්ද සමභවතො නව ගගවා හික්කු සංකිලෙසෙ නිසොපේති, ගෙහසිතපෙම සද්දසත්තා පන පෙම මුඛෙන මෙභනසිනෙතො ඉධි වුත්තොති වෙදිතබ්බං, “මෙ මාතිකා” හි හික්කු මාතිකා හික්කුති මාතිකාව; “ථාචුක්කතා”ති පුරිවෙස්සාව වෙවචිනං; “නිසෙස්සා අනුමොදනා”ති සංඝගත්තෙ දනානිසංස පටි සංයුත්ත අනුමොදනා විහාරාදි මගලෙ මගලසුත්තාදි අනුමොදනා, මත්තභවතාදි අවමගලෙ තිරොකුඤ්ඤාදි අනුමොදනාති ඉමා තිස්සො අනුමොදනා; “කම්මාකම්ම විනිව්ඡයො”ති පරිවාරාවාසනෙ කම්ම විශෙහ වුත්තවිනිව්ඡයො; විපස්සනාවසෙත උග්ගණ්ණතෙත්තන මතු ධාතු වචණානමුඛෙන උග්ගතෙතබ්බගති තිසුපි ගණ්ඨිපදෙසු වුත්තං, චතුසු දිසාසු අපපටිගතවාරිකතා චතස්සො දිසා එකස්සාති ඩිතුද්දි සො, චතුද්දිසො යෙව—චාතුද්දිසො, චතස්සො වා දිසා අරහති චතු සුචා දිසාසු සාධුති “මාතුද්දිසො” සෙසමෙත් උත්තානත් මෙවාති.

නිසංසදනාදි විනිව්ඡය කථා සමත්තා.

සීමා විනිව්ඡයෙ—විසති වග්ගකරණීය පරමත්තා සංඝකම්මස්ස ගෙහිමත්තතො යත් කම්මාරගෙන සඬං එකවිසති හික්කු නිසිදිතුං සුත්තෙකානති තත්තකෙ පදෙසෙ සීමං බන්ධිතුං වට්ටති, න තතො මරනති ආග—“යත් එක විසති හික්කු නිසිදිතුං ක්වසෙකකානති”ති “සංසඨි විටපා”ති ඉමිනා අඤ්ඤාමඤ්ඤාසං ආසනඤ්ඤාදිපෙති, “බ්බා භොති”ති පට්ඨමදිසාභාගෙ සීමං සංඛාය වුත්තං; එකගත්ථපමාණා සුච්ඤ්ඤාසත්තරා භොතිති කථා වුත්තං “පට්ඨම භොටිසා ගත්ථ මුත්තා සිම්මනන්ධිකා ධුපෙතබ්බා”ති එකග්‍රලි මත්තාපි සීමත්තරිකා වට්ටතිසෙව තත්තකෙනාපි හි සීමා අසමිතිත්තාව භොති, “විත්තං සීමානං නිමිත්තං භොති”ති නිමිත්තස්ස සීමතො බාහිරත්තා සීමස මොඤ්ඤ නභොතිති වුත්තං, “සීම සංකාරං කරොති”ති වඩ්ඪිකා සීම ධුපදෙසං පටිපෙඨි විත්තං සීමානං ගතභානස්ස දුච්ඤ්ඤාසත්තා වුත්තං, නාපන තත්ථ කම්මං කාතුං වට්ටතිති දස්සනත්ථං, නති සීමා තුත්තකෙන අසීමා භොති, වෙපන සීමාපට්ඨා වඩ්ඪිතෙන රුකෙකෙන අප්පෙක්ඛාත්ථවත්තා එකාබ්බා භොනති, තස්මා එකත්ථ ධුමා කම්මං කරොත්තෙති ඉතරං සොධෙත්වා කාතබ්බං, “කස්සා පදෙස”නති යත් ධුමා හික්කුති කම්මං කාතුං සකස්සාභොනති තාදිසං පදෙසං;

යථ පන සීතෙහි කමමං කාතුං නසකකාමොනති තාදියං පදෙසං
අනෙතාකරිතා බ්බුන්තා සීමාය සීමං සමභිඤ්ඤති තාම, “න කමම
මාමං වග්ගං කරොනති”ති කමමවාමං නභිඤ්ඤති කමමං න කො
පෙනති අබ්භාසො; “ඉතිරාපී”ති සුඛපංසු පබ්බතාදිං සකාය
වදන්ති, “හත්තිපමාණො නාම—පඤ්ඤාං හෙතිවගොටියා අසී
රා නුබ්බෙධො; “නසම”ති යසමා එකෙන නවට්ඨති තයමා; වත්තං
ස පලගුල පිණ්ඩපමාණතා සණ්ඨානායො ග්ගෙතබ්බා නතුලාගණ
නාය, “අනෙතා සාරම්සකාන”ති අනෙතා සාරරුකෙහි මිසස
කානං; “සුචි දණ්ඩපමාණො”ති සීහලදීපෙ ලෙබ්බේ දණ්ඩපමා
ණොති වදන්ති, සොච කණ්ඩාඛුද්දියමාණොති දඬබ්බං, “එන”නති
නවමුල සාධා නිග්ගමනං; “පරහාගෙ කිත්තොතුං වට්ඨති”ති බති
නිකම්මො සීතෙසු අභිමත්තෙසු එකිසාදියාය එකං අපරාය එකතති
එමං වතුසු ඨානෙසු කිත්තොතුං වට්ඨති; “උතතරනගිසා ගිකඛුති
යා”ති හිකඛුතිසා එව ගහණං හිකඛුති විහතෙ හිකඛුතිසා වසෙන
නදී ලක්කණස්ස පාලියං ආගතවතා තෙනෙව නයෙන දස්සනස්මං
කතං; “සීමං බ්බුන්තානං නිමිත්තං භොති”ති අයං චුත්තලක්කණ
නදියමුද්දං වා පටිසඤ්ඤා තලාකං වා පභවත්තො පඨාය නිමිත්තං භො
ති; “අජෙකාඤ්ඤා ආවණං පවත්තාගියො”ති ආවරණං අ
ජෙකාඤ්ඤා සඤ්ඤායෙව; “අප්පවත්ත මානා”ති අසඤ්ඤානුදකා;
ආවරණං හි පඨා නදියා යත්තකෙ පදෙසෙ උදකං අසඤ්ඤානඨා
නෙ පන උදකනිමිත්තං කාතුං වට්ඨති, සීතමෙව හි උදකං උදකනි
මිත්තෙ වට්ඨති නු සඤ්ඤානං, තෙනෙවාහ—“පවත්තනඨානෙ නදී
නිමිත්තං අප්පවත්ත නඨානෙ උදකනිමිත්තං කාතුං වට්ඨති”ති
“නදිං හිඤ්ඤා”ති මාහිකා මුඛවාරෙ නදිකුලං හිඤ්ඤා; “උකෙක
පි ම”ති කුපතො විස උකෙපිඨා ගහෙතබ්බං; “සිඤ්ඤාපක සණ්ඨා
නා”ති තිකොණ රච්ඡාසණ්ඨානා; “මුද්දිග සණ්ඨානා”ති මුද්දිගහෙරි
විසමජ්ඣේ වීජිතා උභොසු කොටිසු සංකුටිතා භොති; “එසමවා”ති
ඨපෙඨා ගාමව ගාමුපචාරව එථ; “සීමාසංඛමෙව ගව්ඡති”ති අවිප්ප
වාස සීමාසංඛමෙව ගව්ඡති; “එකමපි කුලං පටිඨං වා”ති අභිනව
කතගෙගෙ සබ්බපඨමං එකමපි කුලං පටිඨං අභි; ආග්ගං වා”ති
පොරාණකගාමෙ අඤ්ඤාසු කුලෙසු ගෙහාති ඡබ්බොගා ගතෙසුපි
එකමපිකුලං ආග්ගං අභි; “උපමාරං ඨපෙඨා”ති පච්ඡා සීමං බ්බු
න්තානං සීමාය ඔකාසං ඨපෙඨා; “අනෙතා නිමිත්තගතෙහි පනා”ති
එකස්ස ගාමස්ස උපඨස්ස අනෙතා කතතුකාමෙහි අනෙතාකතතු කාම
තායසති සමබ්බසං ආගමනෙ පයොජනං නැපිති කඨා චුත්තං,

“ආගන්තබ්බ” නම් සාමිච්චි වසෙන්න වුනතො; “නායං නිශ්චයො ආගන්ත බ්බවෙවා” නි තෙනෙවාහ—“ආගමනමපි අනාගමනමපි චට්ඨති” යි අබ්බායති සීමාය නානා ගාමනෙත්තනානං නානාසීමසභාවන්තා තෙසං අනාගමනෙපි චග්ගකචමං නහොති, තස්මා අනාගමනමපි චට්ඨති, බ්බාය පන සීමාය එකසීමාභාවන්තො පුන අඤ්ඤාසම් කමෙම කපි ර මානෙ අනෙතාසීමගතෙති ආගන්තබ්බවෙවාති ආග—“අවිප්ප වාස සීමාය—පෙ—ආගන්තබ්බ” නම් නිමිත්ත කිහිපනකාලෙ අසො ඩිතායපි සීමාය නෙවනි දෙසො නිමිත්තකිහිපනාසං අපලොකනා දිසු අඤ්ඤාතරා භාවිතො, හමුගමමාසුච්ඡන්තං සන්ධාය—“චබ්බජ්ඣ ගහණං සුචාරණං” නම් සබ්බෙසං සන්තිපාතන පරිසංඝං පහා ය අප්පතරෙති සුඛකරණන්තො; “එකවිසති ගිහමු ගණනාති” යි වි සති වග්ගකරණීය පරමානා සංඝකමසං කමාරගෙන සබ්බං එක විසති හික්කු ගණනාති, ඉදං නිසින්නානං වසෙන වුනතො, හෙමි මනනතොති යන් එකවිසති හික්කුතිසිද්ධං සකෙකානම් තත්තකෙ පදෙසෙ සීමං බන්ධනං චට්ඨති, “න සකඛිස්සනාති” නි අවිප්පවාසසීමා ය බ්බහාවං අපලලකෙබන්ධා සමාන සංවාසක සීමමෙව සමුගතිස්සා මාති වායමන්නා න සකඛිස්සනාති; බ්බායති අවිප්පවාසසීමාය තං අසමුගතිස්සා සමානසංවාසක සීමා සමුගතිස්සාමාති කතායපි කම වායාය අසමුගතාව හොති සීමා, පඨමං හි අවිප්පවාසං සමුගතිස්සා පච්ඡා සීමා සමුගතිතබ්බා, එක රතනප්පමාණෙ සුචිඤ්ඤායත්ත රා හොතිති කන්තා වුනතො—“එක රතනප්පමාණං චට්ඨති” නි එකභූ ල මනනාපි සීමනතරිකා චට්ඨතියෙව, තත්තකෙකාපි හි සීමා අසමි තනාව හොති, “අවසෙස නිමිත්තනාති” නි මහා සීමාය බාහිරපසො නිමිත්තනාති; බ්බසීමතො පඨාය බන්ධනං ආචිණ්ණං ආචිණ්ණකර ණෙනෙව සමෙමාහො නහොතිති ආග—“බ්බසීමතොව පඨාය බන්ධ නබ්බා” යි, “කුට්ඨ ගෙගෙ” නි කුට්ඨ සරෙ භූමිසරෙති අන්තො; “උදකඛ ල” නම් බුද්ධකාලාවං; “නිමිත්තං න කාතබ්බ” නම් තං රාජං වා උද් කබලං වා නිමිත්තං නාකාතබ්බං; “හෙඨා න ඔතරති” නි හික්කුගෙ ඔරං නිමිත්තනාති ස්පෙචා කිත්තිතන්තා හෙඨා ආකාසප්පදෙසං න ඔතරති, “හෙඨා පි ඔතරති” නි සවෙ හෙඨා අනෙතාහිත්තියං එක විසති හික්කුතං ඔකාසො හොති ඔතරති, ඔතරමානා ච උපරිසීමප්ප මාණෙන ඔතරති, සමන්නා හිත්තිප්පමාණෙන න ඔතරති; “ඔතර ණො තරණං වුත්තනායෙන වෙදිතබ්බ” නම් සවෙ හෙඨා එකවිසති හික්කුතං ඔකාසො හොති, ඔතරති නොවෙ න ඔතරතිති අභිප්පා යො, “සබ්බො පාසාදො සීමසො හොති” නි උපරි මතලෙන සබ්බං එකාබ්බහිත්තිකො වා හොතු නවා සබ්බොපි පාසාදො සීමසොව

හොඳි; “තාල මුලක පබ්බතෙ”හි තාලමුල සදිසෙ පබ්බතෙ; සොව හෙයා මහනොනා හුචා අනුපුබ්බතං තනුකො හොතිති දඨබ්බං, “පණ්ඩ සණ්ඨානෙනා”හි මජ්ඣෙක නනුකො හොති මුලෙ අග්ගෙව වින්තො; “හෙයා මජ්ඣෙකවා”හි මුද්දිග සණ්ඨානාසං හෙයා පණ්ඩ සණ්ඨානාසං මජ්ඣෙක; “ආනාස පබ්බාද”හි හිතතියා අපරිනිවන්ත පබ්බාරං; “අනොනා ලෙණං හොති”හි පබ්බතාසං අනොනා ලෙණං හොති; “සිමා මාලක”හි බබ්බිමා මාලකෙ; “මොසිමං සො ඛෙයා වා කමමං කානබ්බ”හි මොසිමගතා හිකුඤ්ඤා හත්ථපාසංවා ආනෙතඤ්ඤා; සිමතොවා බබ්බිකානබ්බාති අධිප්පායො; ගණ්ඨිපදෙසු පන—“මොසිමගතෙහි හිකුඤ්ඤා තං සාබංවා පාරොගංවා අනාමසිමා ඝාතබ්බන්ති අධිප්පායො”හි වුඤ්ඤා තං නගගෙතබ්බං.

“සුද්ධ නසෙපි”හි බබ්බිමාස උඨතිත්වා මොසිමාස ඔණෙත රු කෙබ්බි; “උක්ඛිපාසෙයා කාතුං නවට්ඨති”හි බබ්බිමාස අනෙකා ඩිතතො රුක්ඛාසං තත්ථ සිතො හත්ථපාසංයෙව ආනෙතබ්බොති උක්ඛිපාසෙයා කාතුං නවට්ඨති; “නිසොජන පරම”හි තිසොජන පරමං පමාණමෙතිස්සාති නියොජන පරමං; “නදි පාද”හි එත්ථ පාරෙතිති පාරා, කිංපාරෙති? නදිං නදියා පාරා නදිපාරා තංනදිං අපේක්ඛානතරමානනාදි අපේක්ඛා; එත්ථ පන නදියා ලක්ඛණං නදිතිමිත්තෙත වුඤ්ඤානසමෙව, “සංයසං බුච්ඡාවා”හි යත්ථ නදියා සිමාබ්බිකාඝාත ගතෙසු නිජේසු නිව්ච සමරණනාවා, අස්ස සා සබ්බන්තිමෙත පරිවෙජ්ඣදෙන පාජනපුරිසෙන සසිං නියොජනෙ වග්ගති, සවෙ පන සානාවා උඩංවා අසොවා කෙතව්විදෙව කරණීයෙන සුත ආගමනත්ථාය නිතා තෙතෙහි වා ගවා අවස්සං ලබ්බනෙය්සා පන වාතෙනවා ජිනනබ්බිකා විවිති නදිමජ්ඣං නිතා අවස්සං ආ ගරිතබ්බා, “බුච්ඡාවා ච හොති”හි උදකෙ ඔග්ගෙත ඵලං උසාදි තාපි සුඛා කාසාවාදීහි සුරෙත්වා සිතාපි බුච්ඡාවාච, සවෙහිතනාවා විසංඛත පදරුචා පන නවට්ඨති, මොසදුමනෙත්ථො පනත—“සවෙපි තාව කාලිකනාවං ආනෙත්වා සිමා බබ්බිකානෙ සපෙත්වා නිමිත්තා නි කිත්තොති බුච්ඡාවා හොති”හි තත්ථ මොසුමනෙත්ථො ආග— “නිමිත්තංවා සිමංවා කමමවාචාය ගව්ඡති, තා නාවාය ගගවතා ව බුච්ඡාවා අනුඤ්ඤා, තස්මා නිබ්බිතාවානෙව වට්ඨති”හි “බුච්ඡෙ තු වා”හි යත්ථ රුකෙබ්බි සංඝාටමෙයා වා පදරුච්ඡො වා ජංඝ සත්ථ සෙතු වා ගජපිඤ්ඤාදිතං සංවරණ යොගො මොසෙතු වා අත්ථි අනතමසො තංඛණං යෙව රුක්ඛං ජිහ්විත්වා මනුස්සානං සංවරණ යොගො එකපදික සෙතු බුච්ඡෙතුනෙව සංඛං ගව්ඡති; සවෙ පන උපරිබ්බාති වෙතඤ්ඤාදිති ගතෙත්ථ ග්ගෙත්වා නසන්නා හොති,

ගෙන සවර්ණං නවටති, “පරනිවේර සංමුඛසානෙ”ති පාරිමනිවේර සබ්බපරියන්ත නිමිත්තස්ස සංමුඛසානෙ; “සබ්බනිමිත්තානං අනෙතා සිතෙ හික්ඛු හත්ථාසගතෙ කාමා”ති එත්ථ සචෙ එකගාමකෙඛ්ඤානං භොති, උභොසු නිවේරසු සබ්බනිමිත්තානං අනෙතා සිතෙ හික්ඛු හත්ථාසගතෙ කාමා සමමනරි නබ්බා, නානා ගාමකෙඛ්ඤාවෙ ස මානසංවාසක සීමාබන්ධන කාලෙ අනාගතතුච්චි වට්ටති, අවිප්පවාස සීමා සංමුත්ථං පන ආගන්තකිබ්බෙව, සසමා සා උභොසු නිවේරසු නි මිත්තාතිත්තනමගෙන න දීපභො සගතිතොනාම නභොති, තසමා දීපභෙදි නිමිත්තාති විසුං කියතන තබ්බානෙවාති ආග-“දීපකස්ස ඔරිමනෙතව පාරිමනෙතව නිමිත්තං කිහෙත තබ්බ”නති “දීපක සිඛ්ඛ”නති දීපක මත්ථකං; “පබ්බත සංඝායානා”ති දීපකස්ස එක තො අබ්බික ධරතො වුද්ධං, උපොසථස්ස විසුං ගතිත්තො අවසෙස කමමපෙසන සමාන සංවාසකතා වෙදිතබ්බා, “අවිප්පවාස සීමා න සමුහති තබ්බාති” මහාසීමං සකාය වදති, “නිරා සංකසානෙසු සීමා”ති වෙති යගතාදීනං බබ්බසීවාස අනොකාසකතා වුද්ධං, බබ්බ සීමං හි බන්ධනො නාදිසං ධානං පජාය අඤ්ඤාමිං විවිතෙය ඔකා සෙ බන්ධනරි, “අපෙපවතාම සමුහතිතුං සකඛිස්සනති”ති අවිප්ප වාස සීමං යෙව සමුහතිතුං සකඛිස්සනති න බබ්බසීමං; “පටිබන්ධිතං පන සකඛිස්සනොන නෙවා”ති බබ්බසීවාස අඤ්ඤාතතො නාසකඛිස්ස නති; “න සමුහති තබ්බා”ති බබ්බසීමං අජාතනෙතති නාසමුහති තබ්බා.

“සෙත කෙනම් බන්ධිතා අකතො”ති අනාමකො නිරව්ච්ඤ නෙතරි බන්ධිතා අකතො; “තස්ස අනෙතා හත්ථාසං විජ්ඣිතා සි තො කමමං කොපෙති”ති ඉමිනා පරිවේදදතො බති යත්තත්ථි සි තො කමමං නකොපෙතිති දීපෙත්; යෙපන වුද්ධං මාතීකසි කපාය-“පරිවේදබ්බා තතරෙ හත්ථාසං විජ්ඣිතා සිතොපි පරිවේදදතො බති අඤ්ඤං තතතකං යෙව පරිවේදදං අනික්කමිතා සිතොපි කමමං කොපෙති, ඉදං සබ්බ අසිකපාසු සනතිසානනති තත්ථ අඤ්ඤං තතත කං යෙව පරිවේදදං අනතික්කමිතා සිතොපි කමමං කොපෙති”ති ඉදං නෙව පාලියං නඅසිකපාසු උපලබ්භති, යදිවෙනං මිත්තං සං සානං විසුං විසුං උපොසථ කමමකරණාදිකාලෙ වුද්ධතතො උදකු කෙඛ්ඤාතො බති අඤ්ඤං උදකුතකපං අනතික්කමිතා උපොසථාදි කරණත්ථං සිතො සංඝො සීමාසමුහද සමාවතො කමමං කොපෙ ති”ති ඉමිනා අබ්පායෙන වුද්ධං සිසා, එවංසති යුගල්ය්ස තෙ නෙව මාතිකසිකපාය ලිනත්ථපකාසිතිසං වුද්ධං-“අඤ්ඤං තතත කුං යෙව පරිවේදදනති දුතිසං උදකුතකපං අනතික්කතො

පිකොපෙති, තසමා අත්තනො උදකුකෙඛපසීමාය ඉමෙයං උදකුකෙඛ ප සීමාය අපේක්ඛාත්ථවතතා සීමාසමෙහදෙගොති, තස්මා කොපෙති” හි ඉදං සබ්බඅභිකාථාසු සන්තර්ඛානන්ති ච ඉතිනාච අභිප්පායෙන චුත්ත නති ගහෙතබ්බං, සබ්බාසුපි අභිකාථාසු සීමාසමෙහදය්‍ය අතිවර්තනතා තෙවති අත්තනොච අඤ්ඤසච උදකුකෙඛප පරිවේෂ්ඨය්‍ය අනන්තරා අඤ්ඤ උදකුකෙඛපො සීමන්තරිකත්ථාය ධ්වෙතබ්බොති චුත්තං, අඤ්ඤපතොත් අඤ්ඤථාපි පටචෙනති තං නගහෙතබ්බං.

“සබ්බත්ථ සංකො නිසීදති” හි හත්ථාසං අවිජ්ඣා නිසීදති; “උදකුකෙඛප සීමාකමමං නැති” හි යසමා සබ්බොපි නදීපදෙසො භික්ඛුහි අපේක්ඛාත්ථො, තස්මා සමන්තතො නදියා අභාවා උදකුකෙඛපෙන පයොජනං නැති; “උදකුකෙඛපපමාණං සීමන්තරිකා සුච්ඤ්ඤය්‍යන්තරා ගොති, සීමා සමෙහද සංකාච නසියා” හි සාමිච්ඡිදය්‍ය නැති, “අඤ්ඤ උදකුකෙඛපො සීමන්තරිකත්ථාය ධ්වෙතබ්බොති චුත්තං, යථාතෙක පන සීමාසමෙහදෙ නගොති, තත්තකං ධ්වෙතං වට්ඨතිගෙව, තෙනෙචාහු පොරාණං—“යත්තකෙන සීමා සංකරො නගොති, තත්තකමපි ධ්වෙතං වට්ඨති” හි “උන කමපන නවට්ඨති” හි ඉදමපි උදකුකෙඛප සීමාය පරිසවනෙන වස්ස නතො සීමාසමෙහද සංකා සියාති තං නිවාරණත්ථෙව චුත්තං, “ගච්ඡති යං පන නාවාය කාතුං නවට්ඨති” හි එත්ථ උදකුකෙඛපා අනතික්ක මිත්වා පරිවත්තමානාය කාතුං වට්ඨති වෙදිතබ්බං, “සීමං වා සොධෙත්වා” හි එත්ථ සීමා සොධනංනාම ගාමසීමාදිසු ජිනානං හත්ථාසංභයනං; “නදිං විනාසෙත්වා තලාකං කරොනති” හි චුත්ත මෙවත්ථං විභාවෙති, “ගෙභා පාලිබ්බා” හි ගෙභානදිං ආවරිත්වා පාලිබ්බාති අපේථා; “ජබ්බිනො දං” නති තලාක රක්කණත්ථං එක මනෙත ඡබ්බිතමුදකං; “දෙවෙ අවස්සනෙත” හි දුබ්බිහි කාලෙ වස්සානෙපි දෙවෙ අවස්සනෙත; “උසන්තිත්වා” හි උත්තරිත්වා; “ගා ම නිගම සීමං ඛස්සෙත්වා පටනති” හි චුත්තපසකාරෙ වස්සකාලෙ වත්තාරොමාසෙ අබ්බොවර්තනා පටනති; “විහාර සීම” නති බ්බසිචං සක්ඛාය වදති, “ආගමන පථෙ” හි යත්තදහෙව ගතත්වා පච්ඡා ගතතුං නස්සකා ගොති තාදිසෙපදෙසෙ; “අරඤ්ඤ සීමා සංඛමෙව ගච්ඡති” හි සත්තබ්බන්තර සීමං සක්ඛාය වදති, “ගෙස” නති මච්ඡබ්බානං; “ගමන පරියන්තය්‍ය ඔරතො” හි ගමන පරියන්තය්‍ය ඔරිමගාගෙ දීපනං පබ්බතම සක්ඛාය චුත්තං, න යමුද්දප්පදෙසං, යෙසමෙත්ථ සුච්ඤ්ඤය්‍යමචාති.

සීමා විනිවර්ණ කථා සමන්තා.

උපොසථ පචාරණ විනිව්ජසෙ—“උභයෙන වාදිනන”නති
ලොකස්ස පකති වාරිදානං; “කායෙන විඤ්ඤපෙ නබ්බො”ති ඉ
නසා විනතනතා භන්දපයොගාදිනා යෙන කෙනචි අභස්සව්වසෙන
විඤ්ඤපෙ තබ්බො; “වාචාස විඤ්ඤපෙ නබ්බො”ති වාචං නිව්ජා
රෙත්ථං සකෙකානෙතන වාචාස විඤ්ඤපෙ තබ්බො; “උභයෙන වා
විඤ්ඤපෙ නබ්බො”ති උභයථා සකෙකානෙතනකායවාචාසි විඤ්ඤ
පෙතබ්බො; සනති සංඝස්ස කරණියානීති වහනබ්බෙ වචන විපල්ලා
සෙන “කරණිය”නති වුදානං, ඉතරා පන බිලාල සංඛලික ඡන්ද
පාරි සුඛි නාමිති එන් කෙවි වදනති, බිලාල සංඛලිකා බඩාව හො
ති, අනෙතා ගෙගෙඵව සප්පයොජනතතා යථා සා න කල්ඵි ගව්ජ
ති, තථා සාපි නගව්ජතීති අබ්පජායො. ඉතරථා විසෙසනං නිරුද්ධ
කං හොති”ති අපරෙපන—යථා බහුති මනුස්සෙති එකස්ස බිලාල
ස්ස අදානතො අදානතො සංඛලිකා හිවාය ආබඩා බිලාලෙ ගව්ජ
තෙන ගව්ජනති ආබඩතො අඤ්ඤස්මිං බිලාලෙ ගව්ජතෙන ගව්ජ
නති අනාබ්ධතො, එවමෙවස්ස භික්ඛුස්ස බහුති භික්ඛුති සංඛලිකා
සදියා ඡන්දපාරිසුඛි දිනනා සා තස්මිං භික්ඛුස්මිං ගව්ජතෙන ගව්ජති,
තස්මිං සංඛලිකා විය ආබඩතො නඤ්ඤස්මිං භික්ඛුස්මිං අනාබ්ධ
තොති වදනති, සබ්බමෙපතං නසාරතො පචෙච්චනබ්බං, අයං පතෙ
න් සාරො—යථා සංඛලිකාස පඨමවලසං දුති සංයොවා වලයං පාද
ණාති න තතියං, එවමෙවමපි ඡන්දපාරි සුඛිදානෙනා යස්ස දිනනා
තතො අඤ්ඤස්මිං නගව්ජතීති සංඛලික සදියතො බිලාල සංඛලිකා
ති වුදානා, බිලාල සංඛලිකා ගහණං චෙත්ථ යාසං කාසෙති සංඛලිකා
නං උපලකඛණ වහනනති දඬබ්බො, “සංඝො නාස්සගොති”ති විනතං
මිනතං අනතරා භන්දපාසං අවිජ්ජිනි පටිපාටියා යාතුං නප්පසො
ති; “අධිමෙවන වග්ගං උපොසථකථම”නති එන් යන් වහනාරො
වසනති, තන් පාඨිමොහබ්බුද්දසො අනුඤ්ඤතො යන් චෙවා තයො
වා වසනති, තන් පාරිසුඛි උපොසථො ඉධ පන තථා අකතා වතු
නනං වසනසානෙ පාරිසුඛි උපොසථස්ස කතතො තිණණං වසනසා
නෙව පාඨිමොහබ්බස්ස උද්දිඨතො “අධිමෙවන”ති වුදානං; යත්තා
සබ්බෙව නසනතිපතිංසු ඡන්දපාරිසුඛිව සංඝමජ්ඣිංයො ආගව්ජති
න ගණමජ්ඣං, තස්මා “වග්ග”නති වුදානං.

“සවෙපන බුද්ධිතරො හොති”ති සවෙ පචාරණදයකො භික්ඛු
බුද්ධිතරො හොති; “තෙනව භික්ඛුනා”ති පචාරණ දයකෙන භි
ක්ඛුනා; “සුභනනා”ති සුතපදෙන; “එවමෙනං ධාරයාමි”ති “සුතා
බොපනා යස්මනෙනති”ති එන් එවමෙනං ධාරයාමිති වනා උද්දිඨං

යන අභිකථායං අපි, දෙසිතෙ පන දෙසො නපි, “ඉතො වුඨිතිත්වා පටිකරියාමි”ති එතාපි එතොව නයොති ගණ්ඨපදෙසු වුත්තං, යථාච සබ්බො සංඝො සභාගාපත්තිං ආපජ්ජති, “සුණාතුමෙ ගගොන සංඝො—පෙ—පටිකරියාමි”ති ඤාතිං ධරෙත්වා උපොසථං කාතුං ලභති; එවං තිති—“සුණාතුමෙ—ආසසමනා ඉමෙහි භික්ඛු සභාගාපත්තිං ආපනනා යද අඤ්ඤං භික්ඛු සුඛං අනාපත්තිනං පසුසිස්සන්ති තද නස්ස සත්තිකෙ නං ආපත්තිං පටිකරියානති”ති ගණ්ඤාතිං ධරෙත්වා විභි අඤ්ඤාමඤ්ඤං ආරොවෙත්වා උපොසථං කාතුං වට්ටති, එකෙන පරිසුඛං ලභිත්වා පටිකරියාමිති ආභොගං කත්වා කාතුං වට්ටතිති වදන්ති, සංඝසන්තිපාතදො පඨමං කාතබ්බං—“පුබ්බකරණ”නති වුත්තං, පුබ්බකරණතො පච්ඡා කාතබ්බනති උපොසථ කමමතො පඨමං කාතබ්බන්තා—“පුබ්බකිච්ච”නතිවුත්තං, උග්ගමපි වෙතං උපොසථ කමමතො පඨමං කතබ්බන්තා කන්ථි පුබ්බකිච්චවිවෙච වොගරියති, “කිං සංඝස්ස පුබ්බකිච්ච”නති ආදියුච්ඡය, “පටිසෙසි තබ්බානි, ති භික්ඛාචාරෙන පරිසෙසි තබ්බානි; “ගන්ධපාසනො බ්බිකරණ වසෙති වජ්ජො බ්බා, ති ඉමිනා ඉමං දීපෙති—භික්ඛුනි ආදයො එකසීමායං ජිතාචා ගොනු නිසිනන්වා පා තෙසං ගන්ධ පාසුපගගෙනමෙව ආපත්තියා පචාණං, තස්මා එකසීමායමපි ගන්ධාසං ජගාපෙත්වා උපොසථං කාතුං වට්ටති, සෙසමෙත්ථ සුච්ඤ්ඤායාමෙවති.

උපොසථ පචාරණ විනිව්ජස කථා සමත්තා.

වස්සුපනාසිකවිනිව්ජසෙ—“අසග්ගිසා පන වස්සං න උපෙති”ති ඉමසමිං විභාගෙ ඉමං තෙමාසං වස්සං උපෙමිති වට්ඨෙහදං කත්වා න උපෙති; “න භික්ඛවෙ! අසසනාසනිකෙන වස්සං උපගන්තබ්බං”නති වට්ඨිතෙදං කත්වා වස්සුපගමනං සක්ඛායෙස පටිකෙබ්බො, න ආලය කරණවසෙන උපගමනං සක්ඛායාති වදන්ති, පාප්‍රියං පන අවිසෙසෙන වුත්තන්තා අභිකථායව දුතිය පාරාජික සංවණ්ණනායං—“වස්සං උපගමිත්තෙන න භි තාලක පටිපදං පටිපනෙන නාපි පවනනං ඡදනානං අඤ්ඤාතරෙ ඡදනෙයෙව සචාරක්ඛුක්ඛෙ සෙනාසනෙ උපගන්තබ්බං, තස්මා වස්සකාලෙ සවෙ සෙනාසනං ලභති, ඉවෙච්චනං කුසලං නොවෙ ලභති ගන්ධකමමං පරිසෙසිත්වා පි කාතුබ්බං, ගන්ධකමමං අලගනනන සාමමපි කාතබ්බං, නත්ථෙව අසෙතා සතිකෙස වස්සං උපගන්තබ්බං”ති දළ්භං කත්වා වුත්තන්තා අසෙතා සතිකස්ස නාචාදිං විනා කෙවලං ආලය මනෙනන උපගන්තුං නවට්ට

නීති අමනාකං බන්ධි; නාවා සත්ථ වජ්ජෙවෙති—“අනුන්තාමි හි කබ්බෙ! නාවාස වස්සං උපගන්තු”නති ආදිනා සති අසතිවා සෙනා සනෙ වස්සපගමනස්ස විසුං අනුයුක්ඛතතතා, “නතිකබ්බෙ! අසෙනා සතිකෙන වස්සං උපගන්තබ්බ”නති අයං පටිකෙකිපො නත් නල හතීති අසති සෙනාසනෙ ආලයවසෙන පි නාවාදිසු උපගමන වු තතං, “පමනනං ඡදගාන”නති නිත්ත පණ්ණා ඉභක සීලා සුඛා සං බානානං පමනනං ඡදනානං; ඉදව යෙභුසෙසන වුත්තනනි වෙදි තබ්බා—රුක්ඛාදිසු පදරවජ්ජනායාපි කුටිකාය වස්සපගමනස්ස වු තතතතා, “මංකින මමවා නාම” දිසෙ මමවාදෙ මජ්ඣෙකි විජ්ඣිතා අටතිසො පවෙසෙතා කතො මමො, තස්ස ඉදං උපරි ඉදං හෙඨාති නත්ති, පරිවජෙනාතා අත්තොපි නාදිසොව හොති, තං සුසානෙ දෙව ඨානෙව ඨපෙගති, වතුනාං පාසාණානං උපරිපාසානං අත්ථිතා ක නං ගෙගමිති වංකිතමමොති වුච්චති, “පටිසනවාරං* සොජ්ජවා”ති සකවාච බබ්බෙව යොජෙතා; “ඉධ වස්සං උපෙමිති නිකබ්බතා චගන්තබ්බ”නති සත්ථස්ස අවිහාරතතා ඉමසමිං විහාරෙති අවතා. ඉධ වස්සං උපෙමිති එතතකමෙව චගන්තබ්බං; “සත්ථ පන වස්සං උප ගන්තුං නවට්ඨති”ති කුටිකාදිනං අභාවෙන ඉධ වස්සං උපෙමිති වසිහෙදං කතා උපගන්තුං නවට්ඨති; ආලය කරණමයෙනෙනව ඉට්ඨති අධිප්පායො; “චිප්ප කිපිසති”ති විසුං විසුං ගවජ්ජති; “නිසු ඨානෙසු නත්ති වස්සමෙජ්ජෙ අපගති”ති තෙහි සතිං ගවජ්ජනසෙව නත්ති අපගති; තෙහි චිජ්ජතිතා ගමනෙ පන ආපගතිසෙව, පවා රෙතුව නලහති, “කොපන වාදෙ විහතීතං වසිතා අනෙතාසනා හෙ නිවත්තනාස්සා”ති වස්සං උපගන්වා විහතීතං වසිතා සත්තා හ කරණියෙ න ගන්වා අනෙතාසනාහෙ නිවත්තනාස්ස කොපන වාදෙ කථා එව නත්ති අධිප්පායො, සත්තාහ කරණියෙසු උදෙසි තාදිති විටර්විප්පවාස විනිවිජයෙ වුත්තනායෙනෙව, “හික්ඛු හති කො”ති හික්ඛු තිස්සිතකො; “අනිමනනිනෙන ගන්තුං නවට්ඨති” ති එත් අනිමනනිතතා සත්තාහ කිව්වං අධිසිතිතා ගවජ්ජනාස්සාපි වස්සමෙජ්ජෙ වෙව දුක්ඛව හොතිති වෙදිතබ්බං; යථා වුත්තං හි රජති ඡවජ්ජකාරණං විනා නිරොවිහාරෙ වස්සිතා ආගවජ්ජාමිති ගවජ්ජනොපි වස්සමෙජ්ජෙ වදනති, “ගන්තුං චට්ඨති”ති සත්තාහ කරණියෙන ගන්තුං චට්ඨති; එවං ගවජ්ජනෙන නව අනෙතා උප වාරසිමායං සිතෙනෙනව අනෙතාසනාහෙ ආගවජ්ජාමිති ආභොගං කතා ගන්තබ්බං, සමෙ ආභොගං අකතා උපවාරසිමං අතිකකම නති ශ්‍රිතනවස්සො තොතිති වදනති, “සංක”නති විටරං සකාය

* සකවාච—ඉති කත්ථි.

වුණත්, “සඟිණන්” නි විවරබොවනාදි කමෙක පතිණන්;
 “සමපාපුණ්ණං නසනකානි වට්ඨති” නි එනි අපේච ආගමිය
 නිති සාමනතවිහාරී. ගනනා පුන ආගවේනතසස අනතුරුමෙහෙ
 සවෙ අරුණුගනමනං ගොති, වසාවේදෙපි නගොති, රත්තවේද
 දුකකට්ඨ නැති වදනති, “ආවර්ගං පසස්සාමිති පන ගනු
 ලහති” නි අතිලානවි “ආවර්ගොවා උපජ්ඣායොවා පසස්සාමිති ස
 තතාගකරණියෙන ගනතුං ලහති; “සවෙ නං ආවර්ගො අපජ්ඣාග
 වනාති වදනි වට්ඨති” නි එවං සත්තාග කරණීයෙන ගතානං අනෙකා
 සත්තාගෙයෙව පුන ආගවේනතං සවෙ ආවර්ගොවා උපජ්ඣායොවා
 අපජ්ඣාගවනාති වදනි වට්ඨති; සත්තාගා නික්කමෙපි අනාපතතිති
 අධිපජායො, වසාවේදෙ පන ගොතිගෙවාති දඬබබ, සත්තාගසස
 බතිධා මිනිනාමිතනනා, “සවෙ දුරං ගතනා හොති, සත්තාගච්ඡේදන
 අරුණො උපාපෙතබ්බො” නි ඉමිනා වසාවේද කාරණෙයති ස
 තතාගකරණීයෙන ගනතුමි වට්ඨතිති දිපෙති, ආරක්ඛකරිතරෙසු
 පරිසසස විජානනත්ථං ඉවතිබබනනා—පච්ච පච උකතා කොට්ඨ
 තබ්බො” නි වුණත්, “චුතන” නති කතික වදනං, “නිව්ඛමපි” නි පරි
 යතති පරිපතති පටිවෙධවසෙන නිවිධං; “සොපෙචා පබ්බාපෙථා”
 නි හබ්බ ආචාරකුලපුතෙක උපපරිකම්මා පබ්බාපෙථ; “දසව්ඤ්ඤ
 කථානාම—“අපට්ඨකථා සකුතුමිකථා පටිවෙකකථා අසංඝායකථා
 විරිතාරමකථා සීලකථා සමාධිකථා පක්ඛායකථා විමුක්තිකථා විමුක්ති
 කුණ්දසසන කථා” විගහ සංවතනනිකං වචනං—විගාහිකං “චතුර
 රකුටං අනාපෙනනා” නි බුධානුසස්සති මෙතන අපුහං මරණානුසස්ස
 තිති ඉමං චතුරාරකං අපරිගාපෙනනා; “දනතකථා බාදන වනනා
 ආවිකම් ගබ්බො” නති ඉති ඉදං දනතකථාබාදන වදනං, යො දේවසී
 කං සංඝමජ්ඣෙක ඔසරති, තෙන සාමනෙරාදිති ආහරිතා හික්ඛනා
 යථාපුබ්බං පරිහර්තත්ථං දනතකථාමාලකෙසු නික්ඛිතෙකසු දනතක
 ථෙසු දිවසෙ එකමෙවාදනතකථා ගහෙතබ්බං, යො පන දෙවසිකං
 නමසරති, පඨානසරෙ වසිතා ධම්මසවණෙවා උපොභවණෙවා දි
 ස්සති, තෙන පමාණං සලලකෙඛනා චතතාරි පච්ච දනතකථාති
 අනතතො වසනසානෙ සපෙථා බාදිතබ්බාති, තෙසු බිණ්ණසවෙ
 පුනපි දනතකථාමාලකෙ බහුනිගොනනියෙව පුනපි ආහරිතා බාදි
 තබ්බාති, සිද්ධිපත පමාණං අසලලකෙඛනා ආහරති තෙසු අබිණ්ණ
 යෙව මාලකෙ බිණ්ණ, තතො කෙටිපෙරා යෙති ගතිතාති ගෙපට්ඨතර
 නතුති වදෙය්‍යං, කෙටි බාදනකු පුන සාමනෙරා ආහරස්සනතිති,
 තයමා විවාද පරිහරත්ථං පමාණං සලලකෙඛනබ්බං, ගාණෙපන දෙ

සො තඤ්ඤි, මග්ගං ගවස්සනානපි එකංවා වෙවා එවිකාය පනතිපිත්වා
ගතාබ්බිනති, හික්කාවාර වදනං පිටිචාරිකවග්ගෙත ආවිභවිස්සති, සෙ
සමෙත් සුච්ඡෙදසද්ධායවෙවාති.

වස්සපනාසික විනිවිජය කථා සම්මතා.

උපජ්ඣායාදි වක්කකථායං—“කාලසේව වුදාය උපාගණා
බමුච්ඡා”ති සමස්ස සතිවිහාරිකයස්ස පවුසකාලෙ වංකමනන්තාය
වාංගොකපාද පරිහරණන්තායවා පටිමුක්කා උපාගණා පාදගතා භික්ඛා
නති තා කාලසේව උදාය අපනෙත්වා; “භාදිසමෙව මුඛසොව
හොදිසිං දුතබ්බ”ති උතුරුති සරිරස්සවෙව එකා කාරෙ තාදිස
වෙව දුතබ්බං; “සගුණං කඛාසිංසාවිසො දුතබ්බා”ති සංසාරිං
උක්කරාසගනති වෙව්වරාති එකතො කුඛා දුතබ්බාති; සබ්බංති විව
රං සංසරිතන්තා සංසාරිති වුවවති, තෙන වුත්තං—“සංසාරිසො දුත
බ්බා”ති “පදවිනිසාසෙති”ති එත් පදං විනිසද්ධි එත් එද්විතිසා
රො, පදවිති ග්රන්ථානං දුතවිලඛිතං අකඛා සමගුමනං විනදු
පාදන් අනතරෙ වුහිරතනමපනං පාදනංවා විනිසරණං අතිමුඛං
කඛා නික්කපො පදවිතාරොති එමෙව අත්තං දසබ්බං; “ඉ
හොපසාසා”ති “න උපජ්ඣායස්ස ගණමානස්සා”ති එත් “වුසන
නකාරමිතා පදාය සබ්බත් දුක්ඛවාපනති වෙදිතබ්බා”ති ජදිසෙසු
ගිලානොපි නමුවතිති දස්සනන්තං වුත්තං, අසුඤ්ඤි සපා වුත්තං
උපජ්ඣාය වක්කං අනාදරියෙන අකරොන්තස්ස අගිලානස්ස වක්ක
ගෙදි සබ්බත් දුක්ඛවෙව, තෙනෙව වක්කති—“අගිලා
නෙනති සතිවිහාරිකෙන සතිවස්සොනාපි සබ්බං උපජ්ඣාය වක්කං
කාතබ්බං, අනාදරෙන අකරොන්තස්ස වක්කගෙදි දුක්ඛවං, නකාර
පටිසංසුත්තෙත්ත පන පදෙසු ගිලානස්සාපි පටිකිත්ත කිරියං කරො
න්තස්ස දුක්ඛවෙවො”ති, “ආපනති සාමගතා ගණමානො”ති පද
සො ධම්මදුසුලාදි වසෙන ආපනතියා ආසනනං ආපනතිජනකං වා
වං ගණමානො ගාය හි වා වාය ආපනති ආපජ්ජති, ස්වාචා
ආපනතියා ආසනස්සාති වුවවති, විවරෙන පනතං වෙද්ධස්සා”ති
එත් උක්කරාසගස්ස එකෙන කණ්ණින වෙසන්තාති ගණපිපදෙ
සු වුත්තං, “වතුපගුලං කණ්ණං උස්සාදෙත්වා”ති කණ්ණං වතු
පු වුත්තං, “සවෙ පිණ්ඩපාතො හොති”ති
රගුලපාමාණං අතිරෙකං කඛා; “සවෙ පිණ්ඩපාතො හොති”ති
එත් සො ගාමෙසෙව වා අනතරසරෙව පටික්කමනෙව තුජත්වා

ආගමික, පිඩිවා නලභති, කසු පිණිසිනො නගොති, ගාමේ අභුගතස්ස පන ලබිතිකකස්ස ගොති තස්මා “සවෙ පිඩිපානො හො තී,ති ආදි වුතතං, සවෙපි තස්ස නගොති හුරිතුකාමො ව ගොති, උදකං දතා අප්පනා ලබොපි පිණිසිනො උපනෙතබ්බො, “තිකක තතුං පානියෙනපුච්ඡිතබ්බො”ති සම්බුද්ධො-ආදිච්ඡි චජ්ඣෙ අනොති එවං තිකකුතතුං පුච්ඡිතබ්බොති අපො; “උපකසො,ති ආසනෙනා; “ධොන චාලිකාසා”ති නිරජ්ජපරිසුච්චාලිකාය; “මුණණං ස තෙන නබ්බ”නති උදකෙති තෙමොති පිඩං කාතබ්බං; “සවෙ උසස්සගති”ති සවෙ පගොති; තෙනාග-“කෙනති ගෙලෙසෙකුතාති හුතො හොති”ති “සනානානක”නති යං කිපි කිට්ඨලාවකි මකක ව සුතතාදි; “උලොකා පඨමං ඔභාරෙ ආබ්බ”නති උලොකතො පඨමං උලොකං ආදිං කිකු අවහරිතබ්බතති අපො; “ආලොක සංකි න ආණ්ඩාගා”ති ආලොක සංකිගාගාච කණ්ණිගාගාච සතතර බාහිර වාතපාති කවාටාතිව ගබ්හස්සව චිත්තාතො; කොණා සමච්ඡි තබ්බොති අපො; “ලග්ගාසපා පටිනාමෙසා”ති උපෙකපති යං අකතා තජ්ජතිසං නියස්සංවා කරෙය්‍යාති අපො; “කිකු බො”ති කෙනපුබො උපායෙන; “නම අවුරිනනාචමෙ”පකතමි නබ්බ”නති සදි අපපමග්ගතමපි රජනං ගලති නාච පකතමි තබ්බං; “න උපරිකාශං අනාපුච්ඡා එකවමස්ස පතො දනබ්බො”ති ආදි සබ්බං උපරිකාශස්ස විසභාග පුග්ගලෙ සකාය කපිතං, “පටි වෙණං ගතො”ති උපරිකාශස්ස පරිවෙණං ගතො; “මුඛානමස්ස ආගමෙ නබ්බ”නති ගෙලෙසෙකුතො උපානං ආගමෙ තබ්බං; තෙසු එකො වජ්ජිතසමපනොති කිකු-ඉප-තෙසං අනාපතති”ති වචන තො සවෙ එකො වග්ගසමපනෙනා තිකු හතෙන! තුමන අපො සස්සකා ගොට, අගං තුමනං සම්චිතාරිකං අනෙතවාසිකං වා ගිලානං උපඨිසියාමි, ඔවදිතබ්බං ඔවදියාමි ඉති කෙරෙහියෙසු උසස්ස යතං ආපජ්ජියාමිති වදති, තෙච්චාචා සම්චිතාරිකාදසොභ තෙන! තුමන අභිප්පාසු යතා ගොටීති වදනති වග්ගං වා තසා දිගනති, තෙනාපඨාය ආවරිසුපරිකායානං අනාපතතිති වදනති, “සභගෙතිබ්බා අනුග්ගංගතිබ්බා”ති උදෙසාදිති තෙසං සංගොභා ව අනුග්ගතොච කාතබ්බො; තත් “උදෙසො”ති පාලිවාචනා; “පටිසුච්ඡා”ති පාලියා අත්ථාණ්ණිනා; “ඛවාදෙ”ති අනොති භොණ වජ්ජියමි ඉදං කරොති ඉදං මා කපිතාති වචනං; “අනුසාස න”ති ඔතිණ්ණ වජ්ජියමි; අපිච ඔතිණ්ණවා අනොතිභොණවා

පඨව්වචනං ඔවාදෙ පුනපුනවචනං අනුසාසති; “කු සමමා වනන ති”ති යථා පඤ්ඤාගතං වතනං නිපුරෙති.

උපජ්ඣාස වහනකථා සමන්තා.

ආගනතුකවතෙන “අභිවඤ්ඤාපෙතඛබ්බා”ති තස්ස වස්සෙ පු විජ්ඣෙ යදි දහරො හොති, සයමෙව වුද්දිස්සති, තද ඉමිකාව වුද්දි තොනාව හොති, “ඛණ්ඩිතෙන නිලොකෙ නබ්බො”ති නික්ක මිත්තස්ස අභිනොවා අමනුස්සස්සවා මග්ගං දතා ඩිතෙන මලොකෙ තබ්බො.

ආගනතුක වහනකථා සමන්තා.

ආවාසික වතෙන—උපාහණ ප්‍රාප්තං අත්තනො රුචිවස්සෙක කාතබ්බං, තෙනෙව හෙත්ථ “සවෙ උස්සගති”ති චිත්තං, තස්මා උපා හණං අපුංඡනතස්සාපි අනාපතති, “සෙනාසනං පඤ්ඤපෙ තබ්බ” නති කත්ථ මයං සෙනාසනං පාපුණ්ණතිති පුච්ඡිතෙන සෙනාසනං පඤ්ඤපෙ තබ්බං, “එත්ථ කුලිහාකං සෙනාසනං පාපුණ්ණති”ති එවං ආචික්ඛි තබ්බතති අපොඨා; පපෙථාසේඨා අත්ථිතුමපි වට්ටති යෙව. නවකස්ස වතෙන—“ථානිසං ආචික්ඛිතබ්බ”නති එතං පානිසං ගහෙත්ථ පිට්ඨානිති ආචික්ඛි තබ්බා; පරිභොජනීයෙපි ඵසෙවනස්සා; සෙසං පුරිමසදිසමෙව, මහාආවාදෙසු අත්තනො සන්තිකං සමප තතස්ස ආගනතුකස්ස වතනං අකාතුං නලබ්බති.

ආවාසික වහනකථා සමන්තා.

ගමික වතෙන—“අඤ්ඤාසමි වා ගුත්තඛානෙ”ති එත්ථ අතො වස්සකෙ පබ්බාරෙපි ධිපෙතුං වට්ටති; “සෙනාසනං ආපුච්ඡිතා ප තබ්බමිතබ්බ”නති එත්ථ යං පාසාණදිසිසං වා පාසාණත්ථමොසු වා කතසෙනාසනං, යත්ථ උපවිකා නාරොගතති තං අනාපුච්ඡ තතස්සා පි අනාපතති, “මහුසු පාසාණෙසු”ති ආදි උපවිකානං උපත්තති ධානෙ පණණ්ඩාලාදි සෙනාසනෙ කතතබ්බතා දස්සනත්ථ චිත්තං.

“අප්පච්ඡායාම අනාගාමි සෙසෙසසු” නැති අය. අපේක්ෂාකාසෙ යයි කවි ආනිසංසො ඔවසාකගෙගෙ පත නිශේද්‍යව මතතිකාපිච්ඡව උපරි පතනෙනසු මවපිසානං අභානිපි විදාසානති.

ගම්ක වන්තකථා සමන්තා.

ගනනාග වගන්ත — “සුපටිච්ඡන්තනා” නි න සිසං පාරුතන න; අථඛො ගණ්ඨිකං පටිච්චිතා අනුචාතෙත්ති වං පටිච්ඡාදෙචා උභොකණ්ණෙසු සමං කතා පටිසංහරිතා යාමුමණි ඔක්ඛං පටිච්ඡා දෙචා අනතුරුසරෙ ග නුබුද්ධං, “සුසං වුගෙනා” නි ගන්ථං වා පදං වා අකිලාපෙනෙනන සුචිතීතෙනාති අනේ; “ඛකුච්ඡාන මකුච්ඡා” නි ගෙසාබිතන වකුච්ඡා හුචා සුගමපතං පෙකාලාතෙන; සුගමක කොති දනෙනා ආජ්ඣනගොසා සුගමකං පෙකකති, පුරතො වතු ගජ්ජපමාණං භූමිභාගං ඉමිනාපි එකකං පෙකනිතෙන ගතා බ්බං, යොපන අනාදරියං පටිච්ච තං තං දිසාභාගං පාසාදං කුපා ගාරං විපිං ඔලොකෙනො ගජ්ජති තස්ස ආපතති, එකකං පත යානෙ යාතා ගජ්ජ අස්සාදි පරිසායාභාවං ඔලොකෙත්තුං වට්ඨති, ගවස්තෙනාපි පරිසායාභාවං ඔලොකෙත්තුං උගතියෙව, තථා ගමෙ සුච්ඡිපිති කෙති, “අප්ප සප්පභා” නි එත්ති නිත්තාවතා අප්පසප්පෙ තොති? වාදසගන්ථපදෙසෙ ආදිමති සංසන්තො මජ්ඣෙ දුතිය තේරො අනෙත තතිස්සන්තොති එවං ගවස්තෙන සංසන්තො දුතියෙත සතිං මනෙතති දුතියන්තො තස්ස සද්ධමෙව දුතිය කථව වචනාපෙති, තතිස්සන්තො පත සද්ධමෙව දුතියති කථා ග වචනාපෙති, එතනාවතා අප්පසප්පෙ තොති, සචපත තතිස්සන්තො කථං වචනාපෙති, මහාසප්පෙතාම ගොති, “උකුච්ඡාන කාසා” නි උකුච්ඡාපෙන ඉන්ද්‍රියානු උකුච්ඡාන කර්ණවචනං, එකතොවා උග තොවා උකුච්ඡානවිවරො හුචාති අනේ; අනෙතා ඉන්ද්‍රියානු පදා යන එවං ගතනබ්බං, නිසිදනකාලෙ ධම්මකරකං නිගරනෙනාපි විවරං අනුකුච්ඡිතා ව නිගරිතබ්බං, “උජ්ජගතිකාසා” නි මහා ගසිතං ගසනෙන; වුගනනගෙනෙව ඉවත් කර්ණවචනං, “කා

සමාලක" නම් කාසං වාලෙයා; එසනසො සෙසෙසුපි, "බමන ක
 හෙනා" නි එන් බහෙකතොනාම කටියං හන්. සපෙකා කතබ
 හො; "බගුණසීනොනාම - සසිසං පාරාතො; "උකකුමිකාසා" නි
 එන් උකකුටිකා වුමවති පණ්ඨියො, උකකිපිතො අග්ගපාදෙහෙවවා
 අග්ගපාදෙවා උකකිපිතො පණ්ඨිති යෙවවා භුමිං පුසනකස්ස ගමනා;
 කරණවටන්; පනෙත් වුතත උකකිණමෙව, "පලලපිකාසා" නි හන්
 පලලපිකාසවා දුස්ස පිලලපිකාසවා නනිසිදි තබබො; අයොග පල
 ලපිකාසි දුස්ස පලලපිකාස එව සන්තිතා, "සකකවම" නි සතිං
 උපසිපෙකො; පහෙන සකකද පනතාසකකද සා අස්ස අපිති - "පනත
 සිකකදි" අග්ගකො භාජනෙ උපනිබ්බ සකකදි කුමාති අපො;
 සන් මුග්ගමාසෙතිවා කුලකාදිතිවා කතො හන්භාරියො සුපො හතත
 ස්ස වතුන්භාගප්පමාණො හොති අයං "සමසුපකො" නාම, "සම
 නිගතිකො" නි සමසුපකො සමිහරිතො අධිභානුපගස්ස අනෙතා
 මුමවටිලෙබ්බ අනතිකතමිතොව තිතො, "පිබ්පාතො" නි යොකොවි
 යාවකාලිකො, අධිභානුපගෙ පන යාවකාලිකං යාමකාලිකාදිනව
 යන් කුන්ති පුපිකතාතිපි වට්ටනති, යං පන මිසු පහෙනසු ගහෙනා
 එකං පුරෙතො විහාරං හරති, යංවා පකම්පමානා පුච්චමිසු බමු
 එලාඑලාදි භෙසා ඔරොහති, තතෙකා ලවණං අභිකඤ්ඤොවා උප
 රිසපෙකා දියනති, යව පණණ්ණවා ඵාලකෙවා පකම්පිතො පතත
 මන්තක ස්පිතං හොති, නතා පුපිකතං නාම, තස්මා හං සබ්බං
 වට්ටති, ඉධ පන ගිලානස්සාපි අනාපතති නත්ති, තස්මා තෙනපි සමු
 ත්තතිකොසෙව ගහෙනබ්බො, සබ්බන් පටිග්ගහෙතුමෙව නට්ටති,
 පටිග්ගතිතං ජන සුපටිග්ගතිතං භුජිතුං වට්ටති, "සකකවුමං පනත
 සකකදිතා" නිව උග්ගං වුතතකයමෙව, "සපදතො පිබ්පාතො
 භුජිතබ්බො" නි තන් තන් ඔබ්බං අකතො අනුපට්ඨාරියා භුජිතබ්බො
 යො පන අකෙසෙසං වා දෙවුනො අකෙසෙසාජනෙවා අතිරිතො
 තකො තතො නමමසති උතතරහගංවා උපපට්ඨාරියා ගණනාති
 වට්ටති, "සමසුපකො" නි ඉදං වුතතකයමෙව, "පුපතො" නි මන්
 කතො ථෙමෙකිතොති අපො; යොපන පරිනතකෙසෙසෙවකතො සං

කඩිනමා මදිනමා භුජගි තසස අනාපතනි, “න සුංචා-පෙ-
 ගිසෙය්‍යා කමණං උපාදයා”නි එන් සසස හතනසාමිකා මාසාන සන්
 යාදිසු බණ්ණං පටිච්ඡාදෙතො දෙනානි, යොවු නගිසෙය්‍යා කමණං
 පටිච්ඡාදෙති තෙසං අනාපතනි, අතිලානෙතානි අවුත්තකතා අතිලා
 නායාපි ආපතනිසෙව, උප්ඛානෙ සසසස—උප්ඛානසසසස සා අය්‍ය
 අපමිති—“උප්ඛානසසසස” ඉධාපි ගිලානො නමුවති, දසසාමිච්චං
 දපෙසසාමිච්චාති ඔලොකෙනාය්‍ය පන නඋප්ඛානසසසසසස අනා
 පතනි, “නාති මහපොගා”නි මසුරච්චං අතිමහනනං කුසකුටච්චං අති
 මුලකං තෙසං වෙමස්සපාමාණෙ මුලබාදනිසාදිසෙතෙ පන සබ්බ
 බජ්ජකෙ එලාච්චෙව අනාපතනි; “සමමණ්ඩල”නති අදිසා; ඉධ
 පන බජ්ජක එලාච්චෙව සසිං උප්ඛාරිහගෙපි අනාපතනි, “අසාන
 චෙ”නි අනාහරිනෙ මුඛවාරං අසමපතෙනති අපො; “සමෙකාන
 යො”නි එන් හමිසදේතදෙකිදෙසෙ අභගුලිසු දඬබො, “හන්
 මුල”නි ආදිසු විය සමුද්දසෙ පවත්තවොහාරස්සචං අවයවෙපි
 වහනනතො එකභගුලිපි මුලෙ පකිපිතුං නවටති, “සකඛලෙ
 නා”නි එන් යුතුකකෙන වචනං අපරිදුණ්ණං හොති තත්තකං
 සති කපෙන්නාය්‍ය ආපතනි, යො පන බමමං කපෙන්නා හරිට්ඨා
 දිති මුලෙ පකිපිතො, කපෙති, සත්තකෙන වචනං අපරිදුණ්ණං න
 හොති තත්තකෙ සති වටති; “පිඬුකඛසක”නති, පිඬුං උකිපිතො
 උකිපිතො; ඉධාපි බජ්ජක එලාච්චෙසු අනාපතනි, “කබලාච්චෙසු
 ක”නති කබලං අවච්ඡිදිතො අවච්ඡිදිතො; ඉධ බජ්ජකඑලාච්චෙසි
 සසිං උකරිහගෙහ අනාපතනි, “අවගණ්ඩකාරක”නති මකකෙ
 න විය ගණ්ඩකතො කතො; ඉධ එලාච්චමයෙන අනාපතනි, “හන්
 නිඬුහක”නති හන් නිඬුනිතො නිඬුනිතො යොපන කවටරං ඡද්දෙ
 නො හන් නිඬුතො තසස අනාපතනි, “සිත්ථාච කාරක”නති
 සිත්ථාති අවතිරිතො අවතිරිතො; සවෙ පන කවටරං ඡද්දෙතොන
 සිත්ථං ඡබ්බියති වටති, “ඡිට්ඨානිච්චාරක”නති ඡිට්ඨං නිච්චාරෙ
 තො; නිච්චාරෙතො “මසු මසු කාරක”නති මසුමසුති එවං සඤ්ඤා කතො
 කතො “සුරාසුරා කාරක”නති එත්ථාපි එසෙවනසො; “හන් නිලෙ
 හක”නති හන් නිලෙහිතො නිලෙහිතො, යෙසෙසුපි එසෙවතුසො,
 භුජනෙන අභගුලිමහනවි නිලෙහිතුං නවටති, සතයාගු එත්ථ
 න පායාසාදිකෙ පන අභගුලිති ගුහෙතො අභගුලියො මුලෙ පවෙසෙ
 තො භුජතුං වටති, එකභුලියාපි පවෙහා නනිලෙහි තබෙතො, එක
 ඔසොපිට ඡිට්ඨාය නනිලෙහි තබෙතො; ඔසමංසෙති එව පන ගහෙ
 තො අනෙතාපවෙසෙතුං වටති, “සාමිසෙතො”නි එතං පටිකකුලව
 සෙන පටිකකිග්ගං, ත්සමා සංසික්ඛපි පුග්ගලිකවපි ගිහිසතකවපි

අදාතනො සන්නකංපි සංඛොපි සරාවකංපි ඵාලකංපි නගනො නබ්බ
 මෙව, ගණනානාං දුක්ඛං, සචෙපන හභ්බං ඵකදෙසො ආමිස
 මකඛිකො නභොති තෙන පදෙසෙන ගතෙහුං වට්ඨති, ඉධ ඛොපි
 ස්සාමිතිවා ඛොවා පෙස්සාමිතිවා ගණනානාං අනාපතති, “න සසි
 ඵඨකං පභතනොධානං අනතරසරෙ ජ්ඣංඛානං” නති ඵස සිභ්බාති
 උදකතො උබ්බරිතො ඵකස්මිං සානෙ රාසිං කතො උදකං ජ්ඣංඛානං
 වට්ඨති, ඡිද්ධතො උදකගතිකාති කතො ජ්ඣංඛානං වට්ඨති, පට්ඨන
 ගෙන පට්ඨනනානං පට්ඨනගතො බහිනිභරිතො ජ්ඣංඛානං වට්ඨති
 යෙව, “මාරෙ නිසිනනා හංකති”ති මාරසමිපෙ නිසිනනා හොති;
 “පච්චෙ නිසිනන”ති අනුමොදනභ්බං නිසිනනා; “උපනිසිනනා
 කථානාම” ඛුසුසු සනතිනිතෙසු භරිකථාය කථනං.

ගතගත වග්ගකථා සමන්තා.

පිඨමාරිකවග්ගො—“කමමං වා නිකම්පති”ති කප්පායංවා සු
 ප්පං වා මසලං වා ගතෙතො කමමං කරොනති සිත්ථා නිසිනනාවා
 නං නිකම්පති; “පරා මසති”ති ගණනාති; “සපෙතිවාති” තිඨති හ
 තෙත්ති වදනති; සපෙති නාම “අවකතාර පාඨිං ඛොවිතො උපසා
 මෙ තබ්බ”නති අතිරෙක පිඨපාතං අපනෙතො සපනභ්බං අමසනං
 සමුග්ගපාතිං ඛොවිතො සපෙතබ්බං; “සමුග්ගපාති නාම” සමුග්ග
 පුට්ඨසද්ධා පාති.

පිඨමාරික වග්ගකථා සමන්තා.

ආරක්ඛකවග්ගො—නකනිභ්බානෙව—නකනිභ්බපද්ධති; අසනාසන
 වග්ගො—“පගනො”ති අභ්බානාසන; “නබ්බසං අනාපුච්ඡ”ති
 ඵස හස්ස ඔවරතෙ තදුපවාසෙව පුට්ඨිකබ්බනති වදනති, “සෙ නි
 බ්බෙසා නෙන පටිවනති තබ්බ”නති බ්බෙසාහි බ්බෙතො පටිවනති
 තබ්බං. ජනනාසරවග්ගො—“පටිභබ්”නති බහිජ්ඣනති, වච්චකුටි
 වග්ගො—“දහනකං ඛාදගෙනනා”ති අයං වච්චකුටියාපි අමච්ච
 කුටියාපි සබ්බජන්ච පටිතකුටො; “නිබ්බ ගමන භ්බාසා”ති අතත
 නො නිබ්බ ගමනභ්බාය; “සුග්ගඋකථානං වා”ති අතතනො විහාරං
 සකාය වුත්තං, “ඉදං අනිච්ඡා”නති ඉදං ආනං ගුණාදිති අපට්ඨජ
 නානනා අතිරිප් පකාසං; සෙසමෙත් සුට්ඨෙසුදාය මෙවති.

උපසංඛාසාදි වග්ගකථා සමන්තා.

විග්‍රහවලය භාජනිය කථාය. “බුර විහාරභානෙ” නි විහාරස්ථාන
 සමුද්‍රවසානෙ; “විහාර මණ්ඩපයො” නි සබ්බසං ජානනාය
 විහාරමණ්ඩපයො; “සමමනනි නබ්බො” නි සොපේත්තං; “තු
 ලා හුතො” නි තුලා සදිසො; “ඉද” නති සාමණේරානං උපසිද්ධි පි
 විංසස්ස දුතං; “ආනිකමම” නති සමමුත්ති ඛණ්ඩාදි හස්තමම;
 “උකතුසිං කරොනති” නි මහසද්දං කරොනති; සමො පටිච්ඡි
 සො දුකබ්බො” නි කරිස්සාමානි යාවනනානං පටිඤ්ඤමනෙතො
 සමතො කොඨාසො දුතබ්බො; “අනුජානාමි හික්ඛවෙ! උතර
 භාජනිය සන්තං භාගං දුතං” නති ඉදං භාගාරතො චිවරානි නිහරි
 නා පුජේකතො ගඤ්ඤා පහවාය භික්ඛුසංඝෙ සනතිපතිතෙ භාජන
 ලභිතො ගනතුකාමො භාජනතො මාපරිභාසිති එතමස්මිං සත්ථිය
 වුත්තං, භස්මා අතිහසෙට්ඨ මා විවරෙසු අප්පහවාය මා ගඤ්ඤා අසභි
 පතිතෙ මා සංඝෙ දුතං නවට්ඨති, තෙනෙවාහ-“විවරෙසු භාගාර
 නො බහිනිහටෙසු” නි ආදි, “සීමාස දෙනි” නි ආදි පුග්ගලාධිපාන
 නයෙන වුත්තං, එතපන සීමාස දුතං එකාමානිකා කතිකාස දුතං දුති
 යා-පෙ-පුග්ගලස්ස දුතං අභිමිති වෙදිතබ්බං, “පටිකෙඤ්ඤාපාරහභානෙ
 න පටිච්ඡිනනා” නි ඉමිනා අපරිකක්ඛිතත විහාරස්ථාන දුට්ඨනති පානභා
 නාදිනො පඨම ලෙඤ්චුපානස්ස අනෙතො උපචාරසීමානි දසෙති, ඉද
 නි දුතිය ලෙඤ්චුපානස්ස අනෙතොපි උපචාරසීමාසෙවානි දසෙතුං
 “අසිමා” නි ආදි ආරම්භ, දුට්ඨනති පානභානමපි පරිසන්තො ගතමෙව
 ගහෙතබ්බං, “භික්ඛුනං ආරම්භපවෙසන සෙනාසන පුච්ඡනානි පරි
 වාය මානකතාරොචන වස්සවෙජ්ඣ නිස්සය සෙනාසනගාභාදි විධාන
 නති ඉදං සබ්බං ඉමිස්සායෙව උපචාර සීමාස වජ්ජන වෙදිතබ්බං
 ලාභනාය භිතිතසීමා “ලාභසීමා” සමානසංචාර අවිප්පවස
 සීමාසු දිනනස්ස ඉදං නානත්තං, “අවිප්පවස සීමාසදම්මි” නි දිනනා
 ගාමභානං න පාපුණානි, කසමා? යපෙතො ගාමව ගාමුපචාර
 වානි වුත්තනනා, සමාන සංවාසක සීමාස දමිති දිනනංත
 ගාමෙ සිතානමපි පාපුණානි, “දුට්ඨාධි වුසො” නි වුසෙත
 හගවතා අධිවුසො; “එකසමි” නි එකසමි විහාරෙ; “සාස
 වට්ඨ” නති දුත වට්ඨං; “වට්ඨනි” නි පවත්නානි; “පංසුකුලිකා
 නමපි වට්ඨනි” නි තුස්සං දෙමානි අට්ඨා භික්ඛුනං දෙම ථේරානං
 දෙමානි වුත්තනකා වට්ඨනි, “වට්ඨනි” නි පංසුකුලිකානං වට්ඨනි; “වි
 මාදින මෙවා” නි උපාගණ්ඨවිකාදි නමනාය විවාරිතමෙව; “උප
 ඛිං දුතබ්බො” නති යං උගතො සංඝස්ස දිනනං නතො උපඛිං

භික්ෂුනිනං දතබ්බං; සචෙපි එකො භික්ෂු හොති එකාචා භික්ෂුනී අත්තමෙසං අනුපසංචිතනාය්‍යාපි උපස්ථි මෙව දතබ්බං, “භික්ෂුසංඝස්ස ච භික්ෂුනීනච කුශාංචාති වුත්තෙත පන පුගගලොවිපුං නලබ්බාති”ති ඉදං අභිකථා පමාණෙනෙව ගහෙතබ්බං, නහෙත්ථ විසෙසකාරණං උපලබ්බාති, තථාහි උභතො සංඝස්ස ච කුශාංචා දමමිති වුත්තෙත සාමඤ්ඤ විසෙස වචනෙති සඟ්ගි තතො යථා පුගගලොවිපුං ලබ්බාති, එවමිධාපි භික්ෂුසංඝස්ස ච කුශාංචාති සාමඤ්ඤ විසෙසවචනාසංඝවතො හවිතබ්බමෙව විපුං පුගගල පචිට්ඨෙසෙනාති විඤ්ඤායති, තස්මා අභිකථා වචනමෙවෙත්ථ පමාණං, “පාපුණානසානතො එකමෙව ලහාති”ති අත්තනො වස්සගෙන පත්තබ්බානතො එකමෙව කොඨාසං ලහති; තත්ථ කාරණාමාග-“කස්මා භික්ෂුසංඝ ගහණෙන ගතිතතො”ති භික්ෂුසංඝ ගහණෙනෙව පුගගලස්සාපි ගතිතතොති අධිප්පායො; “භික්ෂුසංඝස්ස හරාති වුත්තෙති හරිතබ්බ”නති ඊදිසං භික්ෂුවෙය්‍යා වචනං නහොතිති කාමො වුත්තං, “ලක්ඛණඤ්ඤා වදන්ති”ති ඉදං සන්තිභාන වචනං, අභිකථාපු අනාගතතො පන එවං වුත්තං, “ඛණ්ඩපචාර සීමාසංගෙ-සබ්බෙසං පාපුණාති”ති යත්තත්ථි වුත්ථවස්සානං සබ්බෙසං පාපුණාතිති අධිප්පායො; තෙනෙව මාතිකසි කථායමපි-“සචෙපන ඛණ්ඩපචාර සීමාසංගිතො වස්සං වුත්ථසංඝස්සාති වදති, යත්තත්ථි වුත්ථවස්සානං සබ්බෙසං සමුපතොනං පාපුණාති”ති වුත්තං, ගණ්ඨපදෙසුපන-“වස්සාචාසස්ස අනනුරූපෙ පදෙසෙ යත්තාතිවුත්තතො වස්සං වුත්තං අවුත්තානච සද්ධෙසං පාපුණාති”ති වුත්තං, නගහෙ තබ්බං, නති වස්සං වුත්ථසංඝස්ස දමමිති වුත්තෙත අවුත්ථවස්සානං පාපුණාති, “එවං වදති”ති වස්සං වුත්ථසංඝස්ස දමමිති වදති; “උදෙදසං ගහෙතුං ආගතො”ති තස්ස සන්තිකො උදෙදසං අගතින පුබ්බස්සාපි උදෙදසං ගණ්ඨස්සාමිති ආගතකාලතො පසාය අනෙතවාසික භාවුපගමනතො වුත්තං, “පචමාසෙ”ති අච්චනන සංයොගෙ උපයොග වචනං; “ච්චමිංසං යොජෙත්වා ධම්ම උපනිකෙඛපණො”ති වස්සාචාසිකත්ථාය වෙය්‍යා වචනකරෙති ච්චමිංසං යොජෙත්වා යපිත උපනිකෙඛපණො; “ගනුරුපාදණො”ති නාළිකෙර ආරාමාදි නගුරුපාදණො; “ගතිනමෙව නාමා”ති ඉමස්ස ඉදං පත්තන්ති කිමාපි නවිදිතං, තෙපන භාගා අත්තො තෙසං පත්තායෙවාති අධිප්පායො; “භිනිකාපන නති භින”ති එත්ථ අභිනාය භිනිකාය පුන අඤ්ඤායමිං විවරෙ උප්පනොගමෙව එකො භික්ෂු අගමිති, මඤ්ඤායමිං විවිධි ගහෙන බ්බං, භිනායපන භිනිකාය පුන අඤ්ඤායමිං විවරෙ උප්පනොගමෙව නවකතරො ආගමිති, භිනිකා උචං ආරොහති, අභිනාය අඤ්ඤා නස්සි

පුත අනන්තො පාපෙහි ගහෙනබ්බං, “දග්ගතිනානි හොනති”
 ති එහි සංක්ඛා නෙව හොනති අධිප්පායො, “සත්තාගවාරෙන අ
 රුණමෙව වුථාපෙති”ති ඉදං එතං වචනමෙව එකස්මිං විහාරෙ ස
 ත්තාගතිවිවාහාවතො, “ඉද”නති එකාධිප්පාය දුතං; “නානා ලා
 ගෙහි”ති ආදිපු නානා විපුංවිපුං ලාගො එකෙසුති නානාලාගා වෙ
 විහාරා තෙහි නානාලාගෙහි, නානා විපුං පාකාරාදිහි පරිවර්තෙනො
 උපවාරො එතෙසනති-නානුපවාරා, තෙහි නානුපවාරෙහි, “එක
 සිම විහාරෙහි”ති එකසිමාසං චිති විහාරෙහි; “තිබ්බස්ස කාලක
 තො”ති තිබ්බස්ස කාල කිරියාය, භාවසාධනොතෙහි කාලකත ස
 දො, “සං නන්ද්‍රහ්මසං සං ගරුහම”නති එහි ලුහුහම ගරු
 හමානං නානාකරණං පරතො ආවිහවිසසති, “නානානානි සංස
 සෙසවා”ති තස්මිං තස්මිං විහාරෙ සංසසා, “සෙසං දෙසෙ දකති
 නොදතං පමාණ”නති සෙසං දෙසෙ දකතිනොදත පටිගහණ
 මනෙතනාපි දෙසාධමමස්ස සාමිනො හොනති අධිප්පායො; “පර
 සමුද්දො”ති ජමුද්දිපෙ; “උපමාරෙ”ති සුසානස්ස ආසභොනපදෙ
 සො; “ජමෙධිකා ගතා”ති කිච්ඡි අවතො යෙව ජමෙධිකා ගතා;
 “සොව සාමි”ති අකතාසි කතියාස යෙන ගතියං සොව සාමි.

විවර්ණ භාෂණය කළා සමානා.

පිබ්පාන භාෂණියෙ-“අනන්තො විහාර වාරෙ”ති විහාරස්ස
 වාරනොභික්ඛසම්පං සංඛාය වුත්තං, “භොජනසාලාසා”ති හත්තු
 දෙදසභාන භුතාය භොජනසාලාස; දිනනංපනානි වතො සථා යො
 දායකො දෙති. තංවිධිං දස්සෙත්තුං- “සංඝනො හනෙත”ති ආදිමාහ,
 “අනන්තර ඝරෙ”ති අනෙතො ගෙහෙ; “අනෙතො උපවාර ගතාන”නති
 එහි ගාමවාර විචි වතුකෙකපු වාදසහන්ධනනාරං අනෙතො උපවාරො
 නාම, අනන්තරස්ස උපවාරෙපන ලක්ඛනාන විසෙසං දස්සෙත්තුං-
 “කරුප වාරොවෙත්තා”ති ආදිමාහ, “එක චලෙ”නති එකෙන වාරෙ
 න චලිතං තස්මිං; “නානා නිවෙසගෙසු”ති නානාකුලස්ස නිවෙස
 නෙසු; ලජ්ඣ් පෙසලො අගතිගමනං වජ්ජෙත්තා මෙධාවි උපපරිකති
 තො උද්දිස්සතිති ආහ-“පෙසලොව ලජ්ඣ් මෙධාවි ඉවර්තෙහි”ති
 “තිසිගනස්සාපි නිදද සගනස්සාපි”ති අනාදරෙ සාමිච්චිතො, “ති
 විවර පටිවාරංවා”ති * එහි උදක චන්තලාභිවිස අඤ්ඤාපි උදෙස
 හත්තං අලගිතො වන්දිමනෙකප්පකාරං ලහතිවෙ තස්සෙව නනති
 ගණපිපදෙසු වුත්තං, අනන්තො රුචිවසෙන සංකිචි වතො ආහරිත්තුං

* තිවිවර පරිකාරංවානි කන්ති.

විසූච්ඡිතතා “විසූච්ඡිතතාම” “සං ඉච්ඡති”හි උදෙසභන්තං දෙපාති ආදීති වදනෙතා යං ඉච්ඡති; “සුච්ඡා සභාගෙනා”හි සුච්ඡා සද්ධෙතා; “එකාකුට සිතිකානාම හොති”හි චන්ද්‍රා තමෙව සිතිකං වි භාවෙනෙතා “ඤ්ඤායා”හි ආදිමාහ, අඤ්ඤාති උදෙස භන්තෙති අමිසෙසාමා විසුංයෙව සිතිකාය ගාහෙනබ්බතා “එකචාරික භ තතාදිති”හි වුදාතා, “මෙසාස හරනති”හි පනතහාරකා හරනති; “ගිව්හොති”හි ආණාපකස්ස ගිව්හොති; “මනුස්සානං වචනං කාතුං වචනති”හි වුදෙතා ගච්ඡති”හි මනුස්සානං වචනං කාතුං වට්ඨති තෙන හිකුච්ඡා වුදෙන ගච්ඡති; “අකම භගොනාමා”හි ආගනතුක භගොනාමා, “සබ්බො සංඝො පටිභුජතුති වුදෙන”හි එච්ඡ පඨමමෙව සබ්බසංඝිකං පභනං දෙපාති චන්ද්‍රා පච්ඡා සබ්බො සංඝො පටිභුජතුති අවුදෙනපි භාජෙත්වා පටිභුජතබ්බනති ගණ්ඨිප දෙසු වුදතා;

එතතකෙ හිකුච්ඡා සංඝතො උද්දිසිත්වා දෙපාති ආදීති අචන්ද්‍රා එ තතකානං හිකුච්ඡා භන්තං ගණ්ඨපාති චන්ද්‍රා දිනතං “සංඝික නිම න්තණං නාම” “සිණ්ඩොතිකානමපි වචනති”හි සිකුච්ඡාපරියායෙන වුදතතා වට්ඨති; “පටි පාටිසා”හි ලඬ පටි පාටියා; “විච්ඡද්ධා”හි භන්තං ගණ්ඨපාති පදං අචන්ද්‍රා; තෙනෙවාහ-“ගත්ත නති අවදනෙනා”හි “ආලොප සංඛෙපෙනා”හි එකෙක පිණ්ඩ වසෙන; අයචනයො නිමන්තණෙයෙව න උදෙසභන්තෙතා, තුන්ති එකස්ස පහොණකපමාණංයෙව භාජෙනබ්බං, තස්මා උදෙස භන්තෙත ආලොපසිතිකානාම නාම, “අච්ඡති”හි නිසිති; “එකචාර”නති යාව තයමිං ආවාසෙ වසනති හිකුච්ඡා සබ්බො ලභනති හි ගණ්ඨිපදෙසු වුදතං, අයංපනෙච්ඡ අධිපජායො-“එකචාර”නති න එ කච්ඡෙයං සන්ධාය වුදතං යත්තකාපන හිකුච්ඡා තයමිං ආවාසෙ වසනති, තෙසබ්බෙ එකස්මිං දිවසෙ ගතිතහිකුච්ඡා අඤ්ඤාද අග්ගෙත්වා යාව එ කචාරං සමුද්ධිහිකුච්ඡා භාජිතා හොනති, නාව යෙ ජානනති තෙ ග ගෙත්වා ගත්තබ්බනති, “ලප නිබ්බන්ධා”හි ලිඛිත්වා “නිග්ගහෙන දන්ධා”හි අතිච්ඡන්තමපි නිග්ගහෙන සමපට්ඨිත්වා පෙත්වා; “එකභාව වසෙනා”හි එකාය සරපාලියා වසෙන; “උද්දිසිත්වා”හි තුස්සව තු ය්සව පාපුණාතීති වන්දා; දුරත්තා නිග්ගහෙනපි වාරෙන ගාහෙන, බ්බ ගාමො “වාරගාමො” විහාරවාරෙ නිසුන්තා “විහාරවාටිකා” වාරෙන විහාරං රක්ඛන්තා; “අඤ්ඤා එතන”නති පසාදඅඤ්ඤා එතනං; “එකිකමමෙව ගච්ඡති”හි විහාර රක්ඛණත්වාය සංඝෙන දුතබ්බ අතිරෙක ලාභාගොනති; “සංඝනවකෙන ලබ්බාලෙ”හි දිවසෙ දි වසෙ එකෙකස්සාපි තාති චෙතීඤ්ඤා එකචාරික භන්තාති තෙනෙව

නියාමෙන අතනනො පාපුණනථානෙ සංඝනවකෙන ලබකාලෙ; “ස
සස කසසචි සමමුඛිභුතසස පාපෙතො”ති එත් යෙහුයෙයන වෙ හි
කුඹු බහිසිමා ගතා හොනති, සමමුඛිභුතසස සසසකසසචි පාපෙතබ්බං,
“සභාගතනා එකෙකලබං සබ්බසං ගොති, නසමි අසති අතන
නො පාපෙතො දුතබ්බ”නති ගණ්ඨපදෙසු වුත්තා, “රස සලාක”
නති උච්ඡ්රස සලාකං; “සංඝනො නිරාමි සසලාකාපි විහාරෙ පක්ඛ
ගතනමපි වට්ටනියෙව”ති සාවධාරණං කතො විසුච්චිමෙය්‍ය වුත්ත
නතා එවං ගාතිනෙසාදිතබ්බං එවං න සාදිතබ්බනති විසෙසෙතො අවු
ත්තනතොව හෙසජ්ජාදි සලකායො වෙත් කිවාපි පිචපාතිකානමපි
වට්ටනති, සලාකවසෙන ගාතිනතො පන සාදිතබ්බනති එත් අසිප්පා
යො විමංසිතබ්බො, යදිති හෙසජ්ජාදිති සලාකා සලාකවසෙන ගාති
නා න සාදිතබ්බා සියා “සංඝනො නිරාමිස සලාකා වට්ටනි යෙව”ති
න වදෙය්‍ය, “අතිරෙකලාභො සංඝභට්ඨං උදෙසං ගතන”නති ආදි
වචනතොව, “අතිරෙක ලාභං පටිකඛිපාමි”ති සලාකවසෙන ගාතෙ
තබ්බ ගතනමෙව පටිකඛිත්තං, න හෙසජ්ජං සංඝභත්තාදිති වුද්දසභ
ත්තානියෙව තෙන නසාදිතබ්බානිති වුත්තානි, බක්ඛ සාණ්ඤානා
වා මතෙන ඉධ එවං වුත්තනති ගතෙනබ්බං. අනතො දුතබ්බ හි
කබ්බා “අගගිකබ්බා” “ලබාවා අලබාවා”ති ලභිනො වා අලභිනො වා
නිබ්බාය අභගිකබ්බාය අපමනනිකාය එව සමනවතො ලභිනො පුන
දිවසෙ ගණ්ඨිත්තං වුත්තං, “අගගිකබ්බා මත්තනති හි” එත් මනාස
රෙද්ද බහුභාවං නිවතෙනති, “සලාකගතනං නාම—විහාරෙයෙව උදදි
සියනති විහාරමෙව සකියා දියමානතනාති ආහ “විහාරෙ අපාපිතං
පන”ති ආදි, “නත්‍ර ආසන සාලාසා”ති තස්මිං ගාමෙ ආසන සා
ලාස; “විහාරං ආනෙතො ගතෙනබ්බ”නති තථා වතො තස්මිං දිව
සෙ දිනනගතනං විහාරමෙව ආනෙතො සිතිකාය ගතෙනබ්බං, “න
සාපි”ති තස්මිං දියාභාගෙ; “නං ගතෙතො”ති නං වාරගාමසලා
කං අතනනො ගතෙතො; “නෙතො”ති යො අතනනො පතනං වාරගා
මසලාකං දියං ගමිකසස අදුසි තෙන; “අනතිකකගෙනසෙවනස්මිං
නසසසලාකාගතෙනබ්බා”ති යසමා උපවාර සිමිඨසෙසෙව සලාකං
පාපුණානි, තසමා තස්මිං දියං ගමිකෙ උපවාර සිමිං. අනතිකකතෙ
සෙව නසස දියං ගමිකසස පතන සලාකං අතනනො පාපෙතො ගාතෙ
තබ්බා, “අනාගත දිවසෙ”ති එත් කථං තෙසං භික්ඛුනං ආගතා
නාගතභාවො විඤ්ඤායනිති වෙ? යසමා තතො තතො ආගතා භික්ඛු
තස්මිං ගාමෙ ආසනසාලාය සනතිපතනති, තසමා තෙසං ආගතානා
ගත භාවො සකකාවිඤ්ඤාදො, “අමනාකං ගොවරගාමෙ”ති සලාක හ
ත්තදසකානං ගාමෙ; “භුජිත්තං ආගච්ඡනති”ති මහාපේරො එකතො
ව විහාර මහිනො අවසං සබ්බසලාකා අතනනො පාපෙතො සිතො

තැනකට” නි තැනම සෙනසුනෙ කනතබ්බං වතනං කළා; “සුග්ග
 ල වසෙතෙව කානබ්බ” නති පරතො වකඛමානනයෙන භික්ඛුපිට
 රෙන කිලමනති එකතකං නාම තඤ්ඤාභාසං භික්ඛුතං පිටරං කාතුං
 රුච්චතීති ආදිනා පුග්ගලපරාමාස වසෙනෙව තානබ්බං; සංඝො පිට
 රෙන කිලමති” නි ආදිනා පන සංඝපරාමාස වසෙනා කානබ්බං; “ඵ
 චරපව්වස” නති පිටරසංඛාතං පච්චයං චුත්තනති මහා අභිකප්පායං
 චුත්තං; කසා එවං චුත්තනති ආග “එවංති නවතො බුද්ධස්ස බු
 ධේඨා ව නවකස්ස ගාතෙස්සති” නි යසා අත්තනාව අත්තනො පා
 පෙතුං නසකතා තසාමු චිත්ත සමමනෙත්ත නවතො බුද්ධස්ස බුඞ්ඞො න
 වකස්සාති උභො අඤ්ඤාමඤ්ඤං ගාතෙස්සනතිති අධිප්පායො, සමමන
 යෙනාසන ගාගාපකස්ස ආණ්ඩනියා අඤ්ඤාන ගාතිතෙපි ගාගතා
 රුහනියෙවාති වෙදිතබ්බං; “අඨපි කොලභුපි ජනෙ සමමනතිතුං ව
 ටටති” නි කිං විත්තං විත්තං සමමනතිතුං වට්ටති උදුත්ත එකතොති? එක
 තොපි වට්ටති, නිගගකමමමෙවති සංඝො සංඝස්ස නකරොති, ස
 මුත්තිදුතං පන බහුත්තමපි එකතො කාතුං වට්ටති, තෙනෙව සත්ත
 සතිකබ්බකෙ-“උබ්බාතිකසමමුතිසංඅභිප්පනාඑකතොසමමතා” නි
 “මග්ගෙ” නිමග්ගෙ කතාදීඝසාලා; “පොකඛරණී” නි නගායනතා
 නං පොකඛරණියං කතසාලා; රුකඛමුලාදයො ඡතනා කපාටබ්බාව
 යෙනාසනං “චිත්තෙවයා” නි විශොපේඨා; විත්තං විත්තං කළාති අ
 ඥො; “ආමාසෙත්ත” නි සෙනසුනෙත්ත; “පකපිපිතා” නි එථං පකපිප
 නං නාම තෙත්තචසත්තානං ඉතො උප්පන්න වස්සාවාසික දුතං; “ප
 විසිතබ්බ” නති අඤ්ඤාති භික්ඛුති තැනම මහාලාභෙ පරිවෙණෙ වසි
 ක්ථාමු ලාභො ගතෙ තබ්බොති අධිප්පායො; “පව්වසං විසංගෙජනි”
 නි පිටර පව්වසං නාධිවාසෙති; “අසමම” නි තෙන විස්සඨ පච්චයො
 පි; “උපනිබ්බකො ගාගෙහබ්බ” නති ඉමස්මිං රුකඛවං මුඛපෙට්ටා
 වසිතා වෙතියෙ වුත්තං කළා ගමභට්ඨාති එවං උපනිබ්බකො ගාගෙ
 තබ්බං; කළුහුඞ්ඞො වසිස්සාමි කළු වසන්තස්ස එත්තභවිස්සති කළු
 වං පච්චයො උභිස්සගීති එවා උපපන්නො, විතකොන වරතිති “වි
 තකත වාරකො; “පග්ගාඝාතෙ” නි වස්සගෙන ආගනතුක භික්ඛු
 තො පත්තභානෙ; තෙසං ඡන්ත වස්සතො “සාදියන්තාපි තෙනෙව
 වස්සාවාසිකස්ස සාමිතො” නි චුත්තං; පඨමං යෙව කතිකාය කතතො
 බ්බන්තොපි ව ආගනතුක භික්ඛුතො පත්තභානෙව ආවාසිකා නෙව
 අදතුං උගන්තිති චුත්තං; “ගතිනිවිඝ්ඤ” නති ගතිං කළා විස නිවිඬං
 පරිගිඬං; “සංඝිකං පන අපලොකන කමමං කළා ගාතිත” නති තත්ත
 ප්පාදං සන්ධාය චුත්තං; “පව්වස වසෙන ගාතිත” නි දයකානං වස්සා
 වාසික පව්වස වසෙන ගාතිතං සන්ධාය වදති, “ඉධ භික්ඛවෙ වස්සං
 චුඤ්ඤා භික්ඛු විබ්බමති සංඝස්සෙව ත” නති වචනතො “ගතභානෙ
 -පෙ-සංඝිකං ගොතිති චුත්තං.

“මනුසෙස” නි දයකමනුසෙස; “වරහානං ආවණේරසසා” නි පඨමහාගසස භානිතතනා වුතනං, “පච්චස චසෙනෙවති නං පටි ජගනං ලහියති” නි නසමංසෙනාසනෙ මහාපේරා නසස පච්ච යසස කාරණා අසුසුසු අගනාමා වසනනායෙව නං පටිජගති සුනනිති අසෝ; “ඛදදකො විහාරෙ කමමං ඔලොකොකො පසංච මංසක” නති කමමං ඔලොකොකො චතුහස් විහාරෙ චතුරසසි නං පවහස් පවචසසිකං ජගස් ජවසසිකං දුතඛං, අභියොගො පන යසසා සත්තකිහස්සො හොති, නසමා එස් සත්තකිවසසි නනති වු තනං, සවෙපන සො නවහස්සො හොති, නවචසසිකමපි දුතඛං, මහ ලලකෙ පන දසහස් එකාදසහස් විහාරෙවා ආසාදෙවා දසවසසි කං වා එකාදසවසසිකං වා දුතඛං, වාදසහස් පන නතො අධිකෙවා ලොහපාසාද සද්ධෙපි වාදසවසසිකමෙව දුතඛං, න නතො උතතරං, “උතුකාලෙ පටිබාහිනං න ලහති” නි හෙමනන ගිලෙහස් අසුසුසු සවෙපනනා හිකු පටිබාහිනං නලහති; “සවෙ සසිවිහාරිකානං දුතුකාමො හොති” නි සවෙ සො සංසසා හඬ කඨපනං වා නවකානං වා වසනකානං දුතුං නඉච්ඡති; අනතතො සසිවිහාරිකානං යෙව දුතුකාමො හොතිති අසෝ; “එනංගි සසි විහාරිකානං දුතුං ලහති” නි එනං නතිසහාගං උපඤ්ඤානංවා දුතුං ලහති; “අක්ඛඨානෙ” නි සෙනාසනතො ඛනිජායාදිනං අනතවසසකානෙ “ඛනිකුමෙව” නි කුඛිතො ඛති.

සෙනාසන ගාහ කථා සමනතා.

චතුපච්චස සාධාරණකථායං—“ගුලපිචෙ-පෙ-දුතඛබ්බා” නි එස් ගුලපිචං නාලපක්කපපමාණනති වෙදිතඛං, පෙසමෙස් සුති සෙසසමෙවති.

චතුපච්චස භාජනික කථා සමනතා.

කඨිනභාර විනිවුසයෙ—“කඨින” නති පචාතිසංසෙ අගෙනා කරණ සමස්තාය පිරනති අසෝ; “පඨමපචාරණාය පචාරිතා” නි ඉදං වසසවෙජ්දං අකතා වසසං වුස්භාව සඤ්ඤානස්සං වුතනං, අනතරායෙ අපපචාරිතානමපි වුස්වසසානං කඨිනභාර සමුච්චතො තෙනෙව අපපචාරිතාවාති අට්ඨා “භික්ඛවසසා වා පච්චිකාය උපගතාවා නලහනති” නි එතතකමෙව වුතනං, “අසුසුසුමං විහාරෙ වුස්වසසාපි නලහනති” නි නානාසිමාය අසුසුසුමං විහාරෙ වුස්ව වසසාපි අසුසුසුමං විහාරෙ කඨිනභාර නලහනති නි

අනෙක්; බලිමන්තින සාමනෙය්‍යා” හි අගත වත්. සකුංග වුත්තං; අනාතුං නල්හති” හි ඉමිනා අනාදරිතෙන අකරොන්තස්ස දුක්ඛට්ඨානි දීපෙති; “කම්මවාචා පන ඵ්ඤායෙව වට්ඨති” හි කසිනන්දාර සාමනෙය්‍යා දුක්ඛාලෙ වුත්තා ඵ්ඤායෙව කම්මවාචා වට්ඨති, පුත්තස්ස අක්කස්මිං වතෙ දීපමානෙ කම්මවාචාය දුක්ඛබ්බිවිමි නන්ති, අප ලොකන ථෙව අලන්ති අධිප්පායො, “අන්තකසිනිනානංවෙ” හි නිපාත මන්තං වොක්ඛාපො, අන්ත කසිනානුනාති අනෙක්; ඵංගි සති පරතො යො තෙසං හවිස්සන්ති යු ඤාති; අක්කස්මා යො වො හවිස්සති, යො තුමිනාඤ්ඤා භවිස්සන්ති ඵවා වත්තබ්බං, අථවා වොති සාම්ච්චින මෙ වෙතං යො තෙසනති ඵත් පනි යො චිවරාප්පාදෙ ගෙ අන්ත කසි නා තෙසං හවිස්සන්ති අනෙක්; “අනාමගෙනධො වරණ” නම් වා රිද්ධා සික්ඛාපථෙ වුත්තනසෙසන සෙන අනාපුච්ඡිමා කුලෙසු වරණං; “මහකච්චර” නති මතස්ස සන්තකං චිවරං; “නතුප්පාදෙනභාසින” නති විහාර සන්තකෙන බෙහෙව වාදු ආදිනා ආතිනං; සෙසවේත් සුචිතෙක්කස්ස මෙවාති.

කසිනන්දාර විනිවිජ්ජ කථා සමන්තා.

ගරුහඬු විනිවිජ්ජයෙ — “මසාරකො” හි මට්ටට්ටාපථෙ විජ්ජිමා තත් අවතිනො පට්ටසෙත්වා කතො; “බුද්ධිඤ්ඤා බසො” හි අවතිනි මට්ටට්ටාපථෙ මසාරෙත්වා පලංකි සංඛෙප්පන කතො; “කුලිරපාදකො” හි අස්සමෙට්ඨකාදිනං පාදසද්ධෙති පාදෙති කතො, යොවා පන කොචි වංක පාදකො අයං වුච්චති කුලිර පාදකො; “භාහවමපාදකො” හි අවතිනො විජ්ජිමා තත් පාදෙ “සිඛං පුච්චසෙත්වා උපරිභාතිං දමා කකමෙවා; පිසෙපි ඵංඝොවතයො, “පම නිමමල ලොමනො” හි මංසදි බ්බි බ්බම බුඬි සමන්ත වක්ඛවසෙත පට්ටොවතො; “ථාචරෙතථා චරං ගරුහඬෙතුව ගරුහඬ” නති ඵත් පට්ට සකාට්ඨාසෙසු පුරිමි යං ථාචරං පට්ටිමන්තං ගරුහඬනති වෙදිතබ්බං, “නානාසෙධො” හි හික්ඛස්සං ජානාපෙත්වා; “කපපිස මමා සමපට්ටිති නබ්බා” හි සංඝස්ස පෙමාති දිනනං සකුංග වුත්තං, සමට්ටන විහාරස්ස පෙමාති වදන්ති, සුචරිත්ත රජනමසාදි අකපපිස මමෙපි සමපට්ටිතිතුං වට්ඨති, “තසෙ චලං—පෙ—පරිවත්තනතුං වට්ඨති” හි ඉමිනා අථාචරෙන ථාචර ලපි-අථාචරෙපි පරිවත්තෙත්තුං වට්ඨතිති දසෙති; ඒචරෙන ථාච රමෙවති පරිවත්තනතුං නට්ටිති, “අකපපිසංවා මහඤ්ඤාසප්පිසං වා” හි ඵත් අකපපිසංනාම-සුචරිත්තමසමවාදි අකපපිසසප්පිසිඤ්ඤා ගනාතිම, මහඤ්ඤා කපපිසිනාම—දනනමසමවාදි ථාචරාදි කපපිස

අභරණාදිතිව, “පටිපට්ඨානං නාම චට්ඨානං” හි අභරණා සන්නායකං විස ගණනා පටිපට්ඨානං නාම චට්ඨානං; “නිග්ගිකං නිග්ගිකං පටිපට්ඨානං” නැති ඉතිහාසයට ආරම්භයට පටිපට්ඨානං පටිපට්ඨානං චට්ඨානං දිසෙති, “කාණ්ඩකප්පිකාම—ලොකේති මහා ගණිතපට්ඨානං වුත්තං, “අඛණ්ඩක” හි කාණ්ඩක පටිපට්ඨානං යාම අංකද්වයෙහි ගණිතපට්ඨානං අඛණ්ඩකාම—විද්‍යා, චතුර්ගුල නතිවි වදනෙහි, “නාම චට්ඨානං” හි සංඛ්‍යා ගුණිතය ජාතා; “අඛණ්ඩකප්පිකාම” හි දිසෙති අට්ඨකුලමත්තො, පටිපට්ඨානං කාණ්ඩකප්පිකාමත්තො, මුළුබලප්පිකාම පාලිපාලිප්පිකාම අගතො “මුළුබලප්පිකාම” හි වුත්තං, අට්ඨකුලප්පිකාම” හි දිසෙති අට්ඨකුලප්පිකාමත්තො; “අඛණ්ඩක” හි චතුර්ගුලප්පිකාම වුළුවෙහි, අයං පන පටිපට්ඨානං නිග්ගිකං නිග්ගිකං චට්ඨානං, “අනුප්පිකාම නිග්ගිකං චට්ඨානං කප්පිකාම” හි වචනෙහි එකෙහි ගාණෙහි දිසෙති චට්ඨානං චට්ඨානං පාලිපාලිප්පිකාම නාම චට්ඨානං, “සන්නායකාම—නිසු දිසෙති අප්පිකාම දිසෙති කතමත්තො; අයං පටිපට්ඨානං නිග්ගිකං චට්ඨානං, “නිසු” හි විලෝකිතා චට්ඨානං චට්ඨානං; “චලක පාලිප්පිකාම” නාම දුර්වලප්පිකාම උපරි පාලිප්පිකාම කොපනප්පිකාම විස කතෙති; “අඛණ්ඩක චට්ඨානං පිසි.” නාම—ආමලකා කාණ්ඩක කොපනං චට්ඨානං පිසි; “කොපන” හි උපරිපිසිකාම වා මුළුබලප්පිකාම වා, “කොපන චලක” නාම—යන්ව චට්ඨානං රජිත විවරං ගණිත කට්ඨානං; “කොපනමුලක” දො” නාම—අනුප්පිකාම චට්ඨානං කතෙති වදනෙහි; “අමුණ” හි චලකෙහි පොතකරණී සද්ධා කතං පාලිප්පිකාම; “රජිත ප්පිකාම” හි යන්ව පනකරණං ආකිප්පිකාම චට්ඨානං; “කොපනකාම” චට්ඨානං” හි අකප්පිකාම චට්ඨානං සංඛ්‍යා වුත්තං; “කොපනකාම” හි ඉතිහාසමත්තෙහි අභරණං චට්ඨානං දිසෙති, පාලිප්පිකාම පටිපට්ඨානං මුළුබලප්පිකාම චලක, නොති අප්පිකාම, විමසිතා ගණනෙහි, “මුළුබලප්පිකාම” හි නාලප්පිකාම සංඛ්‍යා වුත්තං; සෙත මෙත ප්පිකාම ප්පිකාම මෙත.

ගරාහක විනිවිජ්‍ය කප්පිකාම.

වොදනාදි විනිවිජ්‍ය—“වොදනං පන කොලහති කොලහති” හි ආදි වොදනා ලක්ෂණං දිසෙති වුත්තං; “කිල සමප්පිකාම” හි ඉදං දුස්සිලසං චට්ඨානං අප්පිකාම නති අට්ඨකාම නාම චට්ඨානං, නිග්ගිකාම පන නිග්ගිකාම වොදනං අතිසංකූලකාම “නිග්ගිකාම”

නිවේවා" කී වුහක, සතිය හිඬුනිතං කිඬුනු අනිසාරකාදෙ නා
 හි කතවොදනාපි වොදනාරහතා, වොදනායෙවාති අභිසායෙන
 "පවසගබ්බමකා උපනතී" කී වුහක, "නිඬුක සුඛා වොදෙති"
 කී ආදිනා වොදනොයෙසා සුඛා වොදෙති, තෙසවපි වචනං පමා
 ණමෙවාති සමපට්ඨනතා තෙසං වොදන පි රුහතවාති දසෙසා
 ථෙරො පුත්තං නිදසොසි, "දිඨ්ථවාදනා" කී ආදිපු සංවොදක
 න වුදිතකමතිපුත්තලෙ පාරාජිකාදිපු අඤ්ඤාතරං දිසා සුතං පරිසං
 කිතං වා අභ්ගතා දිසං සුතං පරිසං කිතනති වුවමනි, දිසෙත වො
 දනාදිඨ්ථවාදනා එසතයො සෙසෙසුපි, තත්ථ දිසංතාම-අභ්ගතා වා
 පරෙන වා පසාද වඬුනා වා දිබ්බවත්තුනා වා දිසං සුතං නාම-ත
 ථෙව සුතං, පරිසංකිතමපි අත්තනා වා පරෙන වා පරිසංකිතං; තත්ථ
 අත්තනා දිසං දිට්ඨමෙව පරෙතිදිසං අභ්ගතා සුතං, පරෙති සුතං
 ඨරෙති පරිසංකිතං නති ඉදං පන සබ්බමපි අභ්ගතා සුතසානෙස
 ව හිසති, පරිසංකිතං පන නිවර්ධං දිඨ්ථපරිසංකිතං සුතපරිසංකිතං
 මුතපරිසංකිතනති, තත්ථ දිට්ඨපරිසංකිතං නාම-එකො හිඬු උ
 ව්චාරපසාච කළමෙන නාමසමිපෙ එකං ගුණං පටිථො, අඤ්ඤාතරා
 පි ඉඤ්ඤාතරානිදෙව කුරුණිකෙතනංගුඬා පටිථො නිවත්තමානාපි
 තව හිඬු ඉඤ්ඤාතරානිදෙව, අදිසාව උගොපි යථාරුපිං ප
 කකානා අඤ්ඤාතරො හිඬු උගිනනා තෙතොතිකමතං සලල
 කෙකිවා අඬා ඉමෙසං කතං වා කරිසුනති වාති පරිසංකති, ඉදං
 දිට්ඨපරිසංකිතං නාම, සුතපරිසංකිතං නාම-ඉබ්බකලෙවා අඬකා
 රෙවා පටිඨනෙනවා ඔකාසෙ මාතුකාමෙන සුභං හිඬුනො තාදි
 සං පරිසංකාරවචනං සුභාති, සමිපෙ අඤ්ඤං විජ්ජමානමපි අඤ්
 නාදිති නත්තාති, සො අඬා ඉමෙසං කතංවා කරිසුනතිවාති පරි
 සංකති, ඉදං සුතපරිසංකිතං නාම, මුතපරිසංකිතං නාම-සමිභුරු
 ඬුතතා රුහිභාගෙ පුප්ඵා ගති මංස පුරුදිති ගහෙවා ඉඤ්ඤාතරා
 එකං පව්ගනවිහාරං ගන්තො මධ්වෙවා භොජන සාලාදිපුචා යථා
 සුඛං කිත්තවා පුප්ඵාදිති විඤ්ඤාතරා ගතා, පුතදිවසෙ හිඬු තං විජ්ජ
 කරං දිසවා කසිදං කමමනති විවිතනති, තත්ථ කෙනවි හිඬුතා
 පගෙමිවුට්ඨනිවා වත්තසිසෙත මධ්වංවා භොජනසාලංවා පටිඨග්ගා
 භත්තන පුප්ඵාදිති ආමට්ඨානිගොනති, කෙනවි උපට්ඨාක කුලනො
 වා ආගතෙති පුප්ඵාදිති පුප්ඵාකතාගතා, කොපි ගෙසජ්ජන් අරිසං
 පිතං ගොති, අථ තෙ කසිදං කමමනති විවිතනතා හිඬු ගතොති
 මුග්ගකවසාසිවා හිඬුපට්ඨසංකතා, ඉදං මුතපරිසංකිතං නාම.

“ගරුකානං මිත්ත” නති පාරිජික සංඝාදි සෙසානා; “අවසේ
සානං වසේනා” නි පවලුකාපතනං වසෙන; “නථි දිනන”
නති ආදි දසවස්සකා මිච්ඡාදිට්ඨි, අනන්තං ලොකො අනන්තථා ලො
කොති ආදි නාසප්පවත්තා අනන්තාසිකා දිට්ඨි, සංඝාදිවෙදික සංඝා
නං අනන්තං ගණනාතිති “අනන්තභාගිනා” “ආජිවසෙතු ආජිවකාර
ණා” ඡන්තං සිකඛාපදනං වසෙනා” නි “ආජිවසෙතු ආජිවකාර
ණා” පාපිවෙදා ඉච්ඡා පකතො අසන්නං අභුතං උත්තරිමනුස්සධ
මිමං උලුපති ආපතති පාරිජිකාස්ස, ආජිවසෙතු ආජිවකාරණා සම
පිත්තං සමාප්පති ආපතති සංඝාදිසෙසස්ස, ආජිවසෙතු ආජිවකාර
ණා සොත්ත ව්ගාතෙ වසති, සො භික්ඛු අරහාහි ගණති, පටිච්ඡාන
නාස්ස ආපතති චුලලව්වස්ස, ආජිවසෙතු ආජිවකාරණා භික්ඛු
පණීත භොජනාති අභිලාෂො අත්තනො අත්ථාය විඤ්ඤපඤ්ඤා භු
ජති අපිත්තති පාපිත්තියස්ස, ආජිවසෙතු ආජිවකාරණා භික්ඛුති පණී
ත භොජනාති අත්තනො අත්ථාය විඤ්ඤපඤ්ඤා භුජතිව ආපතති පා
ටිදෙසනියස්ස, ආජිවසෙතු ආජිවකාරණා භික්ඛු සුපංචා මදනංවා
අභිලාෂො අත්තනො අත්ථාය විඤ්ඤපඤ්ඤා භුජති ආපතති දුක්ඛව
ස්සාහි එවං පරිවාරපාප්‍රියං දසසිත්තානං ඡන්තං සිකඛාපදනං වසෙන;
දිඨිපිත්තති ආජිවපිත්තතිති වොදෙන්නොපි තමවුච්ඡන්තාය ආපතතියා
එව වොදති, යස්මා ආමිසං දෙන්නො අත්තනො ඉච්ඡිතසානො අසව
දෙති, තස්මා පටිපාටියානිසිත්තානං සාගුහනන්දිති දෙන්නන්ත එක
ස්ස වොදතුක්කාමිකාය අදින්නො වොදනා නාම නසොන්නති ආග,
“න තාච තා වොදනා භොති, ති “උබ්බාහිකාස නං අධිකරණං පී
තිවිජ්ඣාබ්බි, නති උබ්බාහිකාස සමමනති තං අධිකරණං විජිවිජ්
තබ්බං; අලප්පස්සන්තාය පරිසාය දසග්ගෙහති සමන්තාගතො භික්ඛු
උබ්බාහිකාස සමමනතිතබ්බං, “සිලවා භොති පාතිමොක්ඛ සංවර
සංවුත්තො විහරති ආචාර භොවර සමමන්නො, ති ආදිනා සමම
න්තක්කක්කිකා මුත්ත දසග්ග සමමනතියා සමන්තාගතා වෙනසො හි
ක්ඛු උච්චිතිනා තස්මිං වුත්තාය ඤාතිදුතිං කමමවාචාය සමම
නති තබ්බං, සමමනති පන තෙති භික්ඛුති මුත්තං වා නිසිදිතො ත
ස්සාසෙව වා පරිසාය අසෙසෙති නකිපි කපේතබ්බනති, සිවෙත්තා
නං අධිකරණං ඉතිවිජ්ඣාබ්බං; “භුමිකානං භුමිකාස, නති වුදිත
වොදසෙ සකාය වුත්තං; “නිමිති, හි කිසමිං වස්සමිං; “නිමිතින
මිහිකානාසි, හි කිමති තනති චට්ඨනමි තභ්නාසි; “නාස්ස අනු
සොගො දුක්ඛබ්බං, හි නාස්ස සුච්ඡා පටිසුච්ඡා දුක්ඛබ්බං; “දමි
බ්බං සුගහලානං නිගහනාසා” නි ආදි වචනතො “අලප්ප
තිගහනොත්ථාය-ප-පඤ්ඤන්ත, නති වුත්තං; “එති, ති ආගමිත්තා

ති; "දිඨ සත්තාපහනා,, හි දිඨ සමබ්බන්ත; දිඨතිසා මෙතාති වු
 තතං හොති, විවාද වැළු සංඛාතෙ අපෙක්ඛිතං පච්ඡෙදිකා "අප්පච්ඡෙදිකා,
 "සංකප්පං දමා,, හි තෙසං කථං විවිද්දිති. අතතතො වට
 තං සාවේහං සසැසුං කතා අසුඛසසැසුං උප්පන්නතො "අනුභූති
 විමකා" හි අත "චිත්තමොග පටිපත්තා,, හි ඉදං අතතතො ස
 තතිකා තෙසං මොචනත්ථං වුත්තං, තපන තෙසං අසැසු මසැසු
 සමබ්බන්තෙ සොජනත්ථං, "විනිවිද්දිකා න සාගතෙබ්බා,, හි අමන
 තං වට්ඨතෙ අදාසි සභාවා එතෙ අලජ්ජතොති ජනනෙන විනි
 ව්ද්දිකා නසාතෙබ්බා; "චිරාමං හෝති,, හි අතතතො කතදෙස ප
 විවිද්දනත්ථං කිසුබ්බසුඛවාදං කතා චිරාමං හොති; "පටිසැසුං
 න දෙති,, හි සත්ව මයා කතදෙසං වක්ඛාමි මයුං අනුවත්තකා හි
 උප්පය්නන්ති කතාවා මයාති තත්ථ පටිසැසුං නදෙති; "සුඛො
 හොතු,, හි තෙසං වට්ඨතෙන සුඛධාතාව හොතු; තෙසං වට්ඨතෙන
 එකවේදාරමසා විනිවිද්දො දතෙබ්බාති අධිප්පාතො; "ඛානෙ න
 තිඨති,, හි උප්පජානෙ න තිඨති, "විනිවිද්දිකා න දතෙබ්බා,, හි
 අලජ්ජ සාව මාපන්නන්තො න දතෙබ්බා.

අදිනනාදන විනිවිද්දියෙ "අවච්ඡතිඅවහාරා සාධුකං සල
 කෙබ්බාති,, හි පච්ච පචයාති සමොධානෙතො සාධුකං සලකෙබ්බ
 නාති; පච්ච පචයාති නාම—නානාභව පචකං එකභව පචකං සා
 භවික පචකං පුබ්බපයොන පචකං ථෙරාසාවහාර පචකං, තත්ථ පුරි
 මාති වෙ පචකාති ආදියෙය්සාති පදයා පදභාජනෙ වුත්තාතං ආදි
 යෙය්ස භරෙය්ස අවහරෙය්ස ඉරියාපථං, විකොපෙය්ස ධාතාවාවෙ
 ය්සාති ඉමෙසං පදනං වසෙන උභන්ති, තත්ථ නානාභව පචකං ස
 විසුඤ්ඤාණකාවිසුඤ්ඤාණක වසෙන දඨබ්බං, ඉතරං සවිසුඤ්ඤාණක ව
 සෙනොව, තථ "ආදිසෙය්සා,, හි ආරාමං අභිසුජ්ජති ආපන්නි දුක්ඛව
 ය්සා සාමිකය්සා විමති. උප්පාදෙති ආපන්නි පුලලව්වය්සා සාමිකො
 න මයං. භවිසුඤ්ඤාණි පුරං නික්ඛිපති ආපන්නි පාඨජිකය්සා, "හරෙ
 ය්සා,, හි අසුඤ්ඤාණක භවිසුඤ්ඤාණි සිසෙ භාරං ථෙරාසවිතොනා ආ
 මහති දුක්ඛං. එකපෙති පුලලව්වයං ඛකං ඔරෙපෙති පාරජිකං,
 "අවහරෙය්සා,, හි උප්පජිකය්සා භවං දෙති මෙ භවන්ති වුච්චමානො
 නාහං. භවන්තාමිති භවන්තිදුක්ඛං සාමිකය්සා විමති. උප්පාදෙති ආප
 තති පුලලව්වය්සා සාමිකො න මයං. භවිසුඤ්ඤාණි පුරං නික්ඛිපති
 පාරජිකං, "ඉද්ධපාපං විකොපෙය්සා,, හි සභභව භාරකං නෙ
 ස්සාමිති පඨමං පාදං අභික්ඛාමෙති පුලලව්වයං දුතියං පාදං අභි
 ක්ඛාමෙති පාරජිකං, "ඛානාවාවෙය්සා,, හි ඵලං භවං ථෙරාසවි
 තොනා ආමසති දුක්ඛං. එකපෙති පුලලව්වයං ධාතාවාවෙති පාරජිකං.

කො, එවං නානාභිමු පච්ඤානං, සංසාරාදිකාං පන දායකාං
 ධර්මානුගතස්සවාසො චුතතන අභිමානාදි නානාසන ආදියන
 කරණ ඉති පථ විකාපන ධාතා චාටන වසෙන එකභව පච්ඤා
 චෙදිතබ්බං, කතමං? සාගරීක පච්ඤා, සාගරීකො ආණ්ඩකො
 නිසංගිකො අත්ථාධිකො ධුරතිකොපොති, තත්ථ සාගරීකො නා
 ම පරස්ස ගම් සත්ථා. අවහරති, ආණ්ඩකො නාම අසුකස්ස ගම්
 අවහරති අසුකං ආණ්ඩකො, නිසංගිකො නාම සුංඝසාන පරිකප්පි
 නො කාසානං අනෙකා ධර්මා ඛනිතිපාතනං, අත්ථාධිකො නාම අසු
 කස්ස ගම් යද්ද සකෙකාසි යද්ද නං අවහරති ආණ්ඩකො, තත්ථ ස
 වෙප්පෙ අනුගතං විකාපනං හුත්වං අවහරති, අනාපකස්ස ආණ්ඩක
 කම්මානසො චාරාජිකං, පරස්සවාසන තෙලකුම්භා පාදකාණකා
 තො අවස්සං පිටතීනාති උපාගනාදිති පකඛිපති ගත්තො මුත්තම
 තෙත්තං චාරාජිකං, ධුර තිකෙකිපා පන - ආරාමිකි සොග උපති
 කම්මන භව වසෙන චෙදිතබ්බං, කාමක, ලික භවද්දොසාති අද්ද
 තොපි වසෙවනසොති ඉදං සාගරීක පච්ඤා; කතමං? පුබ්බපසො
 ග පච්ඤා, පුබ්බපසොගො සහපසොගො සංවිද්වහාරො සංකෙත
 කම්මා නිමිත්තකම්මනාති, තත්ථ ආණ්ඩකවසෙන පුබ්බපසොගො
 චෙදිතබ්බං, සානාචාටන වසෙන ඛිත්තාදිති ආණ්ඩකො, තත්ථ ච
 බ්බංගාදි ගුණ වසෙනව සහපසොගො චෙදිතබ්බං, සංවිද්වහාර
 රො නාම - අසුකං නාම ගම් ගරිසාමාති සංවිද්වහාර සම්මත
 ගිත්වා අවහරණං, එවං සංවිද්වහාර ගතෙසුති වසෙනාපි කම්ම
 ගතෙ ධාතාචාටිකෙ සකෙකස්ස අවහාරෙහොති, සංකෙත කම්ම
 නාම සර්ගන කම්මං, ගතෙති පුරෙහනනාදිකාලෙසු සංකිච්චි කාලා
 පරිච්ඡේදො අසුකාමිං කාලෙ ඉත්තනාම ගම් අවහරාති චුතතන
 සංකෙතතො අපච්ඡා අපුරෙවා නං අවහරති, සංකෙත කාමකස්ස
 සංකෙත කරණකම්මෙ යෙව අවහාරො, නිමිත්තකම්මං නාම -
 සකෙක පාදානුදා අභිමිතිකාදි නිමිත්ත කරණං; සංවිද්වහාර
 කම්මනිමිත්තතො අපච්ඡා අපුරෙ සං අවහරාති චුතතනා නං අව
 හරති නිමිත්ත කරකස්ස නිමිත්තකම්මෙහෙව අවහාරාති ඉදං
 පුබ්බපසොග පච්ඤා, කතමං ඵෙය්‍යාවහාර පච්ඤා? ඵෙය්‍යාවහාර
 රො පසංගාවහාරො පරිකප්පවහාරො පරිච්ඡිකනාවහාරො කුසාව
 හාරොති, තත්ථ යො සංකෙතච්ඡද්දිති කතො අදිස්සාමාතො කරති භූලා
 කුට මානකුට කපාපණ්ණිදිති වචෙත්වා ගණනාති ඵෙය්‍යාවං ගණනතො
 අවහාරො ඵෙය්‍යාවහාරොති චෙදිතබ්බං, යො පන පසංගාචල
 කපාපරන පරෙසං සනතකං ගණනාති ගාමකනකාදියො විස අනත
 තො පහඛලිතො වා මුත්තනසෙතොව අදිකං ගණනාති රුප්භවා

දණ්ඩා විය නැසෙයි. ගණනනො අවහරා පසුගාටිකරාති වෙ දි
 තබෙයි, පරිකපොයා ගණන පන පරිකපොටි හරා නාම, සො
 හෙයා කාතවසෙන දුටුවො, තනුසං හඬපරිකපො සාවකපිකො
 අනොගාගතං පවිසිනා සව සාවකො හවිසනි ගණනිසාමි සවෙ
 සුතනං න ගණනිසාමිති පරිකපොයා අනුකාරෙ පසිබිකා
 ගණනා නිත්‍රදි සාවකොව හොති උඩාරෙසෙව පාරාජිකං සුතනවෙ
 හොති රකකිති බිති නිගරිනා මුළුනා සුතනනති සැනා පුත ආගරි
 නායපෙති රකකිතෙව, සුතනනති සැනා පි යං ලබං තං ගතෙන
 බිබනාති ගවිති, පදාපර හ කාරෙතොබිබා, ඉමිසං යපෙනා ගුණිත
 උඩාරෙ පාරාජිකං වොරො වොරොති අනුබසා ඡබෙඩනා
 පලායති රකකිති, සාමිකා දිසා ගණනා රකකිතෙව, අභිසා
 වෙ කොපි ගුණනාති හඬදයන, සාමිකෙසු නිවනෙනසු සයං
 දිසා පහෙව තං මයා ගතිතං මමදනි සනතකනාති ගණනාසාපි
 හඬදයනමෙව, තනි යායං සව සාවකො හවිසනි ගණනි
 සාමිති ආදිනා නසෙන පවනො, පරිකපො, අයං හඬ පරික
 පො නාම, බිකාස, පරිකපො දන එවං වෙදිතබිබා එකවො
 පරිවණාදිති පවිසා කිති ලොහනසය හබං දිසා ගනිවාර
 පවුබි හෙට්ඨාපාසාද චාරකොට්ඨක රුකබමුලාදි වණෙන පරිවණදා
 කනා සවෙමං එතනාපර පසිසනාති දවුසාමතායං ගහනා
 වරනො, විය දසාමි, නොවෙ පසිසනාති ගුණිසාමිති පරික
 පොති, තසා නං ආදය පරිකපො පරිවණදං අතිකමනෙන අව
 හාරො ගොති, ගුණි යායං වුතනාසෙතෙව පවනො පරිකපො
 අයං ඔකාස පරිකපොනාම, එවුමිමෙයං මිනනෙ පරිකපොනා
 වසෙන පරිකපොයා ගණනනා අවහාරො පරිකපොටිහාරොති
 වෙදිතබිබා, පරිවණදෙති, පන අවහරණං පරිවණනාටිහාරො
 සො එවං වෙදිතබිබා, සො සිකුලු උයනාදිසු පරෙසං ඔමුළුනි
 යපිතං අහලි මුදුකාදිං දිසා පවණ ගණනිසාමිති පංසුනා වා,
 පණෙනනවා පරිවණදෙති, තසා එතනාටිකා උඩාරො නෙති න
 නාටි අවහාරො හොති, යද පන සාමිකා චිතිනනා අපසිති සො
 ජාතිසාමාති සාලයාම ගතා හොනති, අපසා තං ලබරතො උඩා
 රෙ අවහාරො පරිවණනකාලෙ යෙවෙනං මුම සනතකනාති සසා
 ය වා ගතා දති හෙ ජිබිත හබං ඉදංති පංසුකල සසාය වා
 ගණනනාසු පන හඬදෙයං, නෙසු දුතිස දිවහෙ ආභනාමා විවි
 නිවා අදිසා බුරුනිකෙට්ටං කනා ගතෙසු ගතිතං හඬදෙයමෙව,
 හඬදිසා වොදිසා නසා අදදෙනා සාමිකා, බුරුනිකෙට්ටං අව
 හාරො හොති, නසා යසා තසා පයොගෙන නෙති නදිසං හො

පන තථාරූපං හඬුං යථාසාදනං. සීතංගෙව අපට්ඨත්වාදෙත්වා ථෙසා විනේයා පාදෙන අනකම්භා කදදමෙවා වාලිකායවා පවෙසෙති, තස්ස පවෙසිත මනේතසෙව අවතාරො, ඥාසං සංකාමෙත්වා පන අවගරණං කුසාව භාලොකිං. පසාපි එවං වෙදිතමෙබ්බා ගොති කුචු විලිචං වා තාලපණ්ණමයං වා කතසංකුඤ්ඤාණං යං කිචිංඤාසං පානෙත්වා විවරෙ හජ්ජමානෙ අත්තනො කොට්ඨාසස්ස සමීපෙ සීතං සවෙසන්තරං වා මහස්සන්තරං වා සමසමං වා අග්ගෙක පරස්ස කොට්ඨාසං හරිතුකාමො අත්තනො කොට්ඨාසෙ පතිතංඤාසං පරස්ස කොට්ඨාසෙ පානෙත්වා කාමතාසං උඩරති රක්කතිතාව පරස්ස කොට්ඨාසෙ පතිතෙ රක්කතෙව, යද පන තාමං පතිතෙ පරස්ස කොට්ඨාසතො පරස්ස කුසං උඩරති, උඩවමනෙ අවහාරො, සමෙව පඨමන්තරං වා පරකොට්ඨාසකො කුසං උඩරති, අත්තනො කොට්ඨාසෙ පානෙත්වා කාමතාසං උඩාමරරක්කති, පානෙන රක්කති අත්තනො කොට්ඨාසතො පන අත්තනො ඥාසං උඩරතො උඩාමර ගෙව රක්කති තං උඩරිත්වා පරකොට්ඨාසෙ පානෙත්වා සංභුතො මුඛතමනෙ අවහාරොති අයං කුසාවහාරොති, එවමෙන පවිසිති අවහාරා පව පවකාති සමොධානෙත්වා සාධුඤ්ඤං සලලකෙබ්බ නබ්බා;

“තුලිසිච්ඡා” ති උපපරිකම්භා; “සාමිච්චි” ති වන්තං “ආදා තතිපන්තාසී” ති අධිප්පාතො “මහා ජන සමමදෙද” ති මහාජන සංඛොසො; “නමෙජනාසාසෙ” ති අජගත ජනකාසො; “ඉදව කාසාවං අත්තනො ආනතකං කත්වා එතසෙසව හිකුචනොදෙති” ති කිං කාරණං එවමාහ? විචරසාමිකෙන යථො ධුරිතිකෙහිපො කපතො තස්ස අදිනතං සද්දහඤ්ඤා නවට්ඨති, අවහාරකොපි විප්පටි සාරස්ස උපපන්නොලනො පඨාය විචරසාමිකං පරිසෙසනො විචරං හුදස්සාමිති විචරසාමිකෙනව මමෙතනති චුතෙන එතෙතපි අවහාරකොපි ආලයො පුරිවමනො තස්මා එවමාහ; යදි එවං විචර සාමිකොගෙව අත්තනො ආනතකං ගණහාතිති කස්මා නවුතෙතාති? උභිනතවපි කුකකුචවචිතොදනත්ථං, කථං? අවහාරකස්ස මයා සහ කෙතන දිනතං හමිදෙය්‍ය මෙතන්ති කුකකුචමං උපපද්දෙය්‍ය, ඉත රස්ස මයා පඨමං ධුරතිකෙවං කත්වා පච්ඡා අදිනතං ගතිතන්ති කුකකුචවච උපපද්දෙය්‍යාති “සමසකති” අප්පග්ගො; “දුරු අයං පර නි” ති දුරුභි කත්තබ්බං නිවමං යාමෙති; “මසිසනෙත්වා” ති ආදි සබ්බං රසිඤ්ඤා පසාදෙන චුත්තො; ථෙරෙත එත අනනුච්ඡිටියං කත නාති නමෙකෙදි නබ්බං, එකදිවසං දනතකට්ඨමෙවදනාදිනා ය අයං අපසායාති චුත්තො; සං සබ්බං හවිසාමිතා කිංකිත්වා ගතිතමෙව සත්ථා ය චුත්තො, සබ්බං පනෙතං අභි කථාවරිසප්පමාණො ගත්තනබ්බං,

පාසාණවසකබරව පාසාණ සකබර, ධාරෙය්‍යයං විමකකණො”ති ඉමසෙය්‍යව ජිවරණං “ආපතතිවා අතාපතතිවා”ති ආදි, තෙන සකබර උදන සමං අඤ්ඤං අනෙක නය වොකිණ්ණං ගම්හිරන්ථං විනිවිෂයං කිච්චි සිකබාපදං නවිජ්ජතී යොජෙතබ්බං, අන්තොව—විනිවිෂයොව අත්ථිවිනිවිෂයා, ගම්හිරා අත්ථිවිනිවිෂයා අසාහි ගම්හිරන්ථ විනිවිෂයා නං ගම්හිරන්ථ විනිවිෂයං, “වජ්ඣවනි ඛනිණෙණ”ති මොදනා වජ්ඣවනි සංසමජ්ඣං ඔතිණෙණ; එතෙන එකසුමිංමොදිතෙ මෙවවා ආභ තත්වා අතතතා කතා විජිකකතො අරොවිතෙති වුත්තං හොති, “එත්වා”ති ඔතිණෙණ වජ්ඣවනි; විනිවිෂයං ක්වරානෙතන සහසා පා රාජිකනති අවචායං කතතබ්බං තං දසෙය්‍යං “පාලි” නති ආ දිමාහ, “විනිවිෂයො”ති පාරාජිකා පතති විනිවිෂයො, “අවචායා” ති චුං පාරාජිකං ආපනෙතාති අවචාය; “කපපිසෙපිවච්ඡුසි” නති අවචායි ගණනිතං අරහාරුපෙ මාතු පිතු සහතිකෙපි වජ්ඣ සම්භි; “ලභුමුහනිතො”ති ඵෙය්‍යවිතතුපාදෙන ලහුපරිවත්තතො “ආසිමිස” නති සීසමෙව සකලසරීරෙ ඵරණසමන්ථ විසං.

උත්තරි මුත්තං ධම්මවිනිවිෂයෙ “ඤ්ඤා අබිගත” නති අබි ගමපුච්ඡා; “ඤ්ඤා අබිගත” නති අබිගමුපාය පුච්ඡා; කිනති ඤ්ඤා පකාරෙන කෙන විධිතා පතාති අන්තො; “කදදොඅබිග ත” නති කාලපුච්ඡා; “කදදො අබිගත” නති ඔකාස පුච්ඡා; කද මෙසං යං ධම්මානං ලාභී”ති ඉදං පන පුඤ්ඤ කිනෙත අබිගත නති අතිවිදාදිතො හෙද ඤානාදි විසෙස පුච්ඡනාති ඉදති තෙසං නිධාරෙතො පුච්ඡනා කාරදසානං, “එතනාවතා”ති එතතකෙන ව්‍යාකරණ මතෙතනෙව න සකතාරො කාතබ්බො, ව්‍යාකරණං හි එතවච්ඡං අසාධාරණොපි තොති, “ඉමෙසු පන ඡසු ධානොසු සොධනස්ථං එවං වතනබ්බො”ති සථා නාම ජාතරූප පතිරාකාරි ජාතරූපං විස ඛායතීති ජාතරූපං නිපං සන්නා පනචේදනෙති සොධෙ තබ්බං, එවමෙව ඉමෙසු ඉදතෙව වුත්තෙසු ඡසුධානෙසු පකපිච්ඡා සොධනස්ථං වත්තබ්බො; “විමොක්ඛා දිසු”ති ආදි සඤ්ඤා සමාධි සමාපතති ඤ්ඤා දසාන මග්ගභාවනා ඵලසමිකිරිසා සග්ගතාති “පාකපොගොති”ති අබිගත විසෙසසස සතිසමෙමාහ භාව නො, සෙසපුච්ඡාසුපි පාකපො ගොතිති පදෙ එසෙවනයො, “සබ්බෙ සං අත්තතො අබිගත මග්ගෙන පඨිණි කිලෙසා පාකපොතො නති”ති ඉදං සෙසුය්‍ය පසෙන වුත්තං, කසාපිති අත්තතා අබිගත මග්ග වජ්ඣ කිලෙසෙසු සඤ්ඤො උපපජ්ජති යෙව, මහානා මසා සකතසස විස සොති සකදගාමි සමානොපි නසා මයං හතෙත එවං හොති, කෙසුනාව මෙ ධම්මො අඤ්ඤානං! අප්පතිනො, යෙනමෙ

එවිට අතතනො මැති නිගරිනා පකාසෙසු, තායෙ අතතනො ම නියා පෙරො එතදගාසානං ලභි “මුග්ග” නම් නායකෙතෙරෙන මුග්ගා; පජ්ජෙ තෙන අනෙති- පද්ධි ගතවතා කණ්ඩාදි වණ්ණ පානතිසානං ආග වෙ විසෙසෙය්වා හාසිතං පදං-ආගවෙපදං” ගග වතොසෙව වචනං, තෙනාග-“ආගවෙ පදනම්” “සුත්තං අබ්භෙස න” නම් ඉදං කපපති ඉදං නකප්පිති එවං අබ්භෙසෙය්වා “යං හික්ක වෙ! මයා ඉදං නකප්පිති අපවික්කිතං නවෙ අකපපියං අනු ලොමෙති කපපියං පටිබ්බාගති තං වො නකපපති” නි ආදිතා මුග්ග කාමසුද්ධ ලක්කණං ඉධ රසොති අබ්භෙසනනම් ආග-“රසොති සුත් තානු ලොම” නම් ධම්ම සගාගකපපති ආවරිය පරපරාතො ආ නිතා අභිකථා නැති ඉධ ආවරිය වංසොති අබ්භෙසනාති ආග-“ආ වරිය වංසොති ආවරිය වාදෙ” නි ඉධ වීතය විනිවිදයය අධික නන්තා කදනුච්ඡිකමෙව සුත්තං දසෙසනනා ආග “සුත්තං නාම සකල චිත්තය පිටක පාළි, නි “මහාපදෙසා, නි මහාමහාසා මහනනාති විතයසු පතිසාපනට්ඨානාති සෙසු පතිසාපිතො විත යො විනිවිදයති අසද්දෙගතො, මහනනාති වා කාරණාති මහාප දෙසා මහනනාති විතය විනිවිදය කාරණාති මුග්ගං හොති, අනුතො පන “යං හික්කවෙ” නි ආදිති මුග්ග සාධිපාය පාළිසෙව මහාපදෙසාති වදනම්, තෙනෙවංග-“සෙ ගතවතා එවං මුග්ගා, නි ආදි යදිපි නන්ත ගතවතා පවතතිතා පතිසන්තක දෙස නාම අභිකථා සා පන ධම්මසගාගකෙති පද්ධි නික්කිට්ඨිකාති සංහාසිනා තස්ස අන්තර්ගතනා රූපෙනෙව වාචනාමයං ආරො පිතනනා ආවරියවාදෙති මුළුවති, ආවරිය වදනම් සංවණ්ණ නම් පාළි එතනනාති කන්තා තෙනාග-“ආවරිය වාදෙ නාම පෙ- අධිකථානනම්, නි නිසෙසා සහිතිසො ආරුලොක සෙව මුළුවව තස්ස අන්තර්ගතනා හුතො කථාමයො මහා මහිද්දෙරෙන නමෙපණ්ණිදිපා ආගතො පමුණ නමෙපණ්ණියෙහි මහාපෙරෙහි සිහලොසාය යපිතො නිකායනාර ලභිසංකර පරිගණ්ණං කිම පි අතතනො මහිසුත්තාදිහි සංසදෙය්වා පරිකපපියති තථාපි සා නසුත්තාදිසු විසෙසතො නිදිට්ඨාති ආග-“සුත්තං සුත්තානුලොම ආවරියවාදෙ මුළිමා, නි “අනුමුළිමා, නි සුත්තාදිහිසෙව, අනුගත මුළිමා, “නසගතා තෙනා, නි සුත්තාදිතො ලභිසංකර නිකායගතෙහි න; අතතනො මහිසාමසද්දෙගොපද්ධි දසෙසෙය්වා ඉදුති තමෙව වි සෙසෙය්වා දසෙසනො-“අමිමා” නි ආදි මාග, ඉදුති නන්ත පටි පජ්ජිතබ්බාකාරං දසෙසනො ආග- “නවෙන අතතනො මහි ගතෙය්වා කපෙගෙන, නි ආදි, “අනුමා” නි අතතනා සලලකම් තෙන අනෙත; “ආමිසෙ වාදෙ බහාමර නබ්බා” නි ආවරියවා

දෙ දෙනෙකු අනුප්පවෙසෙ තබවා; “සබ්බද්ධබ්බලා” නි පුග්ගලස්ස සයං පටිභාණ භාවතො; අනුත පමාද පාඨවසෙන ආචරියවාදස්ස කදව් සුත්තානුලොමෙන අයං සද්දෙනාපි සො නගගෙන තබොති දසෙසනොතා ආග- “ආවිජ්ජවාදෙපි-පෙ-සමගෙනා එව ගගෙන තබොති” නි “සමෙදනමෙව ගගෙන තබොති” නති යවා සුත්තන න සංසද්දති, එවං මහාපදෙසනො අනු උච්චිතබ්බාති දසෙසති; සුත්තානුලොමස්ස සුත්තක දෙසනොති සුත්තෙ වියං ඉදං කප්පති, ඉදං නකප්පතිති පරිච්ඡිද්දිතා ආගච්ච භාසිතං කිම් තස්සිති ආග “සුත්තානුලොමනොති සුත්තමෙව බලවතර” නති අප්පටි වතනි ස” නති අප්පටි බාසියං; “කාරක සංඝ සද්දිස” නති සමානතා සංගිති කාරක සංඝදිසං; “බ්බානං ඩිට්ඨාසාල සද්දිස” නති ඉමිනං බ්බාසෙව කප්පිතා, ධරමාන බ්බසද්දිසනති වුත්තං ගොති; සුත්තනති පටිබාසිතෙ බ්බොව පටිබාසිතොව ගොති, “සකවාදි සුත්තං ගගෙනා භාසෙති” නි සකවාදි අත්තනො සුත්තං ගගෙනා වොගරති; “පරවාදි සුත්තානුලොම” නති අඤ්ඤානිකාය වාසිනො අත්තනො නිකායෙ සුත්තානුලොමං ගගෙනා භාසෙති; “බෙපංවා ගරහංවා අකංවා” නි කිං ඉමිනාති බෙපංවා කිමෙසබ්බලො වදන්ති ගරහංවා අකංවා; “සුත්තානුලොම” නති පරවාදිනා වුත්තං අඤ්ඤානිකායෙ සුත්තානුලොමං; “සුත්තෙ ඔභාතෙ තබොති” නති සකවාදිනා අත්තනො සුත්තෙ ඔභාතෙ තබොති; “සුත්තස්මිං සෙව ධාතබොති” නති අත්තනො සුත්තෙයෙව ධාතබොති; එවං සෙසවාතෙසුපි අත්තෙයාපි නා තබොති, “අස” නති සකවාදි; “පරො” නි, අඤ්ඤා නිකායවාදි; එවං සෙසෙසුපි, තනුව සුත්තානුලොමනො සුත්තමෙව බලවතරනති ගෙති වුත්තං? ඉධපන සුත්තානුලොමෙ සුත්තං ඔභාතෙ තබොති ආදි කසම වුත්තනති? නායං විරොධො, සුත්තානුලොමනො සුත්තමෙව බලවතරනති ඉදං සකමගෙයෙව සුත්තං අභියායවුත්තං, න ත්වති සකමත පරියාපනනමෙව සුත්තාදිං සභියං අත්තනොති සබ්බද්ධබ්බලා අත්තනොමතිනො ආචරියවාදෙ බලවතරෙ ආචරියවාදනො සුත්තානුලොමං බලවතරං සුත්තානුලොමනො සුත්තමෙව බලවතරනති වුත්තං; ඉධපන පරවාදිනා ආතිතං අඤ්ඤානිකායෙ සුත්තං සභිය “සුත්තානුලොමෙ සුත්තං ඔභාතෙ තබොති” නති ආදි වුත්තං, තස්මා පරවාදිනා ආතිත සුත්තාදිං අත්තනො සුත්තානුලොම ආචරියවාද අත්තනොමතිසු ඔභාතෙතො සමෙන්නංයෙව ගගෙන තබොති, ඉතරං නගගෙන තබොති අයං නයො ඉධ වුච්චිති න කොපි සබ්බාපර විරොධො, “බාහිර සුත්ත” නති තිස්සො සගිති යො අනාරුළුනං ගුළුනවෙස්සනාරුද්ධිති මහාසංඝික නිකායවාසිනං සුත්තනති; “මෙදල්ලාදින” නති ආදියදද්දා ගුළුකුට්ටෙහාදි ගත

ණං වෙදිතබ්බං; ඉතරං භාරයා සුභතං නගහෙ තබ්බං, “අන
නො මනිසමෙව ධානබ්බං” නති ඉමිනා අසුඤ්ඤානිකායතො ආනිත
සුභතතොපි සකතිකායෙ අත්තනොමහියෙව බලවතරනා දිසෙ
ති; සකවාදි සුභතං ගහෙයා කපටති පරවාදිපි සුභතමෙවාති එව
මාදිනා සමානතිකානං වසෙන මාදෙ නවුතො, සුභතයා සු
හෙතයෙව මහාරණං හිනනා වීර හුමා නපසුඤ්ඤායති වුත්තතො
තෙවු ව සකනා සොපෙත්තුනා ඉදුනි සකවාදි පරවාදිනා කපටියා
කපටියාදි භාමිං සකාඤ්ඤා ව්වාදෙ උපපන්නා තත් පටිපජ්ජකබ්බ
විධිං දසෙයනො ආග—“අපි පනායං කපටියනති ගහෙයා ක
පටිති”ති ආදි, තත් “සුහෙතව සුභතානු ලොමෙව බනාතෙ තබ්බං”
නති සකවාදිනා. අතගෙනොයෙව සුහෙතව සුභතානු ලොමෙව
මනිරෙතබ්බං; “සෙරා කාරණං නවිඤ්ඤා” ති පරවාදිකාරණං
නලහති, “සුභතනො බහුං කාරණං ව විනිවිජයව දසෙයන”ති පර
වාදි අත්තනො සුභතනො බහුං කාරණං ව විනිවිජයයෙව ආගරිතා
ආනිසංසුං දසෙයන; “සාධුති සම්පවිජ්ජයා අකපටියෙ එව ධා
නබ්බං” නති ඉමිනා අත්තනො නිකායෙ සුභතාදිති අලගනොති
සකවාදිනා පරවාදි වචනෙයෙව ධාතබ්බනාති වදති, “මිත්තමි
කාරණං ව්ජායාදියෙත්” ති සකවාදි පරවාදිනං උතිනනාපි කපටියා
කපටිය භාවසාධනං කාරණං පතිරුපකං දියෙති; යදි මිත්තමි
කාරණං ව්ජායා දියෙති කසමා අකපටියෙ එව ධාතබ්බනාති ආග—
“විනයං හි පඨා” ති ආදි, විනයං පඨාති වුත්තමෙවත්. ආකව
තරං කමා දසෙයනො ආග—“කපටියා කපටිය විචාරණං ආ
ගමමා” ති “රුක්ඛනබ්බං” නති ආදිසු දුර්විඤ්ඤාය විනිවිජය ක
පටියා කපටිය භාවෙසති කපටියනති ගහණං රුක්ඛනබ්බං; අකපටි
නති ගහණං භාලුතං කාතබ්බං, අපරපරපවත්තං කපටියගහණං
සො තං උපවිජ්ජි තබ්බං, ගරුකභාව සංඛාතෙ අකපටියභාවෙ
යෙව ධාතබ්බනාති අනෙව; “බහුති සුත්තවිනිවිජය කාරණෙති”
ති බහුති සුහෙතතිවෙව තනොආනිත විනිවිජය කාරණෙතිව; අ
ත්තනො ගහණං නවිඤ්ඤා තබ්බං” නති සකවාදිනා අත්ත
නො කපටියනති ගහණං නවිඤ්ඤා තබ්බං; ඉදුනි වුත්තමෙවත්
නිගමෙනො—“එවනති” ආදි මාග, තත් “සො” ති සකවාදි පර
වාදිසු දසෙයනාති; කෙවි පත සකවාදිසු යෙව යොකොවි ඉධාධිපෙ
තොති වදනති, එවං සෙයන අප්පනා යං කපටියනති ගහෙයා ක
පටිති ආදිසු සබ්බත් උගොපි සකවාදිනොයෙව සිසුං, හෙධා වු
ත්තතයෙනෙයෙව නිගමන වසෙන එවනති ආදි වුත්තතො,
තසමා තං නගහෙතබ්බං, “අතිරෙක කාරණං ලහති, ති එත් සු
භතාදිසු පුරිමං පුරිමං අතිරෙක කාරණං නාම; යො සුභතාදිසු ව

තුපු බුදුන්තරං කාරණං ලභති, කො අතිරෙක කාරණං ලභති නාම, සුට්ඨිප්පවන්ති එතාසානි සුප්පවන්ති, සුට්ඨි පවත්නති සිලෙනාතිවා සුප්පවන්ති, තෙනාන සුප්පවන්තිපු චන්දිභිතනාති, එවාය උග්ගතං “වංචුග්ගතං,, එවකාපරිග්ගතිතනාති වුත්තං ගොති, “සුත්තප්පා,, හි ඉමෙසා විවරණං “පාලිතොති, එතච සුට්ඨි නාම සකලං මිත්තං පිටකන්ති වුත්තන්තා,, “පාලිතො,, හිතදත්ත දිට්ඨිකා අසුඤ්ඤානං පාලි වෙදිතබ්බං “අනුචාරකප්පා,, හි ඉමෙසා විවරණං “පරිපුච්ඡතොව අසකප්පාතො වාති” පාලිං අනුකතොව අසාසා බ්ග්ගතොව පකාසිතොව,, “අනුබ්ග්ගත,, හති හි පරිපුච්ඡා අසකප්පාච වුට්ඨති, එතච අසකප්පාය විසුං ගතිතන්තා “පරිපුච්ඡා,, හි පෙරවාපදා වුත්තො; සංඝගෙදසා පුබ්බිතාගෙ පවත්න කලගසෙයතං අධිවතං “සංඝරාජි,, හි “කුඤ්ඤාචමකො,, හි අනුමනොසුපි චරෙත්සු භස්සෙයන වසෙන කුඤ්ඤාචමං උප්පාදෙන්නො; “නනතිං අවිසං වාදෙකො,, හි පාලිං අසුඤ්ඤාතා අකතො; “අනුබ්ග්ගත මනො,, හි අනතිතො මනො; “නිවුත්තති,, හි අසං අදිසා නිවුත්තති විත්තොති; “විප්පදති,, හි කුමපති; සංඝනිභිත්තං නසංගතොති,, හි එතාසමිං සෙව අනෙව පතිසාත්තං නසංගතොති, තෙනාන- “සංසංපරත වුට්ඨතිතංතං අනුත්තමි,, හි “පරවාදංගණනාති,, හි උච්ඡ්විති සකසවං සාප්පිතිකං රසො සත්තාන කාලිකො නද්ධස විනිමුත්තොව උච්ඡ්වනාම විසුං නත්ති තසා උච්ඡ්වි විකාලෙ වට්ඨතිති පරවාදිනා වුත්තො තපි ගිණනාති; “එකෙක ලොම” නති එලිතං සකාය දුත්තං; “සමිති” හි සමිති පුගලො; “පරිකම්භං පරිසාදන” නති අත්තො එකං, “ආවරිත පරමපරාබො පනාස සුගතිනා ගොති” හි එත “ආවරිත පරමපරා” හි ආවරිතානං විනිද්ධස පරමපරා; තෙතොව වකිති-සථා ආවරිතොව ආවරිතාවරිතොව පාලිව පරිපුච්ඡව වදන්ති, තවා ඤාතුං වට්ඨතිති, “පුබ්බාපරානු සකිතො” හි ඉදං පුබ්බවචනං ඉදං පරවචනං අයමනුසකිති එවං පුබ්බාපරානු සකිතො “ආවරිත පරමපරා” හි ඉමෙසාච වෙවචනං; “ආවරිත” නති පෙර පරිපා වින්ති අනෙව; “වෙ නුඤ්ඤා පට්ඨවට්ඨා” හි වෙ ගිණනා පරමපරා; “ඉමෙතිව පන නිති ලකඛණෙති” හි සුත්තමසා යොගතං ගොති හි ආදිනා ගෙසා වුත්තෙති නිති ලකඛණෙති; එතච පඨමෙන හි ආදිනා ගෙසා වුත්තෙති නිති ලකඛණෙති; දුට්ඨිකො උලකඛණෙන විතසාස සුට්ඨි උග්ගතිත හාමො වුත්තො, දුට්ඨිකො උග්ගතිතෙ අවලතා සුප්පතිසතා වුත්තො, තතිසෙත සං පාලියා අසක පාසව තත්ති තතමපි ආවරිත වචනෙන චන්දිභිත්තං සමන්තා වුත්තො, “ඛනිණෙණ වුත්තමි” නති වොදනා සංඛාතෙ විනිතක මංඛාතෙ වා වුත්තමි සංඝමණෙක ඛනිණෙණ ඛසවෙති අනෙව; වුත්තමෙව විහා වෙන්නො-“වොදකෙනව වුදිතකෙනව වුත්තො වුත්තබ්බො” හි අග, වෙන්නො-“වොදකෙනව වුදිතකෙනව වුත්තො වුත්තබ්බො” හි අග, තෙවිපතවොදකෙනව ඛනිණෙණ වුත්තමි න වුදිතකෙනව වුත්තො

විත්තයෙහි එවං යොජෙතියි, අපර පන-වෛද්‍යකෙතව වුදිතකෙතව වුගෙන විනයධර්ම පත්තයෙහි එදිරි යොජෙතියි, වෛද්‍යකෙතව වුදිතකෙතව වුගෙන පත්තයෙහි අයමෙව පන සුදුසුතරා හි වෙදිතබො ඔවුන් ඔලොකෙ නබ්බං, “නිකේතනවා පණ්ණාසක වා-පෙ-යො ආගමෙය්‍ය ආපනති දුක්ඛායසා, හි ඵ්ඵි ඉදං නිසංසිතෙ අසුදුකකං විසුදුකති සිකුපදාය වස්සුමිං පසුදුකතං, ධුලලිච්ඡා දුක්ඛාසිතා පත්තනං මාත්තිය අනාගතානා “පවනනං ආපනතිනං අසුදුකරු, නති වුගතා, “අසුදුකරං වා ආපනති, නති කාලෙ විකාල සංඝෙ ආපනත දුක්ඛායසා නි කාලෙ වෙමතිකො ආපනති දුක්ඛායසාහි එව මාදිතා ආගතං දුක්ඛං සංඝාය වුගතා, “සිකුපදාය පදනාපරසු, හි විභිත වස්සු අනෙතා කාමා පකෙතෙමිං සිකුපා පදනාපර; “සුමු මා, හි අනතො සුමිකෙසස සංඝායසා ලුහුරිවතතිතො විත්තසා සිසපරා වුගතියා වුගතං, තෙතාග-විසා ලුහුකා, හි විත්තං ලුහු සිසපරිවතනං, පකෙතෙති විත්තලුහුකා, “කො” හි තෙ විතිකෙතෙමි; “කං ඔවුකු, නති තෙ අදිතනාදා මුත්තසා විගුහ වස්සු අදිතානං කාරණ මෙතිසාහි තං වස්සුකං; “සිලාහි විසො ඔවුකා, හි සං වස්සුකං කුකුළුමා උපපතානං තං අමතසිකරිතා අවසෙස සිලාහි සොඔවුකා; පාකට්ඨා වාමනො සුබවලුරුතතායව වතනියාකාරං තාව මනසි කරොති, හි වුගතං අසුදුකමිං පන කමමියානෙ කතපරිවෙයන තදෙව මනසි කාතබ්බං; “කමමියානං සමිකති, හි අනතොකාරා බන්ධං අදෙසෙතා විත්තෙතං සංඝං ආලබ්භිත භාවෙන විරකාලං ඝට්ඨති; “සංඝාරා පාකට්ඨා හුමා උපට්ඨි හන්ති, හි විපාසනා කමමියානිකො වෙ තසා සංඝාරා පාකට්ඨා හුමා උපට්ඨිගන්ති සමෙ කතපාරාජික විතිකෙතො හවෙය්‍ය, තසා සතිපි අසංගරිත කාමතාය විපට්ඨිකාර වස්සුමෙක පුත සපුතං තං උපට්ඨිගන්ති විත්තෙකාගතං නවිකෙති, තෙත වුගතං-“කමමියානං නසමිකති, හි ආදි, “අනතනා ජානාති, හි සයමෙව ජානාති, පවමනෙ වෙකං කරණවතනං, අනතනා ජානාතිහි වුගතං හෙති, “අසුදුකා ඔවුකා ජානාති” හි ආරකිදෙවතාහි අසුදු පරවිත්ත විදුතිසො දෙවතාව ජානති; අමුලකමිං මුලං ගතො වදනතිහි ආග-“මෙ මුලාහි” හි “කාලෙත වකුමි” හි ආදිපු පකො පහං භිකාසං කාරොතා වොදෙතො කාලෙත වදති නාම, සංඝමෙකු ගණමෙකු සලාකග්ග යාගුආගා විතකක මාලක හිකුබාමාරමුහ, ආසුගසාලාදිපු උපට්ඨාකෙහි පරිවාරිකකක කෙ වොදෙතො අකාලෙත වදතිනාම, තවෙප්පන වදෙතො තෙතෙව වදතිනාම, අනෙතාමහලුක පරිසාවවර පසුකුලික

බව කපිකප්පතිරූපං තච ඉදන්ති වදන්තො ඵරුසෙන වදන්තිනාම,
කරුණා නිසසිතං පන කුඤ්ඤා භනෙන මහලලක තච පරිසංචර
පංසුකුලිකබමම කපිකාභි පතිරූපං භුලොකං ඉදන්ති වදන්තො
සන්නෙතන වදන්තිනාම, කරුණනිසසිතං කඤ්ඤා වදන්තො අභිසංගි
තෙන වදන්තිනාම, “මෙතන විනයො වක්ඛාමි තො දෙසනො”ති
මෙතන විනයො උපට්ඨාපෙති, වක්ඛාමි තො දුට්ඨවිතො හුතො;
“පණ්ණරසසු ධර්මමසු”ති පරිසුඛ කායසමාචාරතා පරිසුඛ චජි
සමාචාරතා සමුගමචාරිසු මෙතන විනයතා ඛත්තසුතතා උභිතනං
පාතිමොක්ඛානං විතාරෙන සාගත සුවිහිතන සුප්පවතන සුවිනිවිජි
තතා “කාලෙන වක්ඛාමි”ති ආදිතා වුත්ත පච්චමෙ කරුණුකා
තිතෙසිතා අනුකම්පතා ආපනතිවුට්ඨානතා, විනයපුරෙකකාරතාති
ඉමෙසු පුණ්ණරසසු ධර්මමසු තථා කරුණුකාති කරුණිකභාසුචා
ඉමිනාව කරුණා කරුණා පුබ්බභාගොච දසසිතො, තිතෙසිතාති,
තිත ගවෙසනතා; අනුකම්පතාති, තෙනතිතෙන සංයොජනා, විනිජි
මෙතනාව මෙතනා පුබ්බභාගොච දසසිතො, අපනතිවුට්ඨානතාති ආ
පනතිතො වුට්ඨාපෙති සුවිතෙන පතිසාපතා; වජ්ජං මොදෙතිං යා
රොචා පරිඤ්ඤං ආරොපෙතිං යථා පරිඤ්ඤං කම්මකරුණං විනය
පුරෙකකාරතා නාම, “සචෙච්ච අකුප්පමා”ති සචෙච්ච අකුප්පන
තායච වුදිත කෙනති සචෙච්ච වත්තබ්බං, “කොපොච නිකානබ්බො
ති නෙච අත්තනා කුප්පිතබ්බං නපරො සචෙච්චතබ්බොති අපෙථා;
ඉදං වුත්තං තොගිං කතං වා අකතං වා තදෙච වත්තබ්බං, නමො
දකෙචා අනුචිජ්ජකෙචා සංකෙචා කොපො උප්පාදෙ තබ්බොති,
ඉදති යථා වුත්ත මොදනාය උප්පනාය විනය ධාරන කතනබ්බොති
චං දසෙත්තුං—“අනුචිජ්ජකෙනා”ති ආදිමාර්ගං, තථ අනුචිජ්ජ
කො දිට්ඨං දිට්ඨොති, ගාථාය අයමෙථො එකකෙනො මාගුගාමෙ
න සම්මං එකට්ඨානතොතිකම්මෙනොවා, පච්චසෙනොවා, දිට්ඨො යො
තං පාරාජිකෙන මොදෙති ඉතරො තස්ස පුග්ගලස්ස දස්සනං අනු
ජානාතිතං පන දස්සනං පටිච්ච පාරාජිකං උපෙති න පටිජානාති
එවමෙඤ්ඤං යං තෙන දිට්ඨං තස්ස තං දිට්ඨො මයාති ඉමිනා දිට්ඨච්ච
තෙන සමෙති, යස්මා පන ඉතරො ඤා දස්සනං පටිච්ච දෙසං න
පටිජානාති තස්මා අසුඛ පරිසංකිතො ගොති අමුලක පරිසංකි
තොති අපෙථා, තස්ස පුග්ගලස්ස සුඛො අභන්ති පරිඤ්ඤං තෙන
සම්මං උපොස්ථො කානබ්බො සෙස ගාථාවගෙපි එසෙවනො,
“මහනාහු සංඛිතො ඤාතමෙ”ති වත්තානු සන්දිතා ඤාතමෙ; යං
අස්ස වමෙනන සම්මං පරිඤ්ඤං සනඨිසති තාය පරිඤ්ඤං ඤාතමෙ
තිති අපෙථා; “සගාමාමච්චරෙන ගිහිකා”ති යගාමො වුච්චති අධික
රණ විනිවිජ්ජයොය සංසසනතිපාතො; නත්ත අත්තා පච්චෙතිකාවෙච
සාසන පච්චෙතිකාව උච්චමං උබ්බිතං දිට්ඨො සමොසරන්ති,
වෙසාලිකා චජ්ජපුත්තුකා වීය, තෙසං පච්චෙතිකානං ලභිං මද්දිචා
සකවාද දිපනත්තාය තථා ගත්තං අච්චරති අපෙඨාගාතිතා විනිවිජ්
යං පවත්නාති ඤො සංගාමා ච්චරොනාම; යස්සෙථො වීය තෙන

සිංහලා වචරෙන භික්ඛුනා සංඝං උපසංකමනොන නිව විනොක
සංඝො උපසංකමි තබ්බො, නිවච්ඡන්තනාති, මානද්වජං නිපාතො
මා, නිගතමාන විනොතන; “රජෝ හරණ් සම්මසනා”ති පාදපුර්
න සමෙන සථා රජෝ හරණ් සංකිලිසේවා අසංකිලිසේවා පා
දෙ පුඤ්ඤමානෙ නෙට රාමො නදෙසො උපසංකමි, එවං ඉසා
නිසේසු අරජ්ජනොන අනුද්දංගෙනනාති අසො; “සථා පඨිරු
සෙ ආසනෙ”ති පඨිරුපං ආසනං ඤාමි අත්තනො පාපුණ්ණසා
නෙ ථෙරානං භික්ඛුනං පිණං අදෙසොමා නිසීදිතබ්බො; “අනාදරා
කම්මෙනා”ති නානා විධා තංතං අනන්ධක කථං අකථෙන්නො;
“අභිරමන්ත කම්මෙනා”ති දිසි සුත මුහුදු රාජකථාදිකං තිර
මන්තකථං අකථෙන්නො; “සංඝං ධම්මො භාසිතබ්බො”ති
සංඝසන්තිපාතසානෙ කපටියා කපටිය නිසීතොවා රුපාරුපාරි
චෙත්ථ සමථාර විපස්සනාචාරසාන නිසංචිතොදි නිසීතොවා
කථා ධම්මොනාම, එවරුපො ධම්මො සංඝො භාසිතබ්බො පරො
වා අපේක්ඛි තබ්බො; යො භික්ඛු තථාරුපිං කථා කථෙත්තුං පණො
ති සො වන්තබ්බො ආවුසො! සංඝමඤ්චමි පසඤ්ඤා උපගෙනාමි
කථෙය්‍යාසිති, “අද්ධොවා තුණ්හිනාවො නාතිමඤ්ඤිතබ්බො”
ති අරියා තුණ්හි නිසීදන්තා න බාලපුත්ථනා විය නිසීදන්ති, අ
ඤ්ඤාතරං කම්මසානං ගතොමාමි නිසීදන්ති, ඉති කම්මසානං මනසි
නාරවසෙන, තුණ්හිනාවො අරියො තුණ්හිනාවොනාම, සො නා
තිමඤ්ඤි තබ්බො; කිං කම්මසානානු යොගගාති නාම ජනිත
බ්බො; අත්තනො පඨිරුපං කම්මසානං ගතොමාමි නිසීදි තබ්බොති
අසො; “න උපසංකමො පුඤ්ඤිතබ්බො”ති කො නාමො තුඤ්ඤං උ
පසංකමොති නපුච්ඡි තබ්බො; එසන්තො සබ්බත්ථ; “නාමි”ති
බ්‍රහ්මය ජනිතොමිං බ්‍රාහ්මණ ජනියො තිංහි එවං ජනි නපුච්ඡි
තබ්බො; “ආනමො”ති දීඝාණන්ධො මා මජ්ඣිම භාණකොති
එවං ආගමො නපුච්ඡි තබ්බො; කුලපදෙ සො බ්‍රහ්මය කුලදී
වසෙන වෙදිතබ්බො; “අනුස්ස පෙමංවා දෙසොවා”ති අනුජි
ග්ගපල එතෙසං භාරණානං අඤ්ඤාතර වසෙන පෙමංවා ග
වෙය්‍ය දෙසොවා; “නො පටිසං කපටිසෙනා”ති පරිසං ක
පටිසෙන පටිසංග්‍රහිතයනෙන නහවි තබ්බො; සංපරිසාය රුද්ධි
තදෙව වෙතොමා කපෙමාමි නිකථෙ තබ්බොති අසො; “න
ගාම මුද්දා දෙසො තබ්බො”ති කථෙතබ්බො අකථෙ තබ්බො
සපානනන්ධං ගන්තිකාදරා නිකාගතබ්බො; “අත්ථං අනුච්ඡි යනො
නා”ති විනිවිජ්‍ය පටිච්චෙද්ධමෙව සලලකකින්නො; ඉදං සිත්තං උ
පලඤ්ඤාති ඉමංගමිං විනිවිජ්‍යෙ ඉදං වසොමිති එවං දුරිතුලකෙන

න නිසිදිනබලනති අයෝ; “නව ආසනා වුභා නබ්බො”නති න ආසනා වුභාස සනතිපාන මබ්බල ච්චරිතබ්බො, විනසබ්බරෙති වුභිතෙ සබ්බො පරිසා වුභාති, “න විඬි භාගබ්බො”නති න විනිවිද්දසා භාපෙතබ්බො; “න කුමමගොගා සෙවිතාබ්බො”ති න ආපනති දීපෙතබ්බො; අසාගසිකෙන භවිතබ්බො”නති න සත්තසා කාරිතා භවිතබ්බො; සත්තසා දුරුභතවචනං නකපෙතබ්බොනති අයෝ; “චචන කබ්බොනො”ති දුරුභතවාචං බලෙන සීලෙන; “භිනපජිකකානිනා”ති භිනෙසිතා භිතගපෙසිතා කරුණාව කරුණා පුබ්බභාගොච උපභාපෙ තබ්බොති අයං පදවයෙ අබිපායො; “අන සුරුගොනො”ති න අසුරුගොනන; අසුරුගොනං වුච්චති විභාගිකකථා සංඛාතං අසුරුර වචනං තං න කපෙතබ්බොනති අයෝ; “අතතාපජිගහගෙන නබ්බො”ති විනිවිද්දං වුභසමෙදුං සකස්සාමිනුබොතොති එවං අතතා පරිගහගෙන තබ්බො; අතතතො පමාණං ජාති තබ්බොනති අයෝ; “පරො පජිගහගෙන නබ්බො”ති විච්චිතං උජ්ජිනුබො අයං පරිසා සකතා සඤ්ඤපෙදුං උදුහු තොති එවං පරො පරිගහගෙන තබ්බො; “වොදකො පජිගහගෙන නබ්බො”ති ධම්මවොදකො නුබො තොති එවං වොදකො පරිගහගෙන තබ්බො; “මුදිතකො පජිගහගෙන නබ්බො”ති ධම්මමුදිතකො නුබො තොති එවං මුදිතකො පරිගහගෙන තබ්බො; අධම්මවොදකො පජිගහගෙන නබ්බො”ති නස්ස පමාණං ජාතිතබ්බො; සෙසෙසුපි එසෙවනයො, “මුතො අභාපෙතොනො”ති වොදක මුදිතකෙති මුතො වචනං අභාපෙතොනන; “අමුතො අසාසාසෙතොනො”ති අනොසවං වජ්ඣා අපපකාසෙතොනන; “වෙසෙසා පභාසෙ නබ්බො”ති මනෙසු මොමුතො පභාසෙතිතබ්බො, නනු නිං කුලපුතොති උතෙතපෙති අනුසොග වචනං කථාපෙති තස්ස අනුසොගො ගණිතබ්බො, “භිරු අසාසෙ නබ්බො”ති යස්ස සබ්බමඤ්ඤිවා ගණ මඤ්ඤිවා අනොසව පුබ්බතො සාවජ්ජං උපපජ්ජති, තාදිසො මාහාසි විස්සුජො කපෙති මයං තෙ උපජ්ජනා භවිස්සාමාති වචාපි අනුසොග වචනං කථාපෙ තබ්බො; “වසො නිසෙබෙ නබ්බො”ති අපසාදෙනබ්බො තලෙතබ්බො; “අසුචි විභාවෙ නබ්බො”ති අලජ්ජං පකාසෙති ආපනති දෙසාපෙතබ්බො; “උජ්ජ මද්දවෙනො”ති යො භික්ඛු උජ්ජිලවා කාය වංකාදි රතිතො යො මද්දවෙනව උපචරිතබ්බො; “ධම්මෙසුචි පුගලෙසුචො”ති එත්ථ යො ධම්මගරුකො යොති, න පුගලෙමෙව, ධම්මෙසුචි පුගලෙසුචි ධම්මමඤ්ඤිතො වෙදිතබ්බො; සෙසමෙත්ථ සුචිඤ්ඤා යං මෙවාති.

වොදකාදි විනිවිදයකථා සමත්තා.

ගරුකාපතනි වුදාන විනිවිසයෙ — “සභියොව අනාරාමො අනාරාමික සඤ්ඤා ඡායෙහි අවුත්තනාමොති අනාරාමිකස පන අනාරාමික සඤ්ඤා ඡායෙතො අවුත්තනාවා”ති පාඨො, “අවෙදි” ති හිතකාමො; “උඛසො අරුණ”ති උභිතෙ අරුණ; “සුඛසා සන්නිසෙ”ති සහාග සඛිකාදිසෙසාපතනිං අනාපනාසා සන්නි කො; “චජු”නන් අසුචි මොචනාදි විනිකාමො; “සුක්කච්ඡිප්පිති චජුමෙව ගොභවා”ති සුක්කච්ඡිප්පිති ඉදං අසුචි මොචන උක්ක ඡාසා විනිකාමනාසා පකාසනතො චජුමෙව ගොති, සජ්ඣිත සාධාරණ විජ්ඣය විනිවත්තන සභාවාස සුක්කච්ඡිප්පිය ඵව පකා සනතො නොත්තව ගොතිති අපො; “ගනථාසුති — ගොභනං, “සංඝාදි සෙසොති නාමමෙව ආපතනිවා”ති සංඝාදිසෙසොති තෙන තෙන විනිකාමෙන ආපනාසා ආපතනි නිකායසා නාම පාකාසනතො නාමමෙව ගොති ආපතනි සභාවතො ආපතනිව; “මෙදිසාමි”ති විවත්තන සමුප්පිතිවා, සුඛං අනුභවාමි න නප්ප ව්චයා අහං දුක්ඛිතොති අභිප්පායො; “නසස ආරොමෙවා නික්ඛි පිනබ්බ”නති අනාරොමතෙන වත්තසෙද දුක්ඛව පරිමොචන ථං වුත්තං; “මෙ ලෙඛවුපාතෙ අතික්කමිවා”ති හිතබ්බං සජ්ඣා ය සඤ්ඤාවනුපචාර විජ්ඣනථං වුත්තං; “ගොමගගො ඛක්ක මො”ති මහාපට්ටනන හිතබ්බං උපචාර විජ්ඣනථං; “ගුලික නවා චතිසාවා සච්චිත්තකාමො”ති දසානුපචාර විජ්ඣනථං; අතික්කිත්ත වත්තන අනො උපචාරගතානං සබ්බෙසමි අ රොමෙ තබ්බතො “අසං නික්ඛිත්තවුත්තසා පරිගාරො”ති වුත්තං; වත්තං හි නික්ඛිපිවා නික්ඛිපිවා සුරතනසා උපචාරගතානං සබ්බෙසං ආරොමන කිව්වං නත්ති, දිස්ථපාතං සුතසද්දනං ආ රොමෙ තබ්බං, අදිසි සුතානමි අනො වාදසග්ගානානං ආ රොමෙ තබ්බං, ඉදං වත්තං නික්ඛිපිවා වසනසා උක්කණ්, මානතොපි ඉච්ඡනාව නසෙන විනිවිසයො වෙදිතබ්බො.

“අඤ්ඤාමි පන ආපතනි වුදානො”ති සුඛතන පරිවාස වසෙන ආපතනි වුදානතො අඤ්ඤාමි; “චිසු මානනං චජිත බ්බ”නති මුලාස පටිකාසනං අකත්වා චිසු කමමවාසා මානනං ගහෙවා චරිතබ්බං; දසසතං ආපතනතො රතතිසතං ඡායෙතිවා නි ගොප්පනබ්බං; “හිතමුනිති සංකමිතු”නති හිතබ්බති වසා සතිං සංකමිතුං සංගතතුං සමුත්ති හවිතුං අනුජානාමිති අපො; “සුද්ධ උග්ගං බලව අකාසලෙන අනාරාමාසති”ති ආදිතා ඉඤ්ඤා සෙව විනාසුපාද වුත්තාත් දසබ්බො, ඉඤ්ඤෙහි තසෙ උප්ප තොව තං නිසායසා ලිඟසාපි අනාරාමානං පතිදානංව සමන වති, තථාහි “සසා ඉච්ඡිකාසං උපපජ්ඣති නසා පුරිසිඤ්ඤං

උප්පත්ති නොයෙක් වාසන පුරිසිඤ්ඤා උප්පත්ති නොයෙක් ඉඤ්ඤා උප්පත්ති හි නොහි යමකපාකරණේ වුහනනා ඉඤ්ඤාවයෙහි එකමි. සනතානේ සහජවත්තියා අසඬුවනෝ යමිම බණේ ඉඤ්ඤා පාතුහවති තනෝ පුබ්බ සදානසෙව විහනනෝ පඨාය පුරිසිඤ්ඤා නඋප්පත්ති, තනෝ පුබ්බ උප්පනොසුචි පුරිසිඤ්ඤාසු සහජවත්තියා සධි. කමෙන තිරුබෙසු තයමි. සනතානේ ඉඤ්ඤා උප්පත්ති, තනෝ පුරිසි සණ්ඨා නාකාරෙන පවනෙනසු කමිමරුපෙසු සෙසරුපෙසුචි. කඤ්ඤාලං පවනෙනනා තිරුබෙසු න ඉඤ්ඤා නාකාරෙන චතුරු රුප්ප නතතියා පවහනාය පුරිසි සණ්ඨානං අනතරහිතං ඉඤ්ඤානං පාතුහනනා වුචති, ඉඤ්ඤා පුරිසි ලිඛි පාතුහවෙසි අසමෙව තනෝ වෙදිතබෙබ්බ, කථං පනෙඤ්ඤා පුරිසිලිඛි බලව අකුසලෙන අනතරධායනි, ඉඤ්ඤා දුබ්බල කුසලෙන පතිඨානි? වුචති නෙ—පටිසංඝිතං තාව පුරිසිඤ්ඤාපාදකං අනුපහන සාමඤ්ඤං බලව කුසලකමිමි යාවනායුතං පුරිසිඤ්ඤාමෙව උප්පාදෙති, අනතරාපන කෙනති ලබ්ඵව්වසෙන පරදරකපාදිනා බලව අකුසලකමිමි පුරිසිඤ්ඤාපාදන සාමඤ්ඤං තදෙව පටිසංඝිතං කුසලකමිමි දුබ්බලකමිමි පුරිසිඤ්ඤා අනුපාදෙති. අනතරා සාමඤ්ඤානුරූපං ඉඤ්ඤා පවනන උප්පාදෙති, යද පන පටි සංඝි දනකාලෙයෙව කෙනති ලබ්ඵව්වසෙන පරදරකපාදිනා බලව අකුසලකමිමි පුරිසිඤ්ඤාපාදන සාමඤ්ඤං උපහනං නොති, තද දුබ්බලිභූතං කුසලකමිමි පුරිසිඤ්ඤා අනුපාදෙති. පටිසංඝිතයෙව ඉඤ්ඤා උප්පාදෙති, තනමි පුරිසිලිඛි බලව අකුසලෙන අනතරධායනි, ඉඤ්ඤා දුබ්බලකුසලෙන පතිඨානි හි වුචති, පුරිසිලිඛි බලව අකුසලෙන අනතරධායනි පරදර කනතාදිනා බලව අකුසලකමිමි පුරිසිඤ්ඤාපාදන විබ්බකසා දුබ්බලභාවෙසති අනතරධායනං ඉඤ්ඤා දුබ්බලකුසලෙන අනතරධායනි වුහනං, තථාහි පරදරඅකුසලකමිමි බාධිත නනා පුරිසිඤ්ඤාපාදනෙ අසමභං පටිසංඝිතං ඉඤ්ඤා ඉඤ්ඤා පාදකං දුබ්බලකුසලකමිමි යද පවහනං බ්‍රහ්මවිරියවාස මිඤ්ඤා වාර පටිච්චිති වසෙන පුරිසිඤ්ඤා පත්තාවසෙස වා කතුපිත බලව කුසලකමිමි ඉඤ්ඤා පුරිසිඤ්ඤාපාදනෙ සමභං ඉඤ්ඤා අනු පාදෙති. අනතරා සාමඤ්ඤානුරූපං පුරිසිඤ්ඤා උප්පාදෙති, තද පුරිසිඤ්ඤාපාදන විබ්බකසා බලව අකුසල කමිමි දුබ්බල භාවෙසති තං ඉඤ්ඤා අනතරහිතනති ඉඤ්ඤා අනතරධායනං දුබ්බල අකුසලෙන අනතරධායනි වුචති, යථා වුහනනෙයෙනෙව ච බලවකුසලකමිමි පුරිසිඤ්ඤා උප්පාදිතනා පුරිසිලිඛි.

31

බලවතුසලෙන පතිට්ඨාසීති වුළුවති, සුඤ්ඤ ඉතිහාසය පටිපාටිය
 පුරිසිඤ්ඤපථාදෙපි අයං නායො වෙදිතතො, “උතස්මි අකුස
 ලෙන අනන්තරායසී කුසලෙන පටිලබ්භතී”ති ඉදං සුගතිභවං
 සකුසා වුත්තං, දුග්ගතිසං පන උභි නනං උප්පාති විනාසොව අකු
 සලං කමෙමනවාති දසාබ්බං. “උභි නනාවි සහසසසා පනතිතො
 තී”ති යො පන භික්ඛු මාතුනාමෙන සහසසසා කප්පෙසා පාතිතං
 යං යා පන භික්ඛුති පුරිසසත සහසසසා කප්පෙසා පාතිතයනති
 වුත්තතතා උභිනනාවි සහසසසා වසන පාතිතයාපනති ගොති;
 “දුකඛි”ති වෙතො දුකඛසමභිතාස දුකඛි; “දුමමනො”ති දෙසෙස
 දුඨමනො විදුපමනොවා; දෙමනසාති භුතතාස “සමසාස
 තතබ්බා”ති වක්ඛා සමසාසෙ තබ්බවිධි, දසෙසනො—“හොතු මා
 විතනසීසා”ති ආදිමාස, “අනාවතො”ති අවාරිතො; “ධෘමො”ති
 පරිසාති පටිපාති පටිපට්ඨ සාබ්බතො නිවිධොපි සමාසමා; ස
 නොවු මහොව සහවිසො, සහසස වා මහො “සග්ගමග්ගො”
 සහසසසති සාසිකා පටිපාති, භික්ඛුතිසා සමං සාමධාස අධානන
 වතො ආපනති පරිනරී තබ්බාති දසෙසනො—“සංවිදහනං පරි
 මොමවො”ති ආදිමාස, මසං අමුක්කං නාම ධාතං මච්ඡාමාති වක්ඛා
 ථති සමං මච්ඡාමාති ආදිනා අසංවිදහිතතො අනාපනති “බ්බි,
 ගාමම”ති අනන්තො වසනගාවතො බ්බි; “ගාමනාගර නදිපාර
 රතනිවිසමාස ගණබ්බිසනාපනති අනාපනති”ති දුසිකා භික්ඛු
 ති පකනතොවා ගොතීති ආදිනා වුත්ත අනාපනති උකඛිතති
 සංසඤ්ඤතො වුත්තා; “ආරාධිකා”ති විතනාරාධිතෙ සමඤ්ඤා; “භා
 තොපෙසා”ති තා පරිවට්ඨති; “උප්පතිසො—පො—ලබ්භතී”ති
 සහසෙ අසති උකඛිතතො විභවමයසාපිති සහස වසෙනව
 වුත්තා, “අලප්පතිසො—පො—ලබ්භතී”ති අලප්පතාවතො අසන
 පසබ්බං හප්පනීති වුත්තා, “අසුඤ්ඤාතිකා—පො—වට්ඨතී”ති ඉදං පන
 ඉමිසා ආවෙතිකං කත්වා අභිකථාස අනුඤ්ඤතනති වදනති, “ගි
 කුචුභාවෙපි”ති භික්ඛුකාලෙපි; “පට්ඨො වච්ඡො”ති උප්පකායොව
 ආවරිතොව හුත්වා පරිසුප්පාපනො; “අසුඤ්ඤ සනතිසක නිසං
 සො ගහෙනතබ්බා”ති තසා සනතිසක උප්පම්පනනති සමාගාරි
 තෙති අසුඤ්ඤ ආවරිතසා සනතිසක නිසංසො ගහෙනතබ්බා;
 “නං නිසංස වසගෙනගිට්ඨ”ති අනෙතවාසිකෙ සකුසා වදති;
 “උප්පකාගහෙනතබ්බා”ති උප්පම්පනං උප්පකා ගහෙනතබ්බාඅ
 සුඤ්ඤ සනතිසක උප්පම්පන තබ්බනති වුත්තං ගොති, “විනිසක
 මම”නති විනිසපනං සකුසා වුත්තං; “සුභ කානබ්බ”නති සුභ විනි
 පෙස තබ්බං; “සුභ සමගහෙනවා සනතානං වච්ඡති”ති “අනුරා
 තාමි”ති කිංවෙ භික්ඛුතිනා සනතිසං භික්ඛුති භික්ඛුතිනා ස

වුත්තං, යදිච්ඡ පක්කන්තස්ස හිතිලිග ගතණමනෙත්තනාපි පටි
 ගගගණං විජ්ජෙය්‍ය? තෙපි ආචරියා විසුං තඤ්චි වදෙය්‍යං, ආ වු
 තතංච, තතො චිත්තෙය්‍යෙති පක්කන්තස්ස හිතිලිගගතණමනං ඉධ
 හිතායාචතතනනාති නාබිච්ඡෙදපනනාති, හික්ඛුනියා පන සික්ඛාපථෙ
 කබාණස්ස අභාවතො හිතිලිගගතණමනෙත්තන පටිගගගණං විජ්
 ඥති, “අනපෙක්ඛවිසංසජ්ජෙනා,,ති අඤ්ඤස්ස අදමා අනෙකික
 තාය තත්ථ ඉමිනා කමමං නදුති තං පරිභුඤ්ජස්සාමිති වජ්ඣුසුචා
 පුන පටිගගතො පරිභුඤ්ජස්සාමිති පටිගගගණො අනපෙක්ඛ
 විසංසජ්ජෙනව; “අච්ඡිද්ධො ගගණෙනා,,ති චොරාදිති අච්ඡිද්ධ
 ඥා ගගණෙන; “ඵළා,,ති හික්ඛු විහාරෙ; “උප රොපකා,,ති
 තෙන රොපිතා රුක්ඛගච්ඡා; “නොරසස්ස සමමුතිස්ස”ති හත්තදෙද
 සක සෙනාසන පඤ්ඤාපක හමාගාරික වජ්ඣුපටිගගගතං විචර
 භාජක යාගුභාජක ඵලභාජක බජ්ජකභාජක අපමානක විසං
 සජ්ජක සප්පිතානාපක පක්කන්තාපක ආරාමිකපෙයක සාමණ
 රපෙයක සමමුතිස්සානාපු තෙරස්ස සමමුතිස්ස; කාමං පුරිමිකාය
 පච්ඡිමිකාය වසෙන සෙනාසනගාමො පටිපස්සංගතියෙව, පුරිමි
 කාය පන සෙනාසනගාමෙ පටිපස්සංගම පච්ඡිමිකාය අඤ්ඤාඤ
 උපගන්තුං සකකාති පුරිමිකාය සෙනාසනගාම පටිපස්සංගමි විසුං
 දසෙය්‍යො පච්ඡිමිකාය සෙනාසනගාමෙ පටිපස්සංගම නසක්ඛා
 අඤ්ඤාඤ උපගන්තුනති තත්ථ හික්ඛුති කතතබ්බ සග්ගං දසෙය්‍ය
 තෙනා “සමෙ පච්ඡිමිකාය සෙනාසනෙ ගහිගෙහි,, ආදිමාග; “ප
 ක්ඛ මානග්ගමෙව දුග්ගබ්බ”නති හික්ඛුනිතං පටිච්ඡන්තායපි
 ආපතතියා මානග්ගවාරස්සෙව අනුඤ්ඤාතතතා පුන පක්ඛමා
 නතතමෙව දුග්ගබ්බං; හික්ඛුකාලෙ විණ්ණමානතතා භාවතො
 හික්ඛුනිති අබ්භානකමමං කානබ්බ,,නති හික්ඛුකාලෙ විණ්ණමා
 නතතතාය හික්ඛුනිකාලෙපි විණ්ණමානතතා ඉදෙවං සංඛං ගච්ඡ
 තිති කමා වුත්තං, “සමෙ අකුසල විපාකො—පෙ—ජාරකුසලෙ
 ව දුග්ගබ්බ,,නති මානග්ගං චරන්තස්ස ලිහපරිවත්තාදි කාරකතා
 වුත්තං, සමච්ඡ පන හික්ඛුකාලෙ පටිච්ඡන්තාය සාධාරණාපහතියා
 පරිවසන්තස්ස අසමාදිකන පරිවාසස්සවා ලිහං පරිවත්තති,
 තස්ස හික්ඛුනිකාලෙ පක්ඛමානතතං චරන්තස්ස අකුසලවිපාක
 පරික්ඛිණ්ණ පුන: ලිහෙ පරිවත්තති පරිවාසං දකා පරිවුත්ථ පරි
 වාසස්ස ඡාණ්ඩං මානග්ගං දුග්ගබ්බනති වදන්ති; “සමටිත්තා
 පහති,,ති සාධාරණාපහති දස්සනන්තං වුත්තං “පටිවාසදුතං
 කප්පි,,ති හික්ඛුකාලෙ අපටිච්ඡන්ත භාවතො හික්ඛුනිකාලෙ පන
 ආරොපිතාපි සාධාරණාපහති සමෙ හික්ඛුකාලෙ අනාරොපිතා
 පටිච්ඡන්තාව භොගනිති වදන්ති; “හික්ඛුනි මානග්ගෙ අදිගොන”

නි අවිනිශ්චය චාතත්තාය ලිඛ්‍යවත්තෙ යනි කිකුක්ඛිතාටි සි
තාසපි තාපු පටිප්පසායා ඵවාති සංඛ්‍යො: “සා ආපනනිසො
පුබ්බෙ පටිප්පසායා”නි යා අසාධාරණානුනිසො පුබ්බෙ කිකු
භාවෙ පටිප්පසායා; පාරාජිකා ආපනනාය ලිඛ්‍යවත්තෙ යනි
සන්තායාය ඵකත්තා න පුන සො උපසම්පදං ලහති, තථා
විගහනාපි කිකුක්ඛි ලිඛ්‍යවත්තෙ යනි පුන උපසම්පදං නපු
හතීති වදන්ති, සෙසමෙත්ථ සුච්ඡෙදාදියත්ථ.

පාරිවාසිකාදි වන්නාං “මා මං භාවප්පවසනා ආපුරිතා”නි
වුන්න අනාපුරිතාපි භාමං පටිපිත්ථං වට්ටිති; “අසෙසො සාමණ
පොපි න ගතෙහිතෙබ්බා”නි උපස්ඤායෙන හුතො අසෙසො සාමණෙතරා
න ගතෙහිතෙබ්බා; “උපස්ඤාදිකා ගතින සාමණෙතරොපි”නි පක
තත්තකාලෙ උපස්ඤාදිකා ගතින සාමණෙතරොපි; ලඛ්ඛ සම්මුතිකෙන
ආණන්තොපි ගරාධම්මෙති අසෙසොතිවා ඔට්ටිත්ථා ලහතිති ආහ-
“ඤ්චිබ්බලසංඛා කිකුක්ඛි භාවෙ කානෙබ්බා”නි “ආනතා කිකු
ක්ඛිසො වන්නෙබ්බා”නි සංඛ්‍යො: “සම්මුතිසංඛාති සපදසං; “ප්‍ර
ච්ඡිකාපිතා න කානෙබ්බා”නි පටිප්පසායා න කානෙබ්බා; කිං
තන්තාආහං—“පාති මොක්ඛාදියෙකෙහි වාති, ආදි, රජෙති ගතා
උපගතා භුමි ඵත්තොති—“රජොගත භුමි” රජෙති භික්ඛු භුමිති
අත්ථා; “සම්මුතිසංඛාති වස්සාවාසික ලාභං සංඛාය වුත්තං; “චික
පසංඛාති පාලි විනය කිකුක්ඛි න පටිප්පසායා යො “සෙසො
නං නලහති”නි සෙසො පටිප්පසායා ගතිතො වස්සමෙහි ගතෙතිත්ථා
නලහති; “අසංඛාති ගතෙවසං; “ආනුකූලානෙහි ආරොචෙ න
බ්බං ආනුකූලානං ආරොචෙ තබ්බං”නි අවිසෙසෙන වුත්ත
තො සත්ථ වෙ පාරිවාසිකා ගතවසානෙ අසෙසොසෙසං පසං
නති, උපහාපි අසෙසොසෙසං ආරොචෙ තබ්බං; යථාති දිස්වා
ආරොචිතං කිකුක්ඛිනා විහාරං ආනන්තං පුන ආරොචිත කිකු
ක්ඛි, ඵවාං අසෙසං විහාරං ගතත්තොපි තත්ථ පුබ්බං ආරොචි
තං පුන ආරොචිත කිකුක්ඛි තත්ථිති වදන්ති, “අවිසෙසෙන”නි
පාරිවාසිකං උක්ඛිත්තං ව අවිසෙසෙන; “බ්බං”නි පාලිබ්බං;
“සාමිච්ඡාමම”නි යථෙවා අභිවාදනාදිති අසෙසං අනුච්ඡි
කං විජිත වාතදනාදිනො ආභිකුමාචාරිකස්සෙතං අධිවචනං;
“ආසනානිකාපො”නි ආසනං අභිකරණං ආසනං ගෙහො අභි
ගමනං පසෙසානමෙව්ච; සෙසොති භික්ඛු ඵත්ථ ඵත්ථෙවසෙසො, “පාදෙ
දක”නි පාදං මොචනොදකං; “පාදිකා”නි මොචන පාදවිජිත
නං; “පාදකම්භික”නි අමොචනං මොචනං; “නමකා නර
පාදිකා”නි අත්තන්තා නවකතරං පාරිවාසිකං; පාරිවාසික
යාති අත්තන්තා නවකතරං පාරිවාසිකා යථෙවා අසෙසං මුලා
ය පටිකාසනාරහා මානසාරහා මානසොපි අභිගාතාරහාපි

පක්ෂකර්මය නිසානි, නොනැස-“අනන්තයා මුලාය පටික්කතා රහදිනමයි,,හි “සභිවහානිකානමි සාදිසනිකා”හි සභිවහානිකානමි අභිවාදනාදිං සාදිසනකායා; “සො සො බ්‍රිඛිසා”හි පරිවාසිකෙසු භික්ෂුසු සොසො බ්‍රිඛිසා; “නමික නරසා අභිවාදනාදිං සාදිනු”නහි පාරිවාසික නමිකනරසා අභිවාදනාදිං සාදිනු; “නමොමා”හි සංඝ නමිකසාමනෙයව; “අනන්තා පාලිසා පමා රෙ නමික”නහි අනන්තො වස්සනොන පහනපාලිසා පමා රෙ නමික; න පන සමබ්‍රිසු පිටාරිකෙසුහි අනෙය; “සදි සහ නමොනාහි න මිඤ්ඤාන”හි සදි පුරිවදිවසෙ අනන්තො නමොනාහි ගමනා වා නමිසසාමනෙය; “මනුසාලනකා”නහි ගොජනසාලාය පටිපාටියා දිසමානගතනා; “නමොසෙ පිනොනා”හි දයකසා හමි පාසස පිනොන; “සහවාසසා”හි බ්‍රිහතපසාමනෙය ජනොන භික්ෂුක සසිං සසනමෙව අසිපපනං; ක සෙසඉරියාපරි කප්පං, සෙසමෙව උපතානමිමෙවහි.

ගරුකාපනහි වුදාන විනිවිසකථා සමුත්තා.

කමමාකමමිතිවිවිසයෙ - “වගනානි කමමානි,,හි ආදිනා පඨමං පාලිනං දසෙය්‍යමා තත්ථ ආදිනො පට්ඨාය විනිවිසයං දසෙය්‍යං- “අසං පමනානි ආදිනො පට්ඨාය විනිවිස කථා,,හි ආදි ආරාධා තත්ථ උමමනකායා, භික්ෂුනො උමමනකා සම්මුති උමමනකෙන යාමිමා ගමෙ අසම්මුඛාපි දතුං වට්ඨති, තත්ථ නිසිනෙනපි න කුප්ප නි නියමාභාවතො, අසම්මුඛාකතෙ පන දෙසාභාවං දසෙය්‍යං “අස මමුඛා නානා සුභාගොනි”හි වුත්තං, දුත්තෙ උපසමදුරෙ සම්මුඛා කාතුං නසකා කමමවාමා නානත්ත සභාවතො, පත්ත නිකායුජ්ජනාදසො හමිපාසතො අපනිතමතො සම්මුඛාපි කාතුං නට්ඨති, “සංඝ සම්මුඛොනා,,හි අදිසු යාවතිකා භික්ෂු කමමපත්තො තෙ ආගතො ගොනාහි ජඤ්ජරානං ජඤ්ජ ආගතො ගොනි, සමුච්ඡි භුතා න පටිසංකායනාහි අයං සංඝ සමුච්චතා; යෙන ධම්මෙන යෙන විනයෙන යෙන සසඤ්ඤාසංකතෙ සංඝො කමමං කරොති, අයං ධම්මසමුච්චතා විනයං සම්මුච්චතා, තත්ථ “ධම්මො,,හි භුතං වජ්ඣං; “විනි සො,,හි වොදනාවෙව සාරණං; “සමුච්චතං නාම-සුභතිසම දුම අනුසාවන සමපද්ධි; යෙය්‍ය සංඝො කමමං කරොති, තස්ස සම්මු ඛිභාවො “සුගාල සම්මුඛොනා,, කතනික මාසස්ස පාරණ මා සත්තා “සිපපමා කතනිකමාස,,නහි වුත්තං; “පමුක්කපිඨිකා ධර්මපිටකස,,හි කාලපකෙඛ වාතුදුසිං පණ්ණරසිංවා සකාය වුත්තං; “මෙමසුණ්ණමාසිසො,,හි පඨම පච්ඡම වසසුරගතානං ඉසෙක මුත්තං; යාන කරණාහි සිපිලාහි කමා උච්චාරෙ තබ්බං

අකුරිං “සිච්චිලං, තානිසෙව ධනිතාති අසිච්චිලාති කන්ධා උච්චාතෙර තබ්බං අකුරිං. “ධනිතං, විමතත කාලං. “දීඝං, එකමතත කාලං “රසං, “දසංචා ව්‍යජන බ්‍රහ්මිකාප්‍රසංගදො, හි එවං සිච්චිලාදි වසෙන ව්‍යජන බ්‍රහ්මිකා අකුරිං ප්‍රාදක විතතං දසප්‍රකාරානං. පහෙදො; සබ්බානිති අකුරාති විතතසමුච්චානාති යථාධිප්‍රසංගදො, ව්‍යජන තොව්‍යජනානිව, සංයොගො පරො එතස්මාති “සංයොග පරො, න සංයොගපරො—“අසංයොග පරො, “ආසංගොතො බ්‍රහ්මකිකිත තේරසං සංග භාග්‍යමති, හි එත් තකාර තකාරගතිතාකා රො අසංයොග පරො; “කරණානි, හි කරණාදිති; අනුකම්පනකා පාරාජකං අනාපනතාව පකතතතාති ආන—“පකතතතා අනුකම්පනා, හි ආදි, තත් “අනුසංජිතා, හි පුරිමපදසොච චෙච්චනං. “පටිසුඛසිලා, හි පාරාජකං අනාපනතා; න. තොසං ඡප්පෙච්චා පාටි සුඛවා එති, හි තිසු විසුචා නිසිතෙනසු එකස්මිනිතං වා ඡන්දපාරි සුඛි ආගමාපි අනාගමාපි හොතිති අධිප්‍රායො; “නිවානා චුතති” හි තිච්ච චුතති; “පටිසංඛා, හි පටිසංඛාය ඤාණෙන උපපරිකම්පා; සං තං අවඤ්ඤා කමං අනුඤ්ඤාතනති සමබ්බො, “ඉමං අප්පලා කන කමමස්ස ආනං හොති, හි එවමි අප්පලාකන කමමං පච්චතතිති කමමචෙවලකිකිතනති—“කමමලකිකිණං; ඔසුරණ නිස්සාරණ භවුකමොදයො විස කමමච සුචා අඤ්ඤාච නාමං නිලහති, කමමචෙව සුචා උපලකිකිතති කමමලකිකිණනති චුච්චති, “එත මි කමමලකිකිණමො, හි චුතත කමමලකිකිණ දසොදුං—“අවච්ච නන්චිවර ඡන්තචිවර න සිච්චරාන, හි ආදිචුතතං, “ඉණි පලි බොධමපි, හි ඉණමෙව පලිබොධො; තමි දුතුං චට්ඨති, සචෙ තාදිසං හිකත්‍රං ඉණාසිකා පලිබ්බනති, තත්‍ර ප්‍රාදතො තස්ස ඉණං යොගෙදුං චට්ඨතිති අධිප්‍රායො; “ඡන්තාමා චෙදිකාමා, හි එත් චෙදිකාති—චෙතිස්ස උපරි චතුරස්සවයො චුච්චති, ඡන්තනති—තතො උච්චං වලයාති දසොචා කතො අග්ගවයො චුච්චති, “චෙති සංග උපනිකත පතො චෙ, හි චෙතිස්ස නවකමමොස උපනිකම්පනතො; චෙතිස්ස සන්තකොති චුතතං හොති; “අඤ්ඤාකතිකා කාතබ්බා, හි පුරිම කතිකාය අසංගතිතතා චුතතං, “හෙති, හි යෙසං පුගලිකථානෙ තිථානති තෙති; “නන්ධා, හි තස්මිං විහාරෙ; “මුලෙ, හි පුබ්බෙ; “ඉතො පභාස භාජෙච්චා වාදනතු, හි වචනෙ නව යථා සුඛං පරිභොගො පරිකම්පනතා හොතිති ආග “පුරිම කති කා” පටිප්පසංගිකති, හි “අනුච්චිකා, හි පච්ඡතො පච්ඡතො ගතති; “අප්ච්චා සිංසන්තනා, හි තෙසං සන්තකා පච්චසං අප්ච්චා සිංසන්තන; “මුලහාග, හි චුතතමෙච්චං විහාරෙති—“දසම භාගමනා, හි, “අකතාමාසං කතා, හි තතො උප්පතන අයෙන

කථා; “ජගතිනකාලෙවනවාරෙ නබ්බා,,ති ජගතිනානං සුපථථල
ගරිතකාලෙ නවාරෙ තබ්බා; “ජගතිනකාලෙ”ති ජගතිනං ආරඬි
කාලෙ; “ඤ්ඤාති කම්මට්ඨාන හෙදෙ,,ති ඤ්ඤාතිකම්මස්ස ධාතහෙ
දෙ; සෙසමෙත්ථ සුච්ඤ්ඤායා මෙවාති.

කම්මාකම්ම විනිවිස කථා සමන්තා.

පතිගුණක කථායං-“පටිගතං භොජනානං නාමං ගහෙයා,,ති
එත්ථ භොජනං ගණ්හථාති වුතෙනපි ගණ්හොජනං භොතිසෙවාති
වදන්ති; අධානං ගමනවස්ථුස්මිං නාවාහිරුහන වස්ථුස්මිව ඉධෙව
ගතෙන භුජ්ජාති වුතෙන සසමා ඤාකඤ්ඤායානා නපතිගණ්හිංසු
තසමා භුඤ්ජ්ජාති වුතෙනපි ගණ්හොජනං භොතිසෙවාති නිසුපි
ගණ්හිපදෙසු වුතො, “පටිගතං භොජනානං නාමං ගහෙයා නිමි
නොති”ති වුතතහතා පන ඔදනං භුජ්ජාති වා හපතං භුජ්ජාති වා
භොජනනාමං ගහෙයා ව වුතෙන ගණ්හොජනං භොති න අඤ්ඤ
ථා, “ඉධෙව ගහෙයා භුජ්ජා,,ති එත්ථාපි ඔදනනතිවා හතතනතිවා
අවතා තෙසං එවං නිමිතෙනසුනති ගහෙතබ්බං, ගණ් වසෙනවා
නිමිතනිහතො තෙ තිකඬු අපකතඤ්ඤායා ඤාකඤ්ඤායානා න
පතිගණ්හිංසුති අසමඤ්ඤාකං බන්ති, විමංසිත්වා සුතතතරං ගහෙතබ්
බං, “එකහො ගණ්හනති,,ති එත්ථ අඤ්ඤාමඤ්ඤායා වාදසහත්ථං
අමුචිත්වා සිතා එකතො ගණ්හාතිනාමාති ගහෙතබ්බං, “අලිහාකං
වතුනතමපි හතතං දෙතිතිවා විඤ්ඤාපෙසෙසු,,නති වචනතො අතත
තො අත්ථාය අඤ්ඤාන විඤ්ඤාතනමපි සාදියනතසා ගණ්හොජ
නං භොතිසෙවාති දට්ඨබ්බං, “එවං විඤ්ඤානතිහො පසවති,,ති
එත්ථ විඤ්ඤානතිසා සති ගණ්සා එකතො හුත්වා ගහණෙ ගණ්හො
ජනෙන ආපනති, විසුං ගහණෙපඤ්ඤිතභොජන සුපොදන විඤ්ඤ
නතිති ආපනති වෙදිතබ්බං; “විවාරෙති,,ති පට්ඨවාදිවසෙන සංවිද
ගති; ඝට්ටෙති,,ති අනුවාතං ජ්ඣේත්වා හත්ථෙන දඩකෙනවා ඔවචි
වෙති; සුතතං කරොති,,ති සුතතං වච්චෙති; “වාලෙති,,ති දඩ
කෙවා හත්ථෙවා ආවච්චෙති; අතිතවස්සෙව විවරස්ස කරණං ඉධ
විවරං කමං නාම, පුරාණං විවරෙ සුචිකමං විවරකමං නාම න
භොතිති වදන්ති, “වතුත්ථ ආගතෙ න සාපෙනති”ති වචනතො
සමෙ අඤ්ඤාදකොපි ආගට්ඨතො නත්ථි වහ්නාරොසෙව ව තත්ථ
නිසිහතා සාපෙත්වා නසකෙකානති නවට්ටනිති වදන්ති, ගණ්හො
ජනාපනති ජනක නිමනනන භාවතො අකප්පිය නිමනනණ්හති
වුතො, “පට්ටසෙයා,,ති නිසිදුපෙයා, “ගණ්හා ගිජ්ජති,,ති ගණ්හා
ආපනති න ආපජ්ජතිති අභිප්පායො; “ගත්ථ වහ්නාරො තිකඬු-පෙ-

භුක්ඛුන්ති, ඉමාය පාළිය සංසදානතො: “ඉත්තෙසං පන ගණ පුරකො හොති, ති වුත්තං, “අවිසෙසෙනා, ති භිලානොවා විවරකාර කොවාති අවිසෙසෙනා, සබ්බසාධාරණ වචනෙන; “නාසමා, ති අවි සෙසිතතො “භුමා ගණෙසු, ති එත් ආගතෙසු පි හොජන කිලෙව නිට්ඨිතෙ ගණතිතුං වට්ඨති “නානිව හෙති එකතො නගතිනාති” ති යෙති හොජනෙති විසං කෙතො නත්ති, තානි හොජනානි තෙති තිසමුති එකතො නගතිනාති, එකෙන පච්ඡා ගතිතතො පච්ඡි හො ජනෙති නිමනතිතස්ස ණෙනසෙන පඨමං නිමනතිතො තස්ස තස්ස හොජනතො උපපටිපාඨියා අඑකපෙපචාවා පරස්ස පරස්ස හොජ නං පරමපර හොජනනාති ආග-“සබ්බං පන මුලති මනනණං හෙ ඨා හොති පච්ඡිමං පච්ඡිමං උපපිතං උපපිතො පට්ඨාය භුජනා ස්ස ආපනති, ති හත්ථං අනෙතා පචෙසෙත්වා සබ්බගෙට්ඨිමං ගණනන ස්ස මලෙකි සිතමපි අනෙත්වා ගත්ථගතං හොතිති ආග-“හත්ථං පන පෙ-සථානථාවා භුජනාස්ස අනාපනති, ති බීරස්ස වරස්ස වගනෙන න අමිසං හුමා උපරි සිතතො බීරංවා රසංවා පිච්චෙනා අනාපනති වුත්තං “මහාඋපාසකො” ති ගෙගසාමිකො; මහා අසකථායං ආපනති ති වචනෙන කුරුඤ්ඤං වට්ඨති ති වචනං විරුඩං විගදිස්සති, මිනනමපි අධිප්පායො මහාපච්චරියං විහාපිතොති මහානන්ධපදෙ වුත්තං “ස ටෙබ්බනිමනෙත්ති” ති අකපපිත නිමනනණෙන නිමනෙත්ති; “පරමපර හොජනං නාම-පචනනං හොජනානං අසුඤ්ඤානෙතා හොජනෙතා නිමනතිතො තං සිපෙත්වා අසුඤ්ඤං පචනනං හොජනානං අසුඤ්ඤ නරං හොජනං භුජති එතං පරමපර හොජනං නාමාති පදහාජනෙ වුත්තතො සතිපි තිසමාවරියාය පඨමං ලඛිතාපෙ පිචාය වරිත්වා ලඛි භතතො භුජති ආපනති වුත්තං “පකතිවමනෙතා” ති එත්ථ යං වාදස ගත්ථිභිතතෙර සිතෙන සොත්ථා සන්තා ගවෙය්ස, තං පකති වචනං නාම, සෙසපරික්ඛාරානං සඬ්චි විහාරිකෙති ගතිතතො නිවාසන පාරුපන මානමෙව අවසිදානාති ආග “නිවාසන පාරු පන මග්ගා සෙව හට්ඨො” ති සඬ්චි විහාරිකානං තාව ආගමනස්ස වා අනාගමනස්ස වා අජනනතාය වුත්තං-“පේරෙති නෙව නාම -පෙ-හාජිනබ්බන්ති” පරෙසමපි අභ්භාස ලභන්ති” ති අත්තතො විවරං දදමානා සයං සාබාහගෙන පටිච්ඡාදෙත්වා දෙනති තෙසං අත්ථායපි හංඨත්ථා ලභන්ති “තිණ්ණෙනවා පණ්ණෙනවා පටිච්ඡාදෙත්වා ආගනනබ්බන්ති” වචනතො ඊදිසෙසු භුතගාමපාතව්‍යතාපි අනුඤ්ඤ නායෙව හොතිති ආග “නෙව භුතගාම පාතව්‍යතාය පාමිනතිසං හොති” ති “නනෙසං ධාරණේ දුක්ඛං” නති තෙසං තිත්ථියධිජනං ධාරණෙපි දුක්ඛං නත්ති, යානිව තෙසං වත්ථාති දෙනති ති සබ්බ කො, පේරානං සගමෙව දිනනතො වුත්තං-“අවිජ්ජාන විචරධා

ගෙන සිටින්නා” හි යඳි ලඬිං ගණනාහි එක් තිත්ත පක්ෂිකතකො
නාමගෙනි, තසමා වුතනං. “ලඬිං අගගෙනා” හි “අභිසම්ප. ආ
ගෙනා” හි හික්කුනං ආසන්නතරං යානං ආගන්ත්වා; “සො ගික්කවෙ!
මං උපට්ඨගෙසස සො ගිලානානං උපට්ඨගෙසස” හි සො මං ඔවා
දනුසාසනි. කරණෙන උපට්ඨගෙසස, සො ගිලානානං උපට්ඨගෙසස,
මම ඔවාදකාරකෙන ගිලානො උපට්ඨානගෙබ්බාහි අයවෙත් අපො
ගතවතොව ගිලානසංච උපසානං එකස්ඳිසන්ති එවං පනෙත් අපො
නා ගගෙනගෙබ්බා, “අභික්කමන්තංවා අභික්කමති” හි ආදියු වඩ්ඪිතං
වා ආබාධං ඉදං නාම මෙ පරිභුඤ්ඤානසං අනුච්චිති ඉදං පරි
භුජනසං පරිභාසනි ඉදං පරිභුජනසං තිස්සිති ඉති යථාභූතං
නාවිකරොතිති එවමනො දට්ඨගෙබ්බා; “නාල” නති නප්පට් රුපො
නසුතො උපසාදා; “ගෙසස්සං සංචිධානු” නති ගෙසස්සං සො
පෙත්තුං අසමනො ගොති; “ආමිසනාමො” හි ආමිසං අසං අනත
රනති ආමිසනාමො; අනතරනති කාරණං වුච්චති ආමිසකාරණං
සාගුහනන පක්ෂිවිරාහි පනෙන්නො උපට්ඨගෙසස, මම ඔවාදකාර
කෙන ගිලානො උපට්ඨානිති අපො; “ආසනති” නති ආලං
“සථාසුනා” හි වුතනමෙ වන්. — “සථාසුනාසුනා” හි පරියායනන
රෙන වුතනං; සථාසු සනතිනා සථාසු අපරිච්ඡේදෙනාහි වුතනං
ගොති; අථවා “සථාසු සනතිනා” හි සථාසුපට්ඨකෙන; යථා නසම්
ගවෙ සනානසං ආසුපට්ඨකො අවිච්ඡින්නපට්ඨකති තාවා යනාහි
වුතනං ගොති;

“විසෙසාධිගමො” හි සමාධි විපස්සනාව; අතිවිශ පාක්ඛනා
ගත්ථප්පනො විශ දස්සනිති වුතනං, “උපච්ඡිද්ධති” හි විසෙසාධි ගම
සං විකෙඛපො මාගොතුති ආහාරං උපච්ඡිද්ධති; “විසෙසාධිගම”
නති ලොකුතතර ධම්මපටිලංභං; “ව්‍යාකෘතියා” හි ආරොවෙත්ති;
“උපච්ඡිද්ධති නවට්ඨති” හි සසමා සභාගානං ලජ්ජිතික්කුනංගෙව
අරියා අනගතා අධිගතවිසෙසෙ තාදිසෙ කාරණෙසති ආරොවෙත්ති;
තෙව ගික්කු අප්පතිරූපාය අනෙකසනාය පච්චයං න පරිසෙසනති,
තසමා තෙහි පරිසෙසිතප්පච්චයෙ කුක්කුච්චං උප්පාදෙත්වා ආහාරං
උපච්ඡිද්ධං නවට්ඨතිති අපො; සභාගානංහි ව්‍යාකෘතතා උපච්ඡි
ද්ධං නලහති, තෙහි කප්පිකෙඛතනං තෙනෙව සභාගානංහි
ලජ්ජිතික්කුනං කප්පං වට්ඨතිති ඉදං උපච්ඡිද්ධං නවට්ඨතිති
ඉමස්ස කාරණං දස්සනෙන වුතනනති තිස්සිති ගණිතපදෙසු වුතනං,
අථවා “විසෙසාධිගමං ව්‍යාකෘතියා” හි විසෙසස්ස අධිගතභාව දස්ස
නන්. වුතනං; අධිගතනතරංයං ආසංකනෙන නෙ වච ආහාරාප
ච්ඡේදෙ කාතගෙබ්බාහි අනුඤ්ඤානනා අධිගතෙන න කාතගෙබ්බාහි

දෙසෙයුතු—“විනයසාධිතමං වතාකරිත්වා. ආහාරං උපවිජ්ජෙති නවවම්
 නි”ති චුත්තා, කීපන. අරියා. අගනනා. අධිගතවිසේසං. අනෙකුදෙකං.
 ආරොචනනීති ඉමිස්සා. චොදනාය සහාගාතංහි. උජ්ජ්හිකුක්කා.
 කප්පත්තං. වට්ටනී”ති. චුත්තා, අසත්තෙත්. සුත්තනනනොති. අමනාකං.
 බහති, ගණකීපදෙපි. අයවත්තො. දසතිතො. යෙවංහි, “උඩංවා. අධො.
 වා. සංකමනති”ති. පච්ඡා. ආගතාතං. ඔකාසදුනත්තං. නිසිංහනපාලියා.
 උඩංවා. ගව්සනති; “පච්චත්තෙකකණ්. කිව්වා. නත්ති”ති. පච්ඡා. ආග.
 තෙති. උපපරිකකණ්. කිව්වා. නත්ති, හෙසා. කියමිං. විජ්ජමානො. සාවකං.
 වලිං. ගණතාතිති. ආග. “සයමිං. චලිතපක්කදාසති”ති. පච්චත්තෙකක.
 ණවෙදං. ගිහිතං. සන්නතකසෙවංහි. දුට්ඨබ්බං, “ගච්ඡාං. ධොවනනා”ති.
 විපරං. ධොවනනා; “ධොවන. දඬක”නති. හච්චධොවන. දුට්ඨං;
 “අලලං. පෙයං. අගනීං. දෙහනස්ස. පාචිතනිස”නති. සුක්කට්ඨානෙපි.
 අගනීං. පාතෙත්වා. ඉමිනා. අධිප්පායෙන. ආලිංගනනාස්ස. පාචිතනිස.
 මෙව; “දුක්කම”නති. සුක්කට්ඨානෙත්වා. සුක්කං. අසුක්කනති. අපඨ.
 පෙත්වා. අගනීං. පාතෙන්නස්ස. දුක්කමං; කීලාසිප්පායෙපි. එසෙව.
 නතො, කීලාසිප්පායොව. පට්ටවායමාන. සදුස්සාදි. වසෙන. වෙදි.
 නසෙබ්බා, පට්ටකකුත්තො. අගනී “පට්ඨති” “පටිත්ත කරණ”නති.
 ආරකුක්කා. කරණං; “සංඝංවා. උභින”නති. වාතෙරිතාතං. වෙළඳාදිතං.
 අනෙකුදෙකුදෙකං. සංඝට්ඨානෙන. සමුට්ඨිතා; “නිරුපාදුතො”ති. ඉකුත.
 රතිතො; “පරිත්තමපි. කාතුං. චම්මත්”ති. චුත්තමෙවත්තං. විහා. වෙති.
 “නිණ්ණවිකාතං. සමනා. භූමිතච්ඡනං. පටිබාධණින”නති. භූමිත.
 ච්ඡනාදිමති. ඉධ. පරිච්ඡතකරණනාම; “පණණං. ආරොපෙයො”ති.
 එත්තකෙත්තෙව. රුකෙති. එත්තකමෙව. ගහෙනබ්බනාති. පණණං. ආ.
 රොපෙයො. ලිඛිතාති. චුත්තං. හොති, “නිමිත්තසසද්දං. කායා”ති. සං.
 කෙතං. කත්වා; “දුරකා”ති. ගෙසං. පුත්තනනනාදසො. දුරකා;
 අනෙකුදෙකුදෙකෙති. ගොපකා. ගොනාති. තෙසබ්බෙපි. චුත්තා; සබ්බ.
 ඡාපි. ගිහිතං. ගොපකදුතෙ. යහනකං. ගොපකා. දෙනාති. තත්තකං.
 ගහෙනබ්බං, සංඝිකෙපන. යථා. පරිච්ඡදමෙව. ගහෙනබ්බනාති. දීපි.
 තත්තා. “අත්තනොචක”නති. චුත්තං. “චතුස්ස. පච්චත්තෙසසු. සමමා.
 උපනෙතති”ති. අමථලාදීති. විකකිණිත්වා. විවරාදිස්ස. චතුස්ස. පච්ච.
 යෙසු. සමමා. උපනාමෙතති. “චිට්ටකාස. නිසමෙත්වා. දිනනා”ති.
 ඉමෙසං. රුකකිතං. එලාති. විකකිණිත්වා. විවරෙසුසෙව. උපනෙත.
 බ්බාති. නහාපෙත්වා. බාදිතබ්බානීති. එවං. නියමෙත්වා. දිනනා; “නොස්සපි.
 ආගනතුකා. අනිස්සරා”ති. පච්චය. පරිභොගත්ථාය. නියමෙත්වා. දිනන.
 නා. හාපෙත්වා. බාදිතුං. අනිස්සරා; “නොස්ස-පෙ-ඨාන. බ්බනති”එත්ත.
 ආගනතුකෙති. හෙසා. චුත්තනසෙන. හාපෙත්වා. බාදිතබ්බනති. අත්තො;

“භාසංකතිකාසංකතං” නම් භාෂෙත්වා නබාදිතබ්බතාතිවා එතන
 ගෙසු රුකෙබසු එලාති ගණනියාමාතිවා එතනකාති එලාති ගණනි
 යාමාතිවා එතනකාතං දිවසබ්ගනනරෙ ගණනියාමාතිවා නකිචිත
 ගණනියාමාතිවා එවං කතාය ආවාසිකානං කතිකාය ආනනානුසං
 තිංසාතබ්බං; මහාඅසකථාය අතිසාරාති වචනෙන දීපිතොසෙව
 අභේදා. මහාපච්චරියං චතුරතං පච්චසානනාති ආදිනා චේදාරෙත්වා
 දසසිතො, “පටිකොනවසෙනවා” නි එත් එසංදය අසානපපු
 හොනා පරිභොගවසෙන තුමෙව භාෂෙත්වාති යොජෙතබ්බං, ‘එත්වා’
 නි එතයම්. භිභාෂෙ රඳෙව; “සෙනාසනපච්චය” නම් සෙනාස
 නවතදත්වායතිගමෙත්වායිපිතව; “ලාමක කොට්ඨා” නි ලාමකං ආ
 දිං කත්වා ලාමකසෙනාසනතො පසායාති වුත්තං ගොති, සෙනා
 සනෙපි තිණාදි ලාමකකොට්ඨා විසයරොජතබ්බාති සෙනාසන
 පරිකාමාපි ලාමකකොට්ඨාව විසයරොජතබ්බං, මුලවජ්ජිවෙස්දං
 පන කත්වා නවඋපනෙතබ්බනාති ඉමිනා කිං වුත්තං ගොති? නිසු
 පි ගණනියාදෙසු නාච ඉදං වුත්තං—සබ්බාති සෙනාසනාති නවිසය
 රොජතබ්බාතිති වුත්තං ගොති ලාමකකොට්ඨා විසයරොජන
 පිති සෙනාසනතුමෙයා, නවිසයරොජතබ්බාති අසමච්ඡා වුත්තො
 ගොතිති නො බනති, විමංසිත්වා යං රුචිචි තං ගතෙතබ්බං.

බමමසනනකෙන බුබුසුජං කාතුං චච්චති නවච්චති? තථා
 හත්තස්ස බො එතංවා සෙසද්ධිච්චනං බමෙකායො ඉතිපිතිච “සො
 බො චකකළි බමමං පස්සති යො මං පස්සති” නි වචනතො චච්ච
 තිති වදනති, කෙවිපන එවං සනො යො හිකබ්බෙව මං උපසිගෙ
 ස්ස සො හිලානං උපසිගෙය්සාසීති වචනතො බුබුසනනකෙන
 හිලානායාපි හෙසජ්ජං කාතුං යුත්තනති ආපරොජ්ජය්ස, තස්මා
 නවච්චති වදනති, තං අකාරණං නති යො හිකබ්බෙව මං උප
 සිගෙය්ස හිලානං උපසිගෙය්සාති ඉමිනා අත්තනොච හිලානායාච
 නචකසදිසතා නඋපසානායාච සමච්චතා වුත්තා අයංගෙත්ව අ
 චේදා—සො මං ඔවාදනුසාසති කරණෙන උපසිගෙය්ස යො හිලා
 නං උපසිගෙය්ස මමඔවාදකරණෙන හිලානො උපචාරාතබ්බොති
 හගවතො හිලානායාච උපසානං එකසදිසනාති එවං පනෙත්ව
 අචේදා නග්ගෙතබ්බො, කියමා? “සො චො ආනන්ද මයා බලොච
 විතසොච දෙසිතො පඤ්ඤාතො යො චො මමච්චගෙන සත්වා” නි
 වචනතො “අග්ග පන දුතිච්චකො ඔවාදම් අනුසාසාමි මසි පරිති
 බිබුතෙ පන ඉවාති වතුරාසීති බමෙකකායගසාති තුලෙහම්
 වදියෙනති අනුසාසියෙනති” නි වුත්තනොච බහුස්සුතං හිකබුං
 පසංසනෙනතච “නො තුමහානං සාවතොනාම වුචොනාම එසවු
 ඤ්ඤ” නි වුත්තනො බමමකරුකතොච නරාගතස්ස පුබ්බතසො

එව පසන්තරාති අලිහාකං බන්ති, ගිව්‍යසෙව ගොති නපාරාත්තං අණානන්තියා ගතිතන්තා යථාදසිද්ධං වාපි ආදීනි සමපට්ඨන්ති. තවච්චන්ති එවං. තෙසං අන්තං අච්චකරණමපි නවච්චන්ති ආත—“අසං අකපපිසට්ඨොනාම නවච්චන්ති”ති එත්ථ සමෙ අච්චකරණසාතං ගතො අලිහාකං දසො දසි වාපි බෙහතං ආරාමො ආරාමච්චන්ති අපකුකුචාති ආදිනා වොගරති අකපපියං අසං අලිහාකං ආරාමකා අසංවාපි ඉන්තනාමන සංඝස්ස භණ්ඩමො චන්තියා දිනනා, ඉතො බෙහත්තො ආරාමතො උපපජ්ජන්ති චතුපඨමා ඉතොගාමිතො මහිසතො අජතො උපපජ්ජන්ති. මො රසා ඉන්තනාමෙන සංඝස්සදිනනාති පුඤ්ඤපිඨො චන්තොච්චන්ති වදන්ති, “අභ්‍යදකාමො”ති අභ්‍යද ඵලකාකාමො දුතඵලක සද්ධන්ති වුත්තො ගොති, “මලකාමුලසණ්ඩාතො”ති බෙලමලක මුලසණ්ඩාතො; “සිංහායාන”න්ති සෙද ගතිතං වානං, “මුත්තොලමකාදීන”න්ති ආදිසද්දන්ත කුමලාදි සංගණනාති, “පලමකස්සුත්ත”න්ති සද්දස්සුත්තා කාමොත්ත පලමකස්සුත්තං; “න ගිකබ්බො! මුඛං ආලිප්පි නබ්බං”න්ති විපාසනන ජ්විහාචන්ත රණෙති මුඛලපනෙති තඤ්ඤිමිතබ්බං; “න මුඛං මදදිනබ්බං”න්ති නානා උමමද්දන්ති තලමද්දිනබ්බං; “න මුඛං චුත්තණ්ඩබ්බං”න්ති මුඛමුත්තණ්ඩන න මහෙත්තබ්බං; “න මත්තාසිලිකාස මුඛං ලසෙත්තබ්බං”න්ති මත්තාසිලාස නිලකාදීනි ලසෙත්තනාති නකානබ්බාති; තං නිගරිතොලාදීනි නවච්චන්තියෙව, අගරාගාදසො පාකවාසෙව, “සාධුකිලකානි”න්ති අතිච්ච පටිපාටි කතං වතිතං; “සරකුත්ත”න්ති සරකිත්තං භගො ගොතිති අලඛං උපාසෙද්දං තසකෙකාති ලඛං සමාපජ්ජන්ති පච්චිතා ජනනාති අලිහාකං ආචරියාපි උපාසකායාපි එවං ගාමිස්සති පච්චිමො ජනො දිසා සුගතො ආපජ්ජති, තමෙව ගායති, “මතුරසෙසන මත්තොනා”ති නාකරි පරිවුත්තණ්ණ නිවාරක චතුරගමන්තාදීනං උච්චාරණ විධානාති නාච්චපාසයාගාති; “විකුඛනිද්ධං දසෙසාමුං නවච්චන්ති”ති එත්ථ “විකුඛන ඉති, නාම—මො පකති වණ්ණං විජ්ඣතො කුමාරවණ්ණං වා දසෙසති නාගවණ්ණංවා පිච්චිමි සෙසාමුගං දසෙසතිති එවමාගතො පකතිවණ්ණ ජ්වණ්ණ විකාරවසෙන පවත්තාමුඛි; අධිසාන ඉතිපතපකතියා එතො බහුකං ආපජ්ජති සතංවා සගස්සංවා සතසගස්සංවා ආපජ්ජති, ඥාණෙන අධිධානාති බහුකොගොමිති එවං විහරිතො දසෙසන අධිධාන වසෙන නිපජ්ජනාමුඛි; “කංසමසො”ති එත්ථ වච්චලොගමයොපි සංගති ගො, “නාවකාලිකං පටිභුඤ්ජිතං වච්චන්ති”ති සකිදෙව ගහෙතො තුනං ආමිසං පරිභුඤ්ජිතො ජමෙබ්බං වච්චන්ති අධිජායො;

“සමකමා හෙ,,ති භාජන කපාලෙ; “ඡවසිය පතෙතා,,ති ඡව සියමයො පතෙතා පකති විකාරසංඛිතෙකි චෙතං සාමිවචනං, අහෙ ඡෙදිවා හෙදුපවාමරන නායං චොභාමො සිලාපුත්තකයා සර්වත්ති ආදියු විය, “භූමි ආධාරකෙ”ති වලයා ධාරකෙ; “දරාආධාරක දණ්ඩාධාරකෙසු”ති එකදරාණා කතආධාරකෙ ඔහුති දණ්ඩති කතආධාරකෙවාහි අපේථා; තිති දණ්ඩති කතොපත නවච්චති, භූමි යං පත තිකකුප්පිතා යපෙපොනන උපරිධරිත පතං එතෙත පයොන භූමියං පුසාපෙත්වා යපෙත්වා චච්චති වදනතු, “ආලිඤ්ඤ මිඤ්ඤාදින”නති පමුඛ මිඤ්ඤාදිනං; “පට්ටෙතොත්වා නපෙත්ව පතිට්ඨාති”ති එත් පරිවත්තිතා තතිසවාමර නපෙත්ව මිඤ්ඤා පති ට්ඨාතිති ගණ්ඨපදෙසු වුත්තං, “පට්ටෙතොත්වා”ති එත් පත ගණ්ඨො නාම ගෙහයා ඔතිකුඛිධාදයා පිරගාවත්. කතා තනුකමිඤ්ඤා වුච්චති, “නානුකමිඤ්ඤාසා”ති මුද්දක මිඤ්ඤාස මිඤ්ඤානපි ආධාර කෙයපෙත්වා චච්චති, “අනුජනාපී භික්ඛවෙ! ආධාරකන්ති වචනතො මිඤ්ඤාදියු යත්තත්ති අධාරකං යපෙත්වා තත් පතං යපෙත්වා වච්චති, ආධාර යපෙනා කාසයාඅතිසමිතත්තාති වදනති “සමික,, කති උපරි යොජ්නං අගාලං, “මහෙඛං”ති බාදිතා; “එකං උදකම ඤ්ඤාසංගතොත්වා,,ති මුඛෙනගණ්ඨාසංගතොත්වා; “උච්චිත ගණ්ඨා” ති සාමිසෙන ගණ්ඨන; “එතොත්වා,,ති එතගණ්ඨා සගගණ්ඨොත්වා න; “උච්චිතා,,ති නතොමංසං උච්චිතා; එතෙසු සංඛෙසු පණ්ණත්ති ජානාතු වා වාචාආපතතිසෙව, අකාසඛකිනෙතපි සංචිච්චා අසංචි ච්චා ගාමිපපෙසෙන ආපතති සරිතට්ඨානතො ඔතිතාපට්ඨිතඛං නිවත්තිතඛංවාහි ගණ්ඨපදෙසු වුත්තං, “පමානගුලොත්වා”ති වස්සි අභිගුලං සකාය වුත්තං; “පට්ටෙතොත්වාභූමිනාම” සණ්ඨාමත්තිකාති කතා කාලවණ්ණාදි භූමි; “සෙනාසනංවා”ති මව්පිඨාදි සෙතාසනං; “නපෙත්ව වලෙරෙත්වා වච්චති”ති අසෙසෙති ආවාසික භික්ඛුති පරි භූතනතීතාරෙන පරිභුංජිතං වච්චති; නෙවාසිකා පකතිසා අපත් වාය භූමියා යපෙනතිවෙ? නෙසෙපි අනාපතතිසෙවාහි ගණ්ඨපදෙසු වුත්තං, “මාරමපි”ති ආදිතා වුත්තවාරපානාදයො අපරිකමික නාපි ත අභිසංසිතඛං, “ලොමෙසු”ති ලොමෙසු පුසනෙත්වා; “පො ට්ඨිතුල,,නති එරකතිණ තුලං; පොට්ඨිගගණ්ඨෙත්ව තිණජාතිතං නිදයාන මත්තන්ති ආසං—“ගෙසං ගෙසමි නිණ ජාතින”නති “පට්ටිධං උණ්ණාදිතුලං වච්චති,,ති එත්ඨාපි බිමොගතෙපි ආනෙත්වා සංඛිතඛං, තුලං පූරිතං හිසිං අභිසංසිතං නවච්චති කෙමි වදනති, වච්චති අපර “උදකනති,,ති යපෙනති; “මිසපමාණ,,නති යත් ගලවාටකතො පඨාය සඛං සිසං උදකනති තං සිසපමාණං; තව උදකනට්ඨපරිච්ඡෙදතො තිරිසං මුට්ඨිතතං නො

නීති දෙසොහුං—“යත් විචාරතො නිසුකොණෙසු,හි ආදිමාස,
 “මජ්ඣිමනිකාං මුට්ඨිකානං. හොති,හි බිඤ්ඤානස්ස මජ්ඣිමා
 නං තිරියතො මුට්ඨි රතනපාමාණං හොති; “වාලුරුපාති”හි
 අසංහරි මාති වාලුරුපාති; “අකප්පිය රුපාකුලො අකප්පියමථො
 පලලාකො,හි සාරසමාපස වුත්තං, “දීඝලොමකො මහාකොජ
 මො,හි චතුරතුලාධික ලොමො කාලකොජමො; චතුරතුලාධිකාති
 කිර තසසලොමාතිහි වචනතො චතුරතුලතො හෙට්ඨා වට්ඨනීති
 වදන්ති, “වාණවිචිත්ත උණණාමසඤ්ජනො,හි හිතතිච්ඡදදි වසෙ
 න මිනනපි විචිත්තොඋණණා මයඤ්ජනො සඤ්ජප්පිකො; “උණණාම
 සඤ්ජනො,හි උණණාමය ලොගිතඤ්ජනො; “සකතිතුලිකා,හි
 රුකකතුල ලතාතුල කොටකිතුල සංඛාතානං හිණණං තුලානං
 අඤ්ඤාතරත පුණණතුලිකා, ‘උද්දලොමි’හි උග්ගො දසං උණණාම
 යඤ්ජනං; “ඵකානා ලොමි,හි ඵකතොදසං උණණාමයඤ්ජනනාති
 දීඝතිකායසකථායං වුත්තං, “සාරසමාපස—“උද්දලොමි,හි ඵකතො
 උග්ගතපුප්ඵං; “ඵකානාලොමි,හි උග්ගො උග්ගතපුප්ඵනාති වුත්තං;
 “කොසෙසස කට්ඨිසසමස,නාති කොසෙසසක පට්ඨමනාති ආචරිය
 ධම්මපාලනඤ්ජන වුත්තං, “සුඛ කොසෙසස,හි රතන පති
 සිබ්බන රතිතං; දීඝතිකායට්ඨ කථායං පනෙතං—“ඨපෙඤා තුලිකං
 සබ්බානෙව ගොණකාදීති රතනපති සිබ්බිතාති වට්ඨනාති,හි
 වුත්තං, තත්ඨපෙඤා තුලිකනාති ඵනෙන රතන පතිසිබ්බන රතිතංපි
 තුලිකංනවට්ඨනීති දීපෙති, ‘රතන පතිසිබ්බිතාති වට්ඨනාති,හි ඉමි
 නා පන යාතිතාති රතන පතිසිබ්බිතාති භූමඤ්ජරණ වසෙත සථාසු
 රූපං මවාදිසු ව උපනෙතං වට්ඨනීති දීපිතනාති වෙදිකබ්බං, ඵඤ්
 චචිතය පරියායං පඤ්ඤා භාතබ්බිතා, ඉධ වුත්තනසෙතෙ
 ටොත්ථ විනිවිජයො වෙදිකබ්බො; සුත්තනාතික දෙසනාය පන ගහඨා
 නමපි වසෙත වුත්තනතො හෙසං සගණන නත්ථං—“ඨපෙඤා තුලිකං
 මජ්ඣිමමට්ඨි,හි වුත්තනාති අපරෙ, “අජිනවමමමයි,හි අජින
 මිඨ වමෙවති; කාතිකිර වඤ්ඤාති සුත්තමතරුති තසමාදුපට්ඨාති කඤ්ඤා
 සිබ්බනාති, තෙන වුත්තං—“අජිනපමෙවති,හි,උග්ගරංච උපරිභාගං
 ඡාදෙතීති “උග්ගරංචපමෙවති,හි,උග්ගරංච උපරිභාගං ඉධා
 ධිපෙතනාති ආහං—“උග්ගරංච භෙදික රතනවිනාහෙනා,හි රතන
 විනාහෙනසුච කාසාවං වට්ඨති; කුප්පාඤ්ජරතං නවට්ඨනීති ගණනි
 පමෙසු වුත්තං, “මහාඋපධාන”නාති පමාණාතිකතනා උපධානං;
 ඵඤ්ච දීඝතිකායසකථායං—“අලොකිතකාතිපි මෙ වට්ඨනාතිසෙව
 තතො උග්ගරංච ලහිකා අඤ්ඤාසං දතබ්බාති දහං අසකොනොනා
 මමෙ කිරියං අඤ්ජනා උපරි පට්ඨමඤ්ජනං දහං නිපජ්ඣමපි නල
 හති,හි අවිසෙසෙන වුත්තං.

සෙනාසනකකිකක සංවණ්ණනායං පන—“අභිලානායුස පිසුපධාන
 ච පාදුපධානවාහි වයච්චවච්චනති හිලානායුස බිලොභනාති සන්ධි
 රිකා උපරි පච්චන්ද්‍රණං දතා නිපජ්ජතුපි වච්චති, ති වුත්තතතා
 හිලානොයෙව චචෙ තිරියං අන්ධරිකා නිපජ්ජතුං ලහතිති වෙදින
 බබං, “එකපලාසික,,නති එකපටලං; “දිගුණ,,ති දිපටලා; “නිගු
 ණ,,ති නිපටලා; “ඔමුක්ක”නති පරිමුච්චිතා අපතිනං; “නවා,,ති අප
 රිගුත්තා; සබ්බාතිව නිලිකා—“සබ්බනිලිකා,, එකතයො සබ්බපිඨකා
 දිසුපි “අඤ්ඤාදිසක වණ්ණා,,ති අතිතවාරිඨ එල වණ්ණා; උද
 කෙන තිණ්ණ කාකපත්ත වණ්ණාතිපි වදනති; “තිණ්ණපාදකා,,ති
 යෙන කෙනති තිණ්ණ කතපාදකා; “තිකාලපාදකා,,ති
 ඔප්පුරි පහතති කතපාදකා; තිකාල පහතතිපි නවච්චති
 යෙව, “කමලපාදකා,,ති කමලතිණං නාම අති, තෙන කතපාදකා;
 උසිරපාදකාතිපි වදන්ති, “කමලපාදකා”ති උණ්ණලොමමස
 කචලෙතිවා උණ්ණලොමමති එවවා කතපාදකා; “අසංකම නිසා
 යො,,ති භූමියං සුප්පතිතිවා තිච්චලා අසංභාරියා; “පාදබිලා බායො
 නාම—පාදතො බිලසදියං මංසං නිකඛන්තං ගොති; “කාලසිතො”ති
 නාලමුච්චො වානරො; “සිච්චක”නති පිඨක සිච්චකං පීඨකයානනති
 අන්ධා; “පාමංකි”ති වංසෙ ලලෙහවා කතං පටපොත්ථිකං යානං
 අකුලිකාති වුච්චති; “අනුජානාමිතිකිකවො පුරිසසුත්තං ගත්ච්චට
 ක”නති එත් “අනුජානාමි තිකිකවො! පුරිසසුත්තං, අනුජානාමි
 තිකිකවො! ගත්ච්ච වච්චක”නති එවං පච්චෙකං වාකාපරිසමාපනං
 අධිපොතනති ආග—“පුරිසසුත්තං ඉත්තිකාරච්චිවා—පෙ—පුරිසාවා
 ච්චිච්චිසෙවා”ති, “අනග කප්පායාන”නති එකවාරං, ටොතානං;
 “දිගුණං සංඝාමි”නති දුපට්ඨං සංඝාමි; “එකච්චික”නති එක
 පට්ඨං; “ලගුබ්බාදින”නති උතුතො දීඝකාලයො උච්චානං—ගත
 වත්තානං පිලොතිකානනති වුත්තං ගොති; “පාපනිකෙ”ති
 අනතරුපතෙන පතිතපිලොතික ව්චරෙ; “උසාගො කරණ
 යො”ති පරියෙසනා කතබ්බො; “අනාසිකවි ආරොපෙතු”නති
 ආගනතුකපට්ඨං දතුං; නජ්ජනිය කමුඛාදි සන්තතිඛපි කමුඛ
 කරියාමිති ආපත්තියා වොදෙන්නායුස අධිපායො—“කමුඛාධිපා
 යො,, ආපත්තියො වුච්චාපෙසාමිති අධිපායො—“වුච්චානාධිපා
 යො,, “අමුලකෙන පාරුජ්කෙන වොදෙන්නායුස,,ති ඉමිතාවාච
 නාධිපායං දසෙසති; “අකෙකාසාධිපායෙසන වදන්තයුස පාමි
 නතිස,,නති අකෙකාසාධිපායෙසන යත්තති ආපත්තියොතිපි
 සම්මුඛා වදන්තායුස පාමිතිස; “දුක්ඛාධිපායොති අකෙකාසාධිපා
 යෙන වදන්තායුස දුක්ඛං; “එවං සංවිධානි තසුසගගවතො පරිසා
 යදිදං අකුසුමකුසුමවච්චනන අකුසුමකුසුම වුච්චාපොතො,,ති වචන
 තො කුරුඤ්ඤාකථා නායංපතිතා පෙත්තො—“කුරුඤ්ඤං පනා,,ති

ආදිමාන, සකාරෙ සම්පන්නෙ අනනිකතෙනා නාමිකොතිති ආග—“සකාරෙ අනනිකතෙනා,,ති “ඉදම ඉදමා,,ති පානාති පානං අදිනනාදනනති ආදි, අසුතකාච අසුතකාච අසාමණො අනුපාසකොති අනෙකාසාධපාසයන පරමිමුඛා වදනනාස උක්කාටං; සම්මුඛා වදනනාස පන පාචිත්තියමෙව, “පජ්ඣෙදනනා,,ති උපපි රික්කිනනා; පත්තුණ්ණදෙසෙ සරානං වන්ථං—“පත්තුණ්ණං,, පත්තුණ්ණනති කොසෙය්‍ය විසෙසොතිපි අභිමානකොසෙසු වුත්තං, චිතදෙසෙ සොමාරදෙසෙව සඤ්ජාත වජාතිව සොමාරපට්ටව පතතුණ්ණදිති තිති කොසෙය්‍යසස අනුලොමාති පානකෙති කතසුත්තවසනනා, “ඉතිමස,,නති එති භික්ඛුනං පුඤ්ඤිභියා නිබ්බන්ධවිටරං, නං බොමාදිතං අඤ්ඤතරං හොතිති තෙසංසෙව අනුලොමං, දෙවතාති දිනනා විටරං—“දෙවදනතිසං,,නං කප්ප රුක්කෙ නිබ්බන්තං, ජලිතිසා දෙවකඤ්ඤා අනුරුමෙත්ථරසස දිනනාචන්ධ සදිසං තච්චි බොමාදිතංසෙව අනුලොමං හොති, තෙසු අඤ්ඤතරභාවතො“වෙපට්ටාති දෙසනාවෙනෙව වුත්තාති”ති තෙසං සරුපදසනං, පදමෙන නාඤ්ඤතිවත්තනපරං පත්තන පට්ඨ සාපි දෙසනාවෙනෙව වුත්තනනා, “තුබ්බො,,ති භාජනාති, “ඵලක තුබ්බො,,ති ලාමුආදි, “උදකතුබ්බො,,ති උදකුක්ඛිපනාය කතකුට තො; “කිලඤ්ජ ජනන,,නති වෙහුච්චිවෙති වාසිකා කතජනනං; “සුගුණො,,ති කර්මතෙ පක්ඛිත්ත චණ්ඩිකා විස ස්ථාන නාසති විපතතිං නපාපුණාති, එවං සුට්ඨගුණො, “සුරක්ඛිතො,,ති තෙසෙව පරියාය වට්ඨනං ස්ථාචා කිලෙස වොරෙති අවිච්චෙති යො හොති, එවං සබ්බද සුප්පතිභිත සතිතාය සුට්ඨරක්ඛිතො “කු ක්කුල්ම පක්ඛාන,,නති කප්පිසා කප්පියං ත්‍රියස්සං උප්පන්න කුක්කුල්මන අසිගුණානං, සාරජනං, සාරදො—ව්‍යාමොහහසං, විගණොසාරදො—එතස්සාති විසාරදො; “බ්බෙමො,,ති සකාරණෙන වචනෙන; “සුට්ඨතිගහනිතං නිගහණොති,,ති ස්ථා පුත සිසං උක්ඛිපනති, අඵබ්බො අප්පට්ඨානෙවන මංකුගුණාසෙව හොති, එවං සුට්ඨතිගහණොති; “අලප්පිතො,,ති සකාරලොපෙන නිදද්දනො; අලප්පිතායාති වුත්තං හොති, “අසඤ්ඤාණො,,ති ආදිසුපි එසෙ වනසො, මදෙහොති අඤ්ඤාණාවෙන “මදෙ,, අවිසදනාය “මොමුපනා,, මනාමුදෙසාති අත්ථා; “අනතපච්චෙතිකා,,ති අත්ත නො පච්චෙතිකා; “වජ්ජිපුත්තකා දසවද්දිපිකා පරුපගාර අඤ්ඤාකංචා පරමිතරණාදිවාද,,ති එන්ධෙ අරහත්තං පටිඡ නානනානං අප්පත්තෙව පත්තසඤ්ඤිතං අධිමානිකානං කුහකානංවා අපටිඡනනනානං සුක්කවිසිඨිං දිස්වා මාරකාසිකා දෙවතා අර හතො අසුචිං උපසංහරනති මඤ්ඤන්ති, සෙසස්ථාපි පුබ්බසෙ

ලියා අපරසෙලියාව තෙ පරුපහාරවාද; සෙසං පන අරහතො ඉතීපුරිසාදීනං නාමගොතනාදියු ඤාණසංවහරිතා අභාවෙන අති අරහතො අඤ්ඤාණතා තපෙට් සනතිදානාභාවෙන අභිකංඛා යසමාවස්ස නාතිවජ්ඣති පරෙ විහරනති පකාසෙනති ආවිකානති, කසමා අභි අරහතො පරවිහරණනති ඉමා තිසෙසා ලභිතො සෙ යසථාපි එතරති පුබ්බසෙලියානං තෙ අඤ්ඤාණකංඛා පරවිහර ණවාද; නිග්ගහො පන තෙසං ඉකථාවජ්ඣප්පකරණෙ වුත්තනසෙ නෙට් වෙදිතබ්බො, “මධ්‍යාතො මග්ගාව පලාතිවා,,ති උක්ක වං නිදදුස වසෙන වුත්තා, “වනාසො පටිසම්භිදු තිසෙසාච්ඡි ජ්ජා ඡ අභිඤ්ඤාවා,,ති අයච්ඡි අධිග්‍රහයමයමො සෙට්, වකාතො අවුත්තසම්භිතයොති දඨබ්බො; “නෙට් ඡෙට්,,ති ධම්ම කච්ඡා; “ආහංසු,,ති පංසුකුලිකානේරු ඵට්ඨාහංසු; කදුපනාසං කථාඋදා දීති? අයංගෙථ ආනුප්‍රබ්බිකථා—

ඉමස්මිං කීර දීපෙ වඩාල තිස්සමහාහසෙ සකෙතා දෙවරුන් මහාඋච්චපං මාපෙත්වා භික්ඛුනං ආරොවාපෙසි, මහනතං හයං හවි ස්සති තසමොදෙවො වසසිස්සති, භික්ඛු පට්ටමයති කීලමනො පරියත්තිං සකාමෙත්තුං තසකම්මකනති, පරතීරං ගතවා අසොති ජීවිතං රක්ඛිතුං වට්ටති, ඉමං මහාඋච්චපං ආරුහො ගව්ඡට් ගතො සෙසං එත් නිසර්ජයානං නපසොති තෙ කඨබ්බෙපි උරං ධපෙ ත්වා ගව්ඡනතු, සබ්බසං හයං න හවිස්සතිති, තදු සමුද්ගතීරපසකතා සභිගිකුලු කතිකං කත්වා අමිහාකං එත් ගමනකිද්වං නත් මහං ඉ ධෙව හුත්වා තෙපිටකං රක්ඛිස්සාමාති තතොට් තිවතතිත්වා දක්ඛිණම ලයජනපදං ගතවා කන්දමුල පණ්ණාසි ජීවිතං කපෙපනතා වසිංසු, කාසෙට් ගතො නිසිදිත්වා සර්ඤ්ඤා කතොති අවගතො වාලිකං උස්සාපෙත්වා පරිවාසෙත්වා සීසාති එකථාතෙ කත්වා පරියත්තිං සමමසනති, ඉමිනා නියාමෙන වාදසංචරිතරාති සාදකථං තෙපි ටකං පරිපුණ්ණං කත්වා ධාරකිංසු, ගසෙ වූපසනො සත්තසො භික්ඛු අත්තතො ගතථාතෙ සාදකපෙ තෙපිටකෙ එකකරමි එකව්‍යඤ්ඤානට් අවිනාසෙත්වා ඉමමෙවදිපමාගමෙ කල්ලගාම ජන පදෙ මඬලාඤ්චිභාරං පටිසිංසු, ථෙරුනං ආතතපවත්තිං සුත්වා ඉමස්මිං දීපෙ ඔතිනා සසිභිකුලු ථෙරෙ පස්සිස්සාමාති ගතවා ථෙ රෙති සභිං තෙපිටකං සොධෙත්වා එකකරමි එකව්‍යඤ්ඤාන ට්ඨි අසමෙතනං නාම නපසිංසු, තස්මිං ථෙරුනං අයං කථා උදා පාදි—“පටිසංගති භූතවා සායනාස්ස මුලං උදග්‍ර පටිපත්ති,,ති පං සුකුලිකානේරු පටිපත්තිමුලනති ආහංසු, ධම්මකරිකා පරියත්තිති, අථ තෙථෙරු භූමිහාකං මිනනාමි ජනානං වචනමත්තෙනෙට් නසකතා විඤ්ඤාතුං ජනහාසිතං සුත්තං ආහරථාති ආහංසු, පංසු

තුළිනසේරා සුත්තං ආහරිතුං නාතරොති ඉමෙවසුභ්භානිකු සමිමා
විහරෙය්‍යං, අසුඤ්ඤා ලොකො අරහතෙනාති අස්සාති පටිපතති
මුලකං මහාරුජ! සඤ්ඤාසතං පටිපතතිසාරකං මහාරුජ! සඤ්ඤා
සතං පටිපතතිසා ධර්මතං නිට්ඨන්ති, හි සුත්තං ආහරිංසු, ඉමං
සුත්තං සුත්තං ධම්මකපිකා අත්තනො පාදාපනස්සාය ඉමං සුත්තං
ආහරිංසු:—

“යාච නිට්ඨන්ති සුත්තානං විනයො යාච දිපපති,
තාච දක්ඛිනති ආලොකං සුරියෙ අබ්‍යුධිතෙ සථා.

සුත්තනෙනසු අසනෙනසු පච්ඡුටො විනයමතිච,
තමොභවිස්සති ලොකො සුරියෙ අස්සා ගතෙ සථා.

සුත්තනෙන රක්ඛිතෙ සනතං පටිපතති හොති රක්ඛිතා,
පටිපතතිස්ස සිතො සිරො සොගතෙඛමා නධංසති,,හි.

ඉමස්මිං සුතෙහ ආහවෙ පංසුතුළිනසේරා තුණ්නි අගෙසුං,
ධම්ම කපිකසේරානංසෙව චචනං පුරනො අනොසි, සථාති ගච
සතස්සවා ගචසතස්සස්සවා අනතරෙ පචෙති පාළිකාය ඛෙත්තා
අසති සො වංසො සා පචෙති නස්සති, චචමෙව ආරඬි විපස්ස
කානං භික්ඛුනං සතෙපි සහස්සපි සංචිජ්ජමානෙ පරියන්තිසා
අසති පටිපතති මහපච්චෙට්ඨොනාම න ගොති, යථාච නිධිකුමතිසා
ජානනස්සා පාසාණ්ඨිට්ඨි අභ්‍යුත්තරසු උපති ඛෙත්තෙසු යාච අකඬ
රාති ධර්මතී, තාච නිධිකුමති නිට්ඨානාම නගොති, උචමෙවං පරි
සන්තිසා ධර්මානාය සාසනං අනුරතිතංනාම නගොති, “නස්සා
ඛෙත්තා,,හි නස්සා ගතොති; සෙසමෙස්ස සුච්ඤ්ඤාසත මෙවාති.

පඤ්ඤාන විනිවිදය කථා සමගතා.

—:0:—

නිට්ඨිතායං පාළමුහුණක විනය විනිවිදයස්ස

අනුගාහපද වණ්ණනා.

අපේක්ෂිතො නරිකොන සොභං පරකතථ ඛාත්‍රනා,
සධම්මට්ඨිති කාමෙන සාසනුජේජාන කාරිනා.

තෙනෙව කාරිතෙ රමෙව පාසාදසන චණ්ඨිතෙ,
නානාදුමගණාසිණේණ භාටනාහි රතාලසෙ.

සිතඤ්ඤා සම්පන්නෙ වසං ජේතවතෙ ඉමං,
අභිබ්බජන සම්පන්නා අකාසිං සොධිතං හිතං,

යං සිධං ඉමිනා පුඤ්ඤං යං වඤ්ඤං පසුතං මයා;
එතෙන පුඤ්ඤකම්මෙන දුතියෙ අහත සංඝවෙ.

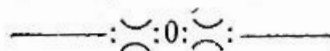
නාවතියෙ පමොදෙනො සීලාචාරගුණේ රතො,
අලගො පමකාමෙසු පකාන පඨමං ඵලං.

අහරිමෙ අකතභාවිමහි මෙතතය්‍ය මුනිපුංගුමං,
ලොකගහපුග්ගලං තථං සබ්බසංගහි තෙතරතං.

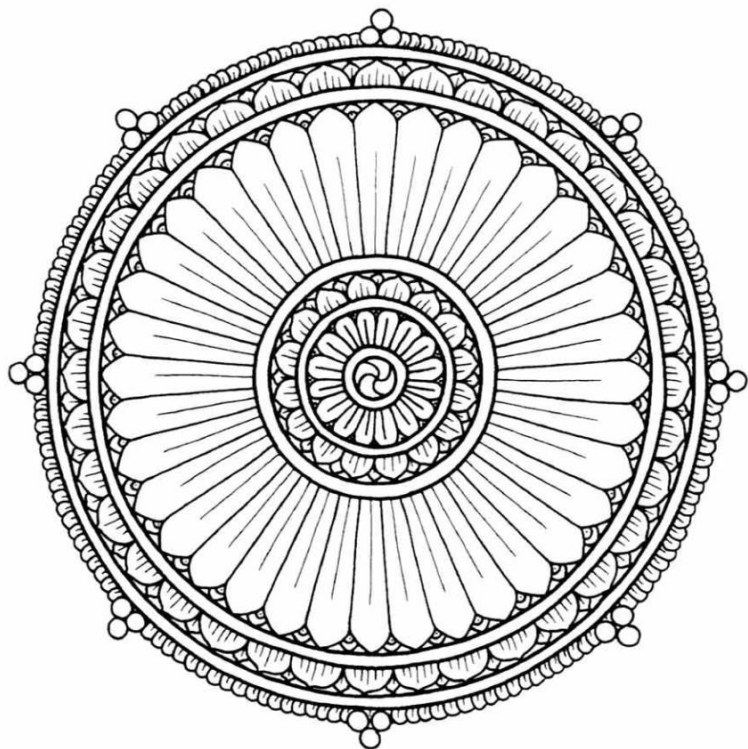
දික්ඛාන තස්ස ධරස්ස සුත්වා සධම්ම දෙසනං,
අධිගනත්වා ඵලං අග්ගං සොභෙය්‍යං උත්සාසනං.

සද්ද රක්ඛන්තු රාජානො ධම්මංවෙව ඉමංපජං,
නිරතා පුඤ්ඤකම්මසු ජේතෙනො ජනසාසනං.

ඉමෙව පාණීතො සබ්බෙ ඤ්ඤාද නිරුපද්දවා,
නිද්ධා කල්‍යාණි සංකප්පා පපෙපාන්තු අමතං පදනති.

සබ්බ දානං ධම්ම දානං ජිනාති

නිබ්බාන පච්චයෝ හෝතු